SEXTI POMPEI FESTI

DE VERBORUM SIGNIFICATU QUÆ SUPERSUNT CUM PAULI EPITOME.

EDIDIT

ÆMILIUS THEWREWK DE PONOR.

PARS I.

BUDAPESTINI.

SUMPTIBUS ACADEMIÆ LITTERARUM HUNGARICÆ.

MDCCCLXXXIX.

BUDAPESTINI, TYPIS FRANKLINIANIS.

Is est enim scriptor, qui omnium manibus quotidie teritur et sine quo humanioris literaturæ candidati ad perfectam Romanæ antiquitatis cognitionem, quæ sunt iuris nostri incunabula, pervenire non possunt.

J. Scaliger.

*

PRAEFATIO.

In numero codicum olim bibliothecæ Corvinianæ, quos anno MDCCCLXXVII. ABDUL HAMID II. Gloriosissimus Turcarum Imperator Universitati litterarum Budapestinensi dono dedit,* refertur etiam codex «Sexti Pompei Festi (Pauli Diaconi) libros de verborum significatione» continens, quem adeo ad me pertinere putavi, ut eum mihi excutiendum esse constituerem, quo facto illud mihi persuasi — id quod etiam alii occasione data observarunt — apparatui critico Lindemanniano sublestam omnino fidem habendam, ideoque codices adhuc notos denuo accurate conferendos et Festi Paulique verborum quæ tradita sunt constituendorum causa etiam alios adhuc ignotos in lucem protrahendos esse.

His observationibus Festi Paulique libros ut ederem denuo recensitos inpulsus sum, eo potissimum consilio, ut talem

* Inter hos et alios eorundem auctorum codices quænam intercederet neccessitudo, diligenter examinavit Eugenius Ábel («Corvin-codexek». Budapestini 1879. et «Die Bibliothek des Königs Mathias Corvinus» in P. Hunfalvii «Literarische Berichte aus Ungarn» vol. II.) qui etiam nonnulla ad bibliographiam horum codicum spectantia attulit. Conf. «A budapesti m. kir. egyetemi könyvtár codexeinek czímjegyzéke» (Catalogus codicum Hung. Reg. Universitatis litterarum Budapestinensis) Budapest 1881. pp. 1—17.

textum atque eum quidem apparatu critico adornatum in usum virorum doctorum exhiberem, cui omni ex parte fides haberi posset.

In hoc autem opere conficiendo iam diu versor. Anni sunt plus V., ex quo prima huius voluminis plagula typis exscripta est; sed cum maximæ quibus distineor occupationes, tum munus illud honorificentissimum a JOSEPHO Cæsareo ac Regio Archiduce Serenissimo mihi demandatum, cui ut in grammatica Zingarorum edenda sibi adiumento essem utque, quod appendicis encyclopædicæ loco huic grammaticæ adderetur, consriberem, me sibi administrum et socium adiungere collibuit, quominus Festus adhuc in lucem prodiret, impedimento erant.

Ceterum studiis meis quid effectum esset, iam sæpius, si occasio tulerat, commemorravi; in primis autem in commentariorum, qui «Ungarische Revue» inscribuntur, II. volumine (= Festus-Studien Budapest, 1882. de qua commentatione C. E. Georges, venerabilis ille Nestor philologorum, in «Philologische Rundschau» II. pp. 1106—8. exposuit). Alia commentatione a me scripta, quæ in «Mélanges Graux» Paris, 1884. p. 659—669. Gallico sermone publici iuris facta est, exponitur de Pauli codicibus in Gallia exstantibus simulque, quantum codici Trecensi tribuendum sit, indicatur.

Hæc editio duobus constat voluminibus. Primo volumine, quod virorum doctorum benevolentiæ commendatum nunc in lucem emitto, Festi Paulique verba continentur, alterum quod anno circumacto prodibit, apparatum criticum complectetur. Appendicis loco toti operi codicem Farnesianum photographice expressum me additurum esse spero.

Restat ut diserte gratias agam ACADEMIAE LITTERARUM HUNGARICAE, cuius iussu et impensis hoc opus

editum est simulque omnibus, qui me in his studiis multis modis consilio vel opera adiuverunt.

Atque primo loco nomino, qui ex discipulo mihi collega et amicus evasit, EUGENIUM ÁBEL, siquidem codicem Farnesianum deperditorumque quaternionum apographa, quæ in bibliotheca Vaticana asservantur, in meum usum excussit et memoriam textus Festini stabiliendam summa cura suscepit.

Laudibus et bonis recordationibus prosequor GUSTAVUM LOEWE, litteris et amicis anno MDCCCLXXXXV. gravi flebilique casu ereptum, qui non solum variis et salutaribus consiliis me sublevavit sed etiam codicem Escorialensem O III. 31. cum in Hispania moraretur, mea gratia benevolentissime examinavit.

Præterea summa laude commemorandi sunt bibliothecarum LEIDENSIS, TRECENSIS, MONACENSIS, GUELFERBYTANAE præfecti, quorum propensa voluntate factum est, ut codices Vossianos 37. 116. 135., Trecensem 2291., Monacensem 14734., Guelferbytanum 10, 3. Budapestini excutere mihi liceret, simulque HENRICUS OMONT Parisinus, («Sous-bibliothécaire au dept. des mss. de la Bibl.-Nat.») cuius liberalitati notitia codicum in Gallia exstantium debetur.

Neque minores ago gratias eis viris doctis, qui opuscula sua ad Festi reliquias quocumque modo spectantia liberalissime mihi transmiserunt. Sunt autem hi, quos infra scripsi: JOANNES VAHLEN Berolinensis (præceptor meus carissimus), GEORGIUS GOETZ Jenensis, HENRICUS JORDAN † Regimontanus, LUDOVICUS HAVET Parisinus, ROBINSON ELLIS Oxoniensis, C. M. ZANDER Lundensis, FERDINANDUS MENTZ Jenensis.

Denique explicationem notarum Tironianarum codicis Vossiani 116. HERMANNO HAGEN Bernensi, collationem codicis Parisini in Mélanges Graux p. 669. commemorati

necnon Vindobonensis 142. IGNATIO KONT (discipulo meo, nunc «professeur au Lycée et à la Majorité du Port à Lorient»), indicem verborum singulari diligentia confectum RUDOLPHO WEISS Budapestinensi (discipulo meo) debere me grato animo testor.

Budapestini a. d. VIII. Idus Septembres A. MDCCCLXXXIX.

Aemilius Thewrewk de Ponor.

Pag. 1. Muell.

DIVINÆ LARGITATIS MUNERE SAPIENTIA POTENTIAQUE PRÆFULGIDO

DOMINO REGI CAROLO REGUM SUBLIMISSIMO

PAULUS ULTIMUS SERVULUS.

Cupiens aliquid vestris bibliothecis addere, quia ex proprio perparum valeo, necessario ex alieno mutuavi. Sextus denique Pompeius Romanis studiis affatim eruditus, tam sermonum abditorum, quam etiam quarundam causarum origines aperiens, opus suum ad viginti usque prolixa volumina extendit. Ex qua ego prolixitate superflua quæque et minus necessaria prætergrediens et quædam abstrusa penitus stilo proprio enucleans, nonnulla ita, ut erant posita, relinquens, hoc vestræ celsitudini legendum compendium obtuli. In cuius serie, si tamen lectum ire non dedignabimini, quædam secundum artem, quædam iuxta ethimologiam posita non inconvenienter invenietis, et præcipue civitatis vestræ Romuleæ, portarum, viarum, montium, locorum tribuumque vocabula diserta repperietis; ritus præterea gentilium et consuetudines, varias dictiones quoque poetis et historiographis familiares, quas in suis opusculis frequentius posuere. Quod exiguitatis meæ munusculum si sagax et subtilissimum vestrum ingenium non usque quaque reppulerit, tenuitatem meam vita comite ad potiora excitabit.

EXCERPTA EX LIBRIS POMPEI FESTI DE SIGNIFICATIONE VERBORUM.

Augustus locus sanctus ab avium gestu, id est quia ab avibus significatus est, sic dictus: sive ab avium gustatu, quia aves pastæ id ratum fecerunt.

Augur ab avibus gerendoque dictus, quia per eum avium gestus edicitur: sive ab avium garritu, unde et augurium.

Auspicium ab ave spicienda. Nam quod nos cum præpositione dicimus *aspicio*, apud veteres sine præpositione *spicio* dicebatur.

Adfectare est pronum animum ad faciendum habere.

Armillum vas vinarium in sacris dictum, quod armo, id est humero, deportetur.

Aerarii tribuni a tribuendo ære sunt appellati. *Aerarium* sane populus Romanus in æde Saturni habuit.

Apricum locum a sole apertum a Græco vocabulo φρίκη appellatum, quasi ἀφρικής, id est sine horrore, videlicet frigoris, unde etiam putatur et Africa appellari.

Amœna dicta sunt loca, quæ ad se amanda alliciant, id est trahant.

Adfecta femina vel in bonam partem dicitur, velut honorata, vel in malam, quasi ad extremum periculum adducta.

Aquagium quasi aquæ agium, id est aquæ ductus appellatur.

Aquælicium dicitur, cum aqua pluvialis remediis quibusdam elicitur, ut quondam, si creditur, manali lapide in urbem ducto.

Aqua dicitur, a qua iuvamur.

Aqua et igni tam interdici solet damnatis, quam accipiuntur nuptæ, videlicet quia hæ duæ res humanam vitam maxime continent. Itaque funus prosecuti redeuntes ignem supergradiebantur aqua aspersi: quod purgationis genus vocabant suffitionem.

Axitiosi factiosi dicebantur, cum plures una quid agerent facerentque. *Axit* autem dixisse antiquos pro egerit, ma-

nifestum est: unde *arites** mulieres sive viri* dicebantur una agentes.

Alites volatu auspicia facientes istæ putabantur: buteo, sanqualis, inmusulus, aquila, vulturius.

Axamenta dicebantur carmina Saliaria*, quæ a Saliis sacerdotibus canebantur*, in universos homines* composita. Nam in deos singulos versus ficti a nominibus eorum appellabantur, ut Ianuli, Iunonii, Minervii.

Axis, quem Græci ἄξονα dicunt, plures habet significationes. Nam et pars cæli septentrionalis, et stipes teres, circa quem rota vertitur, et tabula sectilis axis appellatur.

Ador farris genus, edor quondam appellatum ab edendo, vel quod aduratur, ut fiat tostum, unde in sacrificio mola salsa efficitur.

Adoriam laudem sive gloriam dicebant, quia gloriosum eum putabant esse, qui farris copia abundaret.

Arma proprie dicuntur ab armis, id est humeris, dependentia, ut scutum, gladius, pugio, sica: ut ea, quibus procul prœliamur, tela.

Armita dicebatur virgo sacrificans, cui lacinia togæ in humerum erat reiecta. Legibus etiam Laurentum sanctum est, ne pomum ex alieno legatur in armum, id est, quod humeri onus sit.

Armentum id genus pecoris appellatur, quod est idoneum ad opus armorum. Invenies tamen feminine *armentas* apud Ennium positum.

Album, quod nos dicimus, a Græco, quod est ἀλφόν, est appellatum. Sabini tamen *alpum* dixerunt. Unde credi potest, nomen Alpium a candore nivium vocitatum.

Albesia scuta dicebantur, quibus Albenses, qui sunt Marsi generis, usi sunt. Hæc eadem decumana vocabantur, quod essent amplissima, ut decumani fluctus.

Albiona ager trans Tiberim dicitur a luco Albionarum, quo loco bos alba sacrificabatur.

Albula Tiberis fluvius dictus est ab albo aquæ colore: Tiberis autem a Tiberino* Silvio, rege Albanorum, quod is in eo extinctus est.

Ambo ex Græco ductum videtur, quod illi ἄμφω dicunt.

Ambactus apud Ennium lingua Gallica servus appellatur.

Am præpositio loquelaris significat circum, unde supra servus ambactus, id est circumactus dicitur.

Ambest ita tertiæ personæ verbum est, ut nullam aliam habeat declinationem.

Ambegni bos et verbix appellabantur, cum ad eorum utraque latera agni in sacrificium ducebantur.

Ambidens sive bidens ovis appellabatur, que superioribus et inferioribus est dentibus.

Abemito significat demito vel auferto. *Emere* enim antiqui dicebant pro accipere.

Ambarvales hostiæ appellabantur, quæ pro arvis a duobus fratribus sacrificabantur. 5

Amburbiales hostiæ dicebantur, quæ circum terminos urbis Romæ ducebantur.

Ambustus circumustus.

Ambitus proprie dicitur circuitus ædificiorum patens in latitudinem pedes duos et semissem, in longitudinem idem quod ædificium: sed et eodem vocabulo crimen avaritiæ vel affectati honoris appellatur.

Adolescit a Græco ἀλδήσκω* id est adcresco, venit. Unde fiunt adultus, adulescens: altare, eo, quod in illo ignis excrescit; et exoletus, qui excessit olescendi, id est crescendi, modum; et inolevit, id est crevit.

Altaria sunt, in quibus igne adoletur.

Aliuta antiqui dicebant pro aliter, ex Græco id ἀλλοίως transferentes. Hinc est illud in legibus Numæ Pompili: «Si quisquam aliuta faxit, ipsos Iovi sacer esto.» 6

Astu apud poetas astutiam significat, cuius origo ex Græco oppido, ἄστυ, deducitur, in quo qui conversati assidue sint, cauti atque acuti esse videantur.

Astutus arte tutus.

Algeo ex Græco ἀλγῶ ducitur, id est doleo, ut sit frigus dolor quidam membrorum rigore conlectus.*

Ast significat at, sed, autem.

Anus dicta est ab annorum multitudine, quoniam antiqui

non geminabant consonantes; vel quod iam sit sine sensu, quod Græce dicitur ἄνους*.

Amussim regulariter, tractum a regula, ad quam aliquid exæquatur, quæ amussis dicitur. Quidam *amussim* esse dicunt non tacite, quod muttire interdum dicitur loqui.

Adgretus, apud Ennium «adgretus fari», pro eo, quod est adgressus, ponitur, quod verbum venit a Græco . . . surgo.

Agnus ex Græco ἀμνός deducitur, quod nomen apud maiores communis erat generis, sicut et lupus, quod venit ex Græco λύκος.

Aegrum ex Græco ἀνιγρόν appellatur; a quibusdam putatur a voce doloris appellari, quod est αἴ.

Annos ex Græco venit, quem illi ἔννον dicunt, et quod nos trimum, illi dicunt τρίεννον.

Alterum Sinnius ait idem significare, quod apud Græcos ἕτερον. Quidam vero ex utroque esse compositum ἄλλος et ἕτερος. *Alter* et pro non bono ponitur, ut in auguriis altera cum appellatur avis, quæ utique prospera non est: sic alter nonnumqam pro adverso dicitur et malo.

Aliesis dies dicebatur apud Romanos obscenissimi ominis, ab Allia fluvio scilicet, ubi Romanus fusus a Gallis exercitus est.

Adlecti dicebantur apud Romanos, qui propter inopiam ex equestri ordine in senatorum sunt numero adsumpti. Nam patres dicuntur, qui sunt patricii generis; conscripti, qui in senatu sunt scriptis adnotati.

Altercatio iurgatio.

Alternatio per vices succesio.

Alma sancta sive pulchra, vel alens, ab alendo scilicet.

Altellus Romulus dicebatur, quasi altus in tellure, vel quod tellurem suam aleret; sive quod aleretur telis; vel quod a Tatio Sabinorum rege postulatus sit in conloquio pacis, et alternis vicibus audierit locutusque fuerit. Sicut enim fit deminutive a macro macellus, a vafro vafellus, ita ab alterno altellus.

Altus ab alendo dictus, alias ab altitudine altus.

Alterplicem duplicem.

Altertra* alterutra.

Alcedo dicebatur ab antiquis pro alcyone, ut pro Ganymede Catamitus, pro Nilo Melo.

Alica dicitur quod alit corpus.

Alicariæ meretrices appellabantur in Campania solitæ ante pistrina alicariorum versari quæstus gratia. sicut hæ. quæ ante stabula sedebant, dicebantur prostibula.

Almities habitus almarum rerum.

Allus pollex scandens proximum digitum, quod velut insiluisse in alium videatur. quod Græce ἄλλεσθαι dicitur.

Alveolum tabula aleatoria. 8

Alvus venter feminæ ab alendo dicta. Est enim generis feminini.

Angor id est animi vel corporis cruciatus. proprie a Græco ἄγχειν τὴν δειρήν* id est strangulatione, dictus; unde et faucium dolor angina vocatur.

Antigerio antiqui pro valde dixerunt.

Antehac* Terentius pro antea ponit.

Anteurbana prædia urbi propinqua.

Antarium bellum, quod ante urbem geritur.

Axare nominare.

Antipagmenta valvarum ornamenta. quæ antis adpinguntur, id est adfiguntur.

Antefixa, quæ ex opere figulino tectis adfiguntur sub † stillicidio.

Aureax auriga. *Aureas* enim dicebant* frenum, quod ad aures equorum religabatur; *orias*, quo ora cohercebantur.

Auritus a magnis auribus dicitur, ut sunt asinorum et leporum, alias ab audiendi facultate.

Aurum dictum, quia præcipue custoditur. Græce enim ὠρεῖν custodire dicitur. unde et thesaurum. Hippocrates medicus † de nomine inventoris id dictum putat. quem vocitatum ait Aurion. Quidam ad similitudinem auroræ coloris nomen traxisse existimant; nonnulli. quia mentes hominum avertat; alii a Sabinis translatum putant. quod illi *ausum** dicebant. 9

Aurichalcum vel orichalcum quidam putant compositum exære et auro, sive quod colorem habeat aureum. Orichalcum sane dicitur, quia in montuosis locis invenitur. Mons etenim Græce ὄρος appellatur.

Acus dicitur, qua sarcinatrix vel etiam ornatrix utitur. Paleæ etiam quædam de frumento acus dicuntur; exercitus quoque instructio, quod ea pars militum vehementissima est ad hostem vulnerandum acumine telorum. Totum autem ex Græco sermone trahitur, quoniam sarcire apud illos ἀκέσασθαι dicitur.

Assiduus dicitur, qui in ea re, quam frequenter agit, quasi consedisse videatur. Alii assiduum locupletem, quasi multorum assium, dictum putarunt. Alii eum, qui sumptu proprio militabat, ab asse dando vocatum existimarunt.

Andruare id est recurrere a Græco verbo ἀναδραμεῖν venit; hinc et *drua* vocata est.

Antroare gratias referre. *Truant* moventur. *Truam* quoque vocant, quo permovent coquentes exta.

Acupedius dicebatur, cui præcipuum erat in currendo acumen pedum.

Adrumavit rumorem fecit, sive commurmuratus est, quod verbum quidam a rumine, id est parte gutturis, putant deduci.

10 **Acceris*** securis ærea, qua in sacrificiis utebantur sacerdotes.

Aplustria navium ornamenta, quæ quia erant amplius, quam essent necessaria usu, etiam *amplustria* dicebantur.

Agina est, quo inseritur scapus trutinæ, id est, in quo foramine trutina se vertit, unde *aginatores* dicuntur, qui parvo lucro moventur.

Agonium dies appellabatur, quo rex hostiam immolabat: hostiam enim antiqui agoniam vocabant. Agonium etiam putabant deum dici præsidentem rebus agendis; Agonalia eius festivitatem. Sive quia agonos dicebant montes, Agonia sacrificia, quæ fiebant in monte; hinc Romæ mons Quirinalis Agonus* et Collina porta Agonensis*.

Agonium id est ludum, ob hoc dictum, quia locus, in quo ludi

initio facti sunt, fuerit sine angulo; cuius festa Agonalia dicebantur.

Agea via in navi dicta, quod in ea maxime quæque res agi solet.

Agonias hostias putant ab agendo dictas.

Albogalerus a galea nominatus. Est enim pilleum capitis, quo Diales flamines, id est sacerdotes Iovis, utebantur. Fiebat enim ex hostia alba Iovi cæsa, cui adfigebatur apex virgula oleagina.

Apluda est genus minutissimæ paleæ frumenti sive panici, de qua Nævius: «Non hercle apluda est hodie, quam tu, nequior.» Sunt, qui apludam sorbitionis liquidissimum 11
putent genus, quod flatu deiciatur et quasi adplodatur.

Aridum proprie est, quod naturalem humorem amisit. Dicitur autem per contrariam significationem, quod inrigari desierit. Nam ἀρδεύειν Græce inrigare est.

Aptus cum propria significatione intellegatur, poni tamen solet pro adepto, sicut apisci pro adipisci.

Area proprie dicitur locus vacuus, quasi exaruerit et non possit quicquam generare.

Angulus a Græco ἀγκύλον venit, sive ab eo, quod est ἐγγύς, id est prope.

Aduncantur*, quæ ex diverso coacta faciunt anguli formam.

Adfines in agris vicini, sive consanguinitate coniuncti.

Anclare haurire a Græco descendit. Livius: «Florem anclabant Liberi ex carchesiis.»

Anclabris mensa ministeriis aptata divinis. Vasa quoque in ea, quibus sacerdotes utuntur, *anclabria* appellantur.

Ancunulentæ feminæ menstruo tempore appellantur: unde trahitur inquinamentum.

Antras † convalles vel arborum † intervalla.

Arferia aqua, quæ inferis libabatur, dicta a ferendo: sive vas vini, quod sacris adhibebatur.

Affatim dictum a copia fatendi, sive abundanter. Livius: «Affatim edi, bibi, lusi.» Terentius *affatim* dixit pro eo, quod est ad lassitudinem.

Ammenta, quibus, ut mitti possint, vinciuntur iacula, 12

sive solearum lora; ex Græco, quod est ἅμματα, sic appellata, vel quia aptantes ea ad mentum trahant.

Adtegrare est vinum in sacrificiis augere. Integrare enim et adtegrare minus factum est in statum redigere.

Adtritum et tritum ex Græco descendit, quia illi vestem tritam τρίβωνας appellant.

Adtestata dicebantur fulgora, quæ iterato fiebant, videlicet significationem priorum adtestantia.

Adtibernalis habitator continuæ tabernæ, quod genus domicilii antiquissimum Romanis fuisse testimonio sunt exteræ gentes, quæ adhuc tabulatis habitant ædificiis; unde etiam tecta castrensia, quamvis pellibus contegantur, tabernacula tamen dicuntur.

Attæ appellantur, qui propter vitium crurum aut pedum plantis insistunt et adtingunt magis terram, quam ambulant, quod cognomen Quintio poetæ adhæsit.

Attam * pro reverentia seni cuilibet dicimus, quasi eum avi nomine appellemus.

Adagia ad agendum apta.

Adasia ovis vetula recentis partus.

Abrogare irfirmare.

Ad aut proprie personam significat, ut: eo ad Pompeium; aut locum, ut: abit ad theatrum.

Apud mutuam loci et personæ coniunctionem demonstrat, ut cum dicimus: ceno apud amicum.

13 **At** differentiam rerum significat, ut cum dicimus: Scipio est bellator, at Marcus Cato orator.

Addicere est proprie idem dicere et adprobare dicendo; alias *addicere* damnare est.

Aedis domicilium in edito positum simplex atque unius aditus. Sive ideo ædis dicitur, quod in ea ævum degatur, quod Græce αἰών vocatur. Itaque ædificare cum sit proprie ædem facere, ponitur tamen καταχρηστικῶς in omni genere constructionis.

Aedituus ædis sacræ tuitor, id est curam agens.

Aeditimus ædis intimus.

Aedilis initio dictus est magistratus, qui ædium non

tantum sacrarum, sed etiam privatarum curam gerebat. Postea hoc nomen et ad magistratus+ translatum est. Dictus est autem ædilis, quod facilis ad eum plebi aditus esset. Sed et ædilatus dicebatur eadem dignitas, sicut pontificatus, magistratus.

Atrium proprie est genus ædificii ante ædem continens mediam aream, in quam collecta ex omni tecto pluvia descendit. Dictum autem atrium vel quia id genus ædificii Atriæ primum in Etruria sit institutum, vel quod a terra oriatur, quasi aterrium.

Avus, patris matrisque pater, dictus a Græco vocabulo, quod est apud eos πάππος, mutatis quibusdam litteris. Alii volunt, quod ex ea voce appelletur, quod apud eosdem Græcos αὖς * appellatur, significatque magnum, quoniam veluti magnus pater sit avus. Alii putant *avum* dictum esse, quia ad duos attineat, quasi *adduum*, vel quia ad patrem sit additus.

Abavus dicitur, quia abest ab avo et est avus avi.

Atavus*, quia atta est avi, id est pater, ut pueri usurpare solent.

Avunculus, matris meæ frater, traxit appellationem ab eo, 14 quod æque tertius a me, ut avus, est, sed non eiusdem iuris: ideoque vocabuli facta deminutio est. Sive avunculus appellatur, quod avi locum optineat et proximitate tueatur sororis filiam.

Amita patris mei soror, quia similiter tertia a me sit atque avia, videri potest dicta ex eo, quod ab antiquioribus avita sit vocitata. Sive amita dicta est, quia a patre meo amata est. Nam plus sorores a fratribus, quam fratres diligi solent, videlicet propter dissimilitudinem personarum, quæ ideo minus habent dissensionis, quo minus æmulationis.

Avillus* agnus recentis partus.

Agnus dicitur ἀπὸ τοῦ ἁγνοῦ, quod significat castum, eo quod sit hostia pura et immolationi apta.

Avere nihil aliud est, quam cupere. Argumento esse* avidum et aviditatem, ex quibus præcipua cupiditas intellegitur, cum significet et gaudere.

Adscripti dicebantur, qui in colonias nomina dedissent, ut essent coloni.

Adsciscere est adiungere vel adsumere.

Adscripticii veluti quidam scripti dicebantur, qui supplendis legionibus adscribebantur. Hos et *accensos* dicebant, quod ad legionum censum essent adscripti. Quidam *velatos*, quia vestiti inermes sequerentur exercitum. Nonnulli *ferentarios*, quod fundis lapidibusque proeliaturi ea modo ferrent, quæ in hostes iacerent. Alii *rorarios*, quod id genus hominum, antequam acies coirent, in modum rorantis tempestatis dimicaret.

Auctarium dicebant antiqui, quod super mensuram vel pondus iustum adiciebatur, ut cumulus vocatur in modio.

Auctum vocabatur spatium circi, quod super definitum modum victoriæ adiungitur.

Argennon argentum percandidum.

15 **Arbiter** dicitur iudex, quod totius rei habeat arbitrium et facultatem.

Amicinum utris pediculum, ex quo vinum defunditur.

Arbosem pro arbore antiqui dicebant et *robosem* pro robore.

Arbitrium dicitur sententia, quæ ab arbitro statuitur. *Arbitrarium* cum adhuc res apud arbitrum geritur.

Amicitiæ vocabulum ab amore deducitur, quamvis interdum vituperandus sit amor. Ab antiquis autem *ameci* et *amecae* per *E* litteram efferebantur.

Adpromissor est, qui, quod suo nomine promisit, idem pro altero quoque promittit.

Adversus aut contrarium significat aut idem quod ergo.

Arcere est continere. Unde et arcus in ædificiis dictus est, quia se ipse continet. Alii dicunt *arcum* dictum esse ab opere arrigendo in altitudinem.

Arcirma genus plaustri est modici, quo homo gestari possit.

Argeos vocabant scirpeas effigies, quæ per virgines Vestales annis singulis iaciebantur in Tiberim.

Arcere prohibere est. Similiter *abarcet*, prohibet. *Porcet* quoque dictum ab antiquis, quasi porro arcet, et pro eo,

quod est continet, ponitur; unde *coercere* continere di- 16
cimus. Trahitur autem hoc verbum a Græcorum magistratu, quem illi ἀρχήν vocant, in cuius potestate est vel cogere, vel prohibere.

Arcani sermonis significatio trahitur sive ab arce, quæ tutissima pars est urbis; sive a genere sacrificii, quod in arce fit ab auguribus, adeo remotum a notitia vulgari, ut ne litteris quidem mandetur, sed per memoriam successorum celebretur; sive ab arca, in qua quæ clausa sunt, tuto manent, cuius ipsius origo ab arcendo pendet.

Arculum appellabant circulum, quem capiti inponebant ad sustinenda commodius vasa, quæ ad sacra publica capite portabantur.

Arculus putabatur esse deus, qui tutelam gereret arcarum.

Arculata dicebantur circuli, qui ex farina in sacrificiis fiebant.

Arcula dicebatur avis, quæ in auspiciis vetabat aliquid fieri.

Asseres dicti, quod assideant parieti trabibusque.

Assaratum apud antiquos dicebatur genus quoddam potionis ex vino et sanguine temperatum, quod Latini prisci sanguinem *assyr* vocarent.

Ambrices regulæ, quæ transversæ asseribus et tegulis interponuntur.

Antes sunt extremi ordines vinearum. Unde etiam nomen trahunt *antae*, quæ sunt latera ostiorum.

Ambitus proprie dicitur inter vicinorum ædificia locus duorum pedum et semipedis ad circumeundi facultatem relictus. Ex quo etiam honoris ambitus dici cœptus est a circumeundo supplicandoque. *Ambitio* est ipsa actio ambientis.

Amnis proprie dicitur a circumnando, quoniam *am* ex Græca præpositione sumptum, quæ est ἀμφί, significat circum, et *nare* fluere.

Ambiguum est, quod in ambas agi partes animo potest. 17
Huiusmodi apud Græcos ἀμφίβολα dicuntur.

Ambrones fuerunt gens quædam Gallica, qui subita inundatione maris cum amisissent sedes suas, rapinis et præda-

tionibus se suosque alere cœperunt. Eos et Cimbros Teotonosque C. Marius delevit. Ex quo tractum est, ut turpis vitæ homines *ambrones* dicerentur.

Antiæ muliebres capilli demissi in frontem appellati ex Græco videntur; quod enim nos *contra*, illi ἀντίον dicunt.

Amneses appellantur urbes sitæ prope amnem, ut a mari maritimæ. Unde Interamnæ et Antemnæ dictæ sunt, quod inter amnes sint positæ, vel ante se habeant amnes.

Amptermini, qui circa terminos provinciæ manent. Unde *amiciri, amburbium, ambarvalia, amplexus* dicta sunt.

Angiportus iter compendiarium in oppido, eo quod sit angustus portus, id est aditus in portum.

Angeronæ deæ sacra a Romanis instituta sunt, cum angina omne genus animalium consumeretur, cuius festa *Angeronalia* dicebantur.

Actus modo significant in comœdiis et tragœdiis certa spatia canticorum; modo iter inter vicinos quattuor pedum latum; modo in geometrica minorem partem iugeri, id est centum viginti pedum; modo motum corporis, ut histrionum et saltatorum, qui etiam ex hoc ipso *actuosi* dicuntur.

Auxiliares dicuntur in bello socii Romanorum exterarum nationum, dicti ex Græco vocabulo αὔξησις, quod nos dicimus rerum crescentium auctionem.

18 **Ausoniam** appellavit Auson, Ulixis et Calypsus filius, eam primum partem Italiæ, in qua sunt urbes Beneventum et Cales; deinde paulatim tota quoque Italia, quæ Appennino finitur, dicta est Ausonia ab eodem duce, a quo urbem etiam conditam Auruncam ferunt.

Alumento pro Laumedonte a veteribus Romanis needum adsuetis Græcæ linguæ dictum est. Sic Melo pro Nilo, Catamitus pro Ganymede, Alphius pro Alpheo dicebatur.

Accensi dicebantur, qui in locum mortuorum militum subito subrogabantur, dicti ita, quia ad censum adiciebantur.

Acerra ara, quæ ante mortuum poni solebat, in qua odores incendebant. Alii dicunt arculam esse turariam, scilicet ubi tus reponebant.

Apex, qui est sacerdotum insigne, dictus est ab eo, quod comprehendere antiqui vinculo *apere* dicebant. Unde *aptus* is, qui convenienter alicui iunctus est.

Athanuvium est poculi fictilis genus, quo in sacrificiis utebantur sacerdotes Romani.

Atroces appellantur ex Græco, quia illi ἄτρωκτα* appellant, quæ cruda sunt; sive atrox dicitur ab eo, quod nihil timeat; τρέσαι enim Græci dicunt timere.

Auguraculum appellabant antiqui, quam nos arcem dicimus, quod ibi augures publice auspicarentur.

Arseverse averte ignem significat. Tuscorum enim lingua *arse* averte, *verse* ignem constat appellari. Unde Afranius ait: «Inscribat aliquis in ostio arseverse.»

Aborigines appellati sunt, quod errantes convenerint in 19
agrum, qui nunc est populi Romani. Fuit enim gens antiquissima Italiæ.

Ab oloes dicebant pro ab illis; antiqui enim litteram non geminabant.

Aventinus mons intra urbem dictus est, quo ibi rex Albanorum Aventinus bello fuerit extinctus atque sepultus.

Adorare apud antiquos significabat agere; unde et legati oratores dicuntur, quia mandata populi agunt.

Armilustrium festum erat apud Romanos, quo res divinas armati faciebant, ac, dum sacrificarent, tubis canebant.

Adeo duas habet significationes. Nam cum prima acuta effertur, idem significat, quod accedo, cum dicimus: *adeo praetorem*. Cum autem secunda, idem quod usque eo, non quidem secundum rationem, quia ad præpositio accusativis accomodata est, sed vetusta quadam* loquendi consuetudine.

Argea loca Romæ appellantur, quod in his sepulti essent quidam Argivorum inlustres viri.

Asparagus herba dicta, quod in aspero virgulto nascatur.

Adsidelæ mensæ vocantur, ad quas sedentes flamines sacra faciunt.

Anceps significare videtur id, quod ex utraque parte caput

habeat, ut secures bipennes: sed magis a capiendo, quod ex utraque parte æque captatur, appellatum est.

Ancus appellatur, qui aduncum brachium habet, et exporrigi non potest.

Ancillæ dictæ ab Anco Martio rege, quod in bello magnum feminarum numerum ceperit. Sive ideo sic appellantur,
20 quod antiqui *anculare* dicebant pro ministrare, ex quo di quoque ac deæ feruntur coli, quibus nomina sunt Anculi et Anculæ.

Ancæsa dicta sunt ab antiquis vasa, quæ cælata appellamus, quod circumcædendo talia fiunt. Ipsum quoque *caelare* verbum ad eadem causa est dictum, *D* littera cum *L* permutata.

Aerosam appellaverunt antiqui insulam Cyprum, quod in ea plurimum æris nascatur.

Aenesi dicti sunt comites Aeneæ.

Aeneatores cornicines dicuntur, id est cornu canentes.

Aenariam appellavere locum, ubi Aeneas classem a Troia veniens appulit.

Audacia ab avide, id est cupide, agendo est dicta.

Aceratum lutum cum paleis mixtum.

Aclassis tunica ab humeris non consuta.

Arillator, qui etiam coctio appellatur, dictus videtur a voce Græca, quæ est ἆρε, id est tolle, quia sequitur merces, ex quibus quid cadens lucelli possit tollere. Lucellum deminutivum est a lucro.

Artitus bonis instructus artibus.

Arnæ caput agni caput.

Arsineum ornamentum capitis muliebris.

Artus ex Græco appellantur, quos illi ἄρθρα dicunt: sive artus dicti, quod membra membris artentur.

Arquites arcu proeliantes, qui nunc dicuntur sagittarii.

Arbilla arvina, id est pinguedo corporis.

Artifices dicti, quod scientiam suam per artus exercent, sive quod apte opera inter se artent, qua ex causa etiam et *artes* sunt appellatæ.

Arytænam sive *artenam* vas ab hauriendo sic appellabant.

Amsegetes dicuntur, quorum ager viam tangit.

Amites perticæ aucupales.

Ampendices dicebantur ab antiquis, quod circumpenderent, quos nunc *appendices* appellamus.

Ablegmina partes extorum, quæ dis immolabant.

Ambulacra ambulationes.

Amian genus piscis.

Ameria urbs in Umbria ab Amiro sic appellata.

Adsipere et **præsipere** dicebant antiqui, sicut nos quoque modo dicimus ab æquo iniquum, ab quærendo inquirere.

Admissivæ aves dicebantur ab auguribus, quæ consulentem iuberent.

Adulari est compositum ex accedendo et ludendo.

Addubanum dubium.

Adulter et **adultera** dicuntur, quod et ille ad alteram et 22
hæc ad alterum se conferunt.

Aquilus color est fuscus et subniger, a quo *aquila* dicta esse videtur, quamvis eam ab acute volando dictam volunt. Aquilus autem color ab aqua est nominatus. Nam cum antiqui duos omnino naturales nossent, id est album et nigrum, intervenerit autem is quoque, qui ita neutri similis est, ut tamen ab utroque proprietatem trahat, potissimum ab aqua eum denominarunt, cuius incertus est color.

Aquilo ventus a vehementissimo volatu ad instar aquilæ appellatur.

Anquirere est circumquirere.

Andron locus domicilii appellatur angustior longitudine, in quo viri plurimi morabantur, ut gynæceum a mulieribus.

Apud et **penes** in hoc differunt, quod alterum personam cum loco significat, alterum personam et dominium ac potestatem, quod trahitur a penitus.

Anxur vocabatur, quæ nunc Tarracina dicitur Vulscæ gentis, sicut ait Ennius: «Vulsculus perdidit Anxur.»

Aquarioli dicebantur mulierum inpudicarum sordidi adseculæ.

Aquipenser genus piscis.

Apellinem antiqui dicebant pro Apollinem.

Aperta idem Apollo vocabatur, quia patente cortina responsa ab eo dentur.

Abditivi abortivi.

Ape apud antiquos dicebatur prohibe, compesce.

Apua genus minimi pisciculi.

Abs præpositio a Græco deducitur. Significat autem retractationem in partem posteriorem.

23 **Apollinares ludos**, hoc est in laudem Apollinis, populus laureatus spectabat, stipe data pro cuiusque copia.

Apiculum filum, quo flamines velatum apicem gerunt.

Abacti magistratu* dicebantur, qui coacti deposuerant imperium.

Agere modo significat ante se pellere, id est minare. Virgilius: «Et potum pastas age.» Modo significat iurgari, ut dicimus: agit cum eo furti; modo rependere, ut cum dicimus . gratias ago; modo verbis indicare, ut cum dicimus: causam ago; quin etiam si accessit gestus et vultus quidam decor, ut cum scænici agere dicuntur.

Abitionem antiqui dicebant mortem.

Abgregare est a grege ducere: *adgregare* ad gregem ducere: *segregare* ex pluribus gregibus partes seducere, unde et *egregius* dicitur e grege lectus. Quorum verborum frequens usus non mirum si ex pecoribus pendet, cum apud antiquos opes et patrimonia ex his pæcipue constiterint, ut adhuc etiam *pecunias* et *peculia* dicimus.

Acetare dicebant, quod nunc dicimus agitare.

Autumnum quidam dictum existimant, quod tunc maxime augeantur hominum opes, coactis agrorum fructibus.

Agedum significat age modo. Est enim adhortantis sermo.

Aulas antiqui dicebant, quas nos dicimus ollas, quia nullam litteram geminabant. Itaque *aulicocta** *exta*, quæ in ollis coquebantur, dicebant, id est elixa.

Avidus a non videndo propter nimiam cupiditatem appellatur; sicut *amens,* qui mentem suam non habet.

Aureliam familiam ex Sabinis oriundam a Sole dictam putant, quod ei publice a populo Romano datus sit locus, in quo sacra faceret Soli, qui ex hoc *Auseli* dicebantur, ut *Valesii, Papisii* pro eo, quod est Valerii, Papirii.

Aemiliam gentem appellatam dicunt a Mamerco, Pythagoræ philosophi filio, cui propter unicam humanitatem cognomen fuerit Aemylos. Alii, quod ab Ascanio descendat, qui duos habuerit filios, Iulum et Aemylon.

Aerumnulas Plautus refert furcillas, quibus religatas sar- 24
cinas viatores gerebant. Quarum usum quia Gaius Marius retulit, Muli Mariani postea appellabantur. Itaque ærumnæ labores onerosos significant; sive a Græco sermone deducuntur. Nam αἴρειν Græce, Latine tollere dicitur.

Aemidum tumidum.

Aequidiale apud antiquos dictum est, quod nunc dicimus æquinoctiale, quia nox diei potius, quam dies nocti adnumerari debet. Græci quoque in hoc consentiunt, ἰσημερίαν, id est æquidiale, dicentes.

Aeruscare æra undique, id est pecunias colligere.

Aequilavium significat ex toto dimidium, dictum a lavatione lanæ, quæ dicitur æquilavio redire, cum dimidium decidit sordibus.

Aegeum mare appellatur, quod* crebræ in eo sint insulæ, ut procul aspicientibus species caprarum videatur; sive quod in eo Aege, Amazonum regina, perierit; sive quod* eo Aegeus pater Thesei se præcipitaverit.

Aestimata pœna ab antiquis ab ære dicta est, qui eam æstimaverunt ære, ovem decussis, bovem centussis, hoc est decem vel centum assibus.

Alucinatio erratio.

Adigas dare cogas.

Acies, acumen, acus et acuere dicuntur ab ἀκόνη, quam Latine dicimus cotem.

Auxilla olla parvula.

Amputata, id est circumputata, dicuntur ab eo, quod an-

tiqui *putum* pro puro dicebant, unde deducuntur *pudor* et *pudicus*.

Appia via et aqua ab Appio Claudio est appellata.

25 **Ariminum** a nomine fluminis propinqui est dictum.

Animula urbs parvarum opum fuit in Apulia.

Arca deminutivum facit arculam et arcellam, ut a porco porculum et porcellum, a mamma mammulam et mamillam.

Alebria bene alentia.

Agasones equos agentes, id est minantes.

Arcubii, qui excubabant in arce.

Armillas ex auro, quas viri militares ab imperatoribus donati gerunt, dictas esse existimant, quod antiqui humeros cum brachiis *armos* vocabant: unde *arma* ab his dependentia sunt vocata.

Abalienatus dicitur, quem quis a se removerit. *Alienatus* qui alienus est factus.

Adserere manum, est admovere: quo ea quoque, quæ in terram demittuntur*, *seri* dicuntur; unde etiam *serae* appellantur, quia foribus admotæ opponuntur defixæ postibus, quemadmodum ea, quæ terræ inseruntur.

Arvum dicimus agrum necdum satum.

Apica dicitur ovis, quæ ventrem glabrum habet.

Ae syllabam antiqui Græca consuetudine per ai scribebant, ut *aulai, Musai.*

Auceta* sæpe aucta.

Abercet prohibet.*

Advosem, adversarium, hostem.

26 «**Axe adglomerati universi stantes**», id est cohortibus aut legionibus.

Aeruma* utensilia ampliora.

Afvolant* avolant.

Astasint* steterint.

«**Ambaxioque circumeuntes**», catervatim.

Apor apud.

Amosio annuo.

Anticum* veteres etiam pro ianua * posuere.

Aestimias æstimationes *.

Abisse pro adisse dicebant.

Abambulantes abscedentes.

Aquilius prænomen ab aquilo colore, id est nigro, est dictum.

Antiquare est in morem pristinum reducere.

Attinge pro attingam posuere.

Appellitavisse sæpe * appellasse. 27

Alteras ponebant pro eo, quod est adverbium alias.

Argutum iri in discrimen vocari.

Aureas dicebant frenos, quibus equorum aures religantur. *

Audacias pluraliter Cato dixit.

Ausis audeas.

Audax deminutivum facit *audaculus*.

Arvocitat sæpe advocat.

Annaria lex dicebatur ab antiquis ea, qua finiuntur anni magistratus capiendi.

Aliorsum et *illorsum* sicut *introrsum* dixit Cato.

Abietaria negotia dicebantur, quam materiariam * nunc dicimus, videlicet ab abietibus coemendis.

Aletudo corporis pinguedo.

Aeribus pluraliter ab ære, id est æramento, Cato dixit.

Addues addideris.

Aristophorum vas, in quo prandium fertur, ut discus.

Adlicit est perducit aliquem in rem, dictum a verbo *lacit*, id est decipit. Hinc descendit *inlicere* et *oblectare*, id est frustrantem inducere.

Abnutare sæpe abnuere.

Aliæ * rei dixit Plautus pro eo, quod est ali * rei.

Adfabrum fabrefactum. 28

Alimodi pro alius modi.

Aeneolo, quod ex ære fit dicimus. Aenulum vas ex ære parvum.

Ad exitam ætatem ad ultimam ætatem.

Amatio * ab amore denominatum.

Anginam vinariam habere dicuntur, qui vino suffocantur.

Adulterina signa dicuntur alienis anulis facta.

Arabice olet, id est ex odoribus Arabicis.

Auscular dicebant antiqui pro osculari, quod est os cum ore conferre.

Adaxint adegerint.

Argus oculeus, Argus nomen est hominis, qui fuisse fingitur oculis plenus.

Amasso amavero.

Amiculum genus vestimenti, a circumiectu dictum.

Auditavi* sæpe audivi

Adlivescit, livere incipit, hoc est lividum fierit.

Atticissat Attice loquitur. Plautus: «Non atticissat, sed sicilicissat»; id est Sicule loquitur.

Atritas atri coloris.

Aegyptinos Aethiopas.

Advelitatio iactatio quædam verborum figurata ab hastis velitaribus. *Velites* dicuntur expediti milites quasi volantes.

29 Auctor communis erat generis apud antiquos.

Adnictat sæpe et leviter oculo adnuit. Nævius in Tarentilla: «Alii adnutat, alii adnictat, alium amat, alium tenet.»

Atriplexum herba, quæ nunc atriplex dicitur.

Adoptaticius ex adoptato filio natus.

Aleonem aleatorem. Nævius: «Pessimorum pessime audax, ganeo, lustro, aleo.»

Aditiculum parvum aditum.

Atrabilis ab atro, id est animi vitio dictus. Est enim atrum nigrum, id est a candore remotum.

Anctos,* excruciatos.

Anatem dicebant morbum anuum, id est vetularum, sicut *senium* morbum senum.

Altaria ab altitudine sunt dicta, quod antiqui diis superis in ædificiis a terra exaltatis sacra faciebant: diis terrestribus in terra, diis infernalibus in effossa terra.

Assa dicebantur cantus tibiarum.

Aves ab adventu earum dicuntur, quod inde veniant, unde nequis suspicetur.

Agolum pastorale baculum, quo pecudes aguntur.

Abortum gravidæ mulieris dicitur, quod non sit tempestive ortum.

Bona, id est substantia rerum, dicta sunt, quod digna sint bonis. 30

Bombizatio est sonus apium ab ipso sonitu dictus: ut mugitus boum, hinnitus equorum.

Boare, id est clamare, a Græco descendit.

Boarium forum Romæ dicebatur, quod ibi boves venderentur.

Bocas genus piscis a boando, id est vocem emittendo, appellatur.

Barrire elephanti dicuntur, sicut oves dicimus balare, utique a sono ipso vocis.

Ballenam beluam marinam ipsam dicunt esse pistricem, ipsam esse et cetum.

Bacchanalia dicebantur Bacchi festa.

Basilica a basileo, hoc est rege, est dicta.

Basilicum regale.

Bovinatur* conviciatur.

Bova serpens est aquatilis, quem Græci ὕδρον vocant, a qua icti obturgescunt. Crurum quoque tumor viæ labore collectus *bova* appellatur.

Batus genus herbæ.

Bacrionem dicebant genus vasis longioris manubri. Hoc 31
alii *trullam* appellant.

Bacar vas vinarium simile bacrioni.

Barathrum Græci appellant locum præcipitem, unde emergi non possit, dictum ab eo, quod est βαθύς.

Ballenæ nomen a Græco descendit. Hanc illi φάλαιναν dicunt antiqua consuetudine, qua πυῤῥόν burrum, πύξον buxum dicebant.

Burrum dicebant antiqui, quod nunc dicimus rufum; unde rustici burram appellant buculam, quæ rostrum habet rufum. Pari modo rubens cibo ac potione ex prandio burrus appellatur.

Basiliscus appellatur genus serpentis, vel quod in capite

album habeat instar diadematis, vel quod reliqua serpentium genera vim eius fugiant.

Barbaricum appellatur clamor exercitus, videlicet quod eo genere barbari utantur.

Breve a Græco descendit, quod est βραχύ.

Brutiani dicebantur, qui officia servilia magistratibus præstabant: eo quod hi primum se Hannibali tradiderant et cum eo perseverarant, usque dum recederet de Italia.

Bruma a brevitate dierum dicta.

Brutum antiqui gravem dicebant.

Brachium nos, Græci dicunt βραχίων, quod deducitur a βραχύ, id est breve, eo quod ab humeris* manus breviores sint, quam a coxis plantæ.

Brassica a præsecando est dicta.

Brutianæ parmæ dicebantur scuta, quibus Brutiani sunt usi.

32 Bubinare est menstruo mulierum sanguine inquinari †. Lucilius: «Hæc», inquit, «te* inbubinat, at contra te inbulbitat.» *Inbulbitare* est puerili stercore inquinare, dictum ex fimo, quod Græci appellant βόλβιτον.

Bucerum pecus de bubus dicimus.

Bustum proprie dicitur locus, in quo mortuus est combustus et sepultus, diciturque bustum, quasi bene ustum; ubi vero combustus quis tantummodo, alibi vero est sepultus, is locus ab urendo ustrina vocatur; sed modo busta sepulchra appellamus.

Buteo genus avis, qui ex eo se alit, quod accipitri eripuerit, vastitatisque esse causam his locis, quæ intraverit, ut bubo, a quo etiam appellatur buteo.

Bucina quam nos appellamus, Græci βοκάκην* a similitudine soni dicunt.

Bulimum* Græci magnam famem dicunt, adsueti magnis et amplis rebus præponere βου, a magnitudine scilicet bovis. Hinc est, quod grandes pueros βούπαιδας appellant, et mariscam ficum βούσυκον.

Bubleum* est genus quoddam vini.

Bucephalus vocatus est equus Alexandri regis propter quandam bubuli* capitis similitudinem.

Benna lingua Gallica genus vehiculi appellatur, unde vocantur *conbennones* in eadem benna sedentes.

Besem appellatum esse, quod bis triens sit, quamvis dura compositio fiat besis ex triente: besis novem sunt unciæ, triens tres †. 33

Bellum a beluis dicitur, quia beluarum sit pernitiosa dissensio.

Barium urbem Italie appellarunt conditores eius expulsi ex insula Barra, quæ non longe est a Brundisio.

Brundisium quidam poetæ brevitatis causa *Brendam* dixerunt.

Beneficiari* dicebantur milites, qui vacabant muneris † beneficio: e contrario *munifices* vocabantur, qui non vacabant, sed munus reipublicæ faciebant.

Benignus proprie dicitur is, qui bonis et dignis largitur. Est autem compositum ex bono et gignendo.

Bellona dicebatur dea bellorum, ante cuius templum erat columella, quæ *bellica* vocabatur, super quam hastam iaciebant, cum bellum indicebatur.

Bidental dicebant quoddam templum, quod in eo bidentibus hostiis sacrificaretur. *Bidentes* autem sunt oves duos dentes longiores ceteris habentes.

Bisæta porca dicitur, cuius a cervice sætæ bifariam dividuntur, cum iam esse incipit maior sex mensium.

Bignæ geminæ dicuntur, quia bis una die natæ sunt.

Bigenera dicuntur animalia ex diverso genere nata, ut leopardalis ex leone et panthera; cicur ex apro et scrofa domestica; muli ex equo et asina.

Billis apud Afros appellatur semen humanum humi profusum. 34

Blatterare est stulte et præcupide loqui, quod a Græco βλάξ originem ducit. Sed et camelos, cum voces edunt, blatterare dicimus.

Balatrones et blateas bullas ' luti ex itineribus, aut quod de calciamentorum soleis eraditur, appellabant.

Bilbit factum est a similitudine sonitus, qui fit in vase. Nævius: «Bilbit amphora» inquit.

Bibliothecæ et apud Græcos et apud nos tam librorum

magnus per se numerus, quam locus ipse, in quo libri conlocati sunt, appellatur.

Blitum genus holeris a saporis stupore appellatum esse ex Græco putatur, quod ab his βλάξ dicatur stultus.

Bardus stultus, a tarditate ingenii appellatur. Cæcilius: «Nimis audacem nimisque bardum barbarum.» Trahitur autem a Græco, quod illi βαρδύς dicunt.

Bardus Gallice cantor appellatur, qui vivorum fortium laudes canit, a gente Bardorum, de quibus Lucanus: «Plurima securi fudistis carmina Bardi.»

Belutus bestiæ similis.

Beneventum, colonia cum deduceretur, appellari coeptum est melioris ominis causa. Namque eam urbem antea Græci incolentes Μαλόεντον* appellarunt.

35 **Bulgas** Galli sacculos scorteos appellant.

Bovem bitendem a dentium numero dicunt appellari.

Bellicrepam saltationem dicebant, quando cum armis saltabant, quod a Romulo institutum est, ne simile pateretur, quod fecerat ipse, cum a ludis Sabinorum virgines rapuit.

Bilingues Bruttaces Ennius dixit, quod Brutti et Osce et Græce loqui soliti sint. Sunt autem Italiæ populi vicini Lucanis.

Bitienses dicuntur, qui peregrinantur assidue.

Baiulos dicebant antiqui, quos nunc dicimus operarios. Unde adhuc *baiulari* dicitur.

Blandicella verba blanda per deminutionem sunt dicta.

Bellarium et bellaria res bellis aptas appellabant.

Bellitudinem sicut magnitudinem Verrius dixit.

Boiæ, id est genus vinculorum, tam ligneæ, quam ferreæ dicuntur.

Botulus genus farciminis propter conexionem a bolis sic appellatur.

Blennos stultos esse, Plautus indicat, qui ait: «Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones.»

36 **Binominis**, cui geminum est nomen, ut Numa Pompilius, Tullus Hostilius.

Barbari dicebantur antiquitus omnes gentes, exceptis Græcis. Unde Plautus Nævium poetam Latinum barbarum dixit. Fortasse et ob hoc noster apostolus Græcis ac barbaris se debitorem esse fatetur.

Bellule apud Plautum deminutivum adverbium est a bene, quod facit belle et bellule.

Burranicum genus vasis. **Bucar** simliter genus est vasis.

Buttubatta Nævius pro nugatoris posuit, hoc est, nullius dignationis.

Bulla aurea insigne erat puerorum prætextatorum, quæ dependebat eis a pectore, ut significaretur eam ætatem alterius regendam consilio (dicta est autem bulla a Græco sermone βουλή, quod consilium dicitur Latine) vel quia eam partem corporis bulla contingat, id est pectus, in quo naturale manet consilium.

Boicus ager dicitur, qui fuit Boiorum Gallorum. Is autem est in Gallia citra Alpes, quæ togata dicitur: in quibus sunt Mediolanenses.

Burranica potio appellatur lacte mixtum sapa a rufo colore, quem burrum vocant.

Corona cum videatur a choro dici, caret tamen aspira- 37
tione. Sive coronæ dicuntur quod honorent eos, quibus inponuntur.

Coturnix appellatur a sono vocis.

Cornua Liberi patris simulacro adiciuntur, quem inventorem vini dicunt, eo quod homines nimio vino truces fiunt.

Corgo apud antiquos pro adverbio, quod est profecto, ponebatur.

Corbitæ dicuntur naves onerariæ, quod in malo earum summo pro signo corbes solerent suspendi.

Colurna hastilia ex corno arbore facta.

Cothones appellantur portus in mari interiores arte et manu facti.

Conlatia oppidum fuit prope Romam, eo quod ibi opes aliarum civitatum fuerint conlatæ, a qua porta Romæ Conlatina dicta est.

Conlucare dicebant, cum profanæ silvæ rami deciderentur officientes lumini.

Conlativum sacrificium dicitur, quod ex conlatione offertur.

Colophon dixerunt, cum aliquid finitum significaretur.

38 **Concinnare** est apte componere. *Concinere* enim convenire est.

Concilium dicitur a populi consensu; sive concilium dicitur a concalando, id est vocando.

Conciliabulum locus, ubi in* concilium convenitur.

Contio significat conventum, non tamen alium, quam eum, qui a* magistratu vel a sacerdote publico per præconem convocatur.

Contubernales dicuntur a tabernis, quæ fiebant ex tabulis. Unde et *tabernacula* sunt dicta, licet ex tentoriis* pellibus fiant.

Contubernium dicitur contubernalium habitatio.

Conclavia dicuntur loca, quæ una clave clauduntur.

Contemplari dictum est a templo, id est loco, qui ab omni parte aspici, vel ex quo omnis pars videri potest, quem antiqui templum nominabant.

Comitiales dies appellabant, cum in comitio conveniebant; qui locus a coeundo, id est insimul veniendo est dictus.

Calatores dicebantur servi, ἀπὸ τοῦ καλεῖν, quod est vocare, quia semper vocari possent ob necessitatem servitutis.

Condulus anulus.

Condalium similiter anuli genus.

Contestari est, cum uterque reus dicit: Testes estote.

Codeta ager, in quo frutices existunt in modum codarum equinarum.

39 **Condictum** est, quod in commune* est dictum.

Coctum a cogendo dicitur, quia coquendo* coartetur*, ut ad utilitatem vescendi perducatur.

Cocula vasa aenea, coctionibus apta. Alii cocula dicunt ligna minuta, quibus facile decoquantur obsonia.

Cohum lorum, quo temo buris cum iugo conligatur, a cohibendo dictum.

Cohum poetæ cælum dixerunt, a chao, ex quo putabant cælum esse formatum.

Comœdias constat appellari ex eo, quod initio in vicis iuvenes cantare soliti essent crebro convenientes.

Cicuma avis noctua.

Coclacæ dicuntur lapides ex flumine, rotundi ad coclearum similitudinem.

Cocetum* genus edulii ex melle et papavere factum.

Confugelam antiqui confugium dicebant.

Comprædes eiusdem rei populo sponsores.

Compascuus ager, relictus ad pascendum communiter 40
vicinis.

Compescere est velut in eodem pascuo continere.

Compitalia festa, quæ in compitis peragebant.

Congruere dictum est a gruibus, quæ non fere segregantur, sive cum volant, sive cum pascuntur.

Cognomines dicuntur, qui eiusdem sunt nominis.

Cerrones leves et inepti, a cratibus dicti, quod Siculi adversus Athenienses cratibus pro scutis sunt usi, quas Græci γέῤῥας appellant.

Comptum genus libaminis, quod ex farina conspersa faciebant.

Comptum Afranius pro ornatu et excultu posuit.

Conflages loca dicuntur, in quæ undique confluunt venti.

Copona taberna a copiis dicta.

Compilare cogere est et in unum condere.

Compernes nominantur homines genibus plus iusto con- 41
iunctis.

Confœdusti fœdere coniuncti.

Commissatio a vicis, quos Græci κώμας dicunt, appellatur. In his enim habitabant, priusquam oppida conderentur, quibus in locis alii alios convictus causa invitabant.

Committere proprie est insimul mittere: nunc eo utimur et pro facere, aut pro linquere, aut pro incipere.

Condere proprie est in unum et interiorem locum dare

ad custodiam faciliorem: quod verbum nunc significat conscribere, nunc facere, nunc componere et instruere.

Consulas antiqui ponebant non tantum pro consilium petas et perconteris, sed etiam pro iudices et statuas.

Cossi ab antiquis dicebantur natura rugosi corporis homines, a similitudine vermium liguo editorum, qui cossi appellantur.

Consilium vel a consulendo dicitur, vel quod in unam sententiam plurium mentes consiliant et conveniant: sed a silentio credibilius dictum putatur, quo maxime invenitur.

Conscripti dicebantur qui ex equestri ordine patribus adscribebantur, ut numerus senatorum expleretur.

Consposos antiqui dicebant fide mutua conligatos.

Consualia ludi dicebantur, quos in honorem Consi faciebant, quem deum consilii putabant.

Conventus quattuor modis intellegitur. Uno, cum quemlibet hominem ab aliquo conventum esse dicimus. Altero, cum significatur multitudo ex compluribus generibus hominum contracta in unum locum. Tertio, cum a magistratibus iudicii causa populus congregatur. Quarto cum aliquem in locum frequentia hominum supplicationis aut gratulationis causa conligitur.

Convicium a vicis, in quibus prius habitatum est, videtur
42 dictum, vel inmutata littera quasi convocium.

Coniuoli oculi sunt in angustum coacti coniventibus palpebris.

Consternatio, quae est concitatio quaedam subita ex aliquo metu, a sternutamento deducta est, quod eo toto concutimur corpore.

Considerare a contemplatione siderum videtur appellari.

Constitutus hominum a consistentium multitudine appellatur.

Convallis est planities ex omni parte comprehensa montibus collibusve. Valles duobus lateribus inclusa planities. Valles deminutivum *vallecula* facit.

Convoti isdem votis obligati.

Cibus* appellatur ex Græco, quod illi peram, in qua cibum recondunt, cibisim* appellant.

Ciccum membrana tenuis malorum punicorum.

Cispius mons est in urbe Esquilinæ regionis de nomine cuiusdam hominis dictus.

Citimus extremus. *Uls* enim facit *ultra, ultimus: cis, citra, citimus.*

Cicindela genus muscarum, quod noctu lucet, videlicet a candela, unde etiam *candelabra* putantur appellata.

Citrosa vestis appellata est a similitudine citri.

Civicam coronam civis salutis suæ causa servatus in prœlio dabat, quæ erat ilignea,* frondem habens perennem.

Circanea dicitur avis, quæ volans circumitum facit. 43

Circites circuli ex ære facti.

Cilium est folliculum, quo oculus tegitur, unde fit *supercilium.*

Cimmeri dicuntur homines, qui frigoribus occupatas terras incolunt, quales fuerunt inter Baias et Cumas in ea regione, in qua convallis satis eminenti iugo circumducta est, quæ neque matutino, neque vespertino tempore sole contingitur*.

Cimbri lingua Gallica latrones dicuntur.

Cingulos appellabant homines, qui in his locis, ubi cingi solet, satis sunt tenues.

Cillibæ mensæ rotundæ.

Chilo dicitur cognomento a magnitudine labrorum.

Cilo sine aspiratione, cui frons est eminentior, ac dextra sinistraque velut recisa videtur.

Cisterna dicta est, quod cis, id* est infra, terram.

Camillus proprie appellatur puer ingenuus.

Capuam in Campania quidam a Capye appellatam ferunt, quem a pede introrsus curvato nominatum antiqui nostri Falconem vocant; alii a planitie regionis.

Camenæ Musæ a carminibus sunt dictæ, vel quod canunt antiquorum laudes, vel quod sint castæ mentis præsides.

Camara et camuri boves a curvatione ex Græco dicuntur.

44 **Cappas**† marinos equos Græci a flexu posteriorum partium appellant.

Catampo genus est lusus.

Carissam apud Lucilium vafrum significat.

Cærimoniarum causam alii ab oppido Cære dictam existimant; alii a caritate dictam iudicant.

Cælibem dictum existimant, quod dignam cælo vitam agat.

Catamitum pro Ganymede dixerunt, qui fuit Iovis concubinus.

Cæculus condidit Præneste. Unde putant Cæcilios ortos, quorum erat nobilis familia apud Romanos. Alii appellatos eos dicunt a Cæcade Troiano, Aeneæ comite.

Cælius mons dictus est a Cæle quodam ex Etruria, qui Romulo auxilium adversum Sabinos præbuit, eo quod in eo domicilium habuit.

Cæcum vallum dicitur, in quo præacuti pali terræ adfixi herbis vel frondibus occuluntur.

Catillones * appellabant antiqui gulosos.

Catillatio grave obprobrium hominibus generosis obiciebatur, si qui provincias amicas populi Romani expoliassent.

45 **Cæsticillus** appellatur circulus, quem superponit capiti, qui aliquid est laturus in capite.

Cæspes est terra in modum lateris cæsa cum herba, sive frutex recisus et truncus.

Catulinam carnem esitavisse, hoc est comedisse, Romanos, Plautus in Saturione refert.

Catax claudus.

Cæcultare est cæcos imitari.

Cæsariati comati.

Catularia porta Romæ dicta est, quia non longe ab ea ad placandum caniculæ sidus frugibus inimicum rufæ canes inmolabantur, ut fruges flavescentes ad maturitatem perducerentur.

Cædem putant ex Græco dici, quod apud illos καίνειν* significet interficere.

Cænina urbs, quæ fuit vicina Romæ, a Cænite conditore appellata est.

Catulus genus quoddam vinculi, qui interdum canis appellatur.

Cæstus vocantur et hi, quibus pugiles dimicant, et genus quoddam ornatus mulierum.

Cæditiæ tabernæ in via Appia a domini nomine sunt vocatæ.

Cavillatio est iocosa calumniatio.

Cati fons, ex quo aqua Petronia in Tiberim fluit, dictus, quod in agro fuerit cuiusdam Cati.

Cacula servus militis. Plautus: «Video caculam militarem.» Dicitur autem a Græco κᾶλον, quod fustibus clavisque ligneis ad tutelam dominorum armari soliti sunt.

Canalicolæ forenses homines pauperes dicti, quod circa canales fori consisterent.

Cana dicunt Græci, nos *canistra* et per deminutionem *canistella*.

Canicæ furfures de farre a cibo canum vocatæ. 46

Cancri dicebantur ab antiquis, qui nunc per deminutionem cancelli: ex quo genere sunt *calces*, qui per deminutionem appellantur calculi.

Canentas capitis ornamenta.

Canta pro cantata ponebant.

Caudicariæ naves ex tabulis grossioribus factæ.

Candelabrum dictum, quod in eo candelæ figantur.

Cantherius hoc distat ab equo, quo maialis a verre, capo a gallo, berbix ab ariete. Est enim cantherius equus, cui testiculi amputantur.

Cavillum cavillatio, id est inrisio.

Caudeæ cistellæ ex iunco, ad similitudinem * equinæ caudæ factæ.

Caulæ a cavo dictæ. Antiquitus enim ante usum tectorum oves in antris claudebantur.

Cavum a chao dictum et eius inanitate.

Caculatum servitium.

Calones calcei ex ligno facti.

Clacendix genus conchæ.

Calpar genus vasis fictilis.

Calces ampullæ plumbeæ.

Calbeos armillas dicebant, quibus triumphantes utebantur, et quibus ob virtutem milites donabantur

47 Calix, quod in eo calidum bibitur.

Calpurni* a Calpo, Numæ regis filio, sunt oriundi.

Callim antiqui dicebant pro clam, ut *nis* pro nobis, *sam* pro suam, *im* pro eum.

Calicata ædificia calce polita.

Caliptra genus vestimenti, quo capita operiebant.

Calathos Græci, nos dicimus *quasillos*.

Caduceatores legati pacem petentes. Cato: «Caduceatori», inquit, «nemo homo nocet».

Carinantes probra obiectantes, a carina dicti, quæ est infima pars navis; sic illi sortis infimæ.

Cadmea terra, quæ in æs coicitur, ut fiat orichalcum.

Casa a cavatione dicta.

Cascum antiquum.

Casnar senex Oscorum lingua.

48 Cassiculum reticulum a cassibus per deminutionem dictum.

Caseus a coeundo dictus.

Casilam antiqui pro casside ponebant.

Cassabundus crebro cadens.

Casaria, quæ custodit casam.

Cassia via a Cassio strata.

Caput ex Græco dictum quod illi interdum κάρα τὴν κεφαλὴν dicunt.

Caperratum rugosum a cornuum caprinorum similitudine dicitur.

Capis poculi genus, dictum a capiendo.

Capsæ a Græco appellantur; has illi κάμπτρας dicunt.

Capital facinus, quod capitis pœna luitur.

Capronæ equorum iubæ in frontem devexæ, dictæ quasi a capite pronæ.

Capidulum genus vestimenti, quo caput tegebatur.

Capræ dictæ, quod omne virgultum carpant, sive a crepitu crurum. Unde et *crepas* eas prisci dixerunt.

Cuppes et cupedia antiqui lautiores cibos nominabant; inde et macellum forum cupedinis appellabant. Cupedia autem a cupiditate sunt dicta, vel, sicut Varro vult, quod ibi fuerit Cupedinis equitis domus, qui fuerat ob latrocinium damnatus.

Capruneulum vas fictile.

Curatores dicuntur, qui pupillis loco tutorum dantur: sive illi, qui rei frumentariae agrisve dividendis praepositi sunt.

Curia locus est, ubi publicas curas gerebant. *Calabra* 49
curia dicebatur, ubi tantum ratio sacrorum gerebatur. *Curiae*, etiam nominantur, in quibus uniuscuiusque partis populi Romani quid geritur, quales sunt hae, in quas Romulus populum distribuit, numero triginta, quibus postea additae sunt quinque, ita ut in sua quisque curia sacra publica faceret feriasque observaret, hisque curiis singulis nomina Curiarum virginum inposita esse dicuntur, quas virgines quondam Romani de Sabinis rapuerunt.

Curriculo pro cursim ponebant. Plautus: «Licet», inquit, «vos abire curriculo».

Curriculus deminutivum est a curru.

Curtilacum appellatur a Curtio, qui eo loco in profundissimum se ob salutem Romani populi proiecit hiatum.

Curionium aes dicebatur, quod dabatur curioni ob sacerdotium curionatus.

Curis est Sabine hasta. Unde Romulus *Quirinus*, quia eam ferebat, est dictus; et Romani a Quirino *Quirites* dicuntur. Quidam eum dictum putant a Curibus, quae fuit urbs opulentissima Sabinorum.

Curitim Iunonem appellabant, quia eandem ferre hastam putabant.

Curiales eiusdem curiae, ut tribules et municipes.

Currules equi quadrigales.

Curiata comitia a curiis sunt appellata.

Centurionus antea, qui nunc centurio, et *curionus* et *decurionus* dicebantur.

Currules magistratus appellati sunt, quia curru vehebantur.

Curia Tifata* a Curio dicta est, quia eo loco domum habuerat.

50 Cura dicta est, quasi coreda, vel quia cor urat.

Cum imperio est dicebatur apud antiquos, cui nominatim a populo dabatur imperium.

Cum potestate est dicebatur de eo, qui a populo alicui negotio præficiebatur*.

Cuniculum, id est foramen sub terra occultum, aut ab animali, quod simile est lepori, appellatur, cui subterfossa terra latere est solitum, aut a cuneorum similitudine, qui omnem materiam intrant findentes.

Clunaclum cultrum sanguinarium dictum, vel quia ad clunes dependet, vel quia clunes hostiarum dividit.

Cumerum vas nuptiale a similitudine cumerarum, quæ fiunt palmeæ vel sparteæ ad usum popularem, sic appellatum.

Culcita, quod tomento inculcatur appellata.

Culcitula fusticulus quidam ligneus in sacris dicebatur.

Cumulter significat cum altero, dictum ab antiquis ita brevitatis causa, ut sodes pro si audes, scilicet pro scias licet, sis pro si vis.

Culliola cortices nucum viridium dicta a similitudine culleorum, quibus vinum sive oleum continetur.

Cussilirem pro ignavo dicebant antiqui.

Cum populo agere, hoc est populum ad concilium aut comitia vocare.

Cuncti significat quidem omnes, sed coniuncti et congregati, at vero *omnes* etiam si diversis locis sint.

Cunire est stercus facere, unde et *inquinare*.

51 Cuturnium vas, quo in sacrificiis vinum fundebatur.

Culigna vas potorium. Cato: «Culignam», inquit, «in fæno Græco ponit, ut bene oleat.»

Coctiones dicti videntur a cunctatione, quod in emendis vendendisque mercibus tarde perveniant ad iusti pretii

finem. Itaque apud antiquos prima syllaba per U litteram scribebatur.

Custodelam dicebant antiqui, quam nunc dicimus custodiam.

Cumbam Græci κόμβην appellant.

Cutis Græcam habet originem. Hanc enim illi dicunt κύτιν.

Cutiliæ* lacus appellatur, quod in eo est insula, Κοτύλη nominata a Græcis.

Cnephosum antiqui dicebant tenebricosum. Græci enim κνέφας appellant obscurum.

Cymbium poculi genus a similitudine navis, quæ κυμβίς dicitur, appellatum.

Calasis tunicæ genus, quod Græci καλάσινον dicunt. Alii dicunt nodum esse tunicæ muliebris, quo conexa circa cervicem tunica submittitur.

Cyparissiæ dicuntur ignes prodigiosi a similitudine cypressorum.

Cybebe Mater, quam dicebant Magnam, ita appellabatur, quod ageret homines in furorem, quod Græci κύβηβον dicunt.

Cybele vero eadem dicta a loco, qui est in Phrygia. 52

Cytherea Venus ab urbe Cythera, in quam primum devecta esse dicitur concha, cum in mari esset concepta.

Cyllenius Mercurius dictus, quod omnem rem sermo sine manibus conficiat, quibus partibus corporis qui carent κυλλοί vocantur, ideoque quadratum eum fingunt. Alii volunt sic appellatum, quod in Cyllenia via sit nutritus. Alii, quod in monte Arcadiæ Cyllene. Alii, quod a Cyllene sit nympha educatus.

Cypria Venus, quod ei primum in Cypro insula templum sit constitutum, vel quia parientibus præsideat, quod Græce κύειν parere sit.

Cynthius Apollo a Cyntho Deli monte vocatus.

Chalcidicum genus ædificii ab urbe Chalcidica dictum.

Choragium* instrumentum scænarum.

Chaos appellat Hesiodus confusam quandam ab initio unitatem, hiantem patentemque in profundum. Ex eo et χάσκειν Græci, et nos hiare dicimus. Unde Ianus detracta

aspiratione nominatur id, quod fuerit omnium primum; cui primo supplicabant velut parenti, et a quo rerum omnium factum putabant initium.

Chœnica mensuræ genus.

Cybium dictum, quia eius medium æque patet in omnes partes, quod genus a geometricis κύβος dicitur. Unde etiam tesselkæ quadratæ κύβοι. Hinc et *cybios* genus piscis, quia piscantes id genus piscium velut aleam ludant.

Cnasonas acus, quibus mulieres caput scalpunt.

Creperum dubium, unde *increpitare* dicimus, quia maledicta fere incerta et dubia sunt.

Crepitulum ornamentum capitis; id enim in capitis motu crepitum facit.

Crocotillum valde exile. Plautus: «Extortis talis cum crocotillis crusculis.»

53 Crusculum deminutivum a crure.

Crines a discretione dicti, quam Græci κρίσιν appellant. Nam idem eos κρινίδας† vocant.

Crocatio corvorum vocis appellatio.

Crucium, quod cruciat. Unde Lucilius vinum insuave crucium dixit.

Crocotinum genus operis pistorii.

Crustariæ tabernæ a vasis potoriis crustatis dictæ.

Cracentes graciles. Ennius: «Succincti gladiis media regione cracentes.»

Crevi modo significat hereditatem adii: modo maior ætate vel censu sum: modo iudicavi: modo divisi. Quæ omnia a duobus verbis cresco et cerno veniunt, cuius unius origo ex Græco trahitur, quod illi κραίνειν dicunt perficere.

Creterræ vocabulum trahitur a cratere, quod vas est vini.

Craticulum a Græco κρατευταί* deducitur.

Centuria in agris significat ducenta iugera: in re militari centum homines.

Centuriatus ager in ducena iugera definitus, quia Romulus centenis civibus ducena iugera tribuit.

54 Centuriata comitia item curiata comitia dicebantur, quia populus Romanus per centenas turmas divisus erat.

Centenariæ cenæ dicebantur, in quas lege Licinia non plus centussibus præter terra enata* inpendebatur, id est centum assibus, qui erant breves nummi ex ære.

Cena apud antiquos dicebatur, quod nunc est prandium: *vesperna,* quam nunc cænam appellamus.

Censionem facere dicebatur censor, cum multam equiti inrogabat.

Cenacula dicuntur, ad quæ scalis ascenditur.

Centumviralia iudicia a centumviris sunt dicta. Nam cum essent Romæ triginta et quinque tribus, quæ et curiæ sunt dictæ, terni ex singulis tribubus sunt electi ad iudicandum, qui centumviri appellati sunt: et, licet quinque amplius, quam centum, fuerint; tamen, quo facilius nominarentur, centumviri sunt dicti.

Centaurion medicamentum a Chirone centauro inventum.

Censere nunc significat putare, nunc suadere, nunc decernere.

Censio hastaria dicebatur, cum militi multæ nomine ob delictum militare indicebatur, quod hastas daret.

Cercolopis* genus simiæ, qui ultimam partem caudæ villosam habet.

Cerritus furiosus.

Cervus, quod κέρατα, id est cornua, gerat, dictus.

Cereos Saturnalibus muneri dabant humiliores potentioribus, quia candelis pauperes, locupletes cereis utebantur.

Celsus ex Græco κέλλειν dictus. 55

Celeres antiqui dixerunt, quos nunc equites dicimus, a Celere, interfectore Remi, qui initio a Romulo his præpositus fuit; qui primitus electi fuerunt ex singulis curiis deni, ideoque omnino trecenti fuere.

Cermalus locus in Urbe sic nominatus.

Columnæ dictæ, quod culmina sustineant.

Cernuus calciamenti genus.

Crepidines* saxa prominentia.

Cloacæ a conluendo dictæ.

Cluras* simias a clunibus tritis dictas existimant.

Crustumina tribus a Tuscorum urbe Crustumeria* dicta est.

Clucidatum dulce et suave dicebatur.

Clœlia familia a Clonio†, Aeneæ comite, est appellata.

Clumæ folliculi hordei.

Clutum Græci κλυτόν dicunt. Unde accepta præpositione fit inclitus. In enim sæpe augendi causa adicimus*, ut invocavit, inclamavit.

56 **Clipeum** antiqui ob rotunditatem etiam corium bovis appellarunt, in quo fœdus Gabinorum cum Romanis fuerat descriptum.

Classes clipeatas antiqui dixerunt, quos nunc exercitus vocamus.

Clœliæ fossæ a Clœlio, duce Albanorum, dictæ.

Claudere et clavis ex Græco descendit, cuius rei tutelam penes Portunum esse putabant, qui clavim manu tenere fingebatur et deus putabatur esse portarum.

Clavim consuetudo erat mulieribus donare ob significandam partus facilitatem.

Clausula, quam Græci ἐπῳδόν vocant, a brevi conclusione est appellata.

Clavata dicuntur aut vestimenta clavis intertexta aut calciamento clavis confixa.

Clavus annalis appellabatur, qui figebatur in parietibus sacrarum ædium per annos singulos, ut per eos numerus colligeretur annorum.

Classis procincta, exercitus instructus.

Clingere, cingere, a Græco κυκλοῦν dici manifestum est.

Cercopa Græci appellant lucrari undique cupientem, quasi κέρδωνα, quem nos quoque *lucrionem* vocamus.

Classici testes dicebantur, qui signandis testamentis adhibebantur.

Commœtaculum genus virgulæ, qua in sacrificiis utebantur.

57 **Cervaria** ovis, quæ pro cerva immolabatur.

Crepos*, id est lupercos, dicebant a crepitu pellicularum, quem faciunt verberantes. Mos enim erat Romanis in Lupercalibus nudos discurrere et pellibus obvias quasque feminas ferire.

Condere componere.

Cincia locus Romæ, ubi Linciorum monumentum fuit.

Capital linteum quoddam, quo in sacrificiis utebantur.

Castrensi corona donabatur, qui primus hostium castra pugnando introisset, cui insigne erat ex auro vallum.

Colluviaris porcus dicitur, qui cibo permixto et colluvie nutritur.

Cognitor est, qui litem alterius suscipit coram* eo, cui datus et. Procurator autem absentis nomine actor fit.

Claudiana tonitrua appellabantur, quia Claudius Pulcher instituit, ut ludis post scænam coiectus* lapidum ita fieret, ut veri tonitrus similitudinem imitaretur. Nam antea leves admodum et parvi sonitus fiebant, cum clavi et lapides in labrum æneum coicerentur.

Cæsones appellantur ex utero matris exsecti.

Cæsar, quod est cognomen Iuliorum, a cæsarie dictus est, quia scilicet cum cæsarie natus est.

Capsit prenderit.

Capreoli, vitium cincinni intorti, quia ad locum capiendum tendunt, appellati.

Capillatam* vel capillarem arborem dicebant, in qua capillum tonsum suspendebant.

Contestari litem dicuntur duo aut plures adversarii, quod ordinato iudicio utraque pars dicere solet: testes estote.

Caviares hostiæ dicebantur, quod caviæ †, id est pars hostiæ cauda tenus, dicitur, et ponebatur in sacrificio pro collegio pontificum quinto quoque anno.

Confeta sus dicebatur, quæ cum omni fetu adhibebatur ad sacrificium.

Conclavatæ dicebantur, quæ sub eadem erant clave. 58

Colossus a Caleto artifice, a quo formatus est, dictus. Fuit enim apud Rhodum insulam statua solis alta pedes centum et quinque.

Codeta appellatur ager trans Tiberim, quod in eo virgulta nascuntur ad caudarum equinarum similitudinem.

Censui censendo agri proprie appellantur, qui et emi et venire iure civili possunt.

Comedum bona sua consumentem antiqui dixerunt.

Comedo, comedonis, qui, ut supra, bona sua consumit.

Censores dicti, quod rem suam quisque tanti æstimare solitus sit, quantum illi censuerint.

Consiluere Ennius pro conticuere posuit.

Claritudinem claritatem.

Casus dicimus non modo ea, quæ fortuita hominibus accidunt, sed etiam vocabulorum formas, quia in aliam atque aliam cadunt effigiem.

Catachresin tropum nos abusionem dicimus, cum alienis abutimur perinde ac si propriis, cum propria deficiunt.

Cocum et pistorem apud antiquos eundem fuisse accepimus. Nævius: «Cocus», inquit, «edit Neptunum, Venerem, Cererem». Significat per Cererem panem, per Neptunum pisces, per Venerem holera.

Cammensem† cursorem Titinnius pro pistore dixit.

Conlativum ventrem magnum et turgidum dixit Plautus, quia in eum omnia edulia congeruntur.

Convexum est ex omni parte declinatum, qualis est natura cæli, quod ex omni parte ad terram versus declinatum est.

59 Calicatis calce politis.

Confecerunt una fecerunt.

Crebrisuro apud Ennium significat vallum crebris suris, id est palis, munitum.

Cyprio bovi merendam Ennius sotadico versu cum dixit, significavit id, quod solet fieri in insula Cypro, in qua boves humano stercore pascuntur. Idem cum dicit: «Propter stagna, ubi lanigerum† genus piscibus pascit»: esse paludem demonstrat, in qua nascuntur pisces similes ranunculis, quos oves consectatae edunt.

Consponsor coniurator.

Canturnus nomen loci.

Centenas pondo dicebant antiqui referentes ad libras.

Cœpiam futurum tempus ab eo, quod est cœpi. Cato: «Cœpiam seditiosa verba loqui.» Invenitur quoque apud maiores et infinitivi modi *cœpere.*

Contionem antiqui masculino genere posuere.

Cognitu facilia eadem ratione dicitur, qua dictu facilia, et perspectu et factu facilia.

Contagionem esse dicendum, non contagium.

Clitellæ dicuntur non tantum eæ, quibus sarcinæ conligatæ mulis portantur, sed etiam locus Romæ propter similitudinem, et in via Flaminia loca quædam devexa subinde et adcliva. Est etiam tormenti genus eodem nomine appellatum.

Cloacale flumen dixit Cato pro cloacarum omnium conluvie.

Compluriens a compluribus significat sæpe. Cato: «Contumelias mihi dixisti compluriens».

Citeria appellabatur effigies quædam arguta et loquax ridiculi gratia, quæ in pompa vehi solita sit. Cato in Marcum Cæcilium: «Quid ego cum illo dissertem amplius, quem 60
ego denique credo in pompa vectitatum ire ludis pro citeria, atque cum spectatoribus sermocinaturum.»

Curionem agnum Plautus pro macro dixit, quasi cura macruisset.

Coniector interpres somniorum.

Comperce pro compesce dixerunt antiqui.

Comparsit Terentius pro compescuit posuit.

Creduas credas. Plautus: «Ipsus nec amat, nec tu creduas.» [Ipsus pro ipse.]

Corius ab antiquis masculino genere dicebatur. Plautus: «Iam tibi tuis meritis crassus corius redditus est.» Pari modo diverso genere dicebant *hæc lupus**, *hæc metus, hæc amnis, hic frons.*

Cullus quoque masculine dixerunt. Est enim genus tormenti e corio.

Crumina sacculi genus. Plautus: «Di bene vertant, tene cruminam, inerunt* triginta minæ.»

Corinthienses ex eo dici cœperunt, ex quo coloni Corinthum sunt deducti, qui ante Corinthii sunt dicti; quam consuetudinem servamus etiam, cum Romanenses et 61
Hispanenses et Sicilienses negotiatores dicimus, qui in alienis civitatibus negotiantur.

Cavitionem dicebant, quam modo dicimus cautionem.

Consuetionem Plautus pro consuetudine dixit.

Corculum a corde dicebant antiqui sollertem et acutum. Plautus in Casina: «Ego sum liber, meum corculum, melliculum, verculum.»

Casinam fabulam Plautus inscripsit ab ancillæ nomine Casina*, quam amari a sene* introduxit.

Conivola occulta.

Cogitatim adverbialiter pro cogitate.

Clientam pro cliente Plautus dixit.

Comœdice figuratum a comœdo. Plautus: «Euge euscheme* adstetisti et dulice* et comœdice!»

Capulum et manubrium gladii vocatur, et id, quo mortui efferuntur, utrumque a capiendo dictum. Sane a capulo fit *capularis*.

Celassis celaveris.

Custoditio est opera ad custodiendum quid sumpta.

Citior comparativum a cito. Plautus: «Nullam ego rem citiorem apud homines esse, quam famam, reor».

Clunes masculine. Plautus: «Quasi lupus ab armis valeo, clunes infractos fero.»

Coquitare pro coctitare, id est frequenter coquere, Plautus posuit.

62 Canitudinem pro canitie. Plautus: «Stultus est adversum ætatem et capitis canitudinem.»

Conruspari, conquirere. Plautus: «Conruspare tua consilia in pectore».

Cæcultant cæcis proximi sunt oculorum acie obtusa. Plautus: «Numnam* mihi oculi caecultant. Estne hic noster Hermio?»

Cudere a cædendo dictum.

Concipilavisti dictum a Nævio pro corripuisti et involasti.

Clava teli genus, qua Hercules utebatur.

Calones militum servi dicti, quia ligneas clavas gerebant, quæ Græci κᾶλα vocant. Is quoque qui huiusmodi telo utitur, *clavator* appellatur.

Consiptum apud Ennium pro conseptum invenitur.

Curionia sacra, quæ in curiis fiebant.

Corpulentis Ennius pro magnis dixit; nos corpulentum dicimus corporis obesi hominem.

Conciliatrix dicitur, quæ viris conciliat uxores et uxoribus* viros.

Conventæ condicio dicebatur, cum primus sermo de nuptiis et earum condicione habebatur.

Conceptivæ feriæ talia* festa dicebantur, quæ incertis diebus observabantur quotannis, ut Sementivæ, Compitaliciæ.

Cælibari hasta caput nubentis comebatur, quæ in corpore gladiatoris stetisset abiecti occisique, ut, quemadmodum illa coniuncta fuerit cum corpore gladiatoris, sic ipsa 63
cum viro sit; vel quia matronæ Iunonis Curitis in tutela sint, quæ ita appellabatur a ferenda hasta, quæ lingua Sabinorum Curis dicitur: vel quod fortes viros genituras ominetur: vel quod nuptiali iure imperio viri subicitur nubens, quia hasta summa armorum et imperii est. Quam ob causam viri fortes ea donantur, et captivi sub eadem veneunt, quos Græci δορυαλώτους et δορυκτήτους vocant.

Cingillo* nova nupta præcingebatur, quod vir in lecto solvebat, factum ex lana ovis, ut, sicut illa in glomos sublata coniuncta inter se sit, sic vir suus secum cinctus vinctusque esset. Hunc Herculaneo nodo vinctum vir solvit ominis gratia, ut sic ipse felix sit in suscipiendis liberis, ut fuit Hercules, qui septuaginta liberos reliquit.

Camelis virginibus supplicare nupturæ solitæ erant.

Cinxiæ Iunonis nomen sanctum habebatur in nuptiis, quod initio coniugii solutio erat cinguli, quo nova nupta erat cincta.

Cumeram vocabant antiqui vas quoddam quod opertum in nuptiis ferebant, in quo erant nubentis utensilia, quod et *camillum* dicebant, eo quod sacrorum ministrum κάσμιλον appellabant.

Comptus, id est ornatus, a Græco descendit, apud quos κοσμεῖν dicitur comere, et κόσμιος, qui apud nos comis: et *comæ* dicuntur capilli cum aliqua cura compositi.

Corolla deminutivum est a corona. Corollam nova nupta de floribus, verbenis herbisque a se lectis sub amiculo ferebat.

Cupressi mortuorum domibus ponebantur ideo, quia huius generis arbor excisa non renascitur, sicut ex mortuo nihil iam est sperandum, quam et ob causam in tutela Ditis patris esse putabatur.

64 Curiales flamines curiarum sacerdotes.

Cyparissæ[1] appellantur acies quædam igneæ, quæ noctu apparere solent ad similitudinem cupressi.

Coninquere, deputare.

Carnificis loco habebatur is, qui se vulnerasset, ut moreretur.

Capita deorum appellabantur fasciculi facti ex verbenis.

Consiptum clavis præfixum.

Corniscarum divarum locus erat trans Tiberim cornicibus dicatus, quod in Iunonis tutela esse putabantur.

Cælestia auguria vocant, cum fulminat aut tonat.

Caduca auspicia dicunt, cum aliquid in templo excidit, veluti virga e manu.

Clivia auspicia dicebant, quæ aliquid fieri prohibebant; omnia enim difficilia clivia vocabant, unde et *clivi* loca ardua.

Curiales mensæ, in quibus immolabatur Iunoni, quæ Curis appellata est.

Contrarium æs, grave æs.

Centumviralia iudicia, quæ centumviri iudicabant.

Circumluvium ius prædiorum.

Cumbam Sabini vocant eam, quam militares lecticam, unde videtur derivatum esse *cubiculum*.

Condicere est dicendo denuntiare.

Commœtacula virgæ, quas flamines portant pergentes ad sacrificium, ut a se homines amoveant.

65 Casta mola genus sacrificii, quod Vestales virgines faciebant.

Culigna vas vinarium a Græco dicta, quam illi dicunt κύλικα.

Cincta flaminica veste velata.

Captus locus dicitur ad sacrificandum legitime constitutus.

Capralia* appellatur ager, qui vulgo *ad capræ paludes* dici solet.

Canifera mulier appellatur, quæ fert *canuam,* id est qualum, quod est cistæ genus.

Contignum frustum carnis cum septem costis demptum.

Comauditum coauditum, sicut comangustatum* dicitur.

Censio æstimatio, unde *censores.*

Corda frumenta, quæ sero maturescunt, ut fenum cordum.

Consentia sacra, quæ ex multorum consensu sunt statuta.

Culina vocatur locus, in quo epulæ in funere comburuntur.

Calpar vinum novum, quod ex dolio demitur sacrificii causa, antequam gustetur. Iovi enim prius sua vina libabant, quæ appellabant festa Vinalia.

Cicatricare cicatricem inducere.

Compescere lucum est lucum suis finibus cohibere.

Commugento convocanto.

Capitarium æs, quod capi potest.†

Coinquere coercere.

Capitalis lucus, ubi, si quid violatum est, caput violatoris 66
expiatur.

Cloæare inquinare. Unde et *cloacæ* dictæ.

Conregione e regione.

Condictio in diem certum eius rei, quæ agitur, denuntiatio.

Cubans auspicatur, qui in lecto quærit augurium.

Contio conventus, dicta quasi convocatio.

Cogitatio dicta velut coagitatio, id est longa eiusdem rei agitatio in eadem mora consilii explicandi.

Clam a clavibus dictum, quod his, quæ celare volumus, claudimus.

Cella, quod ea celentur, quæ esse volumus occulta.

Ciere nominare.

Duco cum pro puto ponimus, ex Græco deducitur, quod illi dicunt δοκῶ.

Duplionem antiqui dicebant, quod nos duplum. Venit autem a Græco διπλοῦν.

Duicensus dicebatur cum altero, id est cum filio census.

Duis duas habet significationes. Nam et pro δίς ponebatur et pro dederis.

Duidens hostia bidens.

Duellum bellum, videlicet quod duabus partibus de victoria contendentibus dimicatur. Inde et *perduellio*, qui pertinaciter retinet bellum.

67 Duonum bonum.

Duplabis duplicabis.

Duodeviginti dicendi consuetudinem a Græcis traxisse videmur, qui sic enuntiant δυοῖν δεόντοιν εἴκοσιν, et ἑνὸς δέοντος εἴκοσιν*.

Dumosa frondosa.

Dubat dubitat.

Dubenus apud antiquos dicebatur, qui nunc dominus.

Dusmo in loco apud Livium significat dumosum* locum. Antiqui enim interserebant S litteram, et dicebant *cosmittere* pro committere, et *Casmenæ* pro Camenæ.

Dumecta antiqui quasi dumiceta appellabant, quæ nos dumeta.

Dumus a Græco venit δόμος.

Dracones dicti ἀπὸ τοῦ δέρκεσθαι, quod est videre. Clarissimam enim dicuntur habere oculorum aciem: qua ex causa incubantes eos thesauris custodiæ causa finxerunt antiqui. Ideoque Aesculapio adtribuuntur, quod vigilantissimi generis putantur, quæ res medicinæ maxime necessaria est.

Dici mos erat Romanis in omnibus sacrificiis precibusque: *populo Romano Quiritibusque*, quod est Curensibus, quæ civitas Sabinorum potentissima fuit.

68 Dalivum supinum ait esse Aurelius, Aelius stultum. Oscorum quoque lingua significat insanum. Santra vero dici putat ipsum, quem Græci δείλαιον, id est, propter cuius fatuitatem quis misereri debeat.

Daps apud antiquos dicebatur res divina, quæ fiebat aut hiberna sementi, aut verna. Quod vocabulum ex Græco deducitur, apud quos id genus epularum δαὶς dicitur. Itaque et *dapatice* se acceptos dicebant antiqui, significantes magnifice, et *dapaticum** negotium amplum ac magnificum.

Dædalam a varietate rerum artificiorumque dictam esse apud Lucretium terram, apud Ennium Minervam, apud Virgilium Circen, facile est intellegere, cum Græci δαιδάλλειν significent variare.

Damium sacrificium, quod fiebat in operto in honorem Bonæ Deæ*, dictum a contrarietate, quod minime esset δαμόσιον, id est publicum. Dea quoque ipsa *Damia* et sacerdos eius *damiatrix* appellabatur.

Dacrimas pro lacrimas Livius sæpe posuit, nimirum quod Græci appellant δάκρυα; item *dautia*, quæ lautia dicimus, et dantur legatis hospitii gratia.

Danunt dant.

Dasi dari.

Danistæ feneratores.

Dagnades sunt avium genus, quas Aegyptii inter potandum cum coronis devincire soliti sunt, quæ vellicando morsicandoque et canturiendo adsidue non patiuntur dormire potantes.

Daunia Apulia appellatur a Dauno, Illyricæ gentis claro 69
viro, qui eam, propter domesticam seditionem excedens patria, occupavit.

Dorsum dictum, quod pars ea corporis devexa sit deorsum.

Donum ex Græco est, quod illi vocant δῶρον.

Donaticæ coronæ dictæ, quod his victores in ludis donabantur, quæ postea magnificentiæ causa institutæ sunt super modum aptarum capitibus, quali amplitudine fiunt, cum Lares ornantur.

Dotem manifestum est ex Græco esse. Nam διδόναι dicitur apud eos dare.

Doliola locus in Urbe sic vocatus, quia invadentibus Gallis Senonibus Urbem sacra in eodem loco doliolis reposita

fuerunt. Qua de causa in eodem loco ne despuere alicui licebat.

Doli vocabulum nunc tantum in malis utimur, apud antiquos autem etiam in bonis rebus utebatur. Unde adhuc dicimus *sine dolo malo,* nimirum quia solebat dici et bonus.

Dirus dei ira natus.

Derogare proprie est, cum quid ex lege vetere, quo minus fiat, sancitur lege nova. Derogare ergo detrahere est.

Dierectum dicebant per antiphrasin, volentes significare malum diem.

Dirigere apud Plautum invenitur pro discidere.

Deruneiunt depurgant.

Dirutum ære militem dicebant antiqui, cui stipendium ignominiæ causa non erat datum, quod æs diruebatur in fiscum, non in militis sacculum.

70 Delicata dicebant dis consecrata, quæ nunc dedicata. Unde adhuc manet *delicatus,* quasi lusui dicatus. *Dedicare* autem proprie est dicendo deferre.

Depuvere cædere. Lucilius: «Palmisque misellam Depuvit me», id est verberavit me, quod ipsum ex Græco est ἀπὸ τοῦ παίειν.

Dedita intellegitur valde data.

Deperire significat valde perire.

Δέρρεις Græci appellant pelles nauticas, quas nos vocamus *segestria.*

Demum, quod significat post, apud Livium *demus* legitur. Alii demum pro dumtaxat posuerunt.

Denicales feriæ colebantur, cum hominis mortui causa familia purgabatur. Græci enim νέκυν mortuum dicunt.

Deminutus capite appellatur, qui civitate mutatus est; et ex alia familia in aliam adoptatus; et qui liber alteri mancipio datus est; et qui in hostium potestatem venit; et cui aqua ignique interdictum est.

Dividicula antiqui dicebant, quæ nunc sunt *castella,* ex quibus a rivo communi aquam quisque in suum fundum ducit.

Defrui dicebant antiqui, ut *deamare, deperire,* significantes, omnem fructum percipere.

Dividiam discordiam.

Deversus dicebant deorsum versus. 71

Deinceps, qui deinde cœpit, ut *princeps,* qui primum cœpit.

Deus dictus, quod ei nihil desit, vel quia omnia commoda hominibus dat; sive a Græco δέος, quod significat metum, eo quod hominibus metus sit. Sed magis constat, id vocabulum ex Græco esse dictum, aspiratione dempta, qui mos antiquis nostris frequens erat.

Dium antiqui ex Græco appellabant ut a deo ortum et diurnum sub cælo lumen, ἀπὸ τοῦ Διός. Unde adhuc *sub diu* fieri dicimus, quod non sit sub tecto, et *interdiu,* cui contrarium est noctu.

Devitare valde vitare.

Demagis pro minus † dicebant antiqui.

Denariæ cærimoniæ dicebantur et *tricenariæ,* quibus sacra adituris decem continuis diebus*, vel triginta certis quibusdam rebus carendum erat.

Decrepitus est desperatus crepera iam vita, ut crepusculum extremum diei tempus. Sive decrepitus dictus, quia propter senectutem nec movere se, nec ullum facere potest crepitum.

Decimanus appellatur limes, qui fit ab ortu solis ad occasum; alter ex transverso currens appellatur *cardo.*

Decumana ova dicuntur et *decumani fluctus,* quia sunt magna. Nam et ovum decimum maius nascitur, et fluctus decimus fieri maximus dicitur.

Deprensa dicitur genus militaris animadversionis, castigatione maior, ignominia minor.

Decima quæque veteres dis suis offerebant.

Decuriones appellantur, qui denis equitibus præsunt.

Depolitum perfectum, quia omnes perfectiones antiqui politiones appellabant.

Degunere degustare.

Decures decuriones.

Depubem porcum lactantem, qui prohibitus sit pubes fieri.

72 Decotes togæ detritæ.

Dictynna Diana, quam esse lunam putabant, dicta, quod fulgore suo noctu omnia ostendat.

Deblaterare est stulte loqui. Nam Græci βλάκας stultos appellant.

Dicæarchia vocabatur, quæ nunc Puteoli, quod ea civitas quondam iustissime regebatur.

Demœ apud Atticos sunt, ut apud nos pagi.

Dice pro dicam antiqui posuere.

Decermina dicuntur, quæ decerpuntur purgandi causa.

Disertiones divisiones patrimoniorum inter consortes.

Dispensatores dicti, quia æs pensantes expendebant, non adnumerabant. Hinc deducuntur *expensa* sive *dispensata* vel *conpensata*. Item *conpendium*, *dispendium*, *assipondium*, *dupondium*.

Dispescere est proprie pecus a pastione deducere, ut *conpescere* una pascere et in uno loco continere.

Despretus valde spretus.

Desivare desinere.

Dissulcus porcus dicitur, cum in cervice sætas dividit.

Disertus a disserendo dictus.

Dignorant, signa inponunt, ut fieri solet in pecoribus.

Disertim pro diserte dixerunt antiqui.

Distisum et pertisum dicebant, quod nunc distæsum et pertæsum.

73 Delubrum dicebant fustem delibratum, hoc est decorticatum, quem venerabantur pro deo.

Delicia est tignum, quod a culmine ad tegulas angulares infimas versus fastigatum collocatur; unde *tectum deliciatum* et *tegulæ deliciares*.

Degere antiqui posuerunt pro expectare.

Deteriæ porcæ, id est macilentæ.

Delibare aquam sulco derivare.

Delicare ponebant pro dedicare.

Deliquium solis a delinquendo dictum, quod delinquat in cursu suo.

Delinquere est prætermittere, quod non oportet præteriri; hinc *deliquia* et *delicta*.

Deliquum apud Plautum significat minus.

Detudes esse detunsos*, deminutos.

Delaniare est discindere et quasi lanam trahere, unde *lacinia* et *lanius* dicitur, qui pecus discindit*.

Delapidata lapide strata.

Dextans dicitur, quia assi deest sextans, quemadmodum duodeviginti et deunx.*

Deluit solvit, a Græco διαλύειν.

Dilectus militum, et is, qui significatur amatus, a legendo dicti sunt.

Deliberare a libella, qua quid perpenditur, dictum. 74

Detrectare est male tractare.

Dextimum et sinistimum antiqui dixerunt.

Dextera auspicia prospera.

Dextrarum tibiarum genus est, quæ dextra tenentur.

Diobolares meretrices dicuntur, quæ duobus obolis ducuntur.

Dies dictus, quod divini sit operis, sive ab Iove, eius, ut putabant, rectore, qui Græce Δία appellatur; sive quod aer diurnus dehiscat in candorem.

Diabathra genus solearum Græcanicarum.

Deorata perorata.

Deactio peractio.

Dianius locus Dianæ sacratus.

Diffarreatio genus erat sacrificii, quo inter virum et mulierem fiebat dissolutio. Dicta diffarreatio, quia fiebat farreo libo adhibito.

Dium, quod sub cælo est extra tectum, ab Iove dicebatur, et *Dialis flamen*, et *Dius* heroum aliquis ab Iove genus ducens.

Defrensam detritam atque detunsam*.

Deinde compositum est ex præpositione et loci significa- 75
tione, ut *exinde, perinde, proinde, subinde*, quæ item tempus significant.

Diox genus piscis frequens in Ponto.

Deincipem antiqui dicebant proximo quemque captum, ut principem primum captum.

Diomedis campi in Apulia appellantur, qui ei in divisione regni, quam cum Dauno fecit, cesserunt.

Diomedia insula, in qua Diomedes sepultus est, excedens Italia.

Depontani senes appellabantur, qui sexagenarii de ponte deiciebantur.

Desiderare et considerare a sideribus dici certum est.

Decures* decuriones.

Defomitatum* a fomitibus succisum, quibus confoveri erat solitum.

Depeculatus a pecore dicitur. Qui enim populum fraudat, peculatus pœna tenetur.

Decultarunt valde occultarunt.

Decalicatum calce litum.

Dium fulgur appellabant diurnum, quod putabant Iovis, ut nocturnum Summani.

Dicassit dixerit.

Elucum significat languidum ac semisomnum, vel, ut alii volunt, alucinatorem et nugarum amatorem, sive halonem, id est hesterno vino languentem, quod ἕωλον vocitant Græci.

76 Emere, quod nunc est mercari, antiqui accipiebant pro sumere.

Elices sulci aquarii, per quos aqua collecta educitur e liris.

Ennam etiamne.

Elaudare plus quam nominare.

Elecebræ argentariæ meretrices ab eliciendo argento dictæ.

Electabo eliciam.

Enumquam ecquando.

Emussitata ad amussim facta.

Endoitium initium.

Em tum.

Empanda paganorum dea.

Emem eundem.

Elumbum evulso lumbo.

Elinguem sine lingua.

Elacatena genus salsamenti, quod appellatur vulgo melandrea.

Enubro inhibenti.

Elixa a liquore dicta.

Endoplorato inplorato, quod est cum questione incla- 77
mare. *Inplorare* namque est cum fletu rogare, quod est proprie vapulantis.

Endo procinctu in procinctu: significat autem, cum ex castris in prœlium exitum est, procinctos, quasi præcinctos atque expeditos. Nam apud antiquos togis incincti pugnitasse dicuntur.

Emptivum militem mercennarium.

Emancipati duobus modis intelleguntur, aut hi, qui ex patris iure exierunt, aut hi, qui aliorum fiunt dominii; quorum utrumque fit mancipatione.

Eum antiqui dicebant pro eorum. *Em* pro eum, ab eo, quod est *is*.

Egeriæ nymphæ sacrificabant prægnantes, quod eam putabant facile conceptum alvo egerere.

Escariæ mensæ quadratæ vocantur, in quibus homines epulantur. *Anclabris* ex qua* in sacrificando dis anclatur*, quod est hauritur ministraturque.

Escit erit.

Eapse ea ipsa.

Evelatum eventilatum, unde *velabra*, quibus frumenta ventilantur.

Egens velut exgens, cui ne gens quidem sit reliqua.

Eiuratio significat, id, quod desideretur, non posse præstari. Plautus: «Eiuravit militiam».

Everriator vocatur, qui iure accepta hereditate iusta facere defuncto debet; qui si non fecerit, seu quid in ea re
turbaverit, suo capite luat. Id nomen ductum a verrendo. 78
Nam *exverriæ** sunt purgatio quædam domus, ex qua mortuus

ad sepulturam ferendus est, quæ fit per everriatorem certo genere scoparum adhibito, ab extra verrendo dictarum.

Egretus et adgretus ex Græco sunt ducta a surgendo et proficiscendo. Unde et *Nyctegresia* quasi noctisurgium.

Eccere iurisiurandi est, ac si dicatur per Cererem, ut ecastor, edepol. Alii *eccere* pro ecce positum accipiunt.

Eamus ex Græco ἴωμεν.

Europam tertiam orbis partem ab Europa, Agenoris filia, certum est appellari. Sed alii de amore Iovis in taurum versi narrant: alii eam a prædonibus raptam, et navem, quæ Iovis tutelam, effigiem tauri, habuerit, in eam regionem esse delatam. Quidam ob pulchritudinem regionis per simulationem raptæ filiæ occupatam eam terram ab Agenore et Phœnicibus ferunt.

Epolonos dicebant antiqui, quos nunc epulones dicimus. Datum est autem his nomen, quod epulas indicendi Iovi ceterisque dis potestatem haberent.

Eudiæon lineum filum, quod medici extremo iu clysterio relinquunt, per quod κλυσμός* emittitur.

Euboicum talentum nummo Græco septem milium et quingentorum cistophorum est, nostro quattuor milium denariorum.

Extrarium ab extraneo sic distinguitur: *extrarius* est, qui extra focum sacramentum iusque sit; *extraneus* ex altera terra, quasi exterraneus.

Exta dicta, quod ea dis prosecentur, quæ maxime extant eminentque.

Extimum extremum ita significat, ut intimo sit contrarium.

79 Exterraneus ex alia terra.

Exterraneus quoque dicitur et, qui ante tempus natus vel potius eiectus est. Dictus autem exterraneus, quod eum mater exterrita alvo eiecit.

Externus est alienus terræ.

Experrectus a porrigendo* se vocatus, quod fere facimus recentes a somno.

Expreta antiqui dicebant, quasi expertia habita.

Excudere, procudere et incudis ipsa a cædendo dicta sunt.

Explorare antiquos pro exclamare usos, sed postea prospicere et certum cognoscere cœpit significare. Itaque speculator ab exploratore hoc distat, quod *speculator* hostilia silentio perspicit, *explorator* pacata clamore cognoscit.

Expapillato brachio, exerto; quod cum fit, papilla nudatur.

Exbures exinteratas, sive exburæ, quæ exhiberunt, quasi epotæ.

Exdorsua dorsum confringe; alii, exime.

Exfir purgamentum, unde adhuc manet suffitio.

Escendere egredi.

Experitos imperitos.

Explenunt explent. 80

Exdutæ exuviæ.

Excipuum, quod excipitur, ut *præcipuum*, quod ante capitur.

Exciet excutiet.

Expatare in locum patentem se dare, sive in spatium se conferre.

Edecimata electa.

Expectorat, ex pectore eicit.

Experrectus est, qui per se vigilare cœpit: *expergitus* ab alio excitatus, quem solemus dicere expergefactum.

Excidionem urbis a cædendo dictam manifestum est.

Effata elocuta.

Exporgere porro agere, exporrigere.

Exoletus, qui adolescere, id est crescere desiit.

Exanclare exhaurire.

Examen est et æquamentum et iudicii investigatio et apium congregatio vel locustarum.

Examussim regulariter: amussis enim regula fabrorum est: vel, ut alii volunt, ferramentum, quo in poliendo utuntur.

Exagogen evectionem.

Exurguentes exprimentes.

Exgregiæ, egregiæ, id est e grege lectæ.

Exodium exitum.

Exoriri surgere.

81 Exuviæ ab exuendo dictæ.

Exercitus et militum copia dicitur, et homo multis negotiis exercitus; sed superius quarti ordinis, hoc secundi est.

Exomides sunt comici vestitus exertis humeris.

Exiles et ilia a tenuitate inarum, quas Græci in chartis ita appellant, videntur esse dicta.

Exilica causa, quæ adversus exulem agitur.

Exitium antiqui ponebant pro exitu; nunc exitium pessimum exitum dicimus.

Exercirent, sarcirent.

Exercitionem exerciti dicebant antiqui exercitationem exercitati. Item *exercitiorem, exercitissimum**, sicut ab exercitato exercitatiorem, exercitatissimum.

Exfuti effusi, ut *mertat* pro mersat.

Effari et effata a fando, quod ipsum ex Græco ὡς φάτο.

Equirria ludi, quos Romulus Marti instituit per equorum cursum, qui in campo Martio exercebantur.

Equirine iusiurandum per Quirinum.

Equestre æs, quod equiti dabatur.

Equitare antiqui dicebant equum publicum merere.

Equus Marti immolabatur, quod per eius effigiem Troiani capti sunt, vel quod eo genere animalis Mars delectari putaretur.

Equo vehi flamini Diali non licebat, ne, si longius digrederetur, sacra neglegerentur.

Exinfulabat exerebat*: *infulas* enim sacerdotum filamenta vocabant.

82 Existimare dictum ab æstimatione.

Exrogare est ex lege vetere aliquid eximere per novam legem.

Eximium inde dici cœptum, quod in sacrificiis optimum pecus e grege eximebatur, vel, quod primum erat natum.

Exemplum est, quod sequamur, aut vitemus. *Exemplar*, ex quo simile faciamus. Illud animo æstimatur, istud oculis conspicitur.

Exhaustant, efferunt.

Exim metri causa dicitur pro exinde.

Exesto, extra esto. Sic enim lictor in quibusdam sacris clamitabat: hostis, vinctus, mulier, virgo exesto; scilicet interesse prohibebatur.

Epulares appellabantur, qui in quibusdam ludis nocte epulabantur.

Epistylium trabs, quæ super columnas ponitur.

Epeus nomen cuiusdam fabri, qui equum Dureum fecit.

Epicrocum genus amiculi croco tinctum, tenue et perlucidum.

Epulam antiqui etiam singulariter posuere.

Epilimma † genus vilissimi unguenti.

Erctum citumque † fit inter consortes, ut in libris legum Romanorum legitur. Erctum a coercendo dictum. Unde et erciscendæ et ercisci. Citum autem est vocatum a ciendo.

Ederam flamini Diali neque tangere, neque nominare fas erat, pro eo, quod edera vincit, ad quodcumque se applicat. Sed ne anulum quidem gerere ei licebat solidum, aut aliquem in se habere nodum.

Edeatrœ, qui præsunt regiis epulis, dicti ἀπὸ τῶν ἐδεσμάτων.

Ervum et ervilia a Græco sunt dicta, quia illi ervum ὄροβος, erviliam ἐρέβινθος appellant.

Ergo correptum significat idem, quod apud Græcos οὐκοῦν; producte idem, quod χάριν, hoc est gratia, cum scilicet gratia intellegitur pro causa. Sed illud superius etiam sine exemplis notum est; hoc inferius sic formatur, cum dicimus de aliquo: statua donatus est honoris virtutisque ergo, id est honoris virtutisque causa.

Eritudo servitudo. 83

Erugere semel factum significat, quod eructare sæpius. Illud enim perfectæ formæ est, hoc frequentativæ.

Erebum Virgilius interdum obscuritatem quandam esse describit apud inferos, cum ait: «Imas Erebi descendit ad umbras.» Interdum flumen eiusdem loci, dicens: «Et magnos Erebi transnavimus amnes». Varro vero Erebo natam noctem ait. Unde est et illud: «Erebo creata fuscis crinibus nox, te invoco.»

Effafilatum, exertum, quod scilicet omnes exerto brachio sint exfilati, id est extra vestimentum filo contextum.

Fornacalia sacra erant, cum far in fornaculis torrebant.

Formiæ oppidum appellatur ex Græco, velut Hormiæ, quod circa id crebræ stationes tutæque erant, unde proficiscebantur navigaturi.

Forma significat modo faciem cuiusque rei, modo calidam, ut, cum exta, quæ dantur, *deforma* appellantur. Et Cato ait de quodam ædificio æstate frigido, hieme formido. Item *forma* appellatur puls miliacia ex melle.

Fordicidis boves fordæ, id est gravidæ, immolabantur, dictæ a fetu.

84 Fœdus appellatum ab eo, quod in paciscendo fœde hostia necaretur. Virgilius: «Et cæsa iungebant fœdera porca.» Vel quia in fœdere interponatur fides.

Forcipes dicuntur, quod his forma, id est calida, capiuntur*.

Forbeam antiqui omne genus cibi appellabant, quam Græci φορβήν vocant.

Fedum antiqui dicebant pro hedo, *folus* pro holere, *fostim* pro hoste, *fostiam* pro hostia.

Furvum nigrum, vel atrum. Hinc dicta *furnus, Furiæ, funus, fuligo, fulgus, fumus.*

Fodare fodere.

Forctes, frugi et bonus, sive validus.

Forum sex modis intellegitur. Primo negotiationis locus, ut forum Flaminium, forum Iulium, ab eorum nominibus, qui ea fora constituenda curarunt; quod etiam locis privatis et in viis et agris fieri solet. Alio, in quo iudicia fieri, cum populo agi, contiones haberi solent. Tertio, cum is, qui provinciæ præest, forum agere dicitur, cum civitates vocat et de controversiis eorum cognoscit. Quarto, cum id forum antiqui appellabant, quod nunc vestibulum sepulchri dicari solet. Quinto, locus in navi, sed tum* masculini generis est et plurale. Sexto fori significant et Circensia spectacula, ex quibus etiam minores *forulos* dicimus.

Inde et *forare*, foras dare, et *fores* et *foras* et *foreculæ*, id est ostiola, dicuntur.

Fons a fundendo dictus.

Fomites sunt assulæ ex arboribus, dum cæduntur, excussæ: dictæ, quod in eo opere occupati cibis potuque confoventur. At Opilius adustas iam fomites vocari existimat. 85
Fomites alii vocari putant scintillas, quæ ex ferro candenti malleis excutiuntnr; dictæ autem ita, quia igni sunt confotæ. Pari modo assulæ, quæ sunt securibus excussæ.

Fontinalia, fontium sacra. Unde et Romæ Fontinalis porta.

Folium a Græco venit, quod illi dicunt φύλλον, sed ideo per unum L, quia antiqui non geminabant consonantes.

Focus, fomenta, focilationes, foculi a fovendo, id est calefaciendo, dicta sunt.

Folliculare appellatur pars remi, quæ folliculo est tecta*, a quo vita follicularis.

Ferentarii auxiliares in bello, a ferendo auxilio dicti, vel quia fundis et lapidibus pugnabant, quæ tela feruntur, non tenentur, ita appellati.

Ferctum* genus libi dictum, quod crebrius ad sacra ferebatur, nec sine strue, altero genere libi, quæ qui adferebant *struferctari* appellabantur.

Feralia dis manibus sacrata festa, a ferendis epulis, vel a feriendis pecudibus appellata.

Feria a feriendis victimis vocata.

Februarius mensis dictus, quod tum, id est extremo mense anni, populus februaretur, id est lustraretur ac purgaretur, vel a Iunone Februata, quam alii Februalem, Romani Februlim* vocant, quod ipsi eo mense sacra fiebant, eiusque feriæ erant Lupercalia, quo die mulieres februabantur a lupercis amiculo Iunonis, id est pelle caprina; quam ob causam is quoque dies *Februatus* appellabatur. Quæcumque denique purgamenti causa in quibusque sacrificiis adhibentur, *februa* appellantur. Id vero, quod purgatur, dicitur *februatum*.

Fescennini versus, qui canebantur in nuptiis, ex urbe

Fescennina dicuntur allati, sive ideo dicti, quia fascinum putabantur arcere.

86 **Fenus** et **feneratores** et lex de credita pecunia *fenebris*, a fetu dicta, quod crediti nummi alios pariant, ut apud Græcos eadem res τόκος dicitur. — *Fenum* quoque pratorum ab hac causa est appellatum, quando id ipsum manens quotannis novum parit. Unde etiam et *festuca* vocata est.

Felicata patera dicta, quod ad felicis herbæ speciem sit cælata.

Fescemnœ vocabantur, qui depellere fascinum credebantur.

Ferias antiqui **fesias*** vocabant: et aliæ erant sine die festo, ut nundinæ; aliæ cum festo, ut Saturnalia, quibus adiungebantur epulationes ex proventu fetus pecorum frugumque.

Ferire dictum, quod ferientes feriantur.

Felicones mali et nullius usus, a felice dicti.

Ferus ager, incultus.

Factio et **factiosus** initio honesta vocabula erant; unde adhuc factiones histrionum et quadrigariorum dicuntur. Modo autem nomine factionis seditio et arma vocantur.

Fama a fando dicta, sic apud Græcos φήμη ἀπὸ τῆς φάσεως.

Familia antea in liberis hominibus dicebatur, quorum dux et princeps generis vocabatur pater et mater familiæ. Unde familiæ nobilium Pompiliorum†, Valeriorum, Corneliorum. Et *familiares*, ex eadem familia. Postea hoc nomine etiam *famuli* appellari cœperunt, permutata I cum U littera.

Facessere significat interdum facere, ut est: «Iussa facessunt». Interdum vero pro abeat ponitur. Pacuvius: «Facessite omnes hinc», id est abite.

87 **Facul** antiqui dicebant et *faculter* pro facile; unde *facultas* et *difficultas* videntur dicta. Sed postea *facilitas* morum facta est, *facultas* rerum.

Famuletium dicebatur, quod nunc servitium.

Famicosam terram palustrem vocabant.

Famuli origo ab Oscis dependet*, apud quos servus *famel* nominabatur, unde et *familia* vocata.

Fagutal sacellum Iovis, in quo fuit fagus arbor, quæ Iovis sacra habebatur.

Fovi, qui nunc *Favi* appellantur, dicti, quod princeps gentis eius ex ea natus sit, cum qua Hercules in fovea concubuit. Alii putant, eum primum ostendisse, quemadmodum ursi et lupi foveis caperentur.

Faces antiqui dicebant, ut fides.

Famino, dicito.

Facem in nuptiis in honorem Cereris præferebant; aqua aspergebatur nova nupta, sive ut casta puraque ad virum veniret, sive ut ignem atque aquam cum viro communicaret.

Fabam nec tangere, nec nominare Diali flamini licet, quod ea putatur ad mortuos pertinere. Nam et Lemuralibus iacitur larvis, et Parentalibus adhibetur sacrificiis, et in flore eius luctus litteræ apparere videntur.

Flamen Dialis dictus, quod filo assidue veletur; indeque appellatur flamen, quasi filamen. Dialis autem appellatur a Dio, a quo vita dari putabatur hominibus.

Famella deminutivum a fama.

Faviani et Quintiliani appellabantur luperci, a Favio et Quintilio præpositis suis.

Fastorum libri appellantur, in quibus totius anni fit descriptio. Fasti enim dies festi sunt.

Fanum a Fauno dictum, sive a fando, quod dum pontifex 88
dedicat, certa verba fatur.

Fastigium ædificii summum.

Favi a fovendo.

Favisæ locum sic appellabant, in quo erat aqua inclusa circa templa. Sunt autem, qui putant, favisas esse in Capitolio cellis cisternisque similes, ubi reponi erant solita ea, quæ in templo vetustate erant facta inutilia.

Faventia bonam ominationem significat. Nam præcones clamantes populum sacrificiis *favere* iubebant. Favere enim est bona fari, at veteres poetæ pro silere usi sunt favere.

Falcones dicuntur, quorum digiti pollices in pedibus intro sunt curvati, a similitudine falcis.

Farreum genus libi ex farre factum.

Falarica genus teli missile, quo utuntur ex *falis* id est ex locis extructis, dimicantes.

Fatantur, multa fantur.

Falæ dictæ ab altitudine, a *falado*, quod apud Etruscos significat cælum.

Farfenum† virgulti genus.

Fascinum et fas a fando nominantur.

Fartores, nomenclatores, qui clam* velut infercirent nomina salutatorum in aurem candidati.

Furnalia† sacra Furinæ, quam deam dicebant.

Furcilles sive furcilla, quibus homines suspendebantur.

89 Fundus dicitur ager, quod planus sit ad similitudinem fundi vasorum. *Fundus* quoque dicitur populus esse rei, quam* alienat, hoc est auctor.

Futare arguere est, unde et confutare. Sed Cato hoc pro sæpius fuisse posuit.

Futtiles dicuntur, qui silere tacenda nequeunt, sed ea effundunt. Sic et vasa *futtilia* a fundendo vocata.

Flagratores dicebantur genus hominum, quod mercede flagris cædebantur.

Flustra dicuntur, cum in mari fluctus non moventur, quam Græci μαλακίαν vocant.

Flator tibicen.

Flemina dicuntur, cum ex labore viæ sanguis defluit circa talos.

Flaminius circus et via Flaminia a Flaminio consule dicta sunt, qui ab Hannibale interfectus est ad lacum Thrasimennum.

Flaminia ædes domus flaminis Dialis.

Flammeari, infectores flammei coloris, *Violari* violacii dicuntur.

Flumentana porta Romæ appellata, quod Tiberis partem ea fluxisse adfirmant.

Flammeo amicitur nubens ominis boni causa, quod eo

assidue utebatur flaminica, id est flaminis uxor, cui non licebat facere divortium.

Fidusta a fide denominata, ea quæ maximæ fidei erant.

Fides genus citharæ dicta, quod tantum inter se cordæ eius, quantum inter homines fides concordet; cuius deminutivum *fidicula* est.

Fixulas fibulas. 90

Fiscellus casei mollis appetitor, ut catillones* catillorum ligurritores.

Fiber genus bestiæ* quadripes. Plautus: «Sic me subes cottidie, quasi fiber salicem»; quo nomine extremæ oræ fluminis appellantur. Unde et *fibras* iocinerum et *fimbrias* vestimentorum dicimus.

Fratria, uxor fratris.

Frivola sunt proprie vasa fictilia quassa. Unde dicta verba frivola, quæ minus sunt fide subnixa.

Frater a Græco dictus est φρήτρη, vel quod sit fere alter.

Frontem antiqui masculino genere dixere.

Fremitum dictum velut ferimentum.

Fracilli* villi sordidi in tapetis.

Fracebunt, displicebunt.

Forago, filum, quo textrices diurnum opus distinguunt, a forando dictum.

Frutinal templum Veneris Fruti.

Fringilla avis dicta, quod frigore cantet et vigeat; unde et *friguttire*.

Fratrare puerorum mammæ dicuntur, cum primum tu- 91
mescunt, quod velut fratres pares oriuntur, quod etiam in frumento spica facere dicitur.

Frigere et **frictum** a Græco venit φρύγειν.

Fregellæ locus in Urbe, in quo civitatis eius* hospites habitaverunt.

Festram antiqui dicebant, quam nos fenestram.

Firmum ἀπὸ τοῦ ἕρματος dictum.

Frausus erit, fraudem commiserit.

Faleri oppidum a fale † dictum.

Fraxare vigiliam circuire.

Florifertum dictum, quod eo die spicæ feruntur ad sacrarium.

Frugamenta a frugibus appellata.

Frendere est frangere; unde at *faba fresa*; unde et dentibus dicimus frendere.

Formucapes * forcipes dictæ, quod forma capiant, id est ferventia.

Farrago appellatur id, quod ex pluribus satis pabuli causa datur iumentis.

Fetiales a faciendo* dicti: apud hos enim belli pacisque faciendæ ius est.

92 **Feretrius** Iuppiter dictus a ferendo, quod pacem ferre putaretur; ex cuius templo sumebant sceptrum, per quod iurarent, et lapidem silicem, quo fœdus ferirent.

Femur, femoris, et *femen*, feminis.

Fenero et **feneror** dici potest.

Frux, frugis dixerunt antiqui. *Fructam* et *fructum*.

Ferocit apud Catonem ferociter agit.

Fivere item pro figere.

Fruniscor et **frunitum** dixit Cato; nosque cum adhuc dicimus *infrunitum*, certum est antiquos dixisse *frunitum*.

Felices arbores Cato dixit, quæ fructum ferunt, *infelices*, quæ non ferunt.

Falsius et **falsior** cum rationabiliter dici possint, non tamen sunt in consuetudine.

Furum genetivus pluralis a fure.

Fucilis, falsa; dicta autem quasi fucata.

Feriæ statæ appellabantur, quod certo statutoque die observarentur.

Fluoniam Iunonem mulieres colebant, quod eam sanguinis fluorem in conceptu retinere putabant.

Flammeo vestimento flaminica utebatur, id est Dialis uxor et Iovis sacerdos, cui telum fulminis eodem erat colore.

Fulguritum, id quod est fulmine ictum, qui locus statim fieri putabatur religiosus, quod eum deus sibi dicasse videretur.

Fanatica dicitur arbor fulmine icta.

Fulmen dictum a fulvore* flammæ.

Fulgere prisci pro ferire dicebant, unde *fulgus* dictum est.

Funebres tibiæ dicuntur, cum quibus in funere canitur, 93 quas flamini audire putabatur inlicitum.

Flaminius camillus puer dicebatur ingenuus patrimes et matrimes, qui flamini Diali ad sacrificia præministrabat: antiqui enim ministros camillos dicebant. Alii dicunt omnes pueros ab antiquis camillos appellatos, sicut habetur in antiquo carmine, cum pater filio de agricultura præciperet: «Hiberno pulvere, verno luto, grandia farra Camille metes.»

Flaminia dicebatur sacerdotula, quæ Flaminicæ Diali præministrabat, eaque patrimes et matrimes erat, id est patrem matremque adhuc vivos habebat.

Ficolea palus ficulneus.

Flaminius lictor est, qui flamini Diali sacrorum causa præsto est.

Frequentarium frequentem.

Fornacalia feriæ institutæ sunt farris torrendi gratia, quod ad fornacem, quæ in pistrinis erat, sacrificium fieri solebat.

Furvum bovem, id est nigrum, immolabant Aterno*.

Ferentarii levis armaturæ pugnatores.

Faustulum porcillum, feturam porcorum.

Familiaris Romanus, privatus Romanus.

Fana, quod fando consecrantur.

Fastis diebus iocunda† fari licebat, *nefastis* quædam non licebat fari.

Fenus appellatur naturalis terræ fetus; ob quam causam 94 et nummorum fetus *fenus* est vocatum, et de ea re leges *fenebres*.

Gerrae crates vimineæ. Athenienses cum Syracusas obsiderent et crebro gerras poscerent, irridentes Siculi gerras clamitabant. Unde factum est, ut gerræ pro nugis et contemptu dicantur.

Genas Ennius palpebras putat, cum dicit hoc versu: «Pandite, sulti*, genas, et corde relinquite somnum.» Alii eas

partes putant genas dici, quæ sunt sub oculis. Pacuvius genas putat esse, qua barba primum oritur, hoc versu: «Nunc primum opacat flore lanugo genas.»

Gentilis dicitur et ex eodem genere ortus, et is, qui simili nomine appellatur, ut ait Cincius: «Gentiles mihi sunt, qui meo nomine appellantur.»

Genialis lectus, qui nuptiis sternitur in honorem genii, unde et appellatus.

Gens Aelia† appellatur, quæ ex multis familiis conficitur.

Gerusia curia ab ætatis vocabulo dicta.

Genuini dentes, quod a genis dependent.

Gestus, quo indicatur, quid geratur, præter. participium, quod a gerendo deducitur.

Genium appellabant deum, qui vim optineret rerum omnium gerendarum. Aufustius: «Genius», inquit, «est deo-
95 rum filius, et parens hominum, ex quo homines gignuntur. Et propterea Genius meus nominatur, quia me genuit.» Alii genium esse putarunt uniuscuiusque loci deum.

Germen est, quod ex arborum surculis nascitur; unde et *germani*, quasi eadem stirpe geniti.

Gemursa sub minimo digito pedis tuberculum, quod gemere faciat eum, qui id gerat.

Gingrire anserum vocis proprium est. Unde genus quoddam tibiarum exiguarum *gingrinæ*.

Gingriator* tibicen.

Gizeria ex multis obsoniis decerpta.

Geniales deos dixerunt aquam, terram, ignem, ærem: ea enim sunt semina rerum, quæ Græcorum alii στοιχεῖα, alii ἀτόμους vocant. Duodecim quoque signa, lunam et solem inter hos deos computabant. Geniales autem dicti a gerendo, quia plurimum posse putabantur, quos postea *gerulos* appellarunt.

Gnarus cum significet id, quod scius, peritus, tamen invenimus *prognare* significare aperte.

Gnephosum obscurum, videlicet ex Græco, quod est κνέφας.

Galli, qui vocantur Matris Magnæ comites, dicti sunt a flu-

mine, cui nomen est Gallo; quia qui ex eo biberint, in hoc furere incipiant, ut se privent virilitatis parte. Ali putant, ideo eos sibi genitalia incidere, quia violaverint numen* patris matrisve, ne possint ipsi fieri parentes.

Gnarigavit apud Livium significat narravit. *Gnarivisse* narrasse.

Gaia Cæcilia appellata est, ut Romam venit, quæ antea Tanaquil vocitata erat, uxor Tarquinii Prisci regis Romanorum, quæ tantæ probitatis fuit, ut id nomen ominis 96
boni causa frequentent nubentes, quam summam asseverant lanificam fuisse.

Gallam bibere ac rugas conducere ventri, cum ait Lucilius, præmonet, parsimonia esse utendum, neque gulæ indulgendum, ventremque coartandum.

Gaulus genus navigii pæne rotundum.

Galbeum ornamenti genus.

Gestit, qui subita felicitate exhilaratus nimio corporis motu præter consuetudinem exultat.

Gneus et corporis insigne et prænomen a generando dicta esse, et ea ipsa ex Græco γίγνεσθαι, apparet.

Ganeum antiqui locum abditum ac velut sub terra dixerunt. Terentius: «Ubi illum quæram? credo abductum in ganeum.»

Galearia* a galearum similitudine dicta.

Gnitor* et gnixus a genibus* prisci dixerunt.

Gnotu, cognitu.

Gravastellus, senior. Plautus: «Qui est gravastellus, qui advenit.» Ut puto, gravastellus a gravitate dictus.

Gramiæ oculorum sunt vitia, quas alii *glamas* vocant.

Groma appellatur genus machinulæ cuiusdam, quo regiones agri cuiusque cognosci possunt, quod genus Græci γνώμονα dicunt.

Grumus terræ collectio, minor tumulo.

Gracchuris urbs Hiberæ regionis, dicta a Graccho Sem- 97
pronio, quæ antea Ilurcis nominabatur.

Græca sacra festa Cereris ex Græcia translata, quæ ob inventionem Proserpinæ matronæ colebant. Quæ sacra,

dum non essent matronæ, quæ facerent propter cladem Cannensem et frequentiam lugentium, institutum est, ne amplius centum diebus lugeretur.

Gruere dicuntur grues, ut sues *grunnire*. Unde tractum est *congruere*, hoc est convenire, quia id genus volucrum minime solivagum est.

Gradivus Mars appellatus est a gradiendo in bella ultro citroque; sive a vibratione hastæ, quod Græci dicunt κραδαίνειν; vel, ut alii dicunt, quia gramine sit ortus, quod interpretantur, quia corona graminea in re militari maximæ est honorationis.

Grassari antiqui ponebant pro adulari. Grassari autem dicuntur latrones vias obsidentes; gradi siquidem ambulare est, unde tractum grassari, videlicet ab impetu gradiendi.

Grallatores appellabantur pantomimi, qui, ut in saltatione imitarentur Aegipanas, adiectis perticis furculas habentibus atque in his superstantes, ob similitudinem* crurum eius generis, gradiebantur, utique propter difficultatem consistendi. Plautus: «Vinceretis cursu cervas et grallatorem* gradu.»

Gravida est, quæ iam gravatur conceptu; *prægnans* velut occupata in generando, quod conceperit; *inciens* propinqua partui, quod incitatus sit fetus eius.

Graculi a sono oris vocati, sive a gerendo dicti, quod iacta segetum semina plurimum gerant, vel quod ex olivetis cubitum se recipientes duas pedibus bacas, tertiam ore ferant.

Greges ex Græco dicti, quos illi γέργερα solent appellare.

98 Grave æs dictum a pondere, quia deni asses, singuli pondo libras, efficiebant denarium, ab hoc ipso numero dictum. Sed bello Punico populus Romanus, pressus ære alieno, ex singulis assibus librariis senos fecit, qui tantundem, ut illi, valerent. Item nummi quadrigati et bigati a figura cælaturæ dicti.

Glomus in sacris crustulum, cymbi figura, ex oleo coctum appellatur.

Glos, viri soror, a Græco γαλόως.

Gluttire et glocidare gallinarum proprium est, cum ovis incubituræ sunt.

Glittis, subactis, levibus, teneris.

Gluma hordei tunicula, dictum, quod glubatur id granum. Unde et pecus *glubi* dicitur, cuius pellis detrahitur.

Gliscere crescere est. *Gliscerae*, mensæ gliscentes, id est crescentes, per instructionem epularum scilicet.

Glucidatum, suave et iucundum. Græci etenim γλυκύν dulcem dicunt.

Gloria a Græca voce dicta: hanc enim illi κλέος vocant.

Gulliocæ nucum iuglandium summa et viridia putamina.

Gutturnium vas, ex quo aqua in manus datur, ab eo, quod propter oris angustias guttatim fluat.

Gaudium ἀπὸ τοῦ γαυριᾶν dictum.

Genus dictum putatur a terræ Græco vocabulo, quam γῆν* dicunt.

Gannitio canum querula murmuratio. 99

Gesum grave iaculum*.

Gurgustium genus habitationis angustum, a gurgulione dictum.

Gricenea funis crassus.

Grando guttæ aquæ concretæ solito grandiores.

Herbam do cum ait Plautus, significat, victum me fateor; quod est antiquæ et pastoralis vitæ indicium. Nam qui in prato cursu, aut viribus contendebant, cum superati erant, ex eo solo, in quo certamen erat, decerptam herbam adversario tradebant.

Heluo dictus est inmoderate bona sua consumens, ab eluendo; cui aspiratur, ut aviditas magis exprobretur; fit enim vox incitatior.

Helvacea genus ornamenti Lydii, dictum a colore boum, qui est inter rufum et album, appellaturque helvus.

Herma a Græcis ponitur pro firmamento. Unde etiam

Mercurii nomen inventoris, ut putabant, firmæ orationis dictum. Interdum etiam saburram significat.

Here, id est adverbium temporis heri, dictum a Græco ἐχθές.

Hetta res minimi pretii, quasi hieta, id est hiatus hominis atque oscitatio. Alii pusulam dixerunt esse, quæ in coquendo pane solet adsurgere, a qua accipi rem nullius pretii, cum dicimus: *non hettæ te facio.*

Heres apud antiquos pro domino ponebatur.

Heredium prædium parvulum.

Hecate Diana eadem putabatur et Luna et Proserpina.

100 Helus et helusa antiqui dicebant, quod nunc holus et holera.

Herem Marteam antiqui accepta hereditate colebant, quæ a nomine appellabatur heredum, et esse una ex Martis comitibus putabatur.

Heus adverbium vocandi a Græco αὖς venit.

Hemona humana, et *hemonem* hominem dicebant.

Hariuga dicebatur hostia, cuius adhærentia inspiciebantur exta.

Hebes retunsi acuminis.

Helucus ab hiatu et oscitatione dictus.

Hemina ex Græco ξέστου ἡμίσεια*; quod est dimidia pars sextarii.

Heliconides Musæ a monte Helicone vocatæ.

Hedera dicta, quod hæreat, sive quod edita petat, vel quia id, cui adhæserit, edat. Quæ in tutela Liberi putabatur esse, quia, ut ille iuvenis semper, ita hæc viret; vel quia ita omnia, sicut ille mentes hominum, inligat.

Herbilis anser herba pastus, qui gracilior est, quam frumento altus.

Hercules astrologus dictus, quod eo die se flammis iniecit, quo futura erat obscuratio solis.

Hernici dicti a saxis, quæ Marsi *herna* dicunt.

101 Histriones dicti, quod primum ex Histria venerint.

Hercius Iuppiter intra conseptum domus cuiusque colebatur, quem etiam deum penetralem appellabant.

Hippagines naves, quibus equi vehuntur, quas Græci ἱππαγωγούς dicunt.

Hirtipili durorum pilorum homines.

Hirquitalli pueri primum ad virilitatem accedentes, a libidine scilicet hircorum dicti.

Hira, quæ deminutive dicitur *hilla*, quam Græci dicunt νῆστιν, intestinum est, quod ieiunum vocant.

Hippacare est celeriter animam ducere, ab equi halitu, qui est supra modum acutus.

Hilum putant esse, quod grano fabæ adhæret, ex quo *nihil* et *nihilum*.

Hirrire garrire, quod genus vocis est canis rabiosæ.

Hilarodos lascivi et delicati carminis cantator.

Hippius, id est equester, Neptunus dictus est; vel quod Pegasus ex eo et Pegaside natus sit; vel quod equuleus, ut putant, loco eius suppositus Saturno fuerit, quem pro Neptuno devoraret; vel quod tridentis ictu terra equum excierit, cui ob hoc in Illyrico quaternos equos iaciebant nono quoque anno in mare.

Hippocoum vinum ex insula Coo dictum ab agro generoso, cui nomen est Hippo.

Hastæ subiciebant ea, quæ publice venundabant, quia signum præcipuum + est hasta. Nam et Carthaginenses cum bellum vellent, Romam hastam miserunt, et Romani fortes viros sæpe hasta donarunt.

Habitudo habitus corporum.

Halapanta significat omnia mentientem, ab eo, quod halet omnia. Ἄλην enim Græci τὴν πλάνην, id est fallentem, appellant.

Habitior pinguior.

Hostilis Laribus immolabant, quod ab his hostes arceri putabant. 102

Hallus pollex pedis scandens super proximum, dictus a saliendo.

Hammo cognominatus, quia in harena putatur inventus, quæ Græce hoc nomine appellatur; cui cornua adfinguntur arietis a genere pecoris, inter quod inventus est.

Horreum antiqui *farreum* dicebant a farre.

Hostis apud antiquos peregrinus dicebatur, et qui nunc hostis, *perduellio*.

Hostia dicta est ab eo, quod est *hostire* ferire.

Hordiarium æs, quod pro hordeo equiti Romano dabatur.

Hostimentum beneficii pensatio.

Hortus* apud antiquos omnis villa dicebatur, quod ibi, qui arma capere possint, orirentur.

Horctum et **forctum** pro bono dicebant.

Hosticapas hostium captor.

Hamotrahones alii piscatores, alii, qui unco cadavera trahunt.

Horda prægnans, unde dies, quo gravidæ hostiæ immolabantur, *Hordicidia*.

Honorarios ludos, quos et Liberalia dicebant.

103 **Hodœdocos*** latro atque obsessor viarum.

Homeltium pillei genus.

Hyperionem alii patrem solis, alii ipsum, quod eat super terras, ita appellatum putabant.

Humanum sacrificium dicebant, quod mortui causa fiebat.

Hyperborei supra aquilonis flatum habitantes dicti, quod humanæ vitæ modum excedant vivendo ultra centesimum annum, id est ὑπερβαίνοντες ὅρον sæculi humani.

Helvella holera minuta.

Hanula parva delubra, quasi fanula.

Im ponebant pro eum, a nominativo is.

Ianeus, ianitor.

Iusa* iura.

Iubere ponebatur pro dicere, quod valet interdum pro decernere, ut: *populus iussit*.

Iunium mensem dictum putant a Iunone. Idem ipsum dicebant Iunonium et Iunonalem.

Iulium, quod eo mense dicitur Iulius natus.

Iurgatio, iuris actio.

Iusti dies dicebantur triginta, cum exercitus esset imperatus et vexillum in arce positum.

Iuges auspicium est, cum iunctum iumentum stercus fecit. 104

Iubar stella, quam Græci φωσφόρον appellant vel ἕσπερον, hoc est lucifer, quod splendor eius diffunditur in modum iubæ leonis.

Iugula stella Orion, quod amplior sit ceteris, quasi nux iuglandis.

Iugum sub quo victi transiebant, hoc modo fiebat. Fixis duabus hastis super eas ligabatur tertia; sub his victos discinctos transire cogebant.

Iugere milvi dicuntur, cum vocem emittunt.

Iuges eiusdem iugi pares. Unde et *coniuges* et *seiuges*.

Iubilare est rustica voce inclamare.

Iuventutis sacra pro iuvenibus sunt instituta.

Iurare flamini Diali fas non erat.

Iuvenalia fingebantur Dianæ simulacra, quia ea ætas fortis est ad tolerandam viam. Diana enim viarum putabatur dea.

Iugarius vicus dictus Romæ, quia ibi fuerat ara *Iunonis Iugæ*, quam putabant matrimonia iungere.

Ilia dicta ab ina, quæ pars chartæ est tenuissima.

Ilicet, sine dubio.

Ianiculum dictum, quod per eum Romanus populus primitus transierit in agrum Etruscum.

Idulis ovis dicebatur, quæ omnibus idibus Iovi mactabatur.

Ianual libi genus, quod Iano tantummodo delibatur.

Iambi vocabantur, qui singuli ex proscenio loquebantur, 105
*triambi**, qui terni.

Igitur nunc quidem pro conpletionis significatione valet, quæ est ergo. Sed apud antiquos ponebatur pro inde et postea et tum.

Irceus* genus farciminis.

Irquitallus puer, qui primo virilitatem suam experitur.

Iovistæ compositum a Iove et iustæ.

Ignitabulum ignis receptaculum.

Ignia vitia vasorum fictilium.

Ipsippe ipsi, neque alii.

Icit percussit.

Insipere far in olam*, iacere pultis. Unde dissipare, obsipare, ut cum rustici dicunt: obsipa pullis escam.

Irnela vasis genus in sacris.

Ibi dicitur, cum locus semel demonstratur, *ibidem,* cum sæpius.

Ipsilles* bratteæ in virilem muliebremque speciem expressæ.

Itonida Minerva a loco sic appellata.

Irpices genus rastrorum ferreorum, quod plures habet dentes ad extirpandas herbas in agris.

106 Irpini appellati nomine lupi, quem *irpum* dicunt Samnites; eum enim ducem secuti agros occupavere.

Ignis Vestæ si quando interstinctus esset, virgines verberibus afficiebantur a pontifice, quibus mos erat tabulam felicis materiæ tamdiu terebrare, quousque exceptum ignem cribro aeneo virgo in ædem ferret.

Ignem ex domo flaminia efferri non licebat, nisi divinæ rei gratia.

Icadion nomen sævissimi piratæ.

Iracundia dicta, quod iram incendat.

Italia dicta, quod magnos italos, hoc est boves, habeat. Vituli etenim ab Italis sunt dicti. Italia ab Italo rege. Eadem ab Atte Lydo* Atya appellata.

Indoles, incrementum, industria.

Indigetes dii, quorum nomina vulgari non licet.

Indeptare, consequi.

Industrium antiqui dicebant *indostruum*, quasi qui, quicquid ageret, intro strueret et studeret domi.

Indictivum funus, ad quod per præconem evocabantur.

Indepisci, adsequi, adipisci.

Indiges indigetis facit. Hoc nomine Aeneas ab Ascanio appellatus est, cum pugnans cum Mezentio nusquam apparuisset: in cuius nomine etiam templum construxit.

107 Inquilinus, qui eundem colit focum, vel eiusdem loci cultor.

Incilia* fossæ, quæ in viis fiunt ad deducendam aquam, sive derivationes de rivo communi factæ.

Incitega machinula, in qua constituebatur in convivio vini amphora, de qua subinde deferrentur vina.

Incomitiare significat tale convicium facere, pro quo necesse sit in comitium, hoc est in conventum, venire. Plautus: «Quæso ne me incomities.»

Incita, incitata.

Inchoare videtur ex Græco originem trahere, quod Hesiodus omnium rerum initium esse dixerit chaos.

Increpitare, arguere, conviciari.

Inconciliasti, comparasti, commendasti, vel, ut antiqui, per dolum decepisti.

Inclutus, nobilis, clarus.

Inceps, deinceps.

Incestus a Græco trahitur. Nam illi facinus dicunt ἀνήκεστον.

Inconspretum, non inprobatum.

Incoctæ dicebantur mulieres plus æquo calamistris usæ.

Incavillatio per despectum inrisio.

Incalationes invocationes.

Inconditum non ordinate conpositum.

Incuria neglegentia.

Incensit, incenderit, sicut *incepsit,* inceperit.

Incomitem sine comite.

Incessere inmittere ac iactu vel verbis petere.

Inclamare conviciis et maledictis insectari. 108

Incicorem, inmansuetum et ferum. Pacuvius: «Reprime incicorem iracundiam.» Interdum *cicur* pro sapiente ponitur, ut idem Pacuvius: «Consilium cicur.»

Inpolitias censores facere dicebantur, cum equiti æs abnegabant ob equum male curatum.

Inpages dicuntur, quæ a fabris in tabulis figuntur, quo firmius cohæreant, a pangendo, id est figere. Unde et poetæ *pangere versus* dicuntur et agricolæ *pangere plantas.*

In non semper abnuitionem significat, sed interdum etiam pro adnuendo ponitur, ut *involando, inclamando, invocando.*

Inporcitor, qui porcas in agro facit arando. *Porca* autem est inter duos sulcos terra eminens.

Inpetritum, inpetratum.

Inpercito, parcito, futurum ab imperativo.

Inprolus vel **inprolis**, qui nondum esset adscriptus in civitate.

Inpelimenta inpedimenta dicebant.

Inpluvium, quo aqua inpluit collecta de tecto. *Conpluvium*, quod de diversis tectis aqua pluvialis confluit in eundem locum.

Inpensam stipem, æs sacrum, quod nondum erat pensum.

Inpescere in lætam segetem pascendi gratia inmittere.

Inpomenta, quasi inponimenta, quæ post cenam mensis inponebant.

Inportunum, in quo nullum est auxilium, velut solet portus esse navigantibus.

Inputatum nondum purgatum. *Putum* enim est purum. Unde *putare vites* dicimus, hoc est detrahere, quæ inpedimento sunt ad fructum.

109 **Imbrica tempestate** pluviam videtur significare.

Inparentem, non parentem, hoc est obœdientem.

Inplorare inclamare, ad auxilium invocare.

Inpudicatus stupratus, inpudicus factus.

Inpos est, qui animi sui potens non est, qui animum suum in potestate non habet.

Inbarbescere barbatum fieri.

In procinctu factum testamentum dicitur, quod miles pugnaturus nuncupat præsentibus commilitonibus.

Inbutum est, quod cuiuspiam rei sucum perbibit. Unde infantibus an velint bibere dicentes, *bu* syllaba contenti sumus.

Inpenetrale, cuius ultimum penetrale intrare non licet.

Inplexum, inplicatum, quod Græci ἐμπεπλεγμένον* dicunt.

In mundo dicebant antiqui, cum aliquid in promptu esse volebant intellegi.

Imbrex nomen cuiusdam comici.

Inpares tibiæ numero foraminum discretæ.

Inparem numerum antiqui prosperiorem hominibus esse crediderunt.

Inpetix, inpetigo.

Inpiatus, sceleratus.

Inipite, inpetum facite.

Inhibere iniungere, sed melius cohibere.

Inebræ aves, quæ in auguriis aliquid fieri prohibent; et prorsus omnia *inebra* appellantur, quæ tardant vel morantur agentem.

In præpositio modo significat, quod non, ut inimicus; modo auctionem, ut inclamavit; modo ubi, quo tendatur, ut incurrit; modo ubi qui sit, ut inambulat.

Inmunis vacans munere, aliquotiens pro improbo ponitur, ut apud Plautum: «Inmune est facinus.»

Iniurum periurum. 110

In eopte eo ipso.

Inmolare est mola, id est farre molito et sale, hostiam perspersam sacrare.

Initium est principium, sed alias, quo quid incipiat, ut viæ Appiæ porta Capena: alias, ex quo quid constet, ut aqua, terra, aer.

Inercta indivisa.

Iners ignavus, vel sine arte.

Inigere pecus agere, id est minare.

Init ponitur interdum pro concubitu; interdum pro invenit, ut init rationem; interdum pro introit, ut Plautus: «Init te umquam febris.»

Inermat armis spoliat.

In insula Aesculapio facta ædes fuit, quod ægroti a medicis aqua maxime sustententur. Eiusdem esse tutelæ draconem, quod vigilantissimum sit animal; quæ res ad tuendam valitudinem ægroti maxime apta est. Canes adhibentur eius templo, quod is uberibus canis sit nutritus. Bacillum habet nodosum, quod difficultatem significat artis. Laurea coronatur, quod ea arbor plurimorum sit remediorum. Huic gallinæ immolabantur.

Interregnum appellatur spatium temporis, quousque in loco regis mortui alius ordinetur.

Intempestam noctem dicimus pro incertiore tempore, quia non tam facile noctis horæ, quam diei possint intellegi. *Tempestatem* enim antiqui pro tempore posuere.

Intergerivi parietes dicuntur, qui inter confines struuntur et quasi intergeruntur.

Internecio vitæ privatio, interfectio, a nece denominato vocabulo.

Inter cutem flagitatos dicebant antiqui mares, qui stuprum passi essent.

111 **Interduatim** et **interatim** dicebant antiqui, quod nunc interdum et interim.

Intrahere est contumeliam intorquere.

Intercapedo tempus interceptum, cum scilicet mora est ad capiendum.

Instaurari ab instar dictum, cum aliquid ad pristinam similitudinem reficitur.

Insulæ dictæ proprie, quæ non iunguntur communibus parietibus cum vicinis, circumituque* publico aut privato cinguntur; a similitudine videlicet earum terrarum, quæ in fluminibus ac mari eminent, suntque in salo.

Instigare incitare.

Insimulare crimen in aliquem confingere.

Insuasum* appellabant colorem similem luteo, qui fiebat ex fumoso stillicidio.

Insitum ab inserendo tractum, sed aliquotiens significat inpositum.

Inseque apud Ennium dic. *Insexit* dixerit.

Insignis tam ad laudem, quam ad vituperationem inflecti potest.

Inseptum non septum, ponitur tamen et pro non ædificatum.

Insecta non secta, sed et aliquotiens significant secta.

Insupare inicere, unde fit dissipare.

Insons extra culpam, a quo dici morbus quoque existimatur *sonticus*, quia perpetuo noceat.

Inscitia stultitia.

Insessores latrones, quod circa vias insidientur sedentes.

Inmanis ferus, sive magnus.

Imago ab imitatione dicta. 112

Ingluvies a gula dicta. Hinc et ingluviosus et gluto, gulo, gumia, guttur, gutta * gutturosus et gurgulio.

Inmusulus avis genus, cum alii regulum, alii ossifragam dicunt.

Infindere intercipere, interponere.

Inferiæ sacrifia, quæ dis manibus inferebant.

Infectores, qui alienum colorem in lanam coiciunt. *Offectores,* qui proprio colori novum officiunt*.

Infrequens appellatur miles, qui abest afuitve a signis.

Involvus vermiculi genus, qui se involvit pampino.

Infit incipit. Sed diversæ significationis est ab eo, quod est fit. Nam *infit* agentis est, fit patientis.

Infiteri non fateri.

Infitiari creditum fraudare.

Infulæ sunt filamenta lanea, quibus sacerdotes et hostiæ 113 templaque velantur.

Inferium vinum id, quod in sacrificando infra labrum pateræ ponebatur.

Inlicium vocare antiqui dicebant ad contionem vocare.

Inlices canales, in quos aqua confluit in viis lapide stratis, ab inliciendo* dicti.

Inlecebræ item ab inliciendo dictæ.

Inlex producta sequenti syllaba significat*, qui legi non paret. *Inlex* correpta sequenti syllaba significat inductor, ab inliciendo. Plautus: «Esca est meretrix, pectus inlex.»

Inlitterata pax est, quæ litteris conprehensa non est.

Inlaqueatum alii pro vincto utuntur, alii pro soluto.

In conventione in contione.

Iustum vadem idoneum sponsorem.

Infra classem significantur, qui minore summa, quam centum et viginti milium* æris, censi sunt.

Intercutitus vehementer cutitus, hoc est valde stupratus.

Inlicitator emptor.

Infibulati sacrificabant flamines propter usum æris antiquissimum æreis fibulis.

Inmusulus ales ex genere aquilarum est, sed minor virium, quam aquilæ; quæ volucris raro et non fere præterquam vere apparet, quia æstum algoremque metuit. Appellatur autem ita, quod subito et inexpectata se inmittat.

Inarculum virgula erat ex malo Punico incurvata, quam regina sacrificans in capite gestabat.

Iniuges boves, qui sub iugo non fuerint.

Insanum pro valde magnum usus est Plautus.

114 Ircei genus farciminis in sacrificiis.

Incalative vocative.

Indigitanto inprecanto.

Inlicium* dicitur, cum populus ad contionem elicitur, id est evocatur. Unde et *colliciae*, tegulæ, per quas aqua in vas defluere potest.

Indigitamenta incantamenta, vel indicia.

Insignes appellantur boves, qui in femine et in pede album habent, quasi insigniti.

Internecivum* testamentum est, propter quod dominus eius necatus est.

Increpitato* ferito.

Increpitare clamare, maledicere.

Inbelliam belli inscientiam.

Iecunanum victimarium.

Inori inores*.

Incalanto invocanto*.

Ingens dicitur augendi consuetudine, ut inclamare, invocare. Quia enim gens populi est magnitudo, ingentem per conpositionem dicimus, quod significat valde magnum.

In pelle lanata nova nupta considere* solet, vel proptee morem vetustum, quia antiquitus pellibus homines erant induti, vel quod testetur lanificii officium se præstaturam viro.

Lucetium Iovem appellabant, quod eum lucis esse causam credebant.

Lemnisci, id est fasciolæ coloriæ, dependentes ex coronis, 115
propterea dicuntur, quod antiquissimum fuit genus coronarum lanearum.

Lectus dictus vel a collectis foliis ad cubitandum, vel quod fatigatos ad se alliciat, vel a Græco λέκτρον.

Lapidem silicem tenebant iuraturi per Iovem, hæc verba dicentes: «Si sciens fallo, tum me Dispiter salva urbe arceque bonis eiciat, ut ego hunc lapidem.»

Lepista genus vasis aquarii.

Legio Samnitum *linteata* appellata est, quod Samnites intrantes singuli ad aram velis linteis circumdatam non cessuros se Romano militi iuraverant.

Lenones ab alliciendo adulescentulos appellati.

Letum ab oblivione, quam Græci λήθην vocant, dictum.

Lemonia tribus a pago Lemonio appellata, qui est a porta Capena via Latina.

Levir est uxori meæ frater meus.

Leria* ornamenta tunicarum aurea.

Lesbium genus vasis cælati a Lesbis inventum.

Legimus aut scriptum, aut oleam glandemve et alia quædam; et addita præpositione dicimus *colligimus, deligimus*.

Lectosia insula dicta a consobrina Aeneæ ibidem sepulta.

Lictores dicuntur, quod fasces virgarum ligatos ferunt. Hi parentes magistratibus delinquentibus plagas ingerunt.

Liber repertor vini ideo sic appellatur, quod vino nimio usi omnia libere loquantur.

Limis obliquus, id est transversus; unde et *limina*. 116

Limites in agris nunc termini, nunc viæ transversæ.

Limitatus ager est in centurias dimensus.

Librile scapus libræ.

Librilia* appellabantur instrumenta bellica, saxa scilicet ad brachii crassitudinem in modum flagellorum loris revincta.

Liberalia Liberi festa, quæ apud Græcos dicuntur Διονύσια. Nævius: «Libera lingua loquemur* ludis Liberalibus.»

Limaces cocleæ a limo appellatæ.

Litatum alii solutum, deditum deo, quasi luitatum. Alii ex Græco a precibus, quas illi λιτάς dicunt.

Lixæ, qui exercitum secuntur quæstus gratia, dicti, quod extra ordinem sint militiæ, eisque liceat, quod libuerit. Alii eos a Licha appellatos dicunt, quod et ille Herculem sit secutus; quidam a liguriendo quæstum.

Lingula per deminutionem linguæ dicta; alias a similitudine exertæ, ut in calceis; alias insertæ, id est intra dentes coercitæ, ut in tibiis.

Libella deminutivum est a libra.

Lacit decipiendo inducit. *Lax* etenim fraus est.

Lituus appellatus, quod litis sit testis. Est enim genus bucinæ incurvæ, quo qui cecinerit, dicitur liticen. Ennius: «Inde loci lituus sonitus effudit acutos.»

Litis cecidisse dicitur, qui eius rei, de qua agebat, causam amisit.

Lixabundus iter libere ac prolixe faciens.

Licitati in mercando sive pugnando contendentes.

Liquitur labitur, fluit.

117 **Lingulaca** genus piscis, vel mulier argutatrix*.

Lance et licio dicebatur apud antiquos, quia qui furtum ibat quærere in domo aliena licio cinctus intrabat, lancemque ante oculos tenebat propter matrum familiæ aut virginum præsentiam.

Lautitia epularum magnificentia. Alii a lavatione dictam putant, quia apud antiquos hae elegantiæ, quae nunc sunt, non erant, et raro aliquis lavabat.

Læva sinistra, quam Græci σκαιάν. Unde tractum cognomen Scævola. A læva *laetrum* sinistrum et *laetrosum* sinistrosum.

Lacuna, id est aquæ collectio, a lacu derivatur, quam alii *lamam*, alii *lustrum** dicunt.

Lacit inducit in fraudem. Inde est allicere et lacessere; inde lactat, illectat, oblectat, delectat.

Læna vestimenti genus habitu duplicis. Quidam appellatam existimant Tusce, quidam Græce, quam χλανίδα dicunt.

Lautumias ex Græco et maxime a Syracusanis, qui λατομίας et appellant et habent ad instar carceris; ex quibus locis excisi sunt lapides ad extruendam urbem.

Laureati milites sequebantur currum triumphantis, ut quasi purgati a cæde humana intrarent Urbem. Itaque eandem laurum omnibus suffitionibus adhiberi solitum erat, vel quod medicamento siccissima sit, vel quod omni tempore viret, ut similiter respublica floreat.

Laverniones fures antiqui dicebant, quod sub tutela deæ Lavernæ essent, in cuius luco obscuro abditoque solitos furta prædamque inter se luere. Hinc et *Lavernalis porta* vocata est.

Lacerare dividere, comminuere est; ex quo dictus est *lanius*, qui discidendo lacerat pecora; *lacinia*, quod pars vesti- 118 menti est: *lacerna*, quod minus capitio est; *lacer*, quod auribus curtatis est, et *lacerum*, quodcumque est in corpore inminutum.

Laudare apud antiquos ponebatur pro nominare.

Lautitia farina appellabatur ex tritico* aqua consperso.

Lautulæ locus extra Urbem, quo loco, quia aqua fluebat, lavandi usum exercebant.

Lactaria columna in foro olitorio dicta, quod ibi infantes lacte alendos deferebant.

Lacobrigæ* nomen conpositum a lacu et Arcobriga Hispaniæ oppido.

Lancea a Græco dicta, quam illi λόγχην vocant.

Lanoculus, qui lana tegit oculi vitium.

Lamberat scindit ac laniat.

Lanerum* vestimenti genus ex lana sucida confectum.

Lapit dolore afficit.

Lapidicinæ, ubi exciduntur lapides.

Latex a lapsu, profluens aqua dicitur. Utimur tamen hoc vocabulo et in vino.

Latine loqui a Latio dictum est: quæ locutio adeo est versa, ut vix ulla eius pars maneat in notitia.

Latrones antiqui eos dicebant, qui conducti militabant, ἀπὸ τῆς λατρείας. At nunc viarum obsessores dicuntur, quod a latere adoriuntur, vel quod latenter insidiantur.

119 Larentalia coniugis Faustuli, nutricis Remi et Romuli, Larentiæ festa.

Locupletes locorum multorum domini.

Locatum positum.

Larvati furiosi et mente moti, quasi larvis exterriti.

Lotos arboris genus, ex cuius materia frequenter tibiæ fiebant, cuius bacis quondam pasti Lotophagi sunt dicti.

Lucaris pecunia, quæ in luco erat data.

Lucaria festa in luco colebant Romani, qui permagnus inter viam Salariam et Tiberim fuit, pro eo, quod victi a Gallis fugientes e prœlio ibi se occultaverint.

Lucar appellatur æs, quod ex lucis captatur.

Lucereses et Luceres, quæ pars tertia populi Romani est distributa a Tatio et Romulo, appellati sunt a Lucero, Ardeæ rege, qui auxilio fuit Romulo adversus Tatium bellanti.

Lucani appellati dicuntur, quod eorum regio sita est ad partem stellæ luciferæ, vel quod loca cretosa sint, id est multæ lucis, vel a Lucilio duce, vel quod primitus in luco consederint.

Lucem facere dicuntur Saturno sacrificantes, id est capita detegere.

Lucius prænomen est eius, qui primum fuit, quia oriente luce natus est.

Lycii Apollinis oraculum in Lycia maximæ claritatis fuit, ob luporum interfectionem. Λύκος enim lupus est.

Luxa membra e suis locis mota et soluta, a quo luxuriosus in re familiari solutus.

Lucuntem genus operis pistorii.

Lucretilis mons in Sabinis.

120 Lucomones quidam homines ob insaniam dicti quod loca, ad quæ venissent, infesta facerent.

Lucomedi a duce suo Lucomo dicti, qui postea Lucereses sunt appellati.

Luculentus a luce appellatus.

Lues est diluens usque ad nihil, tractum a Græco λύειν. Hinc dictum *lutum* terra humore soluta, et *lustratio*, qua quid solvitur ac liberatur. Hinc et λύτρα ἀπὸ τῆς λύσεως, id est solutione auri. Λίτρα enim libra est.

Luctus et **lugere** a Græco trahuntur λυπεῖν vel ἀλύσσειν*.

Longitrosus sic dicitur, sicut dextrosus, sinistrosus.

Lustra significant* lacunas lutosas, quæ sunt in silvis aprorum cubilia. A* qua similitudine hi, qui in locis abditis et sordidis ventri et desidiæ operam dant, dicuntur in lustris vitam agere. Et cum eiusdem vocabuli prima syllaba producitur, significat nunc tempus quinquennale, nunc populi lustrationem.

Lymphæ dictæ sunt a nymphis. Vulgo autem memoriæ proditum est, quicumque speciem quandam e fonte, id est effigiem nymphæ, viderint, furendi non fecisse finem; quos Græci νυμφολήπτους vocant, Latini *lymphaticos* appellant.

Luxantur a luxu dictum, id est luxuriantur.

Luma genus herbæ vel potius spinæ.

Lumbago vitium et debilitas lumborum.

Luscitio vitium oculorum, quod clarius vesperi, quam meridie cernit.

Lura, os cullei, vel etiam utris; unde *lurcones* capacis gulæ homines et bonorum suorum consumptores.

Lustrici dies infantium appellantur, puellarum octavus, puerorum nonus, quia his lustrantur atque eis nomina inponuntur.

Luridi supra modum pallidi.

Lyrnesiades ab oppido Phrygiæ Lyrneso dicti †.

Lœbesum et **lœbertatem** antiqui dicebant liberum et 121
libertatem. Ita Græci λοιβήν et λείβειν.

Lycophos* Græci dicunt, quod nos primum tempus lucis Dictum autem lycophos*, quasi λευκὸν φῶς, id est lumen candidum.

Libertatis templum in Aventino fuerat constructum.

Lingua non solum pars corporis dicitur, sed etiam differen-

tia sermonum. Promuntorii quoque genus non excellentis, sed molliter in planum devexi.

Libycus campus in agro Argeo appellatus, quod in eo primum fruges ex Libya allatæ sunt. Quam ob causam etiam Ceres ab Argeis *Libyssa* vocata est.

Lepareses Liparitani cives, id est Liparenses.

Labes macula in vestimento dicitur, et deinde μεταφορικῶς transfertur in homines vituperatione dignos.

Latrare Ennius pro poscere posuit.

Latitaverunt Cato posuit pro sæpe tulerunt.

Liberales dicuntur non solum benigni, sed etiam ingenuæ formæ homines.

Liberata ponebant pro effata, hoc est locuta.

Lacus Lucrinus in vectigalibus publicis primus locatur eruendus + ominis boni gratia, ut in dilectu censuve primi nominantur Valerius, Salvius, Statorius.

Laneæ effigies Conpitalibus noctu dabantur in conpita, quod lares, quorum is erat dies festus, animæ putabantur esse hominum redactæ in numerum deorum.

122 **Magnos ludos** Romanos ludos appellabant, quos in honorem Iovis, quem principem deorum putabant, faciebant.

Meliosem* meliorem dicebant.

Matrem Matutam antiqui ob bonitatem appellabant, et *maturum* idoneum usui, et *mane* principium diei, et inferi di *manes*, ut subpliciter appellati bono essent, et in carmine Saliari *Cerus manus* intellegitur creator bonus.

Minutum et minuere ex Græco μειοῦν dictum videri potest.

Minores et maiores inter cognomina feminarum poni solebant.

Minam Aelius vocitatam ait mammam alteram lacte deficientem, quasi minorem factam.

Minurritiones appellantur avium minorum cantus.

Minyæ dicti Argonautæ, quod plerique eorum ex filiis Minyæ * fuerant orti.

Minutia porta Romæ est dicta ab ara Minuti, quem deum putabant.

Minorem Delum Puteolos esse dixerunt, quod Delos aliquando maximum emporium fuerit totius orbis terrarum; cui successit postea Puteolanum, quod municipium Græcum antea Δικαιαρχία vocitatum est. Unde Lucilius: «Inde Dicarchitum* populos, Delumque minorem».

Militem Aelius a mollitia κατὰ ἀντίφρασιν dictum putat, eo, quod nihil molle, sed potius asperum quid gerat; sic *ludum* dicimus, in quo minime luditur.

Minerrimus pro minimo dixerunt.

Miniscitur pro reminiscitur antiquitus dicebatur.

Minerva dicta, quod bene moneat. Hanc enim pagani pro 123
sapientia ponebant; Cornificius vero, quod fingatur pingaturque minitans armis, eandem dictam putat.

Minime gentium dicebant pro eo, quod est omnium gentium iudicio minime esse faciendum.

Milvina genus tibiæ acutissimi soni.

Miracula, quæ nunc digna admiratione dicimus, antiqui in rebus turpibus utebantur.

Mirior dicebant conparativum a miro. Titinnius: «Mirior», inquit, «tibi videor».

Miscelliones appellantur, qui non certæ sunt sententiæ, sed variorum mixtorumque iudiciorum sunt.

Misenum promuntorium a Miseno tubicine Aeneæ ibi sepulto est appellatum.

Miseratur is, qui conqueritur aliena incommoda: *miseretur* is, qui miserum sublevat. *Miseret* me eadem forma dicitur, qua piget, pænitet, tædet.

Miracidion* primæ adulescentiæ.

Metus feminine dicebant. Ennius: «Vivam an moriar, nulla in me est metus».

Metari castra dicuntur, quod metis deriguntur.

Meddix apud Oscos nomen magistratus est. Ennius: Summus ibi capitur meddix, occiditur alter.

Meditrinalia dicta hac de causa. Mos erat Latinis populis, quo die quis primum gustaret mustum, dicere ominis gra-

tia: «Vetus novum vinum bibo, veteri novo morbo medeor». A quibus verbis etiam *Meditrinæ* deæ nomen conceptum eiusque sacra Meditrinalia dicta sunt.

Medioximum mediocre.

Medullitus, ex intimis medullis.

Meditullium dicitur non medium terræ, sed procul a mari, quasi meditellium, ab eo, quod est tellus.

Medibile medicabile.

Mediterream melius, quam mediterraneam Sisinna dici putat.

Merendam antiqui dicebant pro prandio, quod scilicet medio die caperetur.

124 Mergæ furculæ quibus acervi frugum fiunt, dictæ a volucribus mergis, quia, ut illi se in aquam mergunt, dum pisces persequuntur, sic messores eas in fruges demergunt, ut elevare possint manipulos.

Mercurius a mercibus est dictus. Hunc etenim negotiorum omnium æstimabant esse deum.

Merum antiqui dicebant solum; unde et avis *merula* nomen accepit, quod solivaga est et solitaria pascitur; at nunc *merum* purum appellamus.

Mercedonios dixerunt a mercedem solvendo.

Medialem appellabant hostiam atram, quam meridie immolabant.

Mercedituum mercennarium, quod mercede se tueatur.

Mertat pro mersat dicebant.

Melicæ gallinæ, quod in Media id genus avium corporis amplissimi fiat, L littera pro D substituta.

Melos insula dicta est a Melo, qui ex Phœnice ad eandem fuerat profectus.

Melo nomine alio Nilus vocatur.

Melia hasta a ligno mali dicta.

Melibœa purpura, a nomine insulæ, in qua tinguitur, est vocata.

Melancoryphi genus avium, quæ Latine vocantur atricapillæ, eo, quod summa earum capita nigra sint.

Memorare significat nunc dicere, nunc memoriæ mandare.

Mensari nummulari.

Mendicum velum, quod in prora ponitur.

Mentum dicebant, quod nos commentum.

Memoriosus memoriosior et **memoriosius** et **memoriosissime** facit.

Mensa frugibusque iurato significat per mensam et fruges.

Megalesia ludos Matris Magnæ appellabant. 125

Mesancylum teli missilis genus.

Meatus a meando dictus.

Mecastor et **mehercules** iusiurandum erat, quasi diceretur, ita me Castor, ita me Hercules, ut subaudiatur iuvet.

Messapia Apulia, a Messapo rege appellata.

Mactus magis auctus.

Macellum dictum a Macello quodam, qui exercebat in Urbe latrocinium ; quo damnato censores Aemilius et Fulvius statuerunt, ut in domo eius obsonia venderentur.

Macilenti macie tenuati.

Murricidum ignavum, stultum. Plautus: «Murricide homo», ignave, iners.

M.* Manlium patriciæ familiæ neminem vocari licuit, post eum Manlium, qui Gallos a Capitolio depulit, quod is regnum occupare conatus necatusque est.

Marculus deminutivum a Marco.

Mane a dis manibus dixerunt. Nam *mana* bona dicitur, unde et *Mater Matuta* et poma *matura*.

Matronas appellabant eas fere, quibus stolas habendi ius erat.

Materfamiliæ non ante dicebatur, quam vir eius paterfamiliæ dictus esset; nec possunt hoc nomine plures in una familia præter unam appellari. Sed nec vidua hoc nomine, nec, quæ sine filiis est, vocari potest.

Matula vas urinæ.

Matralia Matris Matutæ festa.

Mattici cognominantur homines magnarum malarum atque 126 oribus late patentibus.

Matrimes ac **patrimes** dicuntur, quibus matres et patres adhuc vivunt.

Matellio deminutivum a matula.

Magmentatum* magis augmentatum.

Madulsa ebrius, a Græco μαδᾷν deductum, vel quia madidus satis a vino.

Magisterare moderari. Unde *magistri* non solum doctores artium, sed etiam pagorum, societatum, vicorum, collegiorum, equitum dicuntur, quia omnes hi magis ceteris possunt; unde et *magistratus,* qui per imperia potentiores sunt, quam privati; quæ vox duabus significationibus notatur. Nam aut ipsam personam demonstrat, ut cum dicimus: *magistratus iussit,* aut honorem, ut cum dicitur: *Titio magistratus datus est.*

Maximus pontifex dicitur, quod maximus rerum, quæ ad sacra et religiones pertinent, iudex sit vindexque contumaciæ privatorum magistratuumque.

Magis a Græco μᾶλλον venit.

Maximam hostiam ovilli pecoris appellabant, non ab amplitudine corporis, sed ab animo placidiore.

Magnum socerum appellat vir uxoris suæ avum. *Magnam socrum* vir uxoris suæ aviam.

Maximi annales appellabantur, non magnitudine, sed quod eos pontifex maximus confecisset.

Maximus curio, cuius auctoritate curiæ, omnesque curiones reguntur.

Manare . . . .

Manalem fontem . . . .

Manalem lapidem . . . .

. . . .

|| *Manubiae* Iovis tres creduntur esse, quarum unae sint † minimae, quae moneant placataeque sint. Alterae quae maiores sunt, ac veniant cum fragore, discutiantque aut divellant quae a Iove sint, et consilio deorum † mitti existimentur. Tertiae his ampliores, quae cum igne veniant; et quamquam nullum sine igne fulgur sit, hae propriam differentiam habeant. quae aut adurant, aut fuligine deforment, aut accendant, quae statum mutent deorum consilio superiorum.

|| *Manias* Aelius Stilo dicit † ficta quae † ex farina in hominum figuras, quia turpes fiant, quas alii maniolas appellent. Manias autem, quas nutrices minitentur parvulis pueris, esse larvas, id est manes deos deasque, † qui aut ab inferis ad superos emanant, aut † Mania est eorum avia materna. sunt enim utriusque opinionis auctores.

Manare dictur, cum humor ex integro, sed non solido nimis per minimas suas partes erumpit, quod ex Graeco trahitur, quia illi non satis solidum μανόν dicunt.

Manalem fontem dici pro eo, quod aqua ex eo semper manet.

Manalem lapidem putabant esse ostium Orci, per quod animae inferorum ad superos manarent, qui dicuntur manes. Manalem vocabant lapidem etiam petram quandam, quae erat extra portam Capenam iuxta aedem Martis, quam cum propter nimiam siccitatem in Urbem pertraherent, insequebatur pluvia statim, eumque, quod aquas manaret, *manalem lapidem* dixere.

Manias dicunt ficta quaedam ex farina in hominum figuras, quia turpes fiant, quas alii *maniolas* vocant; Manias autem, quas nutrices minitantur parvulis pueris, esse larvas, id est manes, quos deos deasque putabant, quosque ab inferis ad superos emanare credebant. Sunt, qui Maniam larvarum matrem aviamve putant.

Manceps . . . .

Manduci . . . .

Manceps dictus, quod manu capiatur.

Manduci effigies in pompa antiquorum inter ceteras ridiculas formidolosasque ire solebat magnis malis ac late dehiscens et ingentem sonitum dentibus faciens, de qua Plautus ait: «Quid si ad ludos me pro manduco locem? Quapropter? clare crepito dentibus».

Mancina titata . . . .

Mancina tifata* appellabantur, quod Mancinus habuit insignem domum, quae publicata est eo interfecto.

‖ Mamercus praenomen Oscum est ab eo, quod hi Martem Mamertem appellant.

Mamuri Veturi

Mamers

Martialis

‖ Mamiliorum familia pro genita sit † a Mamilia Telegoni filia, quam Tusculi procreavit, quando id oppidum ipse condidisset.

Mamilia turris

Mamercus prænomen est Oscum ab * eo, quod hi Martem Mamertem dicunt.

Municeps, qui in municipio liber natus est. Item, qui ex alio genere hominum munus functus est. Item, qui in municipio a servitute se liberavit a municipe. Item municipes erant, qui ex aliis civitatibus Romam venissent, quibus non licebat magistratum capere, sed tantum muneris partem, ut fuerunt Cumani, Acerrani, Atellani, qui et cives Romani erant, et in legione merebant, sed dignitates non capiebant.

Mamuri Veturi nomen frequenter in cantibus Romani frequentabant hac de causa. Numa Pompilio regnante e caelo cecidisse fertur ancile, id est scutum breve, quod ideo sic est appellatum, quia ex utroque latere erat recisum; ut summum infimumque eius latius medio pateret, unaque edita vox omnium potentissimam fore civitatem, quamdiu id in ea mansisset. Itaque facta sunt eius dem generis plura, quibus id misceretur, ne internosci caeleste posset. Probatum opus est maxime Mamuri Veturi, qui praemii loco petiit, ut suum nomen inter carmina Salii canerent.

Mamers Mamertis facit, id est lingua Osca Mars Martis, unde et Mamertini in Sicilia dicti, qui Messanae habitant.

Martialis campus in Caelio monte dicitur, quod in eo Equirria solebant fieri, si quando aquae Tiberis campum Martium occupassent.

Mamiliorum familia a Mamilia Telegoni * filia, quam Tusculi procreaverat, est appellata.

Mamilia turris intra Suburae regionem a Mamilio nomen accepit.

Mamphur . . . .

Mansuetum . . . .

|| Mantare saepe manere. Caecilius in Epistola: «Iam ne adeo manta. iam hoc vide, caecus animum . . . . . adventus angit.» || Manticularum usus pauperibus in nummis recondendis etiam nostro saeculo fuit. Unde manticulari dicebantur, qui furandi gratia manticulas attrectabant. Inde poetae pro dolose quid agende usi sunt eo verbe. Pacuvius: «Ad manticulandum astu adgreditur. scit enim quid promeruerit.» «modici manticulatur, . . Ita me facti oppressi iugo.» Item deinde: «Adgrediar astu rogem; manticulandum est mihi.» et «Machinam ordiris novam manticula»

«tactu, an sanctiora dicis iuraiuranda.»

Plautus hoc significare videtur, quibus quotidie parvae noxae extergeantur ·. frequens enim antiquis ad manus tergendas usus fuit mantelorum.

Mamphur appellatur loro circumvolutum mediocris longitudinis lignum rotundum, quod circumagunt fabri in operibus tornandis.

Mansuetum ad manum venire suetum. Alii aiunt mensuetum dictum neque ex misericordia maestum, neque ex crudelitate saevum, sed modestia temperatum.

Mantare saepe manere.

Manticulari dicuntur, qui manticulas attrectant, ut furentur. Unde poetae pro dolose quid agendo hoc verbo utuntur. Pacuvius: «Ad manticulandum astu adgreditur.»

Manticularia dicuntur ea, quae frequenter in usu habentur, et quasi manu tractantur. Frequens enim antiquis ad manus tergendas usus fuit mantelorum, unde haec trahitur similitudo.

Mantisa

Mantisa additamentum dicitur lingua Tusca, quod ponderi adicitur, sed deterius et quod sine ullo usu est. Lucilius: «Mantisa obsonia vincit.»

Malleoli . . . .

Mollestras . . . .

Malleoli vocantur non solum parvi mallei. sed etiam hi qui ad incendium faciendum aptantur, videlicet ad similitudinem priorum dicti.

Mollestras dicebant pelles ovillas, quibus galeas extergebant.

Malta

|| Maeson persona comica appellatur, aut coci, aut nautae, aut eius generis. dici ab inventore eius Maesone comoedo, ut ait Aristophanes Grammaticus. || Maeniana appellata sunt a Maenio censore, qui primus in Foro ultra columnas tigna proiecit, quo ampliarentur superiora spectacula. || Maior Graecia dicta est Italia, quod eam Siculi quondam obtinuerunt: vel quod multae magnaeque civitates in ea fuerunt ex Graecia profectae. || Maius mensis in compluribus civitatibus Latinis ante Urbem conditam fuisse videtur. qua ex causa † utrum a maioribus, ut Iunius a iunioribus, dictus sit; an a Maia, quod Mercurio filio eius res divinae † fiant solennes; an quod ipsi deae in multis Latinis civitatibus sacrificia fiebant . . .

Malta dicitur a Graecis pix cum cera mixta.

Maeson persona comica ab inventore dicta.

Maeniana ædificia a Maenio sunt appellata. Is enim primus ultra columnas extendit tigna, quo ampliarentur superiora.

Maesius . . . .

Maiestas . . . .

Maior magistratus . . . .

Mas . . . .

Matertera . . . .

Maesius lingua Osca mensis Maius. Osci enim a regione Campaniæ, quae est Oscor, vocati sunt.

Maiestas a magnitudine dicta.

Maior magistratus consul dicitur.

Mas deminutive facit masculus.

Matertera matris soror, quasi mater altera.
Matertera patris et matris mihi *magna matertera* est.

Maior patruus . . . .

Maior avunculus . . . .

Maior amita . . . .

Maior socer . . . .

Maior socrus . . . .

Maeandrum . . . .

Maecia tribus . . . .

Maior patruus avi et aviae patruus.

Maior avunculus avi et aviae avunculus.

Maior amita avi et aviae amita.

Maior socer uxoris meæ proavus.

Maior socrus uxoris meæ proavia.

Maeandrum genus picturæ dictum est a similitudine ffexus amnis, qui appellatur Mæandrus.

Maecia tribus a quodam castro sic appellatur.

Masucium . . . .

Mox . . . .

Morbosum . . . .

Mortuus . . . .

Moracias . . . .

Masucium edacem a mandendo scilicet.

Mox paulo post.

Morbosum hominem morbo aliquo adfectum.

Mortuus ab emerita vita dictus.

Moracias nuces Titinnius duras esse ait, unde fit deminutive *moracillum*.

Monimentum . . . .

|| Monstrum, ut Aelius Stilo interpretatur, a monendo dictus est, velut monectrum. † Item Sinnius Capito, quod monstret futurum, et moneat voluntatem deorum. quod etiam prodigium, velut praedictum et quasi praedictum †, quod praedicat eadem, et portentum, quod portendat et significet indici. Apparet † id quartum, quod mihi visum est adiciendum, praesertim cum ex eadem significatione pendeat, et in promptu sit omnibus, id est ostentum: quod item ab ostendendo dictum est apud auctores:

|| *Monitores* . . . . . qui monent histriones in scaena sed etiam ubi adiciuntur † commentarii.

|| Monile dictum est ornatus mulieris: qualem habuisse Eriphilam † fabulae ferunt. ex eo etiam equis praependens a collo ornamenta † monile appellant.

Monimentum est, quod et mortui causa aedificatum est et quicquid ob memoriam alicuius factum est, ut fana, porticus, scripta et carmina. Sed monimentum quamvis mortui causa sit factum, non tamen significat ibi sepultum.

Monitores dicuntur, et qui in scaena monent histriones, et libri commentarii.

Monile et mulierum ornatus dicitur et equorum praependens a collo.

Momar . . . .

Momen . . . .

Modo . . . .

|| Molucrum non solum qui † molae teruntur † dicitur, id quod Graeci μυληκόρον appellant, sed etiam tumor ventris, qui etiam virginibus incidere solet: cuius meminit Afranius in Virgine: «Ferme virgini, tanquam † gravidae mulieri, molucrum vocatur, transit sine doloribus.» Cloatius, †etiam in libris sacrorum molucrum esse, aiunt. lignum quoddam quadratum, ubi immolatur.» Idem Aelius in explanatione carminum Saliarium eodem nomine appellari ait, quod sub mola supponatur. Aurelius Opilius appellat ubi molatur.

|| Mola etiam vocatur far tostum et sale sparsum: quod eo molito, hostiae aspergantur, molas avias inepte quidam, dictas putant . . . . .

Momar Siculi stultum appellant.

Momen momentum* Lucretius: «Momine si parvo possint inpulsa moveri.»

Modo cum per correptam O dicitur, significat et tempus, ut *modo venit*, et ponitur pro tantum, ut *tace modo*. Quodsi producta posteriore syllaba enuntietur, dativus vel ablativus est casus ab eo, quod est modus.

Monstrum dictum velut monestrum, quod moneat, aliquid futurum; *prodigium* velut prædicium, quod praedicat; *portentum* quod portendat; *ostentum* quod ostendat.

Molucrum dicitur et quo molæ verruntur, quod Graeci μυλήκορον dicunt, et tumor ventris, qui etiam virginibus incidere solet. Afranius: «Virgini», inquit, «tam crescit uterus, quam gravidae mulieri. Molucrum vocatur, transit sine doloribus.» Molucrum etiam dicitur lignum quoddam quadratum, ubi immolatur.

Mola vocatur etiam far tostum et sale sparsum, quod eo molito hostiae asperguntur.

Moles . . . .

Munus . . . .

Mummiana . . . .

Moles pro magnitudine fere poni solet. Sed *moliri* et *molitiones* a movendo certum est dici.

Munus significat officium,* cum dicitur quis munere fungi. Item donum, quod officii causa datur.

Mummiana aedificia a Mummio dicta.

Mundus . . . .

Mundus etiam mulieris . . . . potest. Accius: «Cum virginali mundo clam pater.»

Ennius: «Idem loco navibus celsis munda facie atque etiam aere †.

Cereris qui mundus appellatur qui ter in anno solet patere. III † Kal. Sept. et IIII † Non. Octobr. et III † Id. Novembr. Qui vel omni dictus est quod terra movetur.

Munnitio . . . .

Muneralis . . . .

Munem . . . .

Mundus appellatur caelum, terra, mare et aer. *Mundus* etiam dicitur ornatus mulieris, quia non alius est quam quod moveri potest. *Mundus* quoque appellatur lautus et purus.

Munnitio morsicatio ciborum.

Muneralis lex vocata est, qua Cincius cavit, ne cui liceret munus accipere. Plautus: «Neque muneralem legem neque lenoniam, rogata fuerit, nec ne, flocci aestimo.»

Munem significare certum est officiosum, unde e contrario *inmunis* dicitur qui nullo fungitur officio.

|| Mamphula appellatur pan . . . Syriaci genus, quod, ut ait Verrius, in clibano antequam percoquatur, decidit in carbones cineremque, cuius meminit Lucilius: «Pistricem valida †, si nummi suppeditabunt, addas empleuron, mamphulas quae sciat omnis.» || Municeps est, ut ait Aelius Gallus, qui in municipio liber natus est. Item qui ex alio genere hominum munus functus est. Item qui in municipio ex servitute se liberavit a municipe.

At Servius filius aiebat initio fuisse, qui ea conditione cives fuissent, ut semper remp. separatim a populo Ro. haberent, Cumanos, Acerranos, Atellanos, qui aeque . . . .
. . . .

|| Mutas quasi † e litteris appellatas quidam putant, quod positae in ultimis partibus orationis obmutescere cogant loquentem. quidam quod parvae exiguaeque sint vocis, ut quando mutum oratorem aut tragoedum dicimus. || Multam Osci † dici putant poenam quidam. M. Varro ait poenam esse, sed pecuniariam, de qua subtiliter in l. I. quaestionum Epist. refert. || Mulleos genus calceorum aiunt esse; quibus reges Albanorum primi, deinde patricii sunt usi. M. Cato originum li. VII.: «Qui magistratum Curulem cepisset, calceos mulleos allitaciniatos †, ceteri peronei †.» Item Titinius in Seriana: † «Iam cum mullibus † te ostendisti, quos tibiam † si † calceos †.» quos putas † a mullando dictos .i. suendo. || Multifariam dixerunt antiqui, videlicet, quod in multis locis fari poterat.

Mutae dicuntur litterae, quod positae in ultimis partibus orationis obmutescere cogant loquentes, vel quod parvae exiguaeque sint vocis, ut cum mutum oratorem aut tragoedum dicimus.

Multam Osci dici putant poenam.

Mullei calcei regum Albanorum et post patriciorum a millando, id est suendo, dicti.

Multifariam dixerunt antiqui, quod in multis locis fari poterat, id est dici.

Mulciber . . . .

Multam maximam . . . .

|| Manius Egeri . . . Nemorensem Dianae consecravit, a quo multi et clari viri orti sunt, et per multos annos fuerunt. unde et proverbium: «Multi Mani Ariciae.» Sinnius Capito longe aliter sentit. ait enim turpes et deformes significari, quia Maniae dicuntur deformes personae. et Aricinae† genus panni manici† fieri; quod manici† appelletur. || Moene singulariter dixit Ennius†: «Apud emporium in campo hostium pro moene.» || Mutire loqui. Ennius in Telepho: «Palam mutire plebeio piaculum est.» || Moenia, muri; et cetera muniendae urbis gratia facta: ut Accius in Hellenibus: «Signa ex templo canere, ac tela ob moenia offerre imperat.» Significat etiam officia. Plautus in Nervolaria: «Prohibentque moenia alia, unde ego funger † in ea. †» || Murrinam genus

Mulciber Vulcanus a molliendo scilicet ferro dictus. Mulcere enim mollire sive lenire est. Pacuvius: «Quid me obtutu terres, mulces laudibus.»

Maximam multam dixerunt trium milium et viginti assium, quia non licebat quondam pluribus triginta bubus et duabus ovibus quemquam multari, aestimabaturque bos centussibus, ovis decussibus.

Maniae turpes deformesque personae.

Muttire loqui. Ennius: «Palam muttire plebeio piaculum est.»

Moenia et muri et officia. Plautus: «Prohibentque moenia alia, unde ego fungar mea.»

Murrina genus potionis, quae Graece dicitur νέκταρ. Hanc mulieres vocabant *muriolam*; quidam *murratum* vinum; quidam id dici putant ex uvae genere murrinae nomine.

Murgisonem . . . .

Murmillonica scuta . . . .

Murtea corona . . . .

Mussare . . . .

Mucia prata . . . .

Mugionia porta . . . .

Murgisonem dixerunt a mora et decisione.

Murmillonica scuta dicebant, cum quibus de muro pugnabant. Erant siquidem ad hoc ipsum apta.

Murtea corona Papirius usus est, quod Sardos in campis Murteis superasset.

Mussare murmurare. Ennius: «In occulto mussabat.» Vulgo vero pro tacere dicitur, ut idem Ennius: «Non decet mussare bonos.»

Mucia prata trans Tiberim, dicta a Mucio, cui a populo data fuerant pro eo, quod Porsinam, Etruscorum regem, sua constantia ab Urbe dimovit.

Mugionia porta Romae dicta est a Mugio quodam, qui eidem tuendae praefuit.

Muginari . . . .

Mustricula . . . .

Myoparo . . . .

Minutia porta . . . .

Martias kalendas . . . .

Mavortem . . . .

Muginari est nugari et quasi tarde conari.

Mustricula est machinula ex regulis, in qua calceus novus suitur. Afranius: «Mustriculam in dentes inpingam tibi.»

Myoparo genus navigii ex duobus dissimilibus formatum. Nam et mydion et paron per se sunt.

Minutia porta appellata est eo, quod proxima esset sacello Minutii.

Martias kalendas matronae celebrabant, quod eo die Iunonis Lucinae aedes coli coepta erat.

Mavortem poetae dicunt Martem.

Magnum annum . . . .

Medius fidius . . . .

Mortem obisse . . . .

|| Manuos in carminibus saliaribus Aelius Stilo † significare ait bonos: et † Inferi di Manes pro boni dicantur a suppliciter eos venerantibus propter metum mortis, ut immanes quoque pro valde . . . . . . dicatur †. || Muscerdas prima syllaba producta dicebant antiqui stercus murum. || Mapalia casae Poenicae appellantur: in quibus quia nihil est secreti, solet solute viventibus obici id vocabulum. Cato Originum libro quarto: «Mapalia vocantur ubi habitant: ea quasi cohortes rotundae sunt.» || Metalli † dicuntur in lege militari quasi mercenarii. Accius Annali. XXVII: «Calones famulique metallique † cauleque †.» a quo genere hominum Caeciliae familiae cognomen putat ductum. Quod est

Magnum annum dicunt mathematici, quo septem sidera errantia expletis propriis cursibus sibimet concordant.

Medius fidius conpositum videtur et significare Iovis filius, id est Hercules, quod Iovem Graece Δία et nos Iovem, ac fidium pro filio, quod saepe antea pro L littera D utebantur. Quidam existimant iusiurandum esse per divi fidem; quidam per diurni temporis, id est diei, fidem.

Mortem obisse ea consuetudine dicitur, qua dixerunt antiqui *ob Romam legiones ductas*, et *ob Troiam duxit exercitum* pro ad, similiterque *vadimonium obisse* dicimus, id est ad vadimonium isse, et *obviam* ad viam.

Manues Aurelius significare ait bonos. Unde *di manes* pro boni dicuntur a suppliciter eos venerantibus, propter metum mortis, ut *inmanes* quoque pro valde non bonis dicuntur.

Muscerdas prima syllaba producta stercus murum appellant.

Mapalia casae Poenicae appellantur, in quibus quia nihil est secreti, solet id vocabulum solute viventibus obici. Sunt enim mapalia quasi cohortes rotundae.

Metalli dicuntur in re militari quasi mercennarii. Accius in Annalibus: «Calones famulique metallique caculaeque»; a quo genere hominum Caeciliae familiae cognomen putatur ductum.

. . . .

|| Manum et mentum proverbium est ex Graeco ductum, quod est πολλὰ μεταξὺ + κύλικος, καὶ χείλεος ἄκρου. Calchantem vitis serentem quidam augur vicinus praeteriens, dixit errare: non enim ei fas esse novum vinum . . . . . .

Mulis . . . .

Mais idibus . . . .

|| Minusculae quinquatrus appellantur Idium +, quod is dies festus est tibicinum, qui colunt Minervam, cuius deae proprie festus dies est Quinquatrus mense Martio. || Muli Mariani dici solent a C. Mari instituto, cuius milites in furca sunt + posita tabella varicosius onera sua portare assueverant.

SEX. POMPEI FESTI LIBER XIII. INCIPIT.

|| Mulus . . . . ea sterilis sit, quam mulus. vel quod ut mulus non suo genere sed equis cretus; sic ea Solis, non suo fulgore luceat. || Murtiae + deae sacellum

Mulis celebrantur ludi in Circo maximo Consualibus, quia id genus quadrupedum primum putatur coeptum curru vehiculoque adiungi.

Mais idibus mercatorum dies festus erat, quod eo die Mercurii aedes esset dedicata.

Minusculae Quinquatrus appellabantur idus Iun. quod is dies festus erat tibicinum, qui Minervam colebant. *Quinquatrus* proprie dies festus erat Minervae Martio mense.

Muli Mariani dici solent a Mario instituti, cuius milites in furca interposita tabella varicosius onera sua portare adsueverant.

Mulus vehiculo lunae habetur, quod tam ea sterilis sit, quam mulus,; vel quod, ut mulus non suo genere, sed equis creatur, sic ea solis, non suo fulgore luceat.

Murciae deae sacellum erat sub monte Aventino, qui antea *Murcus* vocabatur.

. . . .

Membrum . . . .

Monodus . . . .

Minotauri . . . .

Manius . . . .

Membrum abscidi mortuo dicebatur, cum digitus eius decidebatur, ad quod servatum iusta fierent reliquo corpore conbusto.

Monodus* appellatus est Prusiae filius, qui unum os habuit dentium loco. Similiter habuit et Pyrrhus rex Epirotarum.

Minotauri effigies inter signa militaria est, quod non minus occulta esse debent consilia ducum, quam fuit domicilium eius labyrinthus. *Minotaurus* putatur esse genitus, cum Pasiphae Minois regis uxor dicitur concubuisse cum tauro. Sed adfirmant alii Taurum fuisse nomen adulteri.

Manius praenomen dictum est ab eo, quod mane quis initio natus sit, ut *Lucius*, qui luce.

Manliae gentis . . . .

Maiores flamines . . . .

Millus . . . .

Moenia . . . .

Manliae gentis patriciae decreta nemo ex ea Marcus appellatur, quod M. Manlius, qui Capitolium a Gallis defenderat, cum regnum adfectasset, damnatus necatusque est.

Maiores flamines appellabantur patricii generis, *minores* plebei.

Millus collare canum venaticorum, factum ex corio confixumque clavis ferreis eminentibus adversus impetum luporum. Scipio Aemilianus ad populum: «Vobis,» inquit, «reique publicae praesidio erit is,* quasi millus cani.»

Moenia praeter aedificia significant etiam et munia, hoc est officia.

Magnificissima . . . .

Manceps . . . .

|| Martius mensis initium anni fuit et in Latio, et post Romam conditam, quod eo † gens erat bellicosissima, cuius rei testimonium est, quod posteriores menses, qui annum finiunt, a numero appellati, ultimum habent Decembrem.

|| *Masculino* . . . .

|| «Malo cruce», masculino genere cum dixit Gracchus in oratione, quae est in P. Popillium posteriorem †, tam repraesentavit antiquam consuetudinem, quam hunc frontem, atque hunc stirpem idem antiqui dixerunt, et rursus hanc lupum, hanc metum. Item cum idem in Pompilium et matronas ait: «Eo exemplo instituto dignus fuit, qui malo cruce periret» . . . .

. . . .

. . . .

Magnificissima dicebant antiqui pro magnificentissima. Re enim vera magnificens dici non potest, unde magnificentissima videtur deduci.

Manceps dicitur, qui quid a populo emit conducitve, quia manu sublata significat se auctorem emptionis esse: qui idem *praes* dicitur, quia tam debet praestare populo, quod promisit, quam is, qui pro eo praes factus est.

Masculino genere *parentem* appellabant antiqui etiam matrem. Masculino genere dicebant *crucem,* ut est illud Gracchi: «Dignus fuit, qui malo cruce periret.» Masculine etiam dicebant et *frontem* et alia multa similiter.

mutum dicimus: aut quod nullius fiant vocis, cum in eas litteras incidant. || Metaphoram quam Graeci vocant, nos tralationem, id est, domo mutuatum verbum: quo utimur, inquit Verrius . . . . ne, saepius quidem honesti ac . . . . nas ut speciosiora †, at*que* . . . . sig*nifican* . . quam proprio vo . . . *re*m indicemus . . . . . . redit ad *sua* . . . . t tralatum, *manebit* quo pervenit . . . . as alieno perinde ac suo ab . . . || Metaplasticos dicitur apud p . . . . . quod propter necessitatem metri . . . . quod idem † barbaris . . . . ta oratione *con*scrib . . . . || Meta . . . . ca a cariore . . . . perventura . . . . . quod . . . . dicare ait Ennius . . id est . . . . Meta . . . . . . abus ut . . accip . . . . . . gratia si necc . . . . cernat necessitate. || Metonymia est tropos, cum ab eo quod continet, significatur id, quod continetur, aut superiore † inferiore, et inferior superiore. Quae continet, quod continetur; ut Ennius, cum ait: «Africa terribili tremis † horrida terra tumultu.» ab eo quod continetur id quod continet; ut cum dicitur: «epota amphora vini.» a superiore re † inferior, ut Ennius: «Cum magno strepitu Volcanum ventus vegerat †.» ab inferiore superior, ut: «persuasit animo vinum, deus qui multo est maximus. || Masculina et feminina vocabula dici melius est secundum Graecorum quoque consuetudinem. qui non ἀνδρικὰ et γυναικεῖα ea,

sed ἀρσενικὰ *dicunt et* θηλυκά . . . . .
|| «Matroni . . . .
to ait: quod . . . .
fuisse re . . . .
et eam A . . . . .
monio in . . . .
tronae orna . . . . .
Apolloni. qui . . . .
quod contule . . . .
a Gallis Senoni . . . .
tum est a pop . . . . || *Magisterare* .
temperare dic . . . . . .
erare quidam . . . .
|| Muta . . . .
. . . . nisi voce . . . .
. . . . multo . .
intelle . . . .
rem . . . as dici . . . .
ut cui potius con . . . .
|| M-*ille* singulariter di . . . .
non aliter dicimus cum . . . . . || *Manicas*
item †, communicas, dicit . . . .
em . . aut potius co . . || *Mancipatione*
ut patri [1] sui heres e . . . . . .
tet, tamheres est, quam . . . .
in potestate alie . . . .
et suus heres, ut p . . . .
Sulpicius in ea oratio . . . .
pro Aufidia. || M-*ultifacere* . . . .
magniface . . . pa . . . .
in ea, quam . . . .
X hominibus. . . . .
neque pud . . . .

«Matronis aurum redditum» cum legitur, hoc significare videtur, quia matronae contulerunt ornatus sui aurum ad Capitolium a Gallis Senonibus liberandum, quibus post est redditum a populo Romano.

Magistrare regere et temperare est.

Municas pro communicas dicebant.

Multifacere dicitur sicut magnifacere et parvifacere. Cato: «Neque fidem, neque iusiurandum, neque pudicitiam multifacit» ; quod merito ab usu recessit, quia quantitas numero non aestimatur, nec desiderat multitudinem.

. . . . ntitas †
. . . . netur nu-
. . . ‖ *Magisteria* . . . . . rebus, qui ma-
. . . . quitum, et
. . . . llinis, dixe-
. . . . cuntur, velit †
. . . . it contra o-
. . . . ‖ Maledi-
. . . . nos appellamus
. . . . Hispania †: «re-
. . . . ‖ *M*-ihipte pro mihi
. . . . «decuit talen-
. . . . versia, atque
. . . . entia item a
. . ‖ *Mansues* . . . . m Cato in epła
. . . . mansues ad
. . . . ‖ *Meritaver*-e, saepe meruê-
. . . . enorum IIII Suf-
. . . . nis cohortes, omnis
. . . . averunt. ‖ Magni-
. . . . avit Cato in ea, quam
. . . . gna: «quis homo
. . . . il pulchrius purgat
. . . . ntius dicimus, cum mag-
. . . . at nepos eius, in ea
. . . . men, ait, cum Aedilis sic
. . . . tris ludos magni-
. . . . , ‖ Magnificior † quoque
. . . . *a* munifice, cum dicamus
. . . . *v*is munificens non sit
. . . . in ea, quam scripsit, id
. . . . munificior q . o . .
. . . . ‖ Mediocriculo u-

Magisteria dicuntur in omnibus rebus, qui magis ceteris possunt, ut magisterium equitum.

Maledictores dicebantur ab antiquis, qui nunc maledici.

Mihipte Cato pro mihi ipsi posuit.

Mansues pro mansuetus.

Meritavere idem Cato ait pro meruere.

Magnificius idem ipse pro magnificentius dixit, et non frustra. Nam positivus eius magnifice est.

Munificior a munificio identidem Cato dixit, cum nunc munificentior dicamus, quamvis munificens non sit in usu.

Mediocriculus ipse, qui supra, posuit cum ait:

sus est in ea quam dixit Cato in † consulatu: Ridibundum magistratum genere † pauculos homines, mediocriculum exercitum obvium duci. || Mutini Titini sacellum fuit in Velis, adversum mutum † Mustellinum in angi . . . . de quo aris sublatis balnearia sunt . acta domus CN. D . . . . . Calvini, cum mansisset ab urbe condita . . . ncipatum Augusti . . . . et sancte cultum . . . . manifestum est, ... extum et vicensimum, dextra v . . . . ticulum . . . . . ubi et colitur et . . . . in e- . . . . ula . † || *Matronae* . . . . tib. non summove . . . . ctarive viderentur, neve gra . . . . quam . . . usam ait Verrius . . . . sedentes cum uxoribus de essequo † escen . . . tos a magistratibus, quod communi vehiculo vehitur vir et uxor. || Minuitur populo luctus ædis dedicatione, cum Censores lustrum condiderunt, cum votum publice susceptum solvitur: privatis autem, cum liberi nati sunt, cum honos in familia † venit, cum parens aut liberi, aut vir, aut frater ab hostes † captus domum redit, cum desponsa est, cum propriore † quis cognatione quam his , qui lugetur, natus est, cum in casto Cereris est, *omni*que gratulationi †. || Maximæ dignationis Flamen Dialis est inter quindecim clamines †, et cum cetera † discrimina maiestatis suæ habeant, minimi habeatur † Pomonialis † quod Pomona levissimo fructui agrorum præsidet pomis. || Mundus, ut ait Capito Ateius in .l. VI. Pontificali, ter in anno patere solet, diebus his: postridie Volkanalie † tante † diem VI. Id. Nov.: qui quid ita dicatur sic re-

«Ridibundum magistratum, pauculos homines, mediocriculum exercitum obviam duci.»

Mutini Titini sacellum Romæ fuit cui mulieres velatæ togis prætextatis † solebant sacrificare.

Matronæ a magistratibus non summovebantur, ne pulsari contrectarive* viderentur, neve gravidæ concuterentur. Sed nec viri earum sedentes cum uxoribus in vehiculo descendere cogebantur.

Minuebatur populo luctus ædis dedicatione, cum a censoribus lustrum condebatur, cum votum publice susceptum solvebatur; privatis autem, cum liberi nascerentur, cum honos in familia veniret, cum pater aut liberi, aut vir aut frater ab hoste captus domum rediret, cum puella desponsaretur, cum propriore quis cognatione, quam is, qui lugeretur, natus esset, cum in casto Cereris constitissent.

Maximæ dignationis flamen Dialis est inter quindecim flamines, et cum cetera discrimina maiestatis suæ habeant, minimi habeatur Pomonalis, quod Pomona levissimo fructui agrorum præsidet, id est pomis.

Mundum gentiles ter in anno patere putabant, diebus his: postridie Vulcanalia, et ante diem tertium Nonas

fert Cato in commentaris iuris civilis: «Mundo nomen inpositum est ab eo mundo, qui supra nos est: forma enim eius est, est † ex his qui intravere cognoscere potui adsimilis illæ»: eius inferiorem partem veluti consecratam Dis Manibus clausam omni tempore, nisi his diebus qui supra scripti sunt, maiores c . . . . . . quos dies etiam religiosos iudicaverunt ea de causa quod quo tempore ea, quæ occultę †, et abdita ea † religionis Deorum Manium essent, veluti in lucem quandam adducerentur, et patefierent, nihil eo tempore in rep. geri voluerunt. itaque per eos dies non cum hoste manus consereba*nt*: *no*n exercitus scribebatur: non comitia habeba . . . aliud quicquam in rep. nisi quod ultima necessitas admonebat, administrabatur. || Mos est . . . . trium; id est memoria veterum pertinens maxime ad religiones . . . oniasque antiquorum. || Milium quidam putant cepisse nomen maxima† nummarum† summa, quae est mille, quod alii Græcæ stirps † iudicant esse, cum id illi KENXPON vocent: tam hercules, quam panicum meminHN † || Municipalia sacra vocantur, quae ab initio habuerunt ante civitatem Romanam acceptam quæ observare eos voluerunt Pontifices, et eo more facere, quo adfuissent † antiquitus. || Minora templa fiunt ab Auguribus cum loca aliqua tabulis aut linteis sepiuntur, ne uno amplius ostio pateant, certis verbis definita. itaque templum est locus ita effatus, aut ita septus, ut ea † una parte pateat, angulusque † adfixus † habeat ad terram. || Manalis fons appellatur ab Auguribus puteus perennis, neque tamen spiciendius† videtur, quia flumen id spiciatur, quod sua sponte in amnem influat. || Manes Di ab Auguribus invocantur, quod i per omnia ætheria

Octobris, et ante diem sextum Idus Novembris. Inferiorem enim eius partem consecratam dis manibus arbitrantes clausam omni tempore, præter hos dies, qui supra scripti sunt, quos dies etiam religiosos iudicaverunt ea de causa, quod his diebus ea, quæ occulta et abdita religionis deorum manium essent, in lucem adducerentur et patefierent, nihil eo tempore in republica geri voluerunt. Itaque per hos dies non cum hoste manus* conserebatur, non exercitus scribebatur, non comitia habebantur, non aliud quicquam in republica, nisi quod ultima necessitas exegisset, administrabatur.

Mos est institutum patrium pertinens maxime ad religiones cræimoniasque antiquorum.

Municipalia sacra vocabantur, quæ ante Urbem conditam colebantur.

Manes di ab auguribus vocabantur, quod eos per

terrenæque † ma . . . .
peri atque inferi . . . .
Augures, quod his . . . .
minis. ‖ Mu-*nus* . . . .
rei p. publi † . . . .
ræ, imperi . . . .
sæ consensu . . . .
populi comit . . . .
ut capere eam . . . .
cerove † ex . . . .
ad tempus ad *mi* . . ‖ *Monstra* . . . . . .
turæ modum e . . . .
avis cum quat . . . .
iecur cum dist . . . . ‖ *Muta exta*
dicuntur, quibus non . . . .
. . . responsi . . . .
iutoria, quæ . . . .
cant, aut ab in . . . .
a veneno talique . . . .
instare periculum . . . .
finium deminution . . ‖ *Minora* . . . . . .
iora auspicia quæ d . . . .
maiora Consulum, Pr . . . .
liquorum minora: cum *illi* . . . .
res magistratus dic . . . . ‖ *Men-*
se † in ædibus sacris ara*r* . . . .
legibus earum omnium s . . . .
ut velut † in aram † vel in . . . .
vati quoque in primis . . . .
ubi sacras habituri s . . . .
parentatio, non sacrifi . . . .
magno ornatu vel . . . .
ame . . a *te*nebat aram. . . . .

omnia manare credebant, eosque deos superos atque inferos dicebant.

Monstra dicuntur naturæ modum egredientia, ut serpens cum pedibus, avis cum quattuor alis, homo cum duobus capitibus, iecur cum distabuit in coquendo.

Muta exta appellabant, ex quibus nil divinationis animadvertebant.

Mensæ in ædibus sacris ararum vicem obtinebant.

|| *Mille urbium* . . . . s stetit pro regno
. . . . Veranius in l.
. . . . *c*um, quod ei summæ
. . . . causam Græ-
. . . . *χιλιὰς et χιλιάδες* eo autem non
. . . . || *Mutas et sem*-ivocales
. . . . ribendo, aut
. . . . sisse, in eo
. . . . *d*uplicata sit
. . . || *Manu mitti* . . . . ser. sacrorum
. . . . odo caput
. . . . edicite †: hunc
. . . . pro eo auri cX †
. . . . usquam digre-
. . . . sui. dum † his † ser-
. . . . nem liberum mit-
. . || *Moscillis* . . *pro par*vis qui moribus dixit
. . . . || Migrare mensa,
. . . . *i*sque templi posita,
. . . . tur, cum sequitur †sua
. . . . || *Mensas* . . uidam fuisse in tri-
. . . . iales appellatæ.
| *Mente captus* . . . . . . *ex* hominis potestate
. . . . mens, qui † quod de sua
. . . . a mente mente † abierit.
|| *Manare solem* . . . . . litos esse antiquos
. . . . cum solis orientii † radi
. . . . issent, atque ideo primum
. . . . vis magis addicitur †
. . . . ne, id amaturo †: quod id
. . . . : unde et matutam di-
. . . . is. || Mamertini appel-
. . . . c de causa, cum de † toto Samnio

Manu mitti servus dicebatur, cum dominus eius, aut caput eiusdem servi, aut aliud membrum tenens dicebat: *Hunc hominem liberum esse volo,* et emittebat eum e manu.

Moscillis Cato pro parvis moribus dixit.

Mente captus dicitur, cum mens ex hominis potestate abit, et idem *demens,* quod de sua mente decesserit, et *amens,* quod a mente abierit.

Manare solem dicebant antiqui, cum solis orientis radii splendorem iacere cœpissent, a quo et dictum putabant *mane*. Alii dictum *mane* putant ab eo, quod manum bonum dicebant.

gravis incidisset pestilentia, Sthennius Mettius eius gentis princeps, convocata civium suorum contione, exposuit se vidisse in quietę † præcipientem Apollinem, ut si vellent eo malo liberari, Ver sacrum voverent, id est, quæcumque vere proximo nata essent, immolaturos sibi, quo facto levatis post annum vicensimum deinde eiusdem generis incessit pestilentia. rusum itaque consultus Apollo respondit, non esse persolutum ab his votum, quod homines immolati non essent: quos si expulissent, certe fore ut ea clade liberarentur. itaque hi † iussi patria decedere, cum in parte ea Si . . . . . consedissent, quæ . . . c Tauricana dicitur, forte . . . .rantibus bello no . o Messanesibus auxilio venerunt ultro, eosque a . . . liberarunt provinciales: quod ob . . ritum eorum, ut gratiam referrent, et in suum corpus, communionemque agrorum invitarunt eos, et nomen acceperunt unum, ut dicerentur Mamertini, quod coniectis in sortem duodecim deorum nominibus, Mamers forte exierat: qui lingua Oscorum Mars significatur. cuius historiæ auctor est Alfius libro primo belli Carthaginiensis. || Murrata potione usos antiquos indicio est, quod etiam nunc Ediles † per supplicationes dis addunt ad pulvinaria, et quod XII. tabulis cavetur, ne mortuo indatur, ut ait Varro in antiquitatum L. I. || Muger dici solet a Castrensium † hominibus quasi muccosus his †, qui talis male ludit. || Muri † est, quemadmodum Veranius docet, ea quæ fit ex sali sordido, in pila pisato, et in ollam fictilem coniecto, ibique operto gypsatoque et in furno percocto, cui Virgines Vestales serra ferrea secto, et in seriam coniecto, quæ est intus in æde

Murrata potione usi sunt antiqui; sed postea adsuerunt murram dis suis libare, ideoque XII. tabulis est cautum, ne mortuo inderetur.

Muger muccosus.

Muries dicebatur sal in pila tunsum et in ollam fictilem coniectum et in furno percoctum, quo dehinc in aquam misso * Vestales virgines utebantur in sacrificio.

Vestæ in penu exteriore, aquam iugem, vel quamlibet præterquam quæ per fistulas venit, addent †, atque ea demum in sacrificiis utuntur. ‖ Mortuæ pecudis corio calceos, aut soleas fieri Flaminicis nefas habetur sed aut occisæ alio qui † aut inmolatæ, quoniam sua morte extincta omnia funesta sunt. ‖ Me pro mihi dicebant antiqui, ut Ennius, cum ait L. II. «Si quid me fuerit humanitus, uti † teneatis.» et Lucilius: «Nunc ad te redeo, ut quæ res me impendet, agatur». ‖ Minorum pontificum maximus dicitur, qui primus in id collegium venit: item minimus, qui novissimus. ‖ Malevoli Mercurii signum erat proxime Ianum; qui item † erat in Turdellis M . . os, ... appellabatur. Malevoli autem, quod in nullius tabernam spectabat. ‖ Malluvium latum † in † commentarium sacrorum significat manus qui lavet, a quo malluviæ dicuntur, quibus manus sunt lautæ perinde, ut quibus pedes, pelluviæ. ‖ Maximum Prætorem dici putant ali eum, qui maximi imperi sit; ali, quia † ætatis maximæ. pro collegio quidem Augurum decretum est, quod in Salutis augurio Prætores maiores et minores appellantur, non ad ætatem, sed ad vim imperii pertinere. ‖ Mortis causa stipulatio existimatur fieri, ut ait Antistius Labeo, quæ ita fit, ut morte promissoris confirmetur, aut, ut quidam dixerunt, cuius stipulationis mors fuit causa. ‖ Mars · pedis, sive sine r littera mas · pedis, inprecaticie † sesita uallium † quod † significet, ne Messalia † quidem Augur in explanatione auguriorum reperire se potuisse ait. ‖ Maiorem consulem L. Cæsar putat dici vel eum, penes quem fasces sint, vel eum, qui prior factus sit. Prætorem autem maiorem, Urbanum: minores ce-

Mortuæ pecudis corio calceos fieri flaminibus † nefas habebatur, quoniam sua morte extincta omnia funesta aestimabantur.

Me pro mihi dicebant antiqui.

Malevoli Mercurii signum, id est statuam, appellabant ideo, quod in nullius tabernam spectabat.

Malluvium dicitur, quo manus lavantur. *Malluviae*, quibus manus sunt lotæ; *pelluviae*, quibus pedes.

Maior consul dicitur vel is, penes quem fasces sunt, vel is, qui prior factus est. Prætor autem maior urbanus, minores ceteri.

teros. || Mend-*icum* . . . .
eius, quam fef . . . .
ut vitæ su . . . . || *Mater Matuta*
manis, ...
matertera, ...
ut ait Ve . . . .
sint, quæ . . . .
quæ est ori . . . . || *Modo*
quodam, id . . . .
fit commodi . . . .
dat, modi . . . .
ficatio.
|| Nænia est . . . .
gratia ca*n* . . . .
nius in Materte . . . .
quias cantit . . . .
nificari credi . . . .
«abi ergo † . . . .
Idem: «Huic hom . . . .
dixit domi, et *ap* . . . .
niam esto †.» Quosdam . . . .
quod et † voci *si* . . . .
sit. quidam aiunt næ . . . .
mi intestini voca . . . .
nio utitur Plautus . . . .
chedem †: ad † nob . . . .
te reddam, u . . . .
rem soricina nenia . . . .
do efferim . . m . . . .
Græci νέατον dic . . . .
darum ultima νήτη . . . .
mam cantionis neni . . . . . . || *Neniae deae*
sacellum ultra portam . . . .

Mendicum dici Verrius putat a mente eius, quam fefellerit fortuna, vel quod precetur quemque, ut vitæ suae medeatur cibo.

Municipium id genus hominum dicitur, qui cum Romam venissent, neque cives Romani essent, participes tamen fuerunt omnium rerum ad munus fungendum una cum Romanis civibus, præterquam de suffragio ferendo, aut magistratu capiendo; sicut fuerunt Fundani, Formiani, Cumani, Acerrani, Lanuvini, Tusculani, qui post aliquot annos cives Romani effecti sunt. Alio modo, cum id genus hominum definitur, quorum civitas universa in civitatem Romanam venit, uti Aricini, Cærites, Anagnini. Tertio, cum id genus hominum definitur, qui ad civitatem Romanam ita venerunt, uti municipia † essent sua † cuiusque civitatis et coloniæ, ut Tiburtes, Prænestini, Pisani, Urbinates, Nolani, Bononienses, Placentini, Nepesini, Sutrini, Lucenses. *

Mater Matuta, manis, mane, matrimonium, mater familiæ, matertera, matrices, materiæ dictæ videntur, ut ait Verrius, quia sint bona, qualia scilicet sint, quæ sunt matura, vel potius a matre, quæ est originis Græcæ.

Modo quodam, id est ratione, dicuntur omnia ista: a * modo fit commoditas, commodus, commodat, accommodat, modice, modestia, moderatio, modificatio.

Nenia est carmen, quod in funere laudandi gratia cantatur ad tibiam. Sunt, qui eo verbo finem significari putant. Quidam volunt neniam ideo dici, quod voci similior querimonia flentium sit. Quidam aiunt neniæ ductum nomen ab extremi intestini vocabulo; Graci enim νέατον extremum dicunt; sive quod cordarum ultima νήτη dicitur, extremam cantionis vocem neniam appellarunt.

Neniæ deæ sacellum extra portam Viminalem fuerat dedicatum.

. . . . ædiculam.
|| *Navali corona* . . . . *mus* in hostium
. . . . opera, ma-
. . . . est eam M.
. . . . e CN. Pom-
. . . . tillus † bel-
. . . . *t*um est in car-
. . . . nsueti . .
. . . . minabantur
. . . . || *Neumquam* . . . . pro nulla
. . . . || *Neceunt* . . . nt, ut nec
. . . . . || *Nefrendes* . . . . . . us Scævola
. . . . sint. Ateius
. . . . ndentes, id est,
. . . . t. «quem ego n̄
. . . . s opem. et
. . . . Prae † nefrendibus
. . . . usus recens
. . . . os, quos Lanu-
. . . . s, Græci neΦΡΟ-
. . . . || *Ne*-cerim, nec eum.
|| *Nemora* . . . . as amœnas: va.
. . . . abuli auctor Ho-
. . . . «ἐν ΝΕΜΕΙ σκιε-
. . . . ΜΩΝ dubium non
. . . . m qui campos et pascua
. . . . τὸ νΟΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΕΝ ΑΥ-
. . . . || *Ne*-mut, nisi etiam vel
. . . . ibunici †, cum ait: «nemut
. . . . ærumnas.» || Neminis
. . . . «et quis diceret cum sit
. . . . vitio creatis: «neminisque
. . . . us Erectheo †: «lapideo sunt

Navali corona solet donari, qui primus in hostium navem armatus transilierit.

Nefrendes arietes dixerunt, quod dentibus frendere non possint. Alii dicunt nefrendes infantes esse nondum frendentes, id est frangentes. Livius: «Quem ego nefrendem alui lacteam inmulgens opem.» Sunt qui nefrendes testiculos dici putent, quos Lanuvini appellant *nebrundines,* Graeci νεφρούς, Praenestini *nefrones.*

Neceunt * non eunt.

Necerim nec eum.

Nemora significant silvas amoenas.

Nemut nisi etiam, vel nempe.

Neminis genetivo casu Cato usus est, cum dixit «Sunt multi corde quos non miseret neminis.»

corde multi, quos non miseret neminis.» || Nemo compositum videtur ex ne, et homo: quod confirmatur magis, quia in persona semper ponitur, nec pluraliter formari solet, quia intellegitur pro nullo. || Neci datus proprie† dicitur, qui sine vulnere† interfectus est, ut veneno, aut fame. || Necessarium ait esse Opillus† Aurelius, in quo non sit cessandum, aut sine quo vivi non possit: aut sine quo non bene vivatur: aut quod non possit prohibere†, quin fiat. || Necessari sunt, ut Gallus Aelius ait, qui aut cognati, aut aut† adfines sunt, in quos necessaria officia conferuntur praeter cęteros. || Neclegens dictus est, non legens, neque dilectum habens, quid facere debeat, omissa ratione officii sui. || Nec coniugationem† Grammatici fere dicunt esse disiunctivam, ut nec legit, nec scribit, cum si diligentius inspiciatur, ut fecit Sinnius Capito, intellegi possit, eam positam esse ab antiquis pro non, ut et in XII. est: «ast ei custos nece scit.» item: «si adorat furto, quod nec manifestum erit†.» et aput Plautum in Fasmate: «nec recte si illi dixeris.» et Turpilium in Demetrio: «nec recte dici mihique† iam dudum audio.» || Nec umquem, nec umquam quemquam. || Nequalia, detrimenta. || Nequinont, pro nequeunt, ut solinunt, fernunt†, pro solent, et fereunt† dicebant antiqui. Livius in Odissia: «partim errant, neqe nunc† Graeciam redire.» || Nequitum et nequitur pro non posse dicebant, ut Pacuius† cum ait: «Sed cum contendi nequitum ut† clam tendenda est plaga.» Plautus in Satyrione: «retrahi nequitur, quoquo progressa est semel.» et Cato Originum L. I.: «Fana in eo loco conpluria fuere: ea exauguravit, praequam† quod Termino fanum fuit; id nequitum exaugurari.» || Nequiquam significari†

Nemo, nec homo.

Neci datus proprie dicitur, qui sine vulnere interfectus est, ut veneno aut fame.

Necessarium, in quo non sit cessandum.

Necessarii dicuntur cognati aut adfines, in quos necessaria officia conferuntur.

Neclegens non legens, neque electum habens, quid debeat facere.

Nec coniunctio disiunctiva est, ut nec legit, nec scribit. Ponitur et pro non. Turpilius: «Nec recte dici mihi iamdudum audio».

Necumquem, nec* umquam quemquam.

Nequalia detrimenta.

Nequinont nequeunt.

Nequitum et nequitur pro non posse dixerunt.

Nequiquam frustra.

idem quod frustra, plurimis auctorum exemplis manifestum est. || Nectere ligare significat, et est apud plurumos auctores frequens, quin etiam in commentario sacrorum usurpatur hoc modo: «Pontifex minor extramentis † naturas † nectito», id est funiculos facito, quibus sues adnectantur. || Nectar Graece significat deorum potionem. Unde Vergilius ait: «Stipant et dulci distendunt nectare cellas»; item Lucretius L. II.: «Et narde † florem, nectare † qui floribus † halet.» || Non pridem, aeque, et et†recte, et frequenter dicitur, ac iampridem, quampridem. || «Nequam aurum est, auris quod vis † vehementius ambiat †» hoc versu Lucili † significare ait Sinnius Capito, nequam esse aurum quod auris laedat; vel pondere inaurium, cum mollissima pars auris inciditur; vel ex auro intellegi pecuniam, cuius respectu, et nimia cupiditate homines ad peccandum adduci. || Nec mulieri, nec gremio credi oportere: proverbium est, quod et illa incerti et levis animi est, et plerumque in gremio posita, cum in oblivionem venerunt pro † exsurgentium, procidunt. || Nexum est, ut ait Gallus Aelius, quodcumque per aes et libram geritur. id quod necti dicitur. quo in genere sunt haec: testamenti factione ·XI· dando †, nexi liberanto †. || Neruum appellamus etiam ferreum vinculum, quo pedes inpediuntur. quamquam Plautus eo etiam cervices vinciri ait: «perfidiose captus edepol nervo cervices probat.» || Nexum aes apud antiquos dicebatur pecunia, quae per nexum obligatur. || Negumate in carmine Cn. Marci vatis significat, negate, cum ait: «quamvis moventium † duonum negumate.» || Negritu in auguris significat egritudo. † || Nebulo dictus est, ut ait Aelius Stilo, qui non pluris est, quam nebula, aut qui non facile perspici possit, qualis sit, nequam, nugator.

Nectere ligare.

Nectar Graece significat deorum potionem.

«Nequam aurum est, auris quodvis vehementius ambit.» Hoc versu Lucilius significare videtur, nequam esse aurum, quod aures laedat pondere inaurium, cum auris inciditur; vel etiam cupiditatem pecuniae voluit significare.

Nervum appellamus etiam ferreum vinculum, quo pedes vel etiam cervices inpediuntur.

Negumate negate.

Nebulo dictus est, qui non pluris est, quam nebula, aut qui non facile perspici possit, qualis sit, nequam, nugator.

‖ Negibundum a . . . .
ea, quam scrips . . . .
negibundus . . . .
‖ Neutiquam pro . . . . .
cum ait: «Sed . . . . . .
lorum aspect . . . .
neutiquam . ‖ *Nepos* . . . .
Tuscis dicitur. . . . .
homines a . . . .
sua famil . . . . . .
vivunt. quod . . . .
sit, quam fil . . . . .
chus interpre . . . .
πόδεσσιν έτοίμη . ‖ *Netas-*
ti dies nom . . . . . .
aput+ quem l . . . . .
addico. ‖ Nep † . .
riores sunt, q . .
liberati sunt . . . . .
unt. et in provin . . . . . .
instituta fiunt . . . .
et aedes sacrari so . . . ‖ *Nepa* . .
sidus, quod dicitur nostris c . . . .
scorpios. Plautus in . . . .
ad parietem, imita . . . . . ‖ *Nepus* . .
‖ Nesi pro sine positum . . . .
Dianae Aventinen . . . ‖ *Nauteam* . .
lius Aurelius, herb . . . .
qua coriari utuntur . . . .
tum nomen, quia nauseam fa . . . .
S. litterarum interme . . . .
Plautus in Artemone. . . . . . .
lionum nauteam fecisset . . . .

Negibundum pro negante dixerunt.

Neutiquam pro nullo modo.

Nepotes luxuriosae vitae homines appellati, quod non magis his rei suae familiaris cura est, quam is, quibus pater avusque vivunt.

Nepos compositum ab eo, quod natus post sit patri, quam filius.

Nefasti dies N littera notantur.

Nepa Afrorum lingua sidus, quod cancer appellatur, vel, ut quidam volunt, scorpios. Plautus: «Dabo me ad parietem, imitabor nepam.»

Nepus non purus.

Nautea herba granis nigris, qua coriarii utuntur: a nave ductum nomen, quia nauseam facit per mutationem T et S.

. . . . *l*em atque aro-
. . . . nguentum o-
. . . . o scorto sup-
. . . . o in commen-
. . . . dum quiddam
. . . . *c*olorant.
|| *Natio* . . . . s natum. Cin-
. . . . *u*nt, sed ibi
. . . . ationem ait
. . . . nibus, se te- †
. . . . us seiuncti-
. . . . to, omnia fe-
. . . . es Sabinos
. . . . bus quoque bonus
. . . . || Nautiorum fa-
. . . . eorum princeps
. . . . que aeneum Mi-
. . . . ficare soliti
. . . . abatur . . . decau- †
. . . . conductique ab †
. . . . anam oppugna-
. . . . missus L. Caecilius
. . . . fectus esset, missi
. . . . um de foedere viola-
. . . . us, P. Veturius, qui
. . . . refectionem corpo-
. . . . nsedissent, Brutti
. . . . Romanis erat, bello
. . . . ficit: inde a principe
. . . . appellata est. || Nati-
natio . . . . atio: et Natinatores
. . . . gerentes. M Cato in
. . . . *m*ultu Macedoniae, Et-

Natio genus hominum, qui non aliunde venerunt, sed ibi nati sunt. In pecoribus quoque bonus proventus feturae bona natio dicitur.

Nautiorum familia a Troianis dicitur oriunda.

Natinatio dicebatur negotiatio, et *natinatores* ex eo seditiosi.

ruriam, Samnites, Lucanos, inter se natinari, atque factiones esse.» || Naccae appellantur vulgo fullones, ut ait Curiatius, quod nanci † non sint, id quod est nullius preti. Idem sentit et Cincius. quidam aiunt, quod omnia fere opera ex lana, nace dicantur. † a Graecis. || Naucum ait Ateius Philologus poni pro nugis. Cincius, quod in † oleę . . nucisque intus sit. Aelius Stilo omnium rerum putamen. Glosematorum autem scriptores, fabae grani quod haereat in fabulo. Quidam ex Graeco, quod sit ναὶ χαὶ οὐχὶ, levem hominem significari. Quidam nucis iugulandis, quam Verrius iugulandam vocat, medium velut dissepimentum. Plautus in Parasito pigro: «ambo magna laude lauti, postremo ambo sumus non nauci.» item in Mostellaria: «Quod id esse dicam verbum nauci, nescio.» et in Truculento: «Amas hominem non nauci.» et Naevius et † in Tunicularia: «Eius noctem nauco ducere.» sed † Ennius: «illuc † est nugator nihil, † non nauci homo.» || Nares appellari putant, quod per ea nasci † foramina odoris cuiusque nari flamus †. || Narica † est genus piscis minuti. Plautus: «Muriaticam autem video in vasis stagneis, naricam † bonam et canutam et taguma quinas † fartas, conchas piscinarias.» || Nancitor † in XII. nactus erit, praeno erit †. Item in foedere Latino: «pecuniam quis nancitor, habeto» et: «si quid pignoris nasciscitur †, sibi habeto.» || Nare a nave ductum Cornificius ait, quod aqua feratur natans, ut avis. Ennius L. VII.: «alter nare cupit, alter pugnare parat'. t.†» Plautus in Alularias †: «Quasi pueri, qui nare discunt, scirpea induitur ratis.» natare igitur est, saepius nare, ut dictitare, factitare. || Navus, celer, ac strenuus, a navium velocitate videtur dictus. En-

Naccae appellantur fullones, quod nanci non sint, id est nullius pretii. Omnia fere opera ex lana nacae dicuntur a Graecis.

Naucus pro nugis ponitur, alias pro oleae aut nucis nucleo. Alii omnium rerum putamen ita appellari volunt. Quidam ex Graeco, quod sit ναὶ καὶ οὐχί, levem hominem significari volentes. Quidam volunt sic appellari membranulam, quae in nucis iugulandis est medio.

Narica genus piscis minuti.

Nancitor nactus erit.

Nare a nave ductum, quod aqua feratur natans, ut navis.

Natare est saepius nare, ut dictitare, factitare.

Navus celer ac strenuus a navium velocitate dictus.

nius L. VI.: «Navus repertus homo Graio patre Graius homo rex.» et L. XVI.: «Navorum imperium servare est insuperantum †.» Plautus in Frivolaria: «Nave agere oportet, quod agas, non ductarier.» || Navalis scriba, qui in nave apparebat, inter aliud genus scribarum minimae dignitatis habebatur, quod periculis quoque eius ministerium esset† obiectum. Plautus: «non ego te novi, navalis scriba, columbari † inpudens.» sive quod columbaria in nave appellantur ea, quibus rem geminent †, sive quod columbariorum quaestus temerarius incertusque. || Nassiterna est genus vasi aquari ansati et patentis, quale est quo equi perfundi solent. Plautus in Bacchidibus: «haec quis† evocat cum nassiterna, et cum aqua istum inpurissimum?» et in Nervolaria: «Equis † huc effert nassiternam cum aqua sine suffragio?» et Cato in ea oratione, quam composuit in .q̄ † Sulpicium: «Quotiens vidi truilos † nassiternas perfusos † aqualis matellas sine ansis.» || Nassa est piscatoria † vasi genus, quo cum intravit piscis, exire non potest. Plautus: «Numquam hercule ex ista nassa hodie ego escam petam.» || Napuras nectito, cum dixit Pontifex, funiculi ex stramentis fiunt. || Naustibulum vocabant antiqui vas alvei simile vid . . . . . . anavis † similitudine. || Navia est uno ligno exculpto †, ut navis, quo utuntur alveo in vindemia. ficus quoque in comitio appellatur Navia ab Atto Navio augure. Nam cum Tarquinius Priscus institutas tribus a Romulo mutare vellet, deterreretur que ab Atto per augurium, ut eluderet eius prudentiam, interrogavit eum, an fieri possit id, quod animo proposuisset suo; cui illo † permittente augurio cum respondisset effici posse; iussit Rex cotem ac

Nassiterna genus vasis aquarii ansati et patentis.

Nassa est piscatoria vasis genus, quo cum intravit piscis, exire non potest. Plautus: «Numquam ex ista nassa hodie ego escam petam.»

Napurae funiculi.

Naustibulum alveum ad navis similitudinem factum.

Navia lignum cavatum ut navis, quo in vindemiis uti solent.

novaculam pro . . . .
an cos illa . . . .
culam subito . . . .
ex eo, Tarqui . . . .
cere, nou*a* . . . .
cratum defo . . . .
esse intra i . . . .
sacro sit: ei . . . .
subseri, sum . . . .
to, tantos i . . . .
loco conplu . . . .
evulsae dei . . .
moveren . . . .
erant, ficum . . . .
isse; adm . . . .
cum et divin . . . .
viveret, lib . . . .
suram; ideoque e . . . .
|| Nauscit cum gran . . . .
gratia, quod sit non diss . . . . || *Navi-*
tas secundum incorr . . . .
tos, quos nunc n . . . .
Cato in ea, quam scr . . . .
retur, cum ait: «navitae . . . .
vinum atque oleum, u . . . . . || *Naeviam silvam*
vocitatam extra . . . .
rum, quod Natuicu † . . . .
nemora Naevia ap . . . .
ait: quam obprobri loc*o* . . . .
quod in ea morari ads . . . .
mines, testis est in *Ca* . . . .
M. Caelium si se appella . . . .
a porta Naevia atque ex . . . .

Nauscit, cum granum fabae se nascendi gratia aperit, quod sit * non dissimile navis formae.

Naevia silva dicta iuxta Urbem, quod Naevi cuiusdam fuerit.

. . . . unt proverbi-
. . . . *quod* refertur a Ver-
. . . || *Nudius tertius* . . . . . . situm ex nunc
. . . . || *N* . . . . in agro
. . . . ant, a pa-
. . . . ati sint
. . . . dicantur pa-
. . . . tur caelum cau-
. . . . icatur dam-
. . || *Nuptam* . . . . lieres quibus
. . . . eadem causa
. . . . *qui* appellatam
. . . . tamen qui dice-
. . . . νέαν νΥΜΦΗΝ
. . . . *p*ellat uxo-
. . . . consuetudi-
. . . . ait ΕΞΑΠΙ
. . . . || Nue- †
. . . . nt, videtur esse
. . . . num numero fu-
. . . . eo ordine usur-
. . . . etudine loquen-
. . . . eiusmodi: sive
. . . . ium, quemadmodum
. . . . r usus Pompeius Sex-
. . . . ma syllaba voca-
. . . . m casus eadem cor-
. . . . e, temporis praesentis,
. . . . antiquos, nimium
. . . . Sinnius Capito; esse enim
. . . . um: vos estis ninume †
. . . . ero perbiterint, nisi cito
. . . . mium si isso, qui exeam nume-

Nudius tertius compositum ex nunc et die tertio.

Nuptam a Graeco dictam. Illi enim nuptam νέαν νύμφην appellant.

Numero dicebant pro nimium.

ro estis mortui, hoc exemplo, ut pingeretis, id est, cur cito mortui estis?» Item in Nelei: «Nūquam numero matri faciemus volui †.» Idem † est, nūquam nimium faciemus. Apud Naevium: «Neminem vidi, qui numero sciret, qui quod scit, id. opus†», id. nimium sciret. An† Panurgus Antonius hæc ait numero nimium cito, celeriter nimium: ut Plautus in Casine † remi † quid vis mea ancilla? nimium saepius † numero dicis», nimium cito. Accius in Oenomao: «Ego ut essem adfinis tibi, non ut tê extinguerem, tuam peti gnata,† numero te expurgat † timor.» Afranius in Suspecta: «per falsum, et abs tê creditum numero nimis.» celeriter. Cæcilius in Aethione †: «Ei † peri: quid ita? numero venit; fuce † domum.» Afranius in Simulantē: † «emisera † numero, ac nequicquam egi gratias.» || Numera Senatum ait quivis Senator Consuli, cum inpedimento vult esse quo minus faciat S. C., postulatque, ut aut res, quæ acferuntur †, dividantur; aut singuli consulantur; aut si tot non sint Senatores, quo numero liceat praescribi † S. C. || Nupta verba dicebantur ab antiquis, quæ virginem dicere non licebat, ut Plautus in Dyscolo: «Virgo sum; nondum didici nupta verba dicere.» || Nuptias dictas esse ait Santra ab eo, quod nymphæa † dixerunt Graeci antiqui gamon, inde novam nuptam νέαν νύμφην. Cornificius, quod nova petantur coniugia. Curiatus †, quod nova ratio fiat. Aelius et Cincius, quia flammeo caput nubentis obvolvatur, quod antiqui obnubere vocarint: ob quam causam legem quoque parens tam † iubere capud† eius obnubere, qui parentem necavisset, quod est obvolvere. || Numerius prænomen numquam ante fuisse in patricia familia dicitur, quamvis † Fabius, qui

Nupta verba dicebantur ab antiquis, quæ virginem dicere non licebat. Plautus: «Virgo sum, nondum didici nupta verba dicere.»

Numerius prænomen tractum ab avo.

unus post sex et trecentos ab Etruscis interfectos superfuit, inductis † magnitudine divitiarum, uxorem duxit Otacili Maleventani, ut tum dicebantur, filia †, ea condicione, ut qui primus natus esset, prænomine avi materni, Numerius appellaretur. || Non omnibus dormio: proverbium videtur natum a Cipio quodam, qui Pararhenchon dictus est, quod simularet dormientem, quo inpunitus † uxor eius mœcharetur; eius meminit Lucilius. || Nucupata † pecunia est, ut ait Cincius in L. II. de officio iurisconsulti, nomina †, certa, nominibus propriis pronuntiata: «cum nexum faciet mancipiumque, uti lingua nuncupasset †, ita ius eosto †»: ita † uti nominarit, locutusve erit, ita ius esto. vota nuncupata dicuntur, quæ Consules, Prætores, cum in provinciam proficiscuntur, faciunt: ea in tabulas præsentibus multis referuntur. Ad † Santra L. II. de verborum antiquitate, satis multis nuncupata, conligit, non de recto † nominata significare, sed promissa, et quasi testificata, circumscripta, recepta, quod etiam in votis nuncupandis esse convenientius. || Nusciciosum Ateius Philologus ait appellari solitum, qui propter oculorum vitium parum videret. Ad † Popilius † Aurelius nusciciones † esse cæcitudines nocturnas. Aelius Stilo, qui plus videret vesperi, quam meridie, nec cognosceret, nisi quod usque ad oculos admovisset. || Nonas quidam a nova Luna, quod in eas concurreret principium Lunæ: alii, quod semper ante diem Iduum nonum essent, scribique ideo debere primam appellationis eius syllabam adiecta u. littera. || Nundinas feriarum † diem esse voluerunt antiqui, ut rustici convenirent mercandi, vendendique causa, eumque nefastum, ne liceret cum populo agi, interpellarentur nundinatores. || Nundina-

Nusciciosus, qui parum videt propter vitium oculorum, quique plus videt vesperi, quam meridie.

Nundinas feriarum diem esse voluerunt antiqui, quo mercandi gratia Urbem rustici convenirent.

lem cocum Pla*u* . . . .
dinale † est, in . . . .
novendial . . . .
nificat, qu*em* . . . .
ret. || Nucu . . . .
quod inclusi . . . .
verunt: vel quod in . . . .
ta pascitur †. || *Nummum* . . . .
istimant d . . . .
valere: quia . . . .
hoc proprium est. || *Nuntius* . . . .
in persona dicitur, ...
allatus est: qu . . . .
mentaris fec . . . || *Nuper* . . . .
tamquam dici . . . .
ris, id autem . . . .
sa erant, qui nuper . . . . . || *Numen* . . .
nutus dei ac pote . . . . . || *Numella* . . . .
quo quadrupe . . . .
ri nervo, aut co . . . . || *Numi-*
das dicimus quos *gr* . . . .
hominum pecoribus n . . . .
cora aluntur. || Nuces . . . .
untur pueris, ut nonæ † . . . .
novi mariti auspici . . . .
listimum.
|| Numam Pompilium Ianicul . . . .
ferunt, in quo arcam eius in . . . .
nominis, a Terentio . . . .
te agrum. || Nonuncium . . . .
ludi appellant, signif . . . .
runcium, quod singula sex . . . .
um sit. || Nomen sive ex Græco *ὄνομα* . . . . . .

Nuculas Prænestinos appellabant, quod inclusi a Pœnis Casilini famem nucibus sustentarunt, vel quod in eorum regione plurima nux minuta nascitur.

Nummus ex Græco nomismate dicitur.

Nuntius et res ipsa et persona dicitur.

Nuper quasi noviper, tamquam dicimus novissime.

Numen quasi nutus dei ac potestas.

Numella genus vinculi, quo quadrupedes deligantur.

Numidas dicimus, quos Græci Nomadas, sive quod id genus hominum pecoribus negotietur, sive quod herbis, ut pecora, aluntur.

Nuces flagitantur nuptis et iaciuntur pueris, ut novæ nuptæ intranti domum novi mariti secundum fiat auspicium.

Numæ Pompilii in Ianiculo est sepulchrum.

Nonuncium et teruncium dicitur, quod novem unciarum sit sive trium.

Nomen dictum quasi novimen, quod notitiam facit.

. . . . ve familiae est,
. . . . actum dicimus
. . . . *pe*cúnia sit.
|| *Noctua* . . . . *pore* eo, quo
. . . . *γλαυκῶπις* appellatur
. . . . lis est caesis.
|| *Noneolas* . . . . prarum sup-
. . . || *Noctiiugam* † . . . . *l*. II. obscae-
. . . . medica.
|| *Noverca* . . . . tis, novam
. . . . gratia, idest, coer-
. . . . *v*etterānia †.
|| *Nova via* . . . . Ser. Tullo †,
. . . . scenderetur,
. . . . tinus in Aven-
. . . . || *Novalem* . grum Aelius
. . . . aiunt esse,
. . . . mero quoque
. . . . ειοιο βαθείης πέ-
. . . . incius eum esse, ubi
. . . . sementem sit relic-
. . || *Novem trib. mil.* . . . . . T. Sicini, Volsci
. . . . inissent adversus
. . . . *co* combusti feruntur
. . . . neque † est proxime Cir-
. . . . pide albo constratus:
. . . . nt Opiter Verginius
. . . . Lævinus. Postumus Co-
. . . . llius Tolerinus. P. Ve-
. . . . onius Atratinus. Ver-
. . . . tius Scævola. Sex. Fusi-
. . . . || *Noxia*, ut Ser. Sulpicius Ru-
. . . . apud poetas autem, et

Noctua a tempore noctis dicta, quo canit vel volat.

Noneolæ vocantur papillæ, quæ ex faucibus caprarum dependent.

Noctiiugam Lucilius cum dixit, obscenum significat.

Nihili, qui nec hili quidem est.

Noverca dicitur, quam quis liberis sublatis novam uxorem ducit arcendæ familiæ gratia.

Novalis ager novæ relictus sementi.

Noxia apud antiquos damnum significabat, sed a poetis ponitur pro culpa: *noxa* ponitur pro peccato

oratores ponitur pro culpa. ad † noxa peccatum, aut pro peccato poenam, ut Accius in Melanippo: «Tete esse huic noxæ obnoxium.» Item, cum lex iubet noxæ dedere, pro peccato, dedi iubet. Cæcilius in Hypobolimeo † chaerestato †: «Nam ista quidem noxa muliebrem et †, magis quam viri.» || Novæ curiæ proximæ compitum Fabricium ædificatæ sunt, quod parum amplæ erant veteres a Romulo factæ, ubeis † populum, et sacra in partis triginta distribuerat, ut in is ea sacra curarent, quæ cum ex veteribus in novas evocarentur, septem † curiarum per religiones evocari non potuerunt. itaque Foriensis, Raptæ, Vellensis †, Velitiæ res divinæ fiunt in veteribus curis. || Nothum Græci natum ex uxore non legitima vocant, qui apud nos spurio patre natus dicitur, quod Ser. Tullius qui Romæ regnavit, natus est ex concubina Spurius † Tulli tributis †, nisi fortem † aluimus † cedere †, Ocilisiam † corniculam captivam † eum susceptum matre servientem †. || Nota alias significat signum; ut in pecoribus, tabulis, libris, litteræ singulæ, aut binæ. alias ignominia †. || Nobilem antiqui pro noto ponebant, et quidem pro † c. † littera † ut Plautus in Pseudolo: «Peregrina facies videtur hominis, atque ignobilis.» et, «oculis meis obviam ignobilis obicitur.» Accius in Diomede: «Ergo me Argos referam, nam hic sum nobilis.» Levius † in Virgo: «ornamentu† incendunt† nobili† ignobiles †. || Nœgeum quidam amiculi genus prætextum purpura; quidam candidum ac perlucidum, quasi anauo †, quod putamen quorundam pomorum est tenuissimum non sine candore, ut Livius ait in Odyssia: «Simul ac lacrimas de ore nœgeo detersit», id est candido. || Nixidi † appellantur tria

aut pro peccati poena, cum lex iubet noxæ dedere pro peccato.

Nothum Græci natum ex uxore non legitima dicunt, qui apud nos spurio patre natus dicitur.

Nota nunc significat signum, ut in pecoribus; nunc litteras singulas aut binas; nunc ignominiam.

Nobilem antiqui pro noto ponebant. Plautus «Peregrina facies atque ignobilis.»

Nœgeum amiculi genus.
Nœgeum candidum. Livius: «Lacrimas de ore nœgeo detersit,» id est candido.

Nixidi appellabantur, quos putabant præsidere parientium nixibus.

signa in Capitolio ante cellam Minervæ genibus nixa, velut præsidentes parientium nixibus, quæ sua † sunt qui memoriæ prodiderint, Antiocho rege Syriæ superato, M. Acillum † subtracta a Populo R. adportasse, atque ubi sunt, posuisse. etiam qui capta Corintho advecta huc, quæ ibi subiecta fuerint mensæ. || Nictare et oculorum et aliorum membrorum nisu sæpe aliquid conari, dictum est ab antiquis, ut Lucretius in L. IIII †: «Hic ubi nexari nequeunt insistereque alis.» Cæcilius in Hymnide: «garrulis medentes † iactent; sine nictentur perticis.» Novius in Macchoco pone †: «actutum scrib, cum in nervo nectabere †.» unde quidam nictationem; quidam nictum, ut Cæcilius in pugilem †: «tum inter laudandum hunc timidum tremulis palpebris percutere nictu: hic gaudere, et mirarier.» || Nittit † canis in odorandis ferarum vestigis leviter genniens, ut Ennius in L. X: «veluti si † quando vinculis † venatica veneno † xapta † solet, si forte ex † nare sagaci sensit, voce sua nictu † ululatque ibi acuta et †» unde ipsa gannitio. || «Niquis scivit» centuria est, quæ dicitur a Sertullio † rege constituta, in qua liceret eius † suffragium ferre, qui non tulisset in sua, nequis civi † suffragii iure † privaretur, nam scisscito † significat sententiam dicito, ac suffragium ferto, unde scit † aplebis.† sed in ea centuria, neque censetur quicquam †, neque centurio præficitur. neque centurialis potest esse, quia nemo certus est eius centuriæ. est autem nequis † scivit, nisi quis scivit. || Ningulus, nullus, ut Ennius L. II: «qui ferro minitere, atque inte ninculus † † mederi queat.» || Niger lapis in Comitio locum funestum significat, ut ali, Romuli morti destinatum,

Nictare et oculorum et aliorum membrorum nisu sæpe aliquid conari. Dicimus enim et nictationem et nictum. Cæcilius: «Hunc tremulis palpebris percutere nictu.

Nittit canis in odorandis ferarum vestigis leviter ganniens. Ennius: «Nare sagaci sensit, voce sua nictit ululatque;» unde et gannitio.

Ningulus nullus. Marcius vates: «Ne ningulus mederi queat.»

sed non usu obv . . . .
stulum nutri . . . .
tilium avum ti . . . .
cuius familie † . . . .
tionem eius. || *Nanum* . . . .
humilem † *et* . . . .
barbatum, p . . . .
|| Necem suspic*a* . . . .
necyn mor . . . .
da.» || Nivem . . . .
Græco, qui idn*e* † . . . . || *N* . . .
nificat da . . . . || *Nequinates dicti* . .
Narnensis †, ...
nis vetero . . . .
versus † X. . . . .
|| Negotium, quod *n* . . . . . || *Naros* . . . . .
tate, quæ *re* . . . . || *Numidae* . .
cuntur Noma . . . .
unde Cato in . . . .
multam vivunt . . . . || *Nuces mitti* . .
Cerialibus Capito Si . . . .
ait, cum vellimus † sig . . . .
libus in Circo mitti, ...
set, plane † volumus . . . .
quia adeo diligantur s . . . .
præ flamma cum sunt u . . . .
|| Novendiales feriæ . . . .
Hostillo † rege, ex min . . . .
is nono die infere . . . .
more † Albano lapi . . . .
exaudita, ut Albani . . . .
rant sacra. iam † ab his . . . .
quæ missa crate a † poe . . . .

Nequam, qui ne tanti quidem est, quam quod habetur minimi.

Nanum Græci vas aquarium dicunt humilem et concavum, quod vulgo vocant situlum barbatum, unde nani pumiliones appellantur.

Necem a Græco dici certum est. necyn enim mortuum dicunt Græci.

Nivem interpretantur novum ex Græco, quod illi neon dicunt.

Nequinates Narnienses.

Negotium, quod non sit otium.

Navos a navis celeritate dicimus.

Novendiales feriæ a numero dierum sunt dictæ.

. . . . tibus cœpissent:
|| *N* . . . . lo cos. operæ,
. . . . expugnari pos-
. . . . . || *Navalis porta* . . . . ia regio, vide-
. . . . a appella-
. . . || *Nonarum dies* . . . . uum. Kalen-
. . . . væ nuptæ
. . . . trum inlucisce-
. . . . es esse iudica-
. . . . ces belli ge-
. . . . e remp. ges-
. . . . TI DI † VER-
. . . . IT. FELICITER
. . . . *P*ONITUR
. . . . *o*bsideri, ob-
. . . . *in* vicem præpo-
. . . . *ob* superatos
. . . . triæ præstandam
. . . . obromam † noc-
. . . . «ob Troiam duxit.»
|| *Oculissimum* . . . . mum ostium amicæ
. . . . .i tem . . . me dixit, signifi-
. . . . dolo osculatum † pro præ-
. . . . to die cæca hercule
. . . . *Id*em alibi oculatum Ar-
. . . . s. Idem: «pluris est ocu-
. . . . id qui se vidisse di-
. . . . formam ab oculi ap-
. . . || *Oculitus* . . . . nditus, penitus, signifi-
. . . . lum, vel instar
. . . . . || *Odefacit* . . . . antiqui ab odore,
. . . . consuetudine *in*-
. . . . ut sæpe alias, tum in

Navalis porta a vicinia navalium dicta.

Nonarum, iduum, kalendarum dies nuptis alieni habentur, quoniam hi dies decreto pontificum atri iudicati sunt, quod quotienscumque Romani duces belli gerendi gratia his diebus supplicaverunt, male rempublicam gesserunt.

Ob præpositio alias ponitur pro circum, ut cum dicimus urbem obsideri, obsignari*, obvallari, alias in vicem præpositionis, quæ est propter, ut ob merita, ob superatos hostes, unde *obsides* pro obfides, qui ob fidem patriæ præstandam dantur; alias pro ad, ut Ennius: «Ob Romam noctu legiones ducere cœpit.»

Oculissimum carissimum. Plautus: «Oculissimum ostium amicæ.»

Oculatum pro praesenti posuit Plautus, cum dixit: «Oculata die.» Item ipse: «Pluris est oculatus testis unus quam auriti decem,» id est qui se vidisse dicat.

Oculitus quoque dicitur, ut funditus, penitus, quo significatur tam carum esse, quam oculum.

Odefacit dicebant pro olfacit, quæ vox a Græco ΟΣΜΗΙ * tracta est.

hoc quoque libro contentæ. quæ vox, ut quibusdam videtur, ex Græca ΟΣΜΗΙ tracta est. || Octaviæ porticus duæ appellantur, quarum alteram, theatro Marcelli propiorem, Octavia soror Augusti fecit; alteram theatro Pompei proximam CN. Octavius CN. filius, qui fuit Aed. cur. Pr. Cos. decemvirum sacris faciendis, triumphavitque de rege Perse † navali triumpho: quam combustam re † reficiendam curavit Cæsar Augustus || Ogygia mœnia Accius in Diomede appellans significat Thebas, quia eam urbem Ogygus condidisset † traditur. || Occasio, oportunitas temporis · casu quodam provenientis est. || Occasus, interitus, vel Solis, cum decidit a superis infra terras: quo vocabulo Ennius pro occasione est usus in l. II.: «hic occasus datus est, at Oratius inclutus saltu.» item in L. V.: «inicit inritatus, tenet occasus, iuvat res.» Item in L. VIII.: «aut occasus ubi, tempusve audere repressit.» || Occisum a necato distingui quidam, quod alterum a cædendo atque ictu fieri dicunt, alterum sine ictu. itaque in Numae Pompili regis legibus scriptum esse: «si hominem fulminibus † occisit, ne supra genua tollito †.» Et alibi: «homo si fulmine occisus est, ei iusta nulla fieri oportet.» || October equus appellatur, qui in campo Martio mense Oct. immolatur quod annis † Marti, bigarum victrigum † dexterior. de cuius capite non levis contentio solebat esse inter Suburaneses, et Sacravienses, ut hi in regiæ pariete, illi ad turrim Mamiliam id figerint †; eiusdemque quod† atanta† celeritate perfertur in regiam, ut ex ea sanguis destillet in focum, participandæ rei divinæ gratia. quem hostiæ *loco* quidam Marti bellico deo sacrari dicunt, non ut vulgus putat, quia velut supplicium

Ogygia mœnia Thebana ab Ogyge conditore dicta.

Occasio oportunitas temporis casu proveniens.

Occasus interitus vel solis in oceanum mersio.

Occisum a necato distinguitur. Nam occisum a cædendo dictum, necatum sine ictu.

October equus appellabatur, qui in campo Martio mense Octobri Marti immolabatur. De cuius capite magna erat contentio inter Suburanenses et Sacravienses, ut hi in regiæ pariete, illi ad turrem Mamiliam id figerent. Cuius cauda, ut ex ea sanguis in focum destillaret, magna celeritate perferebatur in regiam.

de eo sumatur, quod Romani Ilio sunt orundi†, et Troiani ita effigie mequi † sint capti. Multis autem gentibus equum hostiarum numero haberi testimonio sunt Lacedæmoni, qui in monte Taygeto equum ventis immolant, ibidemque adolent, ut eorum flatu cinis eius per finis quam latissime differatur. Et Sallentini. aput † quos Menzanæ Iovi dicatus vivos conlicitur† in ignem, et trodi †, qui quod annis † quadrigas soli consecratas in mare iaciunt, quod his† tali curriculo fertur circumvehi mundum. || Occidamus Plautus ponit pro contra cedamus. cum plurimæ aliæ præpositiones familiariores huic verbo sint. || Occentassint antiqui dicebant, quod nunc convicium fecerit†, dicimus, quod id clare, et cum quodam canore fit, ut procul exaudiri possit. quod turpe habetur, quia non sine causa fieri putatur. inde cantilenam dici, quia illam † non candus † iucunditatem puto. || Ocrem antiqui, ut Ateius Philologus in libro Gloiematorum † refert, montem confragosum vocabant, ut aput † Livium: «Sed qui sunt hi, qui ascendunt altum ocrim?» et: «celsosque ocris, arvaque putria, et mare magnum.» † «Namque Tenari† celsos ocris.» et: «haut ut quem Chiro in Pelio docuit ocri.» unde fortasse etiam ocriæ † sint dictæ inæqualiter tuberatæ. || Occare, et occatorem Verrius putat dictum ab occædendo, quod cædat grandis globos terræ: cum Cicero venustissime † dicat ab occæcando fruges satas. || Ocius secundæ collationis, et deinde tertiæ ocissime frequentata sunt. Alii dictas nostros †, tracta ex Græco, id est ὠκέως, cuius prima significatio, ex qua procedere in comparationem debet, apud nos non est, tertiæ vero consolationis †, cuius maiora † exempla sunt, auctor est Plautus inneruol*aria:* «ocissime nos li-

Occidamus Plautus posuit pro contra cedamus.

Occentare dicebant pro convicium facere, cum id clare et cum quodam canore fieret ,ut procul exaudiri potuisset, quod turpe habetur; quia non sine causa fieri putatur, inde cantilenam dici, quia illam non cantus iucunditatem puto.

Ocrem montem confragosum dicebant antiqui. Hinc *ocreae* dictæ inæqualiter tuberatæ.

Occare et occator ab occædendo dictum, quod grandes terræ cædat globos.

Ocius et ocissime positivum Latinum non habent, sed ab eo veniunt, quod est in Græco ὠκέως.

beri possimus fier . . . .
«quicquam occissi . . . .
lius historiarum . . . .
tantur occissim*e* . . . .
Lamia apud . . . .
Lamiam oport . . . .
|| Ocimum, Græcum . . . .
|| Occupaticius . . . .
a cultoribus fr*e* . . . .
ri cœptus. quod in . . . .
Nam cum Hanni . . . .
bene meri . . . .
atque eorum ag*r* . . . .
tamquam ex h*o* . . . .
nandos pub . . . .
diret commu . . . .
est a privatis, ...
accepissent, ... || *Orchitin* . . .
Philologus in . . . .
ductum ex græco ὄρχεις . . . .
tudinis, itaque v . . . .
to grandior. || Orc-*hestra* . . . .
antea, qui nunc pla . . . .
non admittebantur . . . .
rim dum fabulæ ex . . . .
explicari non potera . . . .
tabant, quo æquiore . . . .
nomen duceret.† || *Orca* . . . .
maximum *dicitur* . . a . . . .
vasa quoque ficar . . . .
retia, atque infor . . . .
male et ante . . . .
quantæ *n*e . . . .

Ocimum Græcum et a celeritate nascendi est dictum.

Occupaticius ager dicitur, qui desertus a cultoribus propriis ab aliis occupatur.

Orchitis genus oleæ ex Græco dictum, quod magnitudine sit instar testiculorum.

Orchestra locus in scena.

Orca genus marinæ beluæ maximum, ad cuius similitudinem vasa ficaria orcæ dicuntur; sunt enim teretes atque uniformi specie.

|| *Oriri* . . . . || *O*-rba apud poe-
. . . . persona cara: apud
. . . . *matr.* ut Ser.
. . . . ulos. orba est
. . . . tris est ante
. . . . allus Aelius
. . . . O
. . . . *stantior*
. . . . in eo libro
. . . . pontificatu
. . . . p*u*ella sine
. . . . sacræ
. . . . a nupta
. . . . *c*ui fuisset
. . . . *Cor*nificius in
. . . . onryginus †
. . . . *inter*serunt
. . . . aduocros †
. . . . sse. || Orty-
gia . . . . *tatur* nunc Delos.
|| *Orbius* . . . . tus esse ab orbibus.
. . . . a, filia Ser.
. . . . nius Superbus ge-
. . . . averat † tende-
. . . . ssessionem. cœ-
. . . . *s* quod pro-
. . . . m ducere, unde
. . . . appellatus est.
|| *Oratores* . . . . ες dictos exi-
. . . . gentes, qui missi
. . . . stra a populo R.
. . . . ἀρᾶσθαι,
. . . . quinete †

Oriri nasci vel surgere.

Orba apud poetas significat privata aliqua persona cara.

Orba est, quæ patrem aut filios quasi lumen amisit.

Ortygia Delos insula.

Oratores ex Græco ἀρητῆρες dicti, quod missi ad reges nationesque deos solerent ἀρᾶσθαι, id est testari. Hi modo appellantur legati.

eos nostri alii† pro legatis appellant, ut Cato in ea quam scripsit de suis virtutibus contra Thermum. «M. Fululo† consuli legatus sum in Aetoliam, propterea quod ex Aetolia conplures venerant: Aetolos pacem velle: de ea re oratores Romam profectos.» et in Originum L. I.: «propter id bellum cœpit Cœlius† PR. Albanus. oratores misit Romam cum . . .» alias pro decretoribus†, ut Terentius: «orator venio, facite exoratorum.† item et Afranius in Emancipato: «sic est orator, si quod † oritur tale». alias pro disertis et eloquentibus, ab eo quod antiqui orare dicebant pro agere: ob quam causam orationes quoque eorum vocantur. || Orata genus piscis appellatur a colore auri, quod rustici orum dicebant, ut auriculas, oriculas. itaque Sergium quoque quendam prædivitem, quod et duobus anulis aureis, et grandibus uteretur, Oratam dicunt esse appellatum. || Oræ extremæ partes terrarum, idest maritimæ dicuntur, unde et vestimentorum extremæ partes, quæ quidem et primæ dici possunt. Cæcilius in Ethrione† usus est pro initio rei, cum ait: «oram reperire nullam quam† expediam, queo.» || Oreæ, freni quod ori inseruntur. Titinius in Setina: «et si tacebit, tamen gaudebit sibi promittiore† *et Naevius* in Hariolo: «Deprandi autem leonis† obdas oreas.» Cato originum L. III. «equos respondit: oreat† mihi inde, tibi cape flagellum.» Cœlius pro se apud populum: «equusque mihi sub feminibus occisus erat, oreas detraho inspectante L. Stertinio.» || Oreos Liber pater, et Oreades Nymphæ appellantur, quod in montibus frequenter apparent. || Ordinarium hominem Oppius ait dici solitum scurram

Orata genus piscis a colore auri dicta, quod rustici orum dicebant, ut auriculas oriculas.

Oreæ freni, quod ori * inseruntur, dicti.

Oreus Liber pater et *Oreades* nymphæ a montibus appellantur.

Ordinarius homo scurra et inprobus, qui adsidue in litibus moratur, ob eamque causam in ordine stat

et improbum, qui assidue in litibus moraretur: ob eamque causam in ordine staret adeuntium Prætorem. At Aelius Stilo, qui minime ordine viveret. . . . . in ea oratione, quam scribit de suis virtutibus contra Thermum: «Quid mihi fieret, si non ego stipendia in ordine † omnia ordinarius meruissem semper?» sunt quidam etiam, qui manipularem, quia infimi sit ordinis, appellatum credant ordinarium. || Ornatus dicitur, et bonis artibus instructus, et honores adeptus a populo: etiam bene aptus, ut miles aut gladiator; et acturus fabulas. Atque et ornatus dicitur cultus ipse, quo quis ornatur, ut cum dicimus aliquem tragico vel comico ornatu prodire . . . .
. . . .
. . . .
. . . .

|| Orestiades nymphæ montium cultrices.

|| Ordo sacerdotum aestimatur deorum . . . . maximus quisque. Maximus videtur Rex, dein Dialis, post hunc Martialis, quarto loco Quirinalis, quinto Pontifex maximus. Itaque in † solus Rex supra omnis accumbat.† Licet † Dialis supra Martialem, et Quirinalem; Martialis supra proximum. Omnes idem † supra Pontificem. Rex; quia potentissimus. Dialis, quia universi mundi sacerdos, qui appellatur Dium. Martialis, quod Mars conditoris urbis parens. Quirinalis, socio imperii Romani Curibus ascito Quirino. Pontifex maximus, quod iudex atque arbiter habetur rerum divinarum humanarumque. || Ordiri est rei principium facere, unde et togae vocantur exordiae †. || Opaca vocantur umbrosa. || Opalia dies festi, quibus supplicatur Opi,

prætorem adeuntium, sive dictus per contrarietatem, quia minime ordine vivit.

Ornatus dicitur et bonis artibus instructus et honores adeptus, appellatur quoque ornatus cultus ipse, quo quis ornatur.

Ordiri est rei principium facere.

Opaca umbrosa.

Opalia dicebantur dies festi, quibus Opi supplicabatur.

appellantur; quorum alter . . . .

Obnubit . . . .

Oppidum . . . .

Oppido . . . .

Opiter . . . .

Opitulus . . . .

Obturare . . . .

Optio . . . .

Obtestatio . . . .

Obnubit, caput operit: unde et nuptiæ dictæ a capitis opertione.

Oppidum dictum, quod ibi homines opes suas conferunt. Oppidum dicitur et locus in circo, unde quadrigæ emittuntur.

Oppido valde multum. Ortum est autem hoc verbum ex sermone inter se confabulantium, quantum quisque frugum faceret, utque multitudo significaretur, sæpe respondebatur, quantum vel oppido satis esset. Hinc in consuetudinem venit, ut diceretur oppido pro valde multum. Itaque si qui in aliis rebus eo utuntur, ut puta si qui dicat oppido didici, spectavi, ambulavi, errant, quia nulli eorum subici potest, vel quod satis est.

Opiter est, cuius pater avo vivo mortuus est, ducto vocabulo, aut quod obitu patris genitus sit, aut quod avum ob patrem habeat, id est pro patre.

Opitulus Iuppiter et Opitulator dictus est, quasi opis lator.

Obturare ex Græco trahitur ab eo, quod illi ostia θύρας dicunt.

Optio est optatio, sed in re militari optio appellatur is, quem decurio aut centurio optat sibi rerum privatarum ministrum, quo facilius obeat publica officia.

Obtestatio est, cum deus testis in meliorem partem vocatur; detestatio, cum in deteriorem.

Obices . . . .

Obbrutuit . . . .

Obambulare . . . .

Obrogare . . . .

Obacerare . . . .

Oblitteratum . . . .

Obprobrare . . . .

Obacerbat . . . .

Oblucuviasse . . . .

Obices pessuli, serae.

Obbrutuit obstupuit, a bruto, quod antiqui pro gravi, interdum pro stupido dixerunt. Afranius: »Non possum verbum facere, obbrutui».

Obambulare adversum alios ambulare et quasi ambulanti sese obponere.

Obrogare est legis prioris infirmandæ causa legem aliam ferre.

Obacerare obloqui atque alterius sermonem moleste inpedire; quod sumptum videtur a paleis, quas Græci ἄχυρα* vocant. Itaque et frumentum et panis non sine paleis *acerosus* dicitur; item lutum *aceratum* paleis mixtum.

Oblitteratum alii ab oblivione, alii a litore, quod ibi notata fluctibus æquari et tolli solent.

Obprobrare probrum obicere.

Obacerbat exacerbat.

Oblucuviasse dicebant antiqui mente errasse, quasi in luco deorum alicui occurrisse.

Oboedire . . . .

Opperiri . . . .

Obtractat . . . .

|| Optutu, quasi optuitu, a verbo, quod est tuor; et significat video. || Optatam hostiam, alii optimam, appellant eam, quam Aedilis tribus constitutis hostiis optat, quam immolari velit. || Opima spolia dicuntur originem quidem trahentia ab Ope Saturni uxore, quod ipse agrorum cultor habetur, nominatus a satu, tenensque falcem effingitur, quæ est insigne agricolæ. Itaque illa quoque cognominatur Consiva, et esse existimatur terra. Ideoque in Regia colitur a P. R., quia omnes opes humano generi terra tribuat; ergo et opulenti dicuntur terrestribus rebus copiosi: et hostiae opimae praecipue pingues; et opima magnifica et ampla. unde spolia quoque, quæ dux P. R. duci hostium detraxit; quorum tanta raritas est, ut intra annos paulo . . . .

Obœdire obaudire.

Obperiri expectare.

Obtractat contra sententiam tractat.

Optutu quasi obtuitu a verbo tuor, quod significat video.

Opis dicta est coniunx Saturni, per quam voluerunt terram significare, quia omnes opes humano generi terra tribuit, unde et opulenti terrestribus rebus copiosi, et hostiæ opimæ præcipue pingues, et opima magnifica et ampla spolia.

trina contigerint nomini Romano. una, quæ Romulus de Acrone; altera, quæ Consul Cossus Cornelius de Tolumnio; tertia, quæ M. Marcellus Iovi Feretrio de Viridomaro fixerunt. M. Varro ait opima spolia esse, etiam si manipularis miles detraxerit, dummodo duci hostium . . . .

. . . .

non sint ad ædem Iovis Feretri poni, testimonio esse libros Pontificum; in quibus sit: Pro primis spoliis bovem †, pro secundis solitaurilibus, pro tertiis agno publice fieri debere; esse etiam compelli reges † legem opimorum spoliorum talem: «Cuius auspicio classe procincta opima spolia capiuntur, Iovi Feretrio darier oporteat, et bovem cædito, qui cepit æris CC †. secunda spolia, in Martis aram † campo solitaurilia utra voluerit caedito †. tertia spolia, Ianui Quirino agnum marem cædito, C. qui ceperit ex ære dato. cuius auspicio capta, dis piaculum dato. † huius aedis lex nulla extat; neque templum habeat, neque † scitur. || «Ut qui optima lege fuerint» adici solet, cum quidam magistratus creantur . . . .

|| Obscum duas diversas et contrarias significationes habet. nam Cloatius putat eo vocabulo significari sacrum, quo etiam leges sacræ † obscatæ † dicantur. et in omnibus fere antiquis commentariis scribitur Opicum pro Obsco, ut in Titiani † fabula quinta †: «Qui Obsce et Volsce fabulantur, nam latine nesciunt.» a quo etiam verba impudentia elata appellantur obscena, quia frequentissimus fuit usus Oscis libidinum spurcarum. Sed eodem etiam nomine appellatur locus in agro Veienti,

Obscum dicitur significare sacrum, unde et leges *obscitae*, id est sacratae.

Opicum quoque invenimus pro Osco. Oscis enim frequentissimus fuit usus libidinum spurcarum, unde et verba inpudentia appellantur *obscena*. Titinnius: «Obsce et Volsce fabulantur, nam Latine nesciunt.»

quo frui soliti produntur Augures Romani. || Obigitat antiqui dicebant, pro ante agitat, ut obambulare.

|| Obinunt, obeunt. || Obiurare † antiqui pro aditu ponebant †, ut est in . . . . Penthesilea: «Formidabant obiurare.» . . . . . .

Obitu . . . .

Opiparum . . . .

Obescet . . . .

Obferumenta . . . .

Obsecrare . . . .

Obesus . . . .

Obigitat ante agitat, ut obambulat.

Obinunt obeunt.
Obiurare iureiurando obstringere.

Obitu dicebant pro aditu.

Opiparum magnarum opum apparatum.

Obescet oberit vel aderit.

Obferumenta dicebant, quæ offerebant.

Obsecrare est opem a sacris petere.

Obesus pinguis, quasi ob edendum factus.

Opertat . . . .

Obnoxius . . . .

Opilio . . . .

Opunculo . . . .

Obpuviat . . . .

Obdere . . . .

Opertat sæpe operit.

Obnoxius pœnæ obligatus ob delictum.

Opilio * genus avis.

Opunculo, quod opilionis genus cantus imitatur.

Obpuviat verberat, a puviendo, id est feriendo. Unde *pueri*, quod puviendo coercentur, id est plagis, unde et *pavimenta*.

Obdere obponere vel operire.

. . . .

|| Ob vos sacro, in quibusdam precationibus est, pro vos obsecro, ut sub vos placo, pro supplico. || Opportune dicitur ab eo, quod navigantibus maxime utiles optatique sunt portus. || Obherbescere, herbam increscere.

|| Oboritur, nascitur †. nam præpositionem ob, pro ad, solitam poni, testis hic versus: «Tantum gaudium oboriri ex tumultu maximo.» et Ennius: «Ob Romam noctu legiones ducere cœpit.» || Obnectere, obligare, maxime in nuptiis frequens est. || Observasse dicitur, qui observat, quid cuiusque causa facere debet. Itaque bis † observat, coluisse aliquem dicitur. || Ommentans, Livius in Odyssea, quom ait: «In Pylum devenies †, aut ibi ommentans», significat obmanens, sed ea significatione, qua sæpe fieri dicitur, id enim est mantare. || Ops antiqui dicebant, quem nunc opulentum, ut testimonio est, non solum ei contrarium inops . . . . concedit †. ego egens exortus † sum.» || Obsidionalis corona est, quæ datur imperatori ei, qui obsidione liberavit ab hostibus obsessos. ea fit ex gramine viridi fere ex eo loco decerpto, in quo erant inclusi. herbam autem victoriæ signum fuisse apud antiquos alii quod † exemplis docuimus. Quæ corona magnæ auctoritatis fuit. nam et P. Decio datæ duæ sunt; una, ab exercitu universo; altera, ab his qui fuerunt in præsidio obsessi; et L. Sergio † Dentato, qui Achilles Romæ † existimatus est; ac fertur centies et vicies pro rep. depugnasse, coronis donatus XXVI., in his aureis VIII. civicis XIIII. murali-

Ob vos sacro pro vos obsecro, ut *sub vos placo* pro supplico.

Opportune dicitur ab eo, quod navigantibus maxime utiles optatique sunt portus.

Obherbescere herbam increscere.

Oboritur adnascitur.

Obnectere obligare.

Ops antiqui dicebant opulentum, unde e contrario *inops*.

Obsidionalis corona dicebatur, quae ei, qui obsessos liberasset ab hostibus, dabatur. Ea fiebat ex gramine viridi ex eo loco decerpto, in quo erant inclusi. Quæ corona magnæ auctoritatis erat. Civica corona singularis salutis signum erat; obsidionalis universorum civium servatorum.

bus tribus. obsidionali una. Inter obsidionalem et civicam hoc interesse: altera singularis salutis signum est; altera diversorum civium servatorum. || Obstitum Cloatius et Aelius Stilo esse aiunt violatum attactumque de cælo. Cincius quom qui deo deeque † obstiterit, id est qui víderit, quod videri nefas esset. || Obstinato, obfirmato, perseveranti, ut tenere possit, ut Pacuvius: «obstinati † exortus †.» ut Accius in Amphitryone: «Ut tam obstinato animo confisus tuo.» Cato in Q. Thermum de X. hominibus: «Rumorem, famem flocci fecit capitas † stupris obstinatus, insignibus flagitiis.» Nævius in Lycurgo: «Vos qui astatis obstinati.» ||«Obstrudant, obsatulent †», ab avide truendo cyngilam †, non sumendo cibum. Unde et obstrudulentum . . . . dixit Titinius: «Obstrudulenti aliquid, quod pectam sedens, aut luculentaster, aut formaster frigidus.» || Obsidium, tanquam præsidium, subsidium, recte dicitur. cuius etiam auctor C. Laelius pro se apud populum: «Ut in † nobis terra marique simul obsidium facerent.» Et Sallustius historiarum I.: «Magnis operiltus perfectis obsidium cœpit per L. Catilinam legatum.» || Obstitum †, obilquum. Ennius L XVI.: «Montibus obstitis † obstantibus, unde oritur nox.» et in L. VIII.: «Amplius exaugere obstipolumve † solis.» Cæcilius in imbres †: «Resupina obstito † capitulo sibi ventum facere cunicula †.» Lucretius: «Omnia mendose fieri, atque obstita † necesse est.» || Obsalutare, offerre salutandi gratia dicebant antiqui, ut consalutare, persalutare.

Obstitum violatum.

Obstinat obfirmat.

Obstrudant avide trudant.

Obstitum oblicum.

Obsalutare salutandi gratia offerre.

Obsequela . . . .

Oleagineis . . . .

Olentica . . . .

Olivetam . . . .

Officiosus . . . .

Offucias . . . . . .

Offucare . . . .

Offectores . . .

Obsequela obsequium.

Oleagineis coronis ministri triumphantium utebantur, quod Minerva dea belli esse putabatur.

Olentica mali odoris loca.

Olivetam dicebant ab oleis, ut a vino *vindemiam*.

Officiosus ab efficiendo dictus.

Offucias* fallacias.

Offucare aquam in fauces obsorbendam dare.

Offectores colorum infectores.

Oxime . . . .

Oenigenos . . . .

Oestrum . . . .

Omen . . . .

Ovem . . . .

Ovantes . . . .

Ovalis corona . . . .

Oxime ocissime.

Oenigenos unigenitos.

Oestrum furor Græco vocabulo.

Omen velut oremen, quod fit ore augurium, quod non avibus aliove modo fit.

Ovem masculino genere dixerunt, ut ovibus duobus non duabus.

Ovantes laetantes, ab eo clamore, quem faciunt redeuntes ex pugna victores milites, geminata O littera.

Ovalis corona est murtea, quam habebant, qui ovantes introibant, cum bella non erant indicta, aut sine sanguine confecta.

‖Obvaricator dicebatur, qui cuipiam occurrebat, quo minus rectum iter conficeret. ‖Oufentinæ tribus initio causa fuit nomen fluminis Oufens, quod est in agro Privernate mare intra et Taracinam. Lucretius †: «Priverno Oufendina † venit, fluvioque Oufente.» postea deinde a Censoribus alii quoque diversarum civitatum eidem tribui sunt adscripti. ‖Oscillum Santra dici ait, quod oscillent †, id est inclinent, præcipitesque afferantur †. ‖ Oscillantes, ait Cornificius, ab eo quod eos celeres † sint soliti personis propter verecundiam, qui eo genere lusus utebantur. Causa autem eius iactationis proditur Latinus rex, qui prælio, quod eis † fuit adversus Mezentium, Cæritum regem, nusquam apparuerit, iudicatusque sit Iuppiter factus Latiaris. Itaque scit eius dies † feriatos liberos servosque requirere eum non solum in terris, sed etiam qua videntur cælum posse adiri per oscillationem, velut imaginem quandam vitæ humanæ, in qua altissima interdum †, infima ad summum efferuntur. atque ideo memoriam quoque redintegrari initio acceptæ vitæ per motus cunarum lactisque alimentum, quia per eos dies feriarum et oscillis moveantur, et lactata potione utantur. nec desunt qui exemplum Græcorum secutos putent Italos, quod illi quoque, iniuria interfecto Icaro, † Erigone filia eius dolore impulsa suspendio perisset, per simulationem . . . . ‖Ostentum non solum pro portento poni solere, sed etiam participialiter . . . . testimonio est Pacuvius in Medio †: «Atque eccum in ipso tempore ostentum

Obvaricator dicebatur, qui cuipiam occurrebat, quominus id rectum iter conficeret.

Oufentina tribus ab Oufente* fluvio dicta.

Ostentum ostentatum.

senem.» et Accius in Bacchis: «Præsens præsto irridetis nobis stipe †
ultro ostentum obtulit.» ‖ Oscinum tripudium† est, quod oris cantu significat quid portendi; cum cecinit corvus, cornix, noctua, parra, picus. ‖ Obstinet dicebant antiqui, quod nunc est ostendit: ut in veteribus carminibus: «Sed iam se caelo cedens aurora obstinet suum patrem.» ‖ Oscines aves Ap. Claudianus † esse ait, quæ ore canentes faciant auspicium, ut corvos, cornix, noctua. aut †, quæ alis ac volatu; ut buteo, sanqualis, aquila, inmusulus, vulturius. picam aut † Martius, Feroniusque, et parra, et in oscinibus, et in alitibus habentur. ‖ Ostiam urbem ad exitum Tiberis in mare fluentis Ancus Martius rex condidisse, et feminino appellasse vocabulo fertur. quod sive ad urbem, sive ad coloniam, quia † postea condita est, refertur: Quod † neutrum certe plura . . . . ferri non debet. ‖ Osculana pugna in proverbio, quo significabatur victos vincere, quia in eadem . . . et Valerius Lævinus imperator Ro. a Pyrrho erat victus, et brevi eundem regem devicerat Sulpicio † . . . . item Imperator noster. eius rei meminit Titinnius hoc modo. «Hæc quidem quasi Osculana pugna est . . . . . secus, quia in † fugere polsi hinc spolia colligant †» Significatur etiam osculo savium, ut Plautus in Nervolaria: «Osculum sat est osculi mihi . . . . . qui ambo † mi pater»; quod inter cognatos, propinquosque institutum ab antiquis est, maximeque feminas . . . .

Oscinum augurium a cantu avium.

Ostinet pro ostendit.

Oscines aves auspicium ore facientes.

Ostia urbs ab exitu Tiberis appellata.

Osorem . . . .

Ollic . . . .

Obiurgatio . . . .

Osorem dixerunt, qui aliquem odisset.

Ollic illic.

Obiurgatio post turpe factum castigatio. *Monitio* vero est commissum.

Obtrectator . . . .

Obmanens . . . .

Offringi . . . .

|| Optima lex

. . . . in Magistro populi

Obtrectator est, qui facit quid contra recte tractantem.

Obmanens pro diu manens, ut permanens.

Offringi terra dicitur, cum iterum transverso sulco aratur.

faciendo, qui vulgo Dictator appellatur, quam plenissimum posset ius eius esse significabatur, ut fuit Mani Valerii M. F. Volusuinæ gentis †, qui primus Magister a populo † creatus est. propter † quam vero provocatio ab eo magistratu ad populum dicta † est, quæ ante non erat, desitum est adici «ut optima lege», ut pote imminuto iure priorum Magistrorum. || Originum libros quod inscripsit Cato, non satis plenum titulum propositis ut † videtur amplexus, quando prægravant ea, quæ sunt rerum gestarum P. R. || Optio qui nunc dicitur, antea appellabatur accensus. his † adiutor dabatur centurio ut † a Trib. Militum. qui ex eo tempore, † quem velint, centurionibus promissum est † etiam nomen ex facto sortitus est. Plautus in Asinaria: «Qua me, qua uxorem, qua tu servum Sauream potes, circumduce, aufer, promitto tibi non obfuturum si id effeceris tibi, optionem sumito Leonidam.» || Obsidionem potius dicendum esse, quam obsidium, adiuvat nos testimonio suo Ennius in Telamone quom ait: «Scibas natum ingenium† Aiacem, cui tu obsidionem paras.» Item alio loco: «Hector, qui haud cessat obsidionem obducere. || Orare antiquos dixisse pro agere, testimonio sunt, quod † et oratores, et qui nunc quidem legati, tunc vero oratores, quod reip. mandatas partis agebant; Ennius quoque quom dixit in l. I. Annalium: «Facere † vero quod te cum precibus pater orat.» || Oscos quos dicimus, ait Verrius, Opscos antea dictos, teste Ennio, quom dicat: «De muris rem gerit Opscus.» Adicit etiam, quod stuprum † inconcessæ libidinis † obscena dicantur, ab eius gentis consuetudine inducta. quod verum esse non satis adducor, quom apud antiquos

Orare antiqui dixerunt pro agere. Unde et *oratores* causarum actores, et oratores, qui nunc legati, quod reipublicæ mandata peragerent.

omnes fere obscene † adiecta † sint, quæ mali ominis habebantur, ut illa Virgilii testis †, ut superiorum auctorum exempla referre non sit necesse, quom ait: «Harpyias obscenas volucres.» et: «Obscenamque famem.» ‖ Ob præpositione antiquos usos esse pro ad, testis est Ennius, quom ait L. XIIII.: «Omnes occisi, obcensique in nocte serena.» id est accensi. et in Iphigenia: «Acherontem adibo †, ubi mortis thesauri adiacent †.» Eiusdem autem generis esse ait obferre, obtulit, obcurrit, oblatus, obiectus: mihi non suis † persuadet. ‖ Ostentum, quo nunc utimur interdum prodigii vice, quin participialiter quoque dici solitum sit, non dubium facit etiam C. Gracchus de legibus a se promulgatis, quom ait: «Quod unum nobis in ostentum †, ipsis in usum † adportatur.» ‖ Occisitantur, sæpe occiduntur. sic C. Gracchus pro rostris in P. Popillium: «Homines liberi nunc in oppido occisitantur.» ‖ Osi sunt, ab odio declinasse antiquos testis est C. Gracchus in ea, quæ est de lege Minucia, quom ait: «Mirum si quid his iniuriæ fit, semper eos osi sunt.» quod nunc quoque cum præpositione elatum frequens est, quom dicimus, semper perosi. ‖ Ostende, ostendam; ut permultis aliis exemplis eius generis manifestum est. ‖ Optionatus, ut Decurionatus, Pontificatus dicitur, ut Cato in ea, quam habuit apud equites: «Maiores seorsum, atque diversum pretium paravere bonis atque strenuis, decurionatus, optionatus, hastas donaticas, aliosque honores.» ‖ Ob os, ad os significat . . . . Item ut superioribus quoque exemplis testatus est. ‖ Obsonitavere sæpe obsonavere. Cato in suasione de lege orchia † derogaretur: «Qui antea obsonitavere †: postea centenis † obsonitavere.» ‖ Os-

Occisitantur sæpe occiduntur.

Osi sunt ut perosi sunt dicebatur.

Optionatus* ut decurionatus sive pontificatus dicitur.

Ob os significat ad os.

Obsonitavere sæpe obsonavere. Significat autem convivari.

Ostentas sæpe ostendis gloriandi causa.

tentas, saepe ostendis gloriandi causa. Sed et participialiter id et dici debet, et dictum est feminino genere.

Opigenam Iunonem . . . . . .

Opigenam Iunonem Matronae colebant, quod ferre eam opem in partu laborantibus credebant.

Oletum . . . .

Oletum stercus humanum. Veranius: «Sacerdotula in sacrario Martiali fecit oletum.»

||Ovibus duabus † multabantur apud antiquos in minoribus delictis, ut in maioribus amb. †, nec hunc ultra numerum excedebat multatio: quod[1] postea quam ære signato uti civitas cœpit, pecoraque multaticia incuria corrumpebantur. unde etiam peculatus crimen usurpari cœptum est, facta æstimatio pecoralis multæ et boves centenis assibus, oves denis æstimatæ. Inde suprema multa, id est maxima, appellatur tria millia æris. Item vincesis † minoribus delictis. ||Olivitam antiqui dicebant, quom olea cogebatur: ut messem cum frumenta: aut vindemiam cum uvas †. quod vocabulum potius frequentari debebat, quam nullum eius significationis causa † haberemus. quamvis quidam olivitatem meam[1] dicant. ||Oppidorum originem optime refert Cato †. Cicero lib. I. de gloria, eamque appellationem usurpationem appellatam † esse existimat, quod opem darent, adiciens «ut imitetur inertias[4] Stoicorum.» ||Orcum quem dicimus, ait Verrius ab antiquis dictum Uragum †, quod et u. litteræ sonum per o. efferebant: † per c. litteræ formam nihilominus g. usurpabant. Sed nihil affert exemplorum, ut ita esse credamus: nisi quod his[4] deus maxime nos urgeat. ||Obno-

Oppidum dictum est, quod opem præbet.

Orcus ab urguendo mortem dictus. C enim pro G frequenter ponebant antiqui.

veto, pro admoveto dicebatur apud antiquos, ut alia, quae relata sunt. ‖ Offendices ait esse Titius nodos, quibus apex retineatur et remittatur. At Veranius coriola existimat, quæ sint in loris apicis, quibus apex retineatur et remittatur, quæ ab offendendo dicantur. nam quom ad mentum perventum sit, offendimentum †. ‖ Olvatum Antistius Labeo ait esse mensuræ genus. ‖ Occultum offerre †, significat sub terram fere † ponere. ‖ Obiacuisse, antea † iacuisse. ‖ Præceptat, in saliari carmine est, sæpe præcipit. ‖ Pa pro parte †; et po, pro potissimum positum est in saliari carmine. ‖ Promenervat item, pro monet. ‖ Prædotiont †, præoptant. ‖ Prospices, prospice. ‖ Pesnis, pennis, ut Casmenas dicebant, pro Camenis: et cæsnas pro cænis. ‖ Polteo pro ulteriore. ‖ Polet, pollet: quia nondum geminabant antiqui consonantis. ‖ Plisima †, plurima. ‖ Pretet † tremonti prætemunt. pe †. ‖ Perfines, perfringas. ‖ Promerion, præcipuum, præter cæteros meritum. aut pro medium † hoc est participat †; aut pro indiviso dicimus. ‖ Priviclio es †, privis id est singulis. ‖ Petilam suram, siccam, et substrictam vulgo interpretatur †. Scævola ait ungulam albam equi ita dici. ‖ Pilumnoe poploe in carmine saliari Romani, velut pilis uti assueti: vel quia præcipue pellant hostis. ‖ Præpetes aves quidam dici aiunt, quia secundum auspicium faciant prætervolantes. alii quod aut ea, quæ præpetamus, indicent: aut quod prætervolent. aut † ex Græco tractum putant, quod ante conspectum volent nostrum: inepte s. ex præpositione Latina componente † et Græco vocabulo. ceterum poetæ promiscue omnis aves ita appellant. ‖ Pilare, compilare sunt,

Offendices dicebant ligaturæ nodos, quibus apex retinebatur. Id cum pervenisset ad mentum, dicebatur offendimentum.

Praeceptat sæpe præcipit.

Plisima plurima.

Petilam suram significat ungulam equi albam.

Pilare et conpilare a Græco trahitur. Græci enim fures philetas dicunt.

qui Græcæ originis . . . .

Pilat . . . .

Pila . . . .

Pilentum . . . .

Pilani . . . .

Pellicator . . . .

Pellirem . . . .

Pilat pilos habere incipit: alias pro detrahit pilos, a quo *depilati*.

Pila, quæ parietem sustentat, ab obponendo est dicta.

Pilentum vehiculi genus, quo matronæ ferebantur.

Pilani pilis pugnantes.

Pellicator, qui pellicit ad fraudem.

Pellirem galerum, quia fiebat ex pelle.

Pellexit . . . .

Pelluviae . . . .

Pelamys . . . .

Pellem . . . .

Pillea . . . .

Pelta . . . .

Pellexit in fraudem induxit.

Pelluviæ, quibus pedes lavantur, ut *malluviae,* quibus manus.

Pelamys* genus piscis dictum, quod in luto moretur quod Græce dicitur πηλός.*

Pellem habere Hercules fingitur, ut homines cultus antiqui admoneantur. Lugentes quoque diebus luctus in *pellibus* sunt.

Pillea Castori et Polluci dederunt antiqui, quia Lacones fuerunt, quibus pilleatis militare mos est.

Pelta genus scuti.

. . . .

|| Picati appellantur quidam, quorum pedes formati sunt in speciem sphingum: quod eas Dori ficas vocant. || Petulantes, et petulci etiam appellantur, qui protervo impetu, et crebro petunt lædendi alterius gratia. Ver. in IV. Geor.: «Neque oves hedique † petulci floribus insultent» †: «Cornigeras norunt matres agnique petulci.« Et Afranius in Ida: «Nostrum in conventum ut confessum †, ludum lapsumque pAtulcum.» Interdum pro veloce usi videntur antiqui; ut hoc versu intelligi potest: «Exiluit quasi petulcus quidam, pedibus convibravit.» || Petrarum genera sunt duo, quorum alterum naturale saxum prominens in mare, cuius Ennius meminit L. XI.: «Alte delata † ceterisque † ingentibus tecta.» et Levius † in Centauris: «Ubi ego sæpe † petris.» alterum manufactum, ut docet Aelius Gallus: «petra est, qui locus dextra ac sinistra fornicem expleturusque † ad libramentum summi fornicis.» || Petissere antiqui pro petere dicebant, ea quidem forma verbi, qua sunt lacessere, et incessere. sed, ut mihi videtur, quom significabant sæpius petere, et petessant, sæpius petant. || Petrones rustici fere dicuntur propter vetustatem, et quod deterrima quæque ac præruptus . . iam † agri petræ vocantur, ut rupices idem a rupicis †. || Petauristas Lucilius a petauro appellatos existimare videtur, quom ait: «Sicuti mechanici, cum alto exiluere petauro.» At Aelius Stilo † in ære volent, cum ait: «Petaurista proprie Græce ideo quod his † πρὸς ἀέρα πέτανται.» || Petoritum, et Gallicum vehiculum esse, et nomen eius dictum esse existimant a numero IIII rotarum. alii Osce, quod hi quoque petora quattuor vocent,

Petrones rustici a petrarum asperitate et duritia dicti.

Petoritum vehiculum Gallicum. Alii Osce putant dictum, quod hi pitora quattuor appellant; quattuor enim habet rotas.

alii Græce, sed αἰολικῶς dictum. || Petimina in umeris iumentorum ulcera, et vulgo appellat†, et Lucilius meminit quom ait: «Ut petimen naso aut lumbos cervicibus tangat.» eo nomine autem, et inter duos armos suis quod est aut nectos † appellari solitum testatur Nævius in descriptione sullæ †, quom ait: «Petimine piscino qui meruerat.» || Pennas antiquos fertur † appellasse peenas † ex Græco, quod illi πετηνὰ aquæ † sunt volucriora †, dicant. Item easdem pesnas, ut cesnas. || Pictor Zeuxis risui † mortuus, dum ridet effuse pictam a se anum γραῦν. cur hoc loco relatum sit a Verrio, cum de significatu verborum scribere propositum habuerit, equidem non video, cum versiculos quoque adhæreret tulerit † et septos pati: sed † nullius prætoris † prætexto nomine: qui tamen sunt hi. «Nam quid modi facturus risu denique? nisi pictor fieri vult, qui risu mortuus est.» || Picta quæ nunc toga dicitur, purpurea ante vocitata est, eaque erat sine pictura. eius rei argumentum est pictum † in æde Vertumni, et Consi, quarum in altera M. Fulvius Flaccus, in altera T. † Papirius Cursor triumphantes ita picti sunt. Tunica autem palmata a latitudine clavorum dicebatur, quæ nunc a genere picturae appellatur. || Impetum, industrium, indulgentem perinde composita ait Verrius, atque impune, et immunis: mihi non satis persuadet. || Pietati aedem consecratam ab Acillo † aiunt eo loco quo quondam mulier habitaverit, quae patrem suum inclusum carcere mammis suis clam aluerit: ob hoc factum, impunitus † ei concessa est. || Picum avem quidam dictum putant a Pico rege Aboriginum,

Petimina in humeris iumentorum ulcera.

Picta quae nunc toga dicitur, ante vocabatur *purpurea* eaque erat sine pictura.

Pietatem ut deos ceteros colebant Romani.

quo dissolutus sit . . . .

Pendere poenas . . . .

Penetralia . . . .

Peniculi . . . .

Penetrare . . . .

Pendere pœnas solvere significat, ab eo, quod aere gravi cum uterentur Romani, penso eo, non numerato debitum solvebant: unde etiam *pensiones* dictæ.

Penetralia sunt penatium deorum sacraria.

Peniculi spongiæ longæ propter similitudinem caudarum appellatæ. *Penes* enim vocabantur caudæ.

Penetrare penitus intrare.

Pennatas . . . .

Penora . . . .

LI. XV. INCIPIT. . . . .

Pentathlum . . . .

Pennatas inpennatasque agnas in Saliari carmine spicas significat cum aristis, et alias sine aristis: agnas novas voluit intellegi.

Penora dicuntur res necessariae ad victum cotidianum, et locus eorum *penarius.*

Pentathlum * antiqui quinquartium dixerunt. Id autem genus exercitationis ex his quinque artibus constat, iactu disci, cursu, saltu, iaculatione, luctatione.

‖Piscatorium æs vetusto more appellatur, quod in monte Albano datur pro piscibus. ‖Pedam vestigium humani præcipue pedis appellasse antiquos in commentariis quibusdam inveniri solet. ‖Pescia in saliari carmine Aelius Stilo dici ait capitia ex pellibus agninis facta, quod Græci pelles vocent pesce neutro genere pluraliter. ‖Pestiferum fulgur dicitur quo mors exiliumve significari solet. ‖Pisalitem † appellat Nævius Pantaleontem, id est e Pisis oriundum tyrannum, cum alioqui inde profecti nunc Pisani dicantur. ‖Pedibus obsitum, id est pediculis, Titinius pedicosum appellat hoc modo: «Rus detrudetur pedicosus, squalidus.» Pedes autem pro pediculis, sic Plautus refert in Curculione: «Item genus † inter homines meo quidem animo, ut muscæ, culices, cimices, pedesque, pulicesque.» et Livius in Gladiolo: «Pulices ne, an cimices, an pedes, responde mihi.» et Lucilius: «Ubi me vidit, caput scabit, pedes legit.» ‖Pesestas inter alia, quæ si † inter precationem dicuntur, cum fundus lustratur, significare videtur pestilentiam, ut intelligi ex ceteris possunt †, quom dicitur: «Avertas morbum, mortem, labem, nebulam, impetiginem.» ‖Pedum baculi genus incurvum, ut Vir. in Buc. quom ait: «At tu sume pedum, quod me cum sæpe rogaret.» ‖«Pedem struit» in XII. significat fugit, ut ait Ser. Sulpicius. ‖Pistum pisendo perpolitum † antiqui frequentius usurpabant, quam nunc nos dicimus. ‖Pedarium Senatorem significat Lucilius, quom ait: «Agipes † vocem mittere coepit,» qui ita appellatur, quia tacitus transeundo ad eum, cuius sententiam probat, quid sentiat, indicat. ‖Piscatorii ludi vocantur,

Pedam vestigium humanum appellabant.

Pisatilem Naevius dixit e Pisis oriundum.

Pedes dicuntur, quos deminutive pediculos dicimus. Ab his *pedicosi** appellantur, ut est illud: «Pedicosus,* squalidus ubi me vidit, caput scabit, pedes legit.

Pesestas dicebatur pestilentia.

Pedum baculi genus incurvum. Vergilius: «At tu sume pedum.»

Pedem struit dicebant pro eo, quod est fugit.

Piscatorii ludi dicebantur, qui fiebant pro quaestu piscantium.

qui mense Iunio trans Tiberim fieri solent pro quæstu piscantium. ‖ Piscinæ publicæ hodieque nomen manet, ipsa non extat. ad quam et natatum, et exercitationis alioqui causa veniebat populus. Unde Lucilius ait: «Pro + obtuso ore pugil, pisciniensis + reses.» ‖ Pectenatum tectum dicitur a similitudine pectinis in duas partes divisum †, ut testudinatum in quattuor. ‖ Piaricos † velut proprio verbo, ait Verrius qui parum sint † animati, cum mentis suæ non sunt, per quædam verba liberantur incommodo. ‖ Pignosa, pignora, eo modo, quo Valesii, Auselii, pinosi, palisi † dicebantur.

‖ Pectuscum Palati dicta est ea regio Urbis, quam Romulus obversam posuit, ea parte, in qua plurimum erat agri Romani ad mare versus, et quia + mollissime adibatur Urbs, cum Etruscorum agrum a Romano Tyberis discluderet, ceteræ vicinæ civitates colles aliquos haberent oppositos. ‖ Peculatus est nunc quidem qualecunque publicum furtum, sed inductum est a pecore, ut pecunia quoque ipsa. Iam † etiam noxii pecore multabantur, quia neque æris adhuc, neque argenti erat copia. Itaque suprema multa etiam nunc appellatur †. ‖ *Piatrix* . . . . quam quidam simulatricem +, alii sagam, alii expiatricem vocant; et piamenta, quibus utitur + expiando, alii purgamenta. ‖ Piacularis porta appellatur . . . . ut ait Cloatius, cum ex sacro † per aliquem piaculo solvitur, ut + aliqua piandi propitiandique causa immolantur. ‖ Pigere interdum pro tardari, interdum pro pœnitere poni solet. ‖ Pangere, figere. unde plantæ pangi dicuntur, cum in

Pectenatum tectum dicitur a similitudine pectinis in duas partes devexum, ut *testudinatum* in quattuor.

Peculatus furtum publicum a pecore dictum, sicut et *pecunia,* eo quod antiqui Romanorum nihil præter pecora habebant.

Piatrix dicebatur sacerdos, quæ expiare erat solita, quam alii *sagam* vocabant. *Piamenta* quoque dicebantur, quibus utebantur in expiando.

Piacularis porta Romæ dicta propter aliqua piacula, quæ ibidem fiebant.

Pigere interdum pro tardari, interdum pro pœnitere poni solet.

Pangere figere, unde plantæ pangi dicuntur, cum in terram demittuntur* ; inde etiam versus pangi vel figi in cera dicuntur.

terram demittuntur . . . .

Pegasides . . . .

Pipatio . . . .

Pimpleides . . . .

Pitpit . . . .

Picena . . . .

Pegasides* Musæ dictæ sunt a fonte, quem Pegasus ictu ungulæ fingitur aperuisse. Ob quam causam et Græce appellatæ sunt ἱπποκρῆναι.

Pipatio clamor plorantis lingua Oscorum.

Pimpleides Musæ a fonte Macedoniæ dictæ propter liquoris eius unicam subtilitatem.

Petissere petere.

Pitpit Osce quicquid.

Picena regio, in qua est Asculum, dicta, quod Sabini cum Asculum proficiscerentur, in vexillo eorum picus consederit. *

Perditum . . . .

Perbitere . . . .

Pergere . . . .

Pergite . . . .

Pergraecari . . . .

Permissus . . . *artes* . . . .

Perditum est, quod interit et recuperari non potest.

Perbitere Plautus pro perire posuit.

Pergere dicebant expergefacere.

Pergite agite. Vergilius: «Pergite Pierides.»

Pergræcari est epulis et potationibus inservire. Titinnius: «Hominem inprobum, nunc ruri pergræcatur.»

Permissus appellatur aries, qui annis conpluribus tonsus non est.

. . . . ||Permutatur id proprie dici videtur, quod ex alio loco in alium transfertur. at commutatur, quom aliud pro alio substituitur. Sed ea iam confuse in usu sunt. || Pierides Musæ propter amœnitatem ac solitudinem Pierii montis dictæ videntur, quo † eæ secretis locis propter studia liberalia delectentur. || Perconctatio pro interrogatione dicta videtur ex nautico usu, qui a conto pertentant, cognoscuntque navigantes aquæ altitudinem. ob quam causam ait Verrius etiam secundam syllabam per o. solere scribi. mihi id falsum videtur: nam est illa percunctatio, quod is, qui curiose quid interrogat, percunctari sit †, ut recte per u. litteram scribatur. || Perfugam Gallus Aelius ait, qui liber, aut servus, aut hostis † sui † voluntate ad hostes transierit, qui idem dicitur transfuga, quanquam sunt qui credant, perfugam esse non tam qui alios fugiat, quam qui ob spem commodorum ad quempiam perfugiat. || Perfacul antiqui, et per se facul dicebant, quod nunc facile dicimus; inde permansit in consuetudine facultas. || Peremptalia fulgura Grapus † ait vocari, quæ superiora fulgura ut † portenta vi sua peremant duobus modis, prioribus tollendis, aut maiore manubia, ut tertia secundæ, secunda primæ cedat. nam ut omnia † superentur fulgure, sic ictum fulgur † manubiis vinci. || Perediam et bibesiam Plautus finxit sua consuetudine, cum intelligi voluit cupiditatem edendi et bibendi. || Peremere Cincius in lib. de verbis priscis ait significare idem, quod prohibere: at Cato in li. qui est de re militari pro viciare usus est †

Pierides Musae a Pierio monte dictae sunt.

Percontatio videtur dicta ex usu nautico, quia aquae altitudinem conto pertemptant. Alii volunt *percunctationem* dici, quod scilicet is, qui curiosus est, per cuncta interroget.

Perfuga et **transfuga** dicitur, quod ad hostes perfugiat et transfugiat.

Perfacul et per se **facul**, antiqui dicebant, quod nunc facile et perfacile dicimus; unde permansit in consuetudine *facultas*.

Perediam et **bibesiam** Plautus cum dixit, intellegi voluit cupiditatem edendi et bibendi.

Peremere alii posuerunt pro prohibere, alii pro vitiare.

est, cum ait, cum magistratus nihil audent imperare, ne quid consul auspici peremat. || Perihodos dicitur et in carmine lyrico pars quædam et in soluta oratione verbis circumscribta sententia, et in gymnicis certaminibus perihodon vicisse dicitur, qui Pythia, Isthmia, Nemea, Olympia vicit a circumitu eorum spectaculorum. || Perepta † et interempta pro inperfectis † poni solet a poetis. Lucretius: «Cum corpus simulatque animi natura perempta.» || Perpetem pro perpetuo dixerunt poetæ. Pacuius † in Iliona: «Fac ut cœpisti, hanc operam mihi des perpetem oculis traxerim †.» || Persillum vocant sacerdotes rudiculum † picatum, quo † unguine Flamen Portunalis arm † Quirini unguet. || Persicum portum Plautus cum ait, mare Eubolcum † videtur significare, quod in eo classis Persarum dicitur stetisse, non procul a Thebis. || Personata fabula quædamnę ut † inscribitur, quam putant quidam primum † a personatis histrionibus. sed cum post multos annos † comodi † et tragœdi personas † uti cœperunt, verisimilius est eam fabulam propter inopiam comœdorum actam novam per Atellanos, qui propriȩ † vocantur personati, quia ius est is non cogi in scenam † ponere personam, quod ceteris histrionibus pati necesse est. || Persicus † peracutum significare videtur, ut Plautus: «Nihil de conciliaresibus † nisiqui † persicus † sapis.» Nævius: «Et qui fuerit persicus † carpenti adstratio †.» || Perpetat † peragit, perficit. Pacuius † in Teucro: «Neque perpetrare precibus inpetria quidetinni patris † Spartam reponare † instat, id si perpetrat.» quo etiam sine præpositione usi sunt, quod conver-

Perpetem pro perpetuo dixerunt poetae.

Persillum dicebant vas quoddam picatum, in quo erat unguentum, unde arma Quirini unguebantur.

Persicum portum mare Euboicum,* quod in eo steterit classis Persarum.

Persicum dixit Plautus peracutum.

Perpetat peragit, perficit.

sum iam . . . . || *Perpulit* . . .
inpulit . . . .
do me *per* . . . .
licet *c* . . . . || *Perti-*
sum di . . . .
qui pau*l* . . . .
|| Puteum . . . .
inde . . . . || *Puticulos* . . . . .
pellatos, ...
is fueri*t* . . . .
extra p . . . .
inde p . . . .
los Aeliu . . . .
familias . . . .
vilia proic*er* . . . .
ea putesce . . . . || *Putum* . . . . .
antiquos, ...
dicisum † est *id* . . . .
nifici † ait. ne*que* . . . .
in alexandr*o* † . . . .
amidio purus p*ut* . . . .
sycophanta est» . . . .
quo certior sc . . . .
putatum dici so . . . .
ta id est pura fact*a* . . . .
dibus rettulit || *Putitium* . . . .
tior est barbaro.» . . . .
ad † Herculę rit . . . .
millibus æris gra . . . .
servos publicos † P. *R*. . . . .
XXX, cum eius famil . . . .
|| Pubes adulescens, ...
catur, cui contrarium . . . .

Perpulit persuasit, impulit.

Pertisum pro pertæsum dixerunt.

Puticuli sunt appellati, quod vetustissimum genus sepulturæ in puteis* fuerit, et dicti puticuli, quia ibi cadavera putescerent.

Putus antiqui dicebant pro puro, unde *putatæ* vites et arbores, quod decisis inpedimentis remanerent puræ. Aurum quoque putatum dici solet, id est expurgatum, et ratio putata, id est pura facta.

Putitium Plautus dixit pro stulto.

Pubes adulescens, quin etiam et plurium numerus eiusdem ætatis.

. . . . dici solet.
|| *Puteolos* . . . . Idæ pu-
. . . . *un*dem
. . . . ver-
. . . . *c*um autem
. . . . is vio-
. . . . illus
. . . . || *Pugnus* . . . . . tione
. . . . || *Pegasum* . . . . alatum
. . . . ulam su-
. . . . *tra*ditur. sed
. . . . ersus alia
. . . . *Lu*cina Iuno
. . . . t formon-
. . . . || Prospera
. . . . ne, declina-
. . . . || *Præcidanea* . . . ucta syllaba
. . . . ut ait L. Cin-
. . . . miliæ pur-
. . . . cidanea dicitur.
. . . . quod genus hostiæ quod
. . . . *ci*darium appellabat:
. . . . *c*atur ex tribus pu-
. . . . is, cum tribus liba-
. . . . || *Poriciam* . . . iaciam maxime
. . . . seudolo : «atque in
. . . . intebea † loci.»
. . . . isque quod consecran
. . . . *con*tra, it † consumi
. . . . ut Verrius eo-
. . . . rum. sint dicta libe-
. . . . arbitratur ob eam cau-
. . . . culo †, quia prophana ea

Puteolos dictos putant ab aquæ calidæ putore, quidam a multitudine puteorum earundem aquarum gratia factorum.

Pugnus a punctione,* id est percussu dicitur.

Præcidaneam porcam dicebant, quam immolare erant soliti antequam novam frugem præciderent.

Poriciam porro iaciam.

quoque id est deo dicta †, consume est † necesse, cuius opinionem, neque in hoc, neque in aliis compluribus refutare minime † necesse est, cum propositum habeam ex tanto librorum eius numero intermortua iam et sepulta verba, atque ipso sæpe confitente nullius usus aut auctoritatis preterire †, et reliqua quam brevissime redigere in libros admodum paucos. ea autem, de quibus dissentio, et aperte et breviter, ut siero †, scribta in his libris meis invenientur. inscribuntur «priscorum verborum cum exemplis.» || Porigam dixisse antiqui videntur pro porrigam, propter morem non geminandarum litterarum, ducto verbo a porro regam. aut si † id frivolum videtur, cum aperte ecivoregin † tractum sit. sed antiqui etiam porgam dixerunt pro porrigam. || Porcæ appellantur rari sulci, qui dicuntur † aquæ derivandæ gratia, dicti quod porcant, id est prohibent † aquam frumentis nocere: nam crebriores sulci limi † vocantur. || Post liminium † receptum, Gallius † Aelius in libro primo significationum, quæ ad ius pertinent, ait esse eum, qui liber, ex qua civitate in aliam civitatem abierat, in eandem civitatem redit eo iure, quod constitutum est de post liminis †: itemque † servos a nobis in hostium potestatem pervenit, postea ad nos redit in eius potestatem, cuius antea fuit, iure post limini. equi et muli et navis eadem ratio est post liminium † reciptum is † quæ sirvi †. quæ genera rerum ab hostibus ad nos post liminium † redeunt, eadem genera rerum † nobis ad hostis redire possunt. cum populis liberis et cum fœderatis et cum regibus post liminium † nobis est ita, uti cum hostibus. quæ nationes in opinione † nostra sunt, cum his

Porcæ in agris sunt dictæ, quod porcant, id est prohibeant aquam frumentis nocere. Nam crebriores sulci limi solent vocari.

Post liminium receptus dicitur is, qui extra limina, hoc est terminos provinciæ, captus fuerat, rursus ad propria revertitur.

Posticum ostium dicitur in posteriore parte ædium. Ceterum antiqui etiam vicinum habitantem ad posteriorem partem ædium sic appellarunt. Denique et quæ ante nos sunt *antica*, et quæ post nos sunt *postica* dicuntur, et dexteram *anticam*, sinistram *posticam* dicimus. Sic etiam ea cæli pars, quæ sole inlustratur ad meridiem, *antica* nominatur, quæ ad septentrionem, *postica*; rursumque dividuntur in duas partes, orientem atque occidentem.

Palatium, id est mons Romæ, appellatus est, quod ibi pecus pascens balare consueverit, vel quod palare, idi est errare, ibi pecudes solerent; alii quod ibi Hyperborei filia Palanto habitaverit, quæ ex Hercule Latinum peperit; alii eundem, quod Pallas ibi sepultus sit, æstimant appellari.

Palmites vitium sarmenta appellantur, quod in modum palmarum humanarum virgulas quasi digitos edunt.

Palmulæ appellantur remi a similitudine manus humanæ.

Pallas Minerva dicta est quod Pallantem Gigantem interfecerit, vel, sicut putabant, quod in Pallante palude nata est.

Pappi carduorum flores. Lucretius: «Vestem nec plumas avium papposque volantes.»

Papillæ capitula mammarum dictæ, quod papularum sint similes.

Pauperies damnum dicitur, quod quadrupes facit.

Palpari blandiri.

Pauciens dicebant pro raro. Titinnius: «Uxorem pauciens videbo.»

Panus facit deminutivum *panucula*.

Pandana porta dicta est Romæ, quod semper pateret.

Pandiculari dicuntur, qui toto corpore oscitantes extenduntur, eo quod pandi fiunt.

Pandicularis dicebatur dies idem et *communicarius*, in quo omnibus dis communiter sacrificabatur.

Pancarpiæ dicuntur coronæ ex vario genere florum factæ.

Panibus redimibant caput equi immolati idibus Octobribus in campo Martio, quia id sacrificium fiebat ob frugum eventum, et equus potius quam bos immolabatur, quod hic bello, bos frugibus pariendis est aptus.

221 Patulum bovem Plautus appellat, cuius cornua diversa sunt ac late pateant.

Patagium est, quod ad summam tunicam adsui solet, quæ et *patagiata* dicitur, et *patagiarii* qui eiusmodi faciunt.

Patagus morbi genus.

Patricius vicus Romæ dictus eo, quod ibi patricii habitaverunt, iubente Servio Tullio, ut, si quid molirentur adversus ipsum, ex locis superioribus obprimerentur.

Pagani a pagis dicti.

Pagi dicti a fontibus, quod eadem aqua uterentur. Aquæ enim lingua Dorica παγαί appellantur.

Paginæ dictæ, quod in libris suam quæque obtineant regionem, ut pagi; vel a pangendo, quod in illis versus panguntur, id est figuntur.

Parens vulgo pater aut mater appellatur, sed iurisprudentes avos et proavos, avias et proavias parentum nomine appellari dicunt.

Parere obœdire.

Parret significat apparebit.

Paribus equis, id est duobus, Romani utebantur in

prœlio, ut sudante altero transirent in siccum. *Pararium* æs appellabatur id, quod equitibus duplex pro binis equis dabatur.

Parricidi* quæstores appellabantur, qui solebant creari causa rerum capitalium quærendarum. Nam parricida non utique is, qui parentem occidisset, dicebatur, sed qualemcumque hominem indemnatum. Ita fuisse indicat lex Numæ Pompili regis his composita verbis: «Si qui hominem liberum dolo sciens morti duit, paricidas esto.»

Parumper significat paulisper, quasi perparvum, hoc est valde parvum; refertur autem ad tempus.

Parasangæ apud Persas viarum mensuræ. 222

Pænuria * est id, quod pæne minus sit, quam necesse est.

Pælices * nunc quidem appellantur alienis succumbentes non solum feminæ, sed etiam mares. Antiqui proprie eam pælicem* nominabant, quæ uxorem habenti nubebat. Cui generi mulierum etiam pœna constituta est a Numa Pompilio hac lege: «Pælex* aram Iunonis ne tangito; si tanget, Iunoni * crinibus demissis agnum feminam cædito.»

Pædidos* sordidos significat atque obsoletos. Tractum vocabulum a Græco, quia παῖδες, id est pueri, talis sint ætatis, ut a sordibus nesciant abstinere.

Pæana * Apollinem vocaverunt, quod sagittarum ictu eum nocere putabant. Est enim παίειν ferire. Alii, quod remedians morbis finem faceret talis gravitatis.

Pæligni* ex Illyrico orti. Inde enim profecti ductu Volsimi regis, cui cognomen fuit Lucullo,* partem Italiæ occuparunt. Huius fuerunt nepotes Pacinus, a quo Pacinates, et Pælicus*, a quo Pæligni*.

Pales dicebatur dea pastorum, cuius festa *Palilia** dicebantur; vel, ut alii volunt, dicta *Parilia*, quod pro partu pecoris eidem sacra fiebant.

Partus et pro nascendo ponitur et pro parato. Nævius: «Male parta male dilabuntur.»*

Parones navium genus, ad cuius similitudinem *myoparo* vocatur.

Passer marinus, quem vocat vulgus *struthocamelum**.

Parcito linguam in sacrificiis dicebatur, id est coerceto, contineto, taceto.

Pastillus forma parvi panis utique deminutivum est a pane.

Passales et oves et gallinæ appellantur, quod passim pascuntur.

223 Phascolia* appellant Græci, quas vulgus peras* vocat.

Prætoria cohors est dicta, quod a prætore non discedebat. Scipio enim Africanus primus fortissimum quemque delegit, qui ab eo in bello non discederent et cetero munere militiæ vacarent et sesquiplex stipendium acciperent.

Prorsum ponebant pro recto.

Prandium ex Græco *προένδιον** est dictum, nam meridianum cibum *cenam* vocabant.

Prætextæ appellantur, quæ res gestas Romanorum continent scriptæ.

Prætoria porta in castris appellatur, qua exercitus in prœlium educitur, quia initio prætores erant, qui nunc consules, et hi bella administrabant, quorum tabernaculum quoque dicebatur *prætorium*.

Præs est is, qui populo se obligat, interrogatusque a magistratu, si præs sit, ille respondet: præs.

Præsiderare dicitur cum maturius hiberna tempestas movetur, quasi ante sideris tempus.

Præsidium est, quod pro utilitate ac salute alicuius auxilii gratia præponitur. *Subsidium*, quod postpositum est ad subveniendum laborantibus.

Præstinare apud Plautum præemere est, id est emendo tenere.

Præstitem in eadem significatione dicebant antiqui, qua nunc dicimus antestitem.

Præstolari is dicitur, qui ante stando ibi, quo venturum excipere vult, moratur.

Præficæ dicuntur mulieres ad lamentandum mortuum conductæ, quæ dant ceteris modum plangendi, quasi in hoc ipsum præfectæ. Nævius: «Hæc quidem mehercle, opinor, præfica est, quæ sic mortuum conlaudat.»

Præsagire est prædivinare, præsipere. *Sagax* enim est acutus et sollers.

Præcidanea agna vocabatur, quæ ante alias cædebatur. Item porca, quæ Cereri mactabatur ab eo, qui mortuo iusta non fecisset, id est glebam non obiecisset, quia mos erat eis id facere, priusquam novas fruges gustarent.

Præcia † dicebant, qui a flaminibus præmittebantur, 224
ut denuntiarent opificibus, manus abstinerent ab opere, ne, si vidisset sacerdos facientem opus, sacra polluerentur.

Præiurationes facere dicuntur hi, qui ante alios conceptis verbis iurant; post quos in eadem verba iurantes tantummodo dicunt: idem in me.

Pronurus nepotis uxor.

Præneste dicta est, quia is locus, quo condita est, montibus præstet.

Promissum capillum dicitur longum. Item *barba promissa* velut porro missa.

Promiscam dicebant pro promiscue.

Promonstra prodigia.

Primordia principia.

Promulgari leges dicuntur, cum primum in vulgus eduntur, quasi provulgari.

Promulco agi dicitur navis, cum scaphæ * ducitur fune.

Principalis castrorum porta nominatur, quod in eo loco est, in quo principes ordines tendunt.

Prænominibus feminas esse appellatas testimonio sunt Cæcilia et Taracia, quæ ambæ Gaiæ solitæ sint appellari, pari modo Lucia et Titia.

Prymesius palus, ad quem funis nauticus religatur, quem alii *tosillam* dicunt.

Procare poscere. Unde *procaces* meretrices ab assidue poscendo, et *proci* uxorem poscentes in matrimonium.

225 Procellunt procumbunt.

Proculum inter cognomina eum dicunt, qui natus est patre peregrinante a patria procul. *Proculos* sunt qui credant ideo dictos, quia patribus senibus quasi procul progressis ætate nati sunt.

Procapis progenies, quæ ab uno capite procedit.

Procincta classis dicebatur, cum exercitus cinctus erat Gabino cinctu confestim pugnaturus. Vetustius enim fuit multitudinem hominum, quam navium, classem appellari.

Procitant provocitant. Citare enim vocitare est, unde *procet et prociet.*

Procat dicebant pro poscit.

Procalare provocare ex Græco καλεῖν, id est vocare. Unde *kalendæ, calumnia, calones* et *caculæ* et *calatores.*

Procera prolixa et in longum producta, quasi ex cera ob eius facilitatem.

Procitum testamentum dicebatur velut procatum,* provocatum, id est irritum ac ruptum.

Procitum, cum prima syllaba corripitur, significat petitum. Livius: «Matrem procitum plurimi venerunt.»

Procestria dicuntur, quo proceditur in muro. Aelius procestria ædificia dixit esse extra portam; Artorius procastria, quæ sunt ante castra. Etiam qui non habent castra, propugnacula, quibus pro castris utuntur. ædificant.

Prosapia progenies, id est porro sparsis et quasi iactis liberis, quia *supare* * significat iacere et disicere.

Prosicium, quod præsecatum proicitur.

Prosequium a prosequendo, *obsequium* ab obsequendo 226
dicuntur.

Prosedas meretrices Plautus appellat, quæ ante stabula sedeant. Eædem et *prostibula*.

Pro sententia ac si dicatur in sententia, ut *pro rostris*, id est in rostris.

Prosumia genus navigii speculatorium parvum.

Prosita proposita.

Privos privasque antiqui dicebant pro singulis. Ob quam causam et *privata* dicuntur, quæ uniuscuiusque sint; hinc et *privilegium* et *privatus*; dicimus tamen et *privatum*, cui quid est ademptum.

Privignus dictus, quod, ante quam mater secundo nuberet, est progenitus. *Pri* enim antiqui pro præ dixerunt.

Prævaricatores a prætergrediendo sunt vocati.

Prisci Latini proprie appellati sunt hi, qui, priusquam conderetur Roma, fuerunt.

Priscus Tarquinius est dictus, quia prius fuit, quam Superbus Tarquinius.

Pristinum ab eo venit, quod est prius; pari modo et prior.

Proletarium capite censum, dictum quod ex his civitas constet, quasi prolis* progenie; idem et *proletanei.*

Procitare † sæpe prolicere, id est producere.

Prologium principium, proloquium. Pacuvius: «Quid est? Nam me exanimasti prologio tuo.»

Prolugere dicuntur, qui solito diutius lugent.

Prœliares dies appellantur, quibus fas est hostem bello lacessere. Erant enim quædam feriæ publicæ, quibus nefas fuit id facere.

Provinciæ appellantur, quod populus Romanus eas provicit, id est ante vicit.

Protinam protinus. Terentius: «Protinam me coiciam in pedes.»

Pruina dicta, quod fruges ac virgulta perurat.

Prugnum pronum.

227 Propages progenies a propagando, ut faciunt rustici, cum vitem vetulam subprimunt, ut ex una plures faciant.

Propetrare mandare, quid perficiatur; nam *impetrare* est exorare et *perpetrare* perficere.

Propudium dicebant, cum maledicto nudare turpitudinem volebant, quasi porro pudendam. Quidam propudium putant dici, a quo pudor et pudicitia procul sint.

EX FARNESIANO POMPEI FESTI CODICE HIC EXCIDERUNT SEX FOLIA, QUÆ HIS PAULI EXCERPTIS RESPONDEBANT.

procul sint. || Provorsum fulgur appellatur, quod ignoratur noctu an interdiu sit factum. itaque Iovi fulguri et Summano fit, quod diurna Iovis, nocturna Summani fulgura habentur. || Propatulum late patens atque apertum, et patuli boves, quorum cornua in diversum super modum patent. || Propriassit proprium fecerit. || Properus antiquos dixisse, pro celer, testimonio est qualitatis adverbium, quod est propere. || Prophetas in Adrasto Iulius nominat antistites fanorum, oraculorumque interpretes; «cum capita viridi lauro velare inperant prophetae, sancta ita † caste qui purant sacra.» || Propter viam fit sacrificium, quod est proficiscendi gratia, Herculi aut Sanco qui scilicet idem est deus. || Prodigia quod prodicunt † futura, permutatione g. litteræ, nam quæ nunc c. appellatur, ab antiquis g. vocabatur. || Produit, porro dederit, ut est in lege Censoria: «porticum sartam tectamque habeto, prodito.» alias prodiderit. || Prodegeris, consumpseris, perdideris, ut Cæcilius in Hymni †: «prodigere est, cum nihil habeas, te inridier †.» et Plautus in Nervolaria: «productæ prodigium † esse m. † amatorem addecet.» || Prodinunt prodeunt, ut Ennius Annali. L. III.: «prodinunt famuli, tum candida lumina lucent.» || Probrum, stuprum, flagitium, ut Accius in Hellenibus: «qui nisi probrum, omnia alia indelicta estimant †.» Cæcilius in Davo: «ea tum conpressa parit huic puerum, sibi probrum.» || Probri †, velut prohibi, qui se deliquendo † prohibent. || Prodigiatores harispices, prodigiorum interpretes. || Prodita †, memoriæ porro dat, et fallit, item ex interiore loco procedit. item perdit, ut Ennius L. XVI.: «non in sperando cupide rem prodere summam.» || Punicum quod appellatur

Propatulum late patens atque apertum, et *patuli* boves, quorum cornua in diversum patent.

Properus celer, unde adverbium propere.

Prophetas dicebant veteres antistites fanorum oraculorumque interpretes.

Profecturi viam Herculi aut Sanco sacrificabant.

Prodigere est consumere, unde et *prodigus* fit.

Prodinunt prodeunt. Ennius: «Prodinunt famuli, tum candida lumina lucent.«

Probrum stuprum, flagitium.

Probi velut prohibi, qui se a delinquendo prohibent.

Prodigiatores prodigiorum interpretes.

Prodit memoriæ porro dat et fallit. Item ex interiore loco procedit. Item perdit, ut Ennius: «Non in sperando cupide rem prodere summam.»

Punicum genus libi translatum a Pœnis. Id etiam appellabant *probum,** quia erat ceteris suavissimum.

genus . . . .
latum . . . .
quia us . . . .
no . . . . || *Pro* . . . .
sto . . . . || *Progenerum*
app . . . .
pell . . . . . . || *Profanum* . . . .
Liv . . . .
blici . . . .
bea . . . .
tion*em* . . . . || *Pro* . . . .
plifi . . . .
ca, pro*p* . . . .
tate . . . .
nuit . . . .
ud alio . . . .
alias pro a . . . .
in Melani . . . .
mani oinu + ...
Plautus in Con*dalio* . . . .
pro hostio. alia*s* pro . . . .
bam et capillum. || *Profundum* . . . .
altum est ac fund*um* . . . .
in Medo*:* «neq . . . .
|| Profesti dies di . . . .
divini. Cecilius + *in* . . . .
sti tantundem . . . .
in Privigno : ae . . . .
|| Profusus super m*o* . . . .
Terentius in Ade . . . .
at, nihil ad me *Alias* . . . .
et + Pacuius + in Teuc . . . .
ro occistians + rua . . . .

Pro significat in, ut pro rostris, pro æde, pro tribunali.
Progenerum appellat avus neptis suæ virum.

Profanum quod non est sacrum. Plautus : «Sacrum an profanum habeas, parvi penditur.»

Pro ponitur etiam pro amplificando ac palam faciendo, ut prodi, provoca, protrahe, propelle : alias pro privandi facultate, ut in propudio, prohibendo, quia utrumque abnuit in his esse pudorem potestatemque ; alias aliud alio, ut pro* pecunia, pro prædio, consule ; alias pro admiratione, ut pro Iuppiter ; alias pro ante, ut pro ostio ; alias pro in, ut * promittere barbam et capillum.

Profundum quod longe habet fundum.

Profesti dies procul a religione numinis divini.

Profusus super modum sumptuosus. Terentius : «Profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinere. Alias abiectus iacens. Pacuvius : «Profusus gemitu murmuro.»

. . . . cant
. . . . rta
‖ *Plauti* . . . . n-
. . . . ntur
. . . . quæ
. . . . c
. . . . uni
. . . . ui
. . . . cis
‖ *Plantæ* . . . . e sunt,
. . . . causa
. . . ‖ *Planca* . . . . b quam
. . . . dibus
. . . . . ‖ *Plaustrum* . . . . . . cebant
. . . . euer-
. . . . id quod
. . . . pidicus
. . . . um perculi.
‖ *Plebeium* . . . . nem licet ca-
. . . . generis est
. . . . sto nomine.
‖ *Plutei* . . . . do intentæ,
. . . . opus facientibus
. . . . nunc etiam tabu-
. . . . *n*omine dicun-
. . . ‖ *Plebei* . . . . q plebeiscito
. . . . suffragium tu-
. . . . sunt constitu-
. . . . unt, qui una cum
. . . . ente plebe a pa-
. . . . ‖ *Plebeias* . . . . . vas vocant nos-
. . . . as esse, et † septem ferun-
. . . . mus a genere ma-

Plauti appellantur canes, quorum aures languidae sunt ac flaccidae et latius videntur patere.

Plantae semina holerum, quod plana sunt, ut appellantur etiam ex simili plantae nostrorum pedum.

Plancae tabulae planae, ob quam causam et *planci* appellantur, qui supra modum pedibus planis sunt.

Plebeium magistratum neminem capere licet, nisi qui ex plebe est.

Plutei crates corio crudo intentae, quae solebant obponi militibus opus facientibus, et appellabantur militares. Nunc etiam tabulae, quibus quid praesepitur, eodem nomine dicuntur.

Plebei aediles dissidente plebe a patribus sunt creati.

gistratus. eas enim faciendas curaverunt M. Iunius Brutus, Q. Oppius Aediles pl. || Plexa colligata significat ex Graeco, cui nos etiam praepositionem adicimus, cum dicimus perplexa. || Plentur antiqui etiam sine praepositionibus dicebant. || Plera dixisse antiquos testis est Pacuius †, cum ait: «plera pars pessumdatur.» || Ploxinum appellari ait Catullus capsum in cisio capsave † cum dixit: «gingiuas vero ploxint † habet veteris.» || Plorare, flere, inclamare † nunc significat, et cum praepositione inplorare, id est invocare: at apud antiquos plane inclamare. in regis Romuli et Latii † legibus: «si nurus † sacra divis parentum estod.» in Servi Tulli haec est: «si parentem puer verberitas † tolle † ploras † sit †, paren † puer divis parentum sacer esto.» id est clamarit †, dix. . . . || Pedulla quae dicimus nca † . . . Graecos appellare manifestum est. || Pacem a pactione condicionum putat dictam Sinnius Capito, quae utrique inter se populo sit observanda. || Penem antiqui codam vocabant. a qua antiquitatem † etiam nunc offa porcina cum cauda in cenis puris offa penita vocatur. et peniculi, quis calciamenta tergentur, quod e codis extremi † faciebant antiqui qui tergent † ea. dictus est forsitan a pendendo. Neutus † in Tunicularia: «Theodotum compellas †, qui aras compitalibus sedens in cella circumtectuas † tegetibus Lares ludentis peni pinxit bubulo.» significat peniculo grandi, id est coda. || Propius sobrino mi*hi* est consobrini mei filius et consobrinae me*ae* filia † et patris mei consobrinus et matris

Plexa conligata, unde perplexa.

Plentur antiqui etiam sine præpositionibus dixerunt.

Ploxinum capsam dixerunt.

Pax dicta est a pactione.

Penem caudam vocabant, unde et offam porcinam cum cauda offam penitam dicebant. Hinc et peniculos dicimus, quibus calciamenta terguntur, qui de caudarum extremitate fiunt. Penis denique a pendendo vocata est.

Propius sobrino mihi est consobrini mei filius et patris mei consobrinus.

meae consobrinus. || Possessio est, ut definit Gallus Aelius, usus quidam agri, aut edifici, † non ipse fundus aut ager. non enim possessio est..... rebus quae tangi possunt . . . . . qui dicit se possidere, his vere † potest dicere. itaque in legitimis actionibus nemo ex his qui † possessionem suam vocare audet, sed ad interdictum venit, ut Praetor his verbis utatur: «Uti nunc possidetis eum fundum Q. D. A., quod nec vi nec clam nec precario alter ab altero possidetis, † ita possideatis, adversus ea vim fieri veto.» || Praefecturae eae appellabantur in Italia, in quibus et ius dicebatur, et nundinae agebantur, et erat quaedam earum R. P., neque tamen magistratus suos habebant. in qua his † legibus praefecti mittebantur quod annis † qui ius dicerent. quarum genera fuerunt duo: alterum, in quas solebant ire praefecti quattuor † viginti sex virum nū pro † populi suffragio creati erant, in haec oppida: Capuam, Cumas, Casilinum, Volturnum, Liternum, Puteolos, Acerras, Suessulam, Atellam, Calatium: alterum, in quas ibant, quos Praetor urbanus quod annis † in quaeque loca miserat legibus, ut Fundos, Formias, Caere, Venaerum †, Allieas †, Privernum, Anagniam, Frusinonem, Reate, Saturniam, Nursiam, Arpinum, aliaque conplura. || Parret, quod est in formulis, debuit et producta priore syllaba pronuntiari, et non geminorum † scribi, ut fieret paret, quod est † inveniatur ut † comparet, apparet. || Portum in XII. pro domo positum omnes fere consentiunt: «cui testimonium defuerit, his † tertiis diebus ob portum obvagulatum ito.» || Patrocinia appellari coepta sunt, cum plebs distributa est inter patres, ut eorum opibus tuta esset. || Posticam lineam in agris dividendis Ser. Sulpicius appellavit ab

Possessio est usus quidam agri aut aedificii, non ipse fundus aut ager.

Portum frequenter maiores pro domo posuerunt.

Patrocinia appellari coepta sunt, cum plebs distributa est inter patres, ut eorum opibus tuta esset.

Postica linea in agris dividendis ab oriente ad occasum spectat.

exori . . . .
qua . . . .
tur . . . .
rique . . . .
abe . . . .
tab . . . .
frum . . . .
dant*o* . . . . || *Pomptina* . . . .
tia ur . . . .
tina . . . . || *Pa-*
piria . . . .
mi + ag . . . .
coniu . . . .
quod inc . . . .
tur: bellum . . . .
tos exerc . . . .
discesserat . . . .
signum conf . . . .
rem in ipsorum ar . . . .
testate, ac pote . . . .
exercitus suffrag . . . . || *Pupinia* . .
ab agri nomine . . . .
Tusculum urbem . . . .
minit invictum . . . .
est. || Popillia tr*i* . . . .
buum, tot enim fue . . . .
lici nomine ap . . . .
Pinaria a sororis *P* . . . .
mine. || Populi com . . . .
cum plebe suffragium . . . .
ex patribus et plebe . . . .
cum plebes sine patri . . . .
quod plebes scivit, pleb*i* . . . .
appellatur. || Patrum comu . . . .

Pomptina tribus a Pomptia urbe est dicta.

Papiria tribus a Papirio vocata.

Pupinia tribus ab agro Pupinio.

Popillia tribus a progenetrice traxit vocabulum.

. . . . || *P*-rorsi
. . . . rec-
. . . . || *Pugio* . . . . . . detur
. . . . no-
. . . . nsue-
. . . . *u*oque
. . . . || *Praebia* . . . . . di ma-
. . . . s cau-
. . . . || *Parare* . . . . *u*nus
. . . . bus P. R.
. . . . *a*cere
. . . . ebus le
. . . . o quoque
. . . . rum ex-
. . . . sulibus ae-
. . . . *a*tque ex ea
. . . . s magistra-
. . . . intra dies
. . . . ias inter se pa-
. . . . . . || *Praetor* . . Inter civis, aliter † inter
. . . . i lege primum frs̄ †
. . . . circo sunt creati.
. . . . . || *Praemetium* . . . ante metitur, qua-
. . . . || *Prote*-lare dr̃ longe pro-
. . . . ē The † et signi-
. . . . . . || *Privato* . . . . se alebant mili-
. . . . merentur, quod in
. . . . *id* tempus, quod fuit pau-
. . . . capta est a Gallis,
. . . . ilites non fiebant.
|| *Porci* . . . . a signa quintum locum
. . . . lo, inter quos populos
. . . . ere firmari solet.
|| *Polimenta* . . . . dicebant testiculos

Prorsi limites appellantur in agrorum mensuris, qui ad orientem derecti sunt.

Pugio dictus, quod eo punctim pugnatur.

Praebia remedia.

Praemetium. quod praelibationis causa ante praemetitur.

Protelare longe propellere, ex Graeco videlicet τῆλε, quod significat longe.

Privato sumtu se alebant milites Romani paene ad id tempus, quo Roma est capta a Gallis.

Porci effigies inter militaria signa quintum locum obtinebat*, quia confecto bello inter quos pax fieret, caesa porca foedus firmare solebant.

Polimenta testiculi porcorum dicuntur, cum ca-

porcorum, cum eos castrabant, a politione segetum aut vestimentorum, quod similiter atque illa curentur. || Pater patrimus dicebatur apud antiquos, qui cum iam ipse pater esset, habebat etiam tum patrem. || Portisculus est, ut scribit Aelius Stilo, qui in portu modum dat classi. id autem est malleus cuius meminit Cato in dissuasione de rege Atialo †, et vectigalibus Asiae: «C. Licinio PR. remiges scribti cives Romanis † sub portisculum, sub flagrum conscribti veniere passim.» || Pro scapulis cum dicit Cato, significat pro iniuria verberum. nam conplures leges erant in cives rogatae, quibus sanciebatur poena verberum. his significat prohibus se † multos suos civis in ea oratione, quae est contra M. Caelium: «si em percussi, saepe incolumis abii. praeterea pre † rep. pro scapulis atque aerario multum R. P. profuit.» || Primanus tribunus apud Catonem † in ea, quae est contra Thermum de suis virtutibus: «Aliud est properare, aliud festinare. qui unum quidque † mature † transigit, i † properat: qui multa simul incipit neque perficit, i † festinat.» || Prorsus porro vorsus, nisi forte ex Graeco προ. † Cato de feneratione legis Iuniae: «Camerni † cives nostri oppidum pulchrum habuere, agrum optimum atque pulcherrimum, rem fortunatissimam. cum Romam veniebant, prorsus devertebantur pro hospitibus ad amicos suos.» || Prohibere comitia, dicitur vitiare diem morbo, qui vulgo quidem maiore, † ceterum ob id ipsum comitialis appellatur. Cato in ea oratione, quam scribsit de sacrilegio † commisso: «domi cum auspicamus, honorem medium † immortalium velim habuisse servi. † ancillae, si quis eorum sub centone crepuit, quod ego non sensi, nullum mihi vitium facit. si cui ibidem servo aut ancillae

strantur, a politione vestimentorum, quod similiter, ut illa, curantur.

Pater patrimus dicitur, qui, cum ipse pater sit, adhuc patrem habet.

Porticulus est, qui in portu modum dat classi. Est autem malleus.

Pro scapulis cum dixit Cato, significavit pro iniuria verberum.

Primanus* tribunus erat, qui primae legioni tributum scribebat.

Properare aliud est, aliud festinare; qui unum quid mature transigit, is properat; qui multa simul incipit neque perficit, is festinat.

Prorsus porro vorsus.

dormienti evenit, quod comitia prohibere solet, ne is + quidem mihi vitium facit.» || Penatores qui penus gestant. Cato adversus M. † Acilium quarta: «postquam nativitas + ex navibus eduxi, non ex militibus atque nautis piscatores penatores fici sedarum + dedi.» || Pilates + lapidis genus, cuius M. + Cato originum L. V.: «lapis candidior quam pelastes.» || Peregrina sacra appellantur, quae aut evocatis dis in oppugnandis urbibus Romam sunt conata, + aut quae ob quasdam religiones per pacem sunt petita, ut ex Phrydia + Matris Magnae, ex Graecia Cereris, Epidauro Aesculapi: quae coluntur eorum more, a quibus sunt accepta. || Peculatus furtum publicum dici cœptus est a pecore, quia ab eo initium eius fraudis esse cepit, + siquidem ante aes aut argentum signatum ob delicta poena gravissima erat duarum ovium et XXX bovum. ea lege † sanxerunt T. Menonius † Lanatus et P. Sestius Capitolinus cos. quae pecudes, postquam aere signato uti coepit P. R., Tarpeia lege cautum est, ut bos centusibus, ovis decusibus aestimaretur. || Potitium et Pinarium Hercules, cum ad aram, quae hodieque maxima appellatur, decimam bovum, quos a Geryone abductos abigebat. † Argos in patriam. profanas + sedgenus + sacrifici edocuit. quae familia et posteri eius non defuerunt decumantibus usque ad Appium Claudium Censorem, qui quinquaginta millia aeris gravis his deditus † servos publicos edocerent ritum sacrificandi: quo facto Potiti, cum essent ex familia numero duodecim, omnes intererant + intra diem XXX. Pinarius quod non adfuit sacrificio, pestea + cautum est, ne quis Pinariorum ex eo sacrificio vesceretur. || Plebei † epudicitiae † sacellum + in vico Longo est, quod, cum Verginia patrici generis femina, convivio † facto inter patres et ple-

Peregrina sacra sunt dicta, quae ab aliis urbibus religionis gratia sunt advecta.

Peculatus, id est furtum publicum, dici coepit a pecore tunc cum Romani praeter pecudes nihil haberent.

Plebeiæ pudicitiæ sacellum Romae ut sacra cetera colebatur.

bem, n . . . .
sul . . . .
qui . . . .
bit . . . .
sere . . . .
eo iu . . . .
|| Porto-*rium* . . . .
port*i* . . . .
diato . . . .
in ve . . . .
ter dua . . . .
liusque . . . .
Corun . . . .
intra . . . .
quid at . . . .
iestatesp † . . . .
dam propibus et . . . .
sint. || Prim*i-genius* . . . .
condenda ta . . . .
iumenti velut exe . . . .
utrimque media *p* . . . .
lari iudicio qui et ip . . . . || *Parilibus* .
bem condidit Rom . . . .
habebant iunto . . . . || *Praetexta* . . . .
ali licebat uti. q . . . .
ius magistratus hab . . . .
loco publicos lud . . . .
utitur, et scribam hab . . . .
quos facit, ludos . . . .
libus et Praetoribus vota . . . .
rantiam sacra † novorum . . . .
tum est uti, emit † votum . . . .
que item Valerius vica . . . .
ra ex senatu, inprobar . . . . || *Pilae* . . . .

Primigenius sulcus dicitur, qui in condenda nova urbe tauro et vacca designationis causa inprimitur.

Parilibus Romulus Urbem condidit, quem diem festum præcipue habebant iuniores.

Praetexta pulla nulli alii licebat uti, quam ei qui funus faciebat.

Pilates genus lapidis. Cato: «Lapis candidior quam pilates.»

Pilæ et effigies viriles et muliebres ex lana Conpi-

. . . . compitis
. . . . deorum
. . . . nt La-
. . . . quot
. . . . nt li-
. . . . ocantur.
. . . . *t*enti.
|| *Primigeniae* . . . . ipio
. . . . Fortu-
. . . . eris
. . . . *e*nit-
. . . . aemu-
. . . . urbem
. . . . *a*nnis
. . . . quum Pu-
. . . . ti debebat
. . . . || Pueri, im-
. . . . ntur Atta-
. . . . versibns docet
. . . . . . || *Pueri* . . m signum ad salinas
. . . . signum allatum
. . . . quod sunt cona-
. . . . re, nemo unquam
. . . . propter ipsum signum
. . . . s sub signo abierunt
. . . . dunt, simul ut
. . . . ti erexerunt ad qui
. . . . s. || Plena sue Tellu-
. . . . id genus cum serem †
. . . . en fodiendo corrum-
. . . . . . || *Plotos* . . Umbri, pedibus planis
. . . . bus utuntur in venando
. . . . cant semiplotia et
. . . . us poeta, quia Umber

talibus suspendebantur in conpitis, quod hunc diem festum esse deorum inferorum, quos vocant Lares, putarent. quibus tot pilae, quot capita servorum; tot effigies, quot essent liberi, ponebantur, ut vivis parcerent et essent his pilis et simulacris contenti.

Ploti appellantur, qui sunt planis pedibus. Unde et poeta Accius, quia Umber Sarsinas erat, a pedum planitie initio *Plotus*, postea *Plautus* est dictus. Soleas quoque dimidiatas, quibus utebantur in venando, quo planius pedem ponerent, *semiplotia* appellabant.

Sarsinas erat, a pedum planitia initio Plotus, postea Plautus cẹptus † est dici. || Postumus cognominatur post patris mortem natus. Plautus in Aulularia: «Post mediam aetatem qui media † ducit uxorem domum, si eam sine † xanum † praegnatem fortuito fecerit, quid dubitas, quin sit paratum his nomen pueris Postume †?» || Porcas, que † inter duci † sulcos fiunt, ait Varro dici, quod porrigant † frumentum. || Parmulis pugnare milites soliti sunt. quarum usum sustulit C. Marius datis in vicem earum Bruttianis. || Porcam auream et argenteam dici ait Capito Ateius, quae et si numero hostiarum non sint, nomen tamen earum habere; alterum † ex auro, alterum † ex argento factam adhiberi sacrificio Ceriali. || Pulcher bos appellatur ad eximiam pinguitudinem perductus. || Propudi ait † porcus dictus est, ut ait Capito Ateius, quin † sacrificio gentis Claudiae velut plamentum † et exsolutio omnis contractae religionis est. || «Parum cavisse videri» pronuntiat magistratus, cum de consiliis † sententia capitis quem condempnaturus est. || Piscatori ludi vocantur qui quodannis † mense Iunio trans Tiberim fieri solent a PR. Urbano pro piscatoribus Tiberinis, quorum quaestus non in Macellum pervenit, sed fere in aream Volkant, † quod id genus pisciculorum vivorum datur ei Deo pro animis humanis. || Publicius clivus appellatur, quem duo fratres L † M. Publici Malteoli † Aediles Cur. pe . . . uaris † condemnatis ex pecunia, quam coeperat, † munierunt, ut in Aventinum vehiculi, † hel † venire † possit. || Praedia † rursus Verrius vocari ait ea remedia, quae data † Cecilia † uxor Tarquini Prisci invenisse ex

Porcas, quae in agris fiunt, ait Varro dici, quod porrigant frumentum.

istimantur +, et inmiscuisse on' + suae, qua praecincta statua eius est in aede $\overline{scs}$ +, qui deus dius fidius vocatur, ex qua zona periclitantes ramenta sumunt. ea vocari ait praedia, quod mala prohibeant. || Priscae latinae coloniae appellatae sunt, ut distinguerent a nobis, + quae postea a populo dabantur. || Praetor ad portam nunc salutatur his + qui in provinciam Propraetore aut Pro consule exit: cuius rei morem ait fuisse Cincius in libro de Consulum potestate talem: «Albanus + rerum potitos usque ad Tullum regem: Alba deinde diruta usque at + poectum + Murem cos. populos latinos ad capudo + etentinae +, quod est sub monte Albano, consulere solitos, et imperium communi consilio administrare itaque quo anno Romanos im$\overline{prs}$ + ad exercitum mittere oporteret iussu nominis Latini, conplures nostros in Capitolio a sole oriente auspicis operam dare solitos. ubi aves addixissent, militem illum, qui a communi Latio missus esset, illum quem aves addixerant, Praetorem salutare solitum, qui eam provinciam optineret Praetoris nomine.» · || Patricios, Cincius ait in libro de comitiis, eos appellari solitos, qui nunc ingenui vocentur. || Possessiones appellantur agri late patentes publici privatique, quia + non mancipatione, sed usu tenebantur, et ut quisque occupaverat, collidebat. † || Potestur, Scipio Africanus in ea, quae est de inperio D. Bruti. et, poteratur, C. Gracchus in ea qua uous † est cum circum concillabula † iret. || Probrum virginis Vestalis ut capite puniretur, vir, qui eam incestavisset, verberibus necaretur: lex fixa in atrio Libertatis cum multi † alis legibus incendio consumpta est, ut ait M. Cato in ea oratione, quae de Auguribus inscribitur. adicit quoque virgines Vestales sacerdotio exaugu-

rat . . . .
era . . . .
ex . . . .
ta . . . .
sup . . . .
scri . . . .
viri . . . .
cons . . . .
in eo . . . .
licto . . . .
istim . . . .
consu . . . .
os au*t* . . . .
nemo . . . .
dicant . . . .
trib' XXX . . . .
de capite ci . . . .
vetant X*II* . . . .
neficos quinq*ue* . . . .
nant, quia ipsi in . . . . ‖ *Punici* . .
tur non Poeni †, quamvis . . . .
antur, et Punicum bel . . . .
lanter †: nam quae soleb . . . . ‖ *Philo-*
logam Ennius in p̄ . . . .
brariorum qui eaque † fem . . . .
lino. etiam ipsi Gr*a* . . . .
gos, philargyros . . . .
rius appellari, mu*t* . . . .
vox explanata non . . . .
nomina etiam in vi . . . .
dicimus tam hic lapis q . . . . ‖ *Parti-*
cipia appellantur, quæ . . . .
nem rerum significant, e . . . .
tempora, personas recipi . . . .

Punici dicuntur, non Poeni, quamvis a Phoenice sint oriundi.

. . . . ‖ Por-
. . . . te
. . . . ‖ *Poe*-
. . . . ob
. . . . ntur.
‖ *Pullariam* . . . . Pla-
. . . . ‖ *Proce*-
. . . . ‖ Pertu-
. . . . ‖ *Pe*-s dr̃ +
. . . . de ruit
. . . . L. I. An-
. . . . mu
‖ *Pollit* . . . . dixit
. . . . ‖ Petre-
. . . . *is* aut
. . . . *ab* agri vitio,
. . . . vep̄cilli †. C.
. . . . vertar ad illam
. . . . inpudentior
. . . . nter legationes
. . . . test. ‖ Pelliculatio-
. . . . do, quod est inducen-
. . . . e, quam scribsit de
. . . . ‖ *Papisio*-s, Cato sæpe dicit, ut
. . . . boses, locor † dicebant.
. . . . properie mari opus est.»
‖ *Praemiosam* . . . . . . in orationem † quam scrib-
. . . . inpudentiam præmio-
. . . ‖ *Pastales* . . . . cienter Cato dixit in ea
. . . . *pasc*alis ovis vetuit.»
. . . . *as* appellat in ea ora-
. . . . *pre*cio Tarenti, plus C.
. . . . uam ignaro + Terentino +
. . . . ‖ «*Peric*ulat*us* sum», Cato ait in

Portunus, qui et *Palaemon**, a Romanis inter deos colebatur.

Poenas pendere in eo proprie dicitur, qui ob delictum pecuniam solvit, quia penso aere utebantur.

Pullariam Plautus dixit manum dextram.

Procedere dicebant interdum pro* succedere, interdum pro porro cedere.

Pertusum dolium cum dicitur, ventrem significat.

Pollit pila ludit.

Pelliculationem Cato a pelliciendo dixit.

Præmiosa pecuniosa.

Pastales oves Cato posuit pro pascuales.

Petreia vocabatur, quae pompam praecedens in coloniis aut municipiis imitabatur anum ebriam, ab agri vitio, scilicet petris, appellata*.

Periculatus sum Cato est usus in dicendo.

ea oratione, quam scribsit ad litis Censorias. || Parsi non peperci, ait Cato in eadem oratione: «Scio fortunas secundas neglegentiam prendere solere: quod uti prohibitum irem, quod in me esset, meo labori non parsi.» || Praedonulos Cato hypocoristicos dixit in epistularum + «quia saepe utiles videntur praedonuli.» || Praecem singulariter idem in ea, quae est de coniuratione. || «Pulchralibus atque cupidus +». idem in ea, quae est de fundo oleario. || Punctatoriolas levis pugnas appellat Cato in ea, quam dixit de re Histriae militari. || Proaedificatum dicitur, quod ex privato loco processit in publicũ solum. || Percunctatum patris familiae nomen ne quis servum mitteret, leges † anotum † fuisse ait Cato in ea, quam + legem Orciam dissuadet. || Prodidisse non solum in illis dr̃, qui patriam hostibus prodiderunt, sed etiam tempus longius fecisse, ut Cato: «Te, C. Caecilii +, diem prodisse + militibus legionis III, cum proditionem non haberent.» || Pavimenta Poenica marmore Numidico constrata significat Cato, cum ait in ea, quam habuit, ne quis Cos. bis fieret: «dicere possum, quibus villae atque aedes aedificatae, atque expolitae maximo opere citro atque ebore atque pavimentis Poeniciistent +». || «Prolato aere astitit», Ennius Achillae in † Aristarchi cum ait, significat clipeo ante se protento. || Poenitam + offam Naevius appellat absegmen carnis cum coda: antiqui autem offam vocabant abscisum globi forma, ut manu glomeratam pultem. || Privatae feriae vocantur sacrorum propiorum +, velut dies natales, operationis +, denecales. || Pronubae adhibentur nuptis, quae semel nupserunt, ut matrimonia paupertatem + auspicantes. || Pudicitiae signum in foroubovario + est, ubi familiana aedisset + Herculis. eam quidam Fortunae esse existimant. Item via Latina ad milliarium illi † Fortunae Muliebris, nefas

Parsi idem Cato dixit, non peperci.

Prædonulos hypocoristicos id est deminutive idem Cato posuit pro praedonibus.

Precem singulariter.

Pulchralibus pro pulchris.

Punctariolas leves pugnas identidem ipse dixit.

Proædificatum dicitur, quod ex privato loco processit in publicum solum.

Prodidisse tempus longius fecisse.

Pavimenta Poenica, hoc est marmore Numidico strata.

Prolato ære apud Ennium significat scuto ante se protento.

Privatæ vocabantur feriae sacrorum propriorum, velut dies natales.

Pudicitiæ ignum Romae colebatur, quod nefas erat attingi, nisi ab ea, quae semel nupsisset.

est attingi. nisi ab ea, quæ semel nupsit. || Patrimi et matrimi puero † prætextati tres nubente † deducunt; unus, qui facem præfert ex spina alba, quia noctu nubebant; duo, qui tenent nubentem. || Pilentis et carpentis per urbem vehi matronis concessum est, quod cum aurum non reperiretur, ex voto, quod Camillus voverat Apollini Delphico, contulerunt. || Prima aut secunda hora ducant † sponsalibus hominis † causa, ut optima ac secundissime veniant. † || Prætextum † sermonem quidam putant dici, quod prætextatis nefas sit obsceno verbo uti. aliquod † nubentibus depositis prætextis a multitudine puerorum obscena clamentur †. || Palatualis Flamen constitutus est, quod in tutela eius deæ Palatium est. || Portenta existimarunt quidam gravia esse, ostenta bona. alii portenta quædam bona, ostenta quædam tristia appellari. portenta, quæ quid porro tendeatur †, indicent: ostenta, quę tantummodo ostendant; monstra, ... præcipiant quoque remedio †. || Postularia fulgura quæ votorum ut † sacrificiorum spretam † religionem desiderant. || Pestifera, quæ mortem, aut exilium ostendunt. || Peremptalia, quae superiora fulgura ut † portenta peremunt, idest olunt †. || Pullus Iovis dicebatur que † Fabius, cui Eburno cognomen erat propter candorem, quod eius natis fulmine icta erat. antiqui autem puerum, quem quis amabat, pullum eius dicebant. || Peregrinus ager est, qui neque Romanus, neque hostilius † habetur. || Publica sacra, quæ publico sumptu pro populo fiunt, quæque pro montibus, pagis, curis, sacellis, ad † privata, quæ pro singulis hominibus, familiis, gentibus fiunt. || Peremne dicitur auspicari, qui amnem, aut aquam, quæ ex sacro oritur, auspicato transit. || Puls potissimum datur pullis in auspiciis, quia ex *ea ne-*

Patrimi et matrimi pueri tres adhibebantur in nuptiis, unus, qui facem præferret ex spina alba, quia noctu nubebant, duo, qui nubentem tenebant.

Prima aut secunda diei hora causa ominis sponsalibus tribuebatur*.

Pronubæ adhibentur nuptis, quae semel nupserunt, causa auspicii ut singulare perseveret matrimonium.

Prætextatis nefas erat obsceno verbo uti, ideoque *praetextum* appellabant sermonem, qui nihil obscenitatis haberet.

Palatualis flamen ad sacrificandum ei deae constitutus erat, in cuius tutela esse Palatium putabant.

Puer, qui obscene ab aliquo amabatur, eius, a quo amatus esset, *pullus* dicebatur. Unde Q. Fabius, cui Eburno cognomen erat propter candorem, quod eius natis fulmine icta esset, *pullus Iovis* appellatus est.

Publica sacra, quæ pro populo fiebant; *privata*, quæ pro singulis hominibus familiisque, appellabant.

Prodit non solum in apertum exit significat, sed etiam porro it.

Portenta rerum fieri dicuntur, cum solida corpora raro se ostendunt, ut cometae, turbines, barathra, sereno cælo facta tonitrua.

Puls potissimum dabatur pullis in auspiciis, quia ex

cess . . . .
id est t . . . .
nem † . . . .
non . . . .
qui pa . . . . || *Prodit* . . . . .
tum ex . . . . || *Porten-*
ta rer . . . .
se ost . . . .
toni*tr* . . . . || *Pedestria* . .
picia . . . .
teris*que* . . . . *Propter-*
via ap . . . .
ostent . . . .
infirm . . . . || *Piacula-*
ria app . . . .
quendi *co* . . . .
fugit, aut . . . .
oportuit pa . . . . || *Pestifera* .
sunt, cum cor i . . . .
in iocinere. || Pul-*larium* . . . .
quidam putant, quia no*n* . . . .
re est, avem auspica*n* . . . . || *Praepetes*
aves dicuntur, quæ se . . . .
nam antiqui præpetere . . . .
|| Pecunia sacrificium . . . .
tumque † causa mola p*u* . . . .
cio, quia omnis res fam . . . .
dicimus ex his rebus con . . || *Procurationes* . .
appellantur, quæ fulg*u* . . . .
iecta, depellendorum ma . . . .
bonorum causa fiunt. || P . . . .
vanda iudicant pri . . . .
peræ administratis, u . . . .
stabillantur † || Parilia fe*sta* . . . .

ea necesse erat aliquid decidere, quod tripudium faceret, id est terripavium.* *Pavire* enim ferire est. Bonum enim augurium esse putabant, si pulli, per quos auspicabantur, comedissent, præsertim si eis edentibus aliquid ab ore decidisset. Sin autem omnino non edissent, arbitrabantur periculum inminere.

Pedestria auspicia nominabant, quæ dabantur a vulpe, lupo, serpente, equo ceterisque animalibus quadrupedibus.

Piacularia auspicia appellabant, quæ sacrificantibus tristia portendebant, cum aut hostia ab ara effugisset, aut percussa mugitum dedisset, aut in aliam partem corporis, quam oporteret, cecidisset.

Pestifera auspicia esse dicebant, cum cor in extis, aut caput in iocinere non fuisset.

Præpetes aves dicuntur, quæ se ante auspicantem ferunt. Nam *praepetere* dicebant pro anteire.

Pecunia sacrificium fieri dicebatur, cum fruges fructusque offerebantur, quia ex his rebus constat, quam nunc pecuniam dicimus.

. . . . u pa-
. . . . || *Volubrum* . . um in
. . . . || Pu-
. . . . *g*uribus
. . . . plu-
. . . . go ve-
. . . . rtis
. . . . tium in
. . . . iatæ
. . . . *Qui*rinal
. . . . *ext*ra ur-
. . . . es faci-
. . . . *fe*cisti
|| *Picum* . . . . ait, ob
. . . . uum, Faunum
. . . . vit: et ex
. . . . adfecit: ut
. . . . givos Aenean
. . . . civitatem, iunxit
. . . . *s*timant quam
. . . . formula, quæ est
. . . . istra, ut eius significa-
. . . || *Patres* . llantur, ex quibus Senatus
. . . . *co*nditæ Romulus C.
. . . . quorum consilio atque
. . . . ministraretur; atque
. . . . agrorum partes ad
. . . . perinde ac liberis.
|| *Pondo* . . . . *s*olebant iam inde a Ro-
. . . . argenti signati ul-
. . . . publicæ et privatæ
. . . . nt. || Publica pondera
. . . . ex ea causa Iunius in
. . . . t, quod duos † illi † pet. m. †

Polubrum pelluvium vas, quod nos *pelvem* vocamus.

Patres senatores ideo appellati sunt, quia agrorum partes adtribuerant tenuioribus ac si liberis propriis.

Trib. pleb. rogarint his verbis: «Ex ponderibus publicis, quibus hac tempestate populus oetier qui † solet, uti coæquatur † sedulum, ut hi † quadrant † alvini † octoginta pondo siet: congius vini decemp. is †: sex sextari congius siet vini: duo † quinquaginta sextari quadarantat † siet vini. sextarius æquus æquo cum librario siet: sex de quinque libræ † in modio sient. si quis magistratus adversus hac d. m. pondera, modiosque. vasaque publica modica, minora, maiorave faxit, iussit vere † fieri, dolumve adduitque † ea fiant, eum quis volet magistratus multaretur †, dum minore patris † familias taxat, liceto; sive quis in † sacrum iudicare voluerit, liceto». ‖ Pecuum, cum dixit M. Cato per casum genetivum, a singulari casus recti formavit, quo utebantur antiqui, id est pecu, ac testu, tonitru, genu, verum, quorum omnium genetivus pluraliter geminat u. litteram: nunc quia dicimus †, ut pectus, eam quæ in usu est, formam in declinationibus sequimur. ‖ Præteriti Senatores quondam in opprobrio non erant, quod, ut reges sibi legebant, sublegebantque. quos in consilio publico haberent, ita post exactos eos Consules quoque et Tribunos † militum consulari potestate coniunctissimos sibi quoque † patriciorum, et deinde plebeiorum legebant; donec Ovinia Tribunicia intervenit, qua sanctum est, ut Censores ex omni ordine optimum quemque curiati † in senatu † legerent. quo factum est, ut qui praeteriti essent et loco moti, haberentur ignominiosi. ‖ «Pro censu classis iuniorum» Ser. Tullius cum dixit in discriptione centuriarum, accipi debet in censu, ut ait M. Varro in L. VI. rerum humanarum. sicuti pro ae*de Ca*storis, pro tribunali, pro testimonio.

Pecuum dixit Cato genetivum pluralem ab eo, quod est pecu.

|| Procum patricium indiscriptionec† eas+ siumquam† fecit Ser. Tullius, significat procerum. i. + enim sunt principes. nam proci dicuntur, qui poscunt aliquam in matrimonium, Graece νηστηρες +. est enim procare poscere, ut cum dicitur in iudice conlocando «si alium procas, nive eum procas» hoc est poscis; unde etiam meretrices procaces. || Praerogativae centuriẹs + dicuntur, ut docet Varro rerum humanarum l. VI., quẹrus . . . † Romani, qui ignorarent petitores, facilius eos animadvertere possent. Verrius probabilius iudicat esse, ut cum essent designati a prærogativis, in sermonem res veniret populi de dignis, indignisve, et fierent cẹteri diligentiores ad suffragia de his ferenda. || Peculium servorum pecore + item dictum est, ut ex + pecunia patrum familiae. || Puelli perdeminutionem † a pueris dicti sunt. itaque et Ennius ait: «Pẹnisolitis † uos † sacrificare puellos.» et Lucilius: «cumque hic tam formosus homo, ac te dignus puellus.» Et Plautus: «holim+ huic puello sese venum ducier.» || Præciamitatores + dicuntur, qui Flaminibus Diali, Quirinali, Martiali, antecedent + exclamant fere his † publicis, ut homines abstineant se opere, quia his opus facientem videri + religiosum est. || Pedum est quidem baculum incurvum, quo pastores utuntur ad conprehendendas oves, aut capras, a pedibus. cuius .m. etiam Vergilius in Bucolicis, cum ait: «At tû sume pedum.» sed in eo versu, qui est in Iphigeniẹ + Enni: «procede gradum. proferre pedum, nitere, cessas?» idipsum + iaculum + significari, cum ait Verrius, mirari satis non possum, cum sit ordo talis, et per eum significatio aperta, gradum proferre pedum + cessas + nitere. || Pone gravi sono antiqui utebantur prologi † significatione. Sed praeicientes vocabu-

Procare poscere est, unde et *proci* et meretrices *procaces*, et verbum *procas*, id est poscis.

Peculium servorum a pecore dictum, sicut et pecunia nobilium.

Puelli pueri per deminutionem. Ennius: «Poeni soliti suos sacrificare puellos.

Præciamitatores dicebantur, qui flamini Diali, id est sacerdoti Iovis, antecedebant clamantes, ut homines se ab opere abstinerent, quia his opus facientem videre inreligiosum erat.

Pedum pastorale baculum incurvum, dictum, quia illo oves a pedibus conprehenduntur.

Pone gravi sono ponitur pro loci significatione.

li . . . .
. . . .
. . . . ‖ *Pe-*
r-*imit* . . . .
‖ P-*ure lautum* . . . .
la . . . .
lti . . . . ‖ *Pura vest-*
im-*enta* . . . .
fici . . . .
sita, ...
ex h . . . .
voca . . . .
tiat*a* . . . . ‖ *Procalato* . . . . . .
procitat*o* . . . . ‖ *Praefericulum* . .
aeneum s . . . .
lut pelvis . . . .
rio Opis Co . . ‖ *Patellae* . . . .
item sacris f*a* . . . .
velut capidul . . . . ‖ *Pantices*
frus ventris. ‖ P . . . .
pellat a quo etia . . . .
sus. ‖ Procincta clas . . . .
prelium + instructus, et pa . . . .
dere non licet: ant . . . .
dixerunt, ut nunc quoq*ue* . . . .
tus est. procincta autem . . . .
ad pugnam ire solit . . . .
ta in procinctu fieri . . . . ‖ *Posimi-*
rium esse ait Antistius . . . .
ficalis pomerium, id est l . . . .
Cato. olim quidem omn . . . .
tinum, nunc etiam intra æ . . . .
quasi promoerium †. solet a*u* . . . .
ruspomeri † proferendi . . . .

Pure lautum, aqua pura lavatum.

Pura vestimenta sacerdotes ad sacrificium habebant, id est non obsita, non fulgurita, non funesta, non maculam habentia.

Procalato * provocato.

Præfericulum vas aeneum sine ansa patens summum, velut pelvis, quo ad sacrificia utebantur.

Patellæ vasula parva picata, sacrificiis faciendis apta.

Pantices frus ventris.

Perimit adimit, tollit, unde et peremptus, interfectus.

Procinctam classem, id est paratam ad bellum militum multitudinem, Diali flamini videre non licuit.

Posimirium pontificale pomerium, ubi pontifices auspicabantur. Dictum autem pomerium, quasi promurium, id est proximum muro.

. . . .
. . . .
. . . . tem
. . . . nu
. . . . sed
. . . . ciat
. . . . ad
. . . . *n*e-
. . . . moe-
. . . . *R*omus +
. . . . in se-
. . . . si tac-
. . . . ntifi-
. . . . agrumque
. . . . *a* consti-
. . . . retur, tum
. . . . e solitos :
. . . . *m*inus maiusve
. . . . *i*bus effereatis +.
. . . . veluti post moe-
. . . . intro muris + urbis.
|| *Promptum* . . . . it suo, videri ait po-
. . . . de cuius ære tutê-
. . . . um triticum in commen-
. . . . quidam prolatum signifi-
. . . . mptum. sed proprium + ait
. . . . turum factum sit; cui
. . . . est, cum præsertim aliud
. . . . pantoleium + appelletur,
. . . . mo. || Potitus servitu-
. . . . qui, ut ait Labeo, servitu-
. . . . *d*ines proxime Græci no-
. . . . dicebatur ab antiquis
. . . . . . || *Penus* . ocatur locus intimus in æ-

Penus vocabatur locus in aede Vestae intimus.

de Vestæ segetibus saepius †, qui certis diebus circa Vestalia aperituri. † dies religiosi habentur. || Planta oliaginea est virga foliata ex olea deplantata. || Pomonal est in agro Solonio, via Ostiensi ad duodecimum lapidem deverticulo a miliario octavo. || Pubes et qui pubem † generare potest: his † incipit esse a quattuordecim annis: femina aquodecem † viri potens, sive patiens, ut quidam putant. || Prandicula antiqui dicebant, quæ nunc lentacula. † || Prodiguæ hostiæ vocantur, ut ait Veranius, quæ consumuntur, unde homines quoque luxuriosi, prodigi. || Petronia amnis est in Tiberim perfluens, quam magistratus auspicato transeunt, cum in campo quid agere volunt. quod genus auspici peremne vocatur. amnem autem femininę † antiquod † enuntiabant. || Penetrale sacrificium dicitur, quod interiore parte sacrari conficitur. unde et penetralia cuiusque dicuntur; et penes nos, quod in potestate nostra est. || «Puri, probi, profani, sui auri» dicitur in manumissione sacrorum causa. ex quibus puri significat, quod in usu porco † non fuerit. probi quod recte excoctum purgatumque sit. profani, quod sacrum non sit et quod omni religione solutum sit; sui, quod alienum non sit. || Pacionem antiqui dicebant, quam nunc pactionem dicimus. unde et pacisce † adhuc, et paceo † in usu remanet. || Presan. . . . . porca dicitur, ut ait Veranius, quæ familiæ pugnandæ † causa Cereri immolatur, quod pars quædam eius sacrifici fit in conspectu mortui eius, cuius funus instituitur. || «Pateram perplovere» in sacris cum dicitur, significat pertusam esse. || Pastillum est in sacris libi genus rutundi. || Puilia saxa esse ad portum, qui sit secundum Tiberim, ait Fabius Lictor †, quem locum putat Labeo dici, ubi fuerit Ficâna via Ostiensi ad lapidem undecimum. || Pavè-

Pubes puer, qui iam generare potest. Is incipit esse ab annis quattuordecim; femina viripotens a duodecim.

Prandicula lentacula.

Prodiguæ hostiæ vocantur, quæ consumuntur, unde homines quoque luxuriosi prodigi.

Petronia nomen amnis in Tiberim defluentis.

Penetrale sacrificium dicebatur, quod interiore parte sacrarii conficiebatur. Unde et *penetralia* cuiusque dicuntur, et *penes* nos, quod in potestate nostra est.

Puri, probi, profani, sui auri dicebatur in manumissione sacrorum causa. Ex quibus puri significat, quod in usu sporco non fuerit; probi, quod recte excoctum purgatumque sit*; profani, quod sacrum non fuerit; sui, quod alienum non sit.

Pacionem antiqui dicebant, quam nunc dicimus pactionem, unde et *pacisci* adhuc et *paceo* in usu remansere.

Pateram perplovere cum dicerent, significabant pertusam esse.

Pastillum in sacris libi genus rotundi.

ri frumenta dicebant antiqui, quæ de vagina non bene exibant. || Paludati in libris auguralibus significat, ut ait Veranius, armati, ornati. omnia enim militaria ornamenta paludamenta dici. || Puri. menstrio † esse dicuntur, qui sacrorum causa toto mense in cerimoniis † sunt, idest puri sint certis rebus carendo. || Prox, bona vox, velut quidam præsignificare videtur, ut ait Labeo de iure pontificio L. XI. || Penatis singulariter Labeo Antistius posse dici putat, quia pluraliter Penates dicantur, cum patiatur portio † etiam Penas dici, ut optimas, primas, Antias. || Proculiunt, promittunt ait significare Antistius de iurę † pontificali L. VIIII. || Popularia sacra sunt, ut ait Labeo, quæ omnes cives faciunt, nec certis familiis abtributa † sunt: Fornacalia, Parilia, Laral. † porca præcidania †. || Pollucere merces . . . . . . liceat, sunt far, polenta, vinum, panis fermentatis, † ficus passa, suilla, bubula, agnina, casei, ovilla, alica, sesāma, et oleum, pisces, quibus est squama, præter squatum†: Herculi autem omnia æsculenta †, posculenta †. || Profestum est facere † tamquam profanum facere, idest, quod eo die, qui dies feriarum non est, facere † vel ut quidam dixerunt, pro eo facere velut feriæ non sint; aut id facere, quod feris fieri non liceat. Itaque diem profestum, diem sine feriis esse. || Profanum est, quod fani religione non tenetur. || Procubitores dicuntur feri vetites †, qui noctu custodiæ causa ante castra excubant, cum castra hostium in propinquo sunt, ut M. Cato in eo, quem de re militari scripsit. || Properam, pro celeri, ac strenua dixisse antiquos testimonio est Cato, cum ait in libro de re militari: «tertię † fastris † eductio celeris prosperaque † est.» || Prop . . sta dolia ait dici Labeo

Paludati armati, ornati. Omnia enim militaria ornamenta *paludamenta* dicebant.

Prox bona vox, ut aestimo, quasi proba vox. *Penates* alii volunt, ut habeat nominativum singularem penas, alii penatis.

Proculiunt promittunt.

Profestum diem dicebant, qui festus non erat.

Profanum dicitur, quod fani religione non tenetur.

Procubitores dicuntur, qui noctu custodiae causa ante castra excubant, cum castra hostium in propinquo sunt.

Properam celerem strenuamque significat.

qui . . . .
r . . . .
ter . . . .
det . . . . || *Priveras* . . .
priv . . . . . . || *Praecidere* . . . .
tur qui + ... || *Pube* .
sen . . . .
ab . . . .
can . . . .
qu*a* . . . .
susc . . . .
dem . . . .
deci . . . .
conc . . . .
agero . . . .
eadem . . . .
tera loc . . . .
fulgura s . . . . || *Pecunia,*
quae erogatur . . . .
cari edicta q*uod* . . . .
in eodem libro . . . .
dixi + existimat . . . .
salla in explana . . . . || *Pipulum* . . .
ploratus. || Prom*el* . . . .
ri lituum provere +. || *Purime* . . . .
rissime tenuer . || *Peregrinus* . . . .
publicos est ut . . . .
et iure † Augurum . . . . . || *Proditio* . . .
prodictio : namque prod . . . .
sens valet. || Patr . . . .
sit manifestum : quia . . . .
numerari inter do . . . .
|| Pristina, velut pris*t* + ...
eius modi dictita . . . .

Praecidere* antecidere, id est ante immolare.

Pube præsente est populo præsente, συνεκδοχικῶς ab his, qui puberes sunt,* omnem populum significans.

Priveras mulieres privatas.

Promellere litem promovere.

Purime tetinero purissime tenuero.

Pristina velut prinstina dictum est.

. . . .
. . . . e
. . . . s
. . . . nte
. . . . rum
. . . . qui
. . . . . . || *Praesagitio* . . . quod
. . . . *ictae*,
. . . . prae-
. . . . *TI*
. . . . *ITER.*
|| *Quirinus* . . . . lla-
. . . . ni eo
. . . . || Quiri-
. . . . ut le-
. . . . itum autem
. . . . tio ita con-
. . . . asi id suffra-
. . . . m Santra, pro-
. . . . lis est. porta-
. . . . lant, sive quod
. . . . . . quod proxime eam sacel-
. . . . usurpatio facta
. . . . positum est. qui-
. . . . dere fertur. Qui-
. . . . aqua et vino
. . . . tamen quidm † curis.
. . . . his ei sacra fiant;
. . . . satur. ab eiusdem autem
. . . . m Curres † Sabinae
. . . . s armis erat potens.
. . . . uli singulare usur-
. . . . oē preco, qui in funeris
. . . . illius † Quiris leto datus.

Præsagitio dicta, quod præsagire est acute sentire. Unde *sagae* dictae anus, quae multa sciunt, *et sagaces canes,* qui ferarum cubilia præsentiunt.

Quirinalis porta dicta, sive quod ea in collem Quirinalem itur, seu quod proxime eam est Quirini sacellum.

Quirites autem dicti post fœdus a Romulo et Tatio percussum, communionem et societatem populi factam indicant. || Quirinalia mense Februario dies, quo Quirini fiunt sacra. idem stultorum feriæ appellantur † antequam in eum commigrarent fere Sabini Curibus venientes post foedus inter Romulum et Tatium † quod quidem † suorum fornacalium sacrorum cognominant †, eo potissimum rem divinam faciunt. || Quirinalis collis, qui nunc dicitur, olim egonus † appellabatur, ante quam in eum commigrarent fere Sabinis † Curibus venientes post foedus inter Romulum et Tatium ictum. a quo hanc appellationem sortitus est: quamvis existiment quidam, quod in eo factum sit templum Quirino, ita dictum. || Quirina Tribus a Curensibus Sabinis appellationem videtur traxisse. || Quiritium fossae dicuntur, quibus Ancus Marcius circūdedit urbem, quam secundum ostium Tiberis posuit, ex quo etiam Ostiam. et quia populi opera eas facerat, appellavit Quiritium. || Quincentum et producta prima syllaba, et per c. litteram usurpant † antiqui, quod postea levius visum est, ita ut nunc dicimus pronuntiari. || Qui patres, qui conscripti vocati sunt in Curiam? quo tempore regibus urbem † expulsis, P. Valerius Cōs. propter inopiam patriciorum ex plebe adlegit in numerum senatorum C. et LX. et IIII., ut expleret numerum senatorum trecentorum, et † duo genera appellaret esse †. || Quispiam quin significet aliquis, et quaepiam aliquae †, similiter qui † alia eiusdem generis, ut dubium non est, ita ut † unde sequens pars eius coperit †, inveniri non potest. || Quinquatrus appellari quidam putant a numero dierum, qui fere his † celebrantur. quod scilicet errant tam hercule, quam qui triduo Saturnalia, et totidem

Quirinalia dies, quo Quirino fiebant sacra: et *stultorum feriae* sunt appellata.

Quirinalis collis dictus est, quia in eum commigrarunt Sabini a Curibus venientes, quamvis alii a templo Quirini dictum putent.

Quiritium fossæ dictæ, quod eas Ancus Martius, cum Urbem circumdedit, Quiritium opera fecit.

Quispiam significat aliquem, sed unde sequens pars eius usurpari coeperit, inveniri non potest.

Quinquatrus festivus dies dictus, quod post diem quintum iduum celebraretur, ut triatrus et sexatrus et septematrus et decimatrus.

diebus Competalia. nam omnibus his singulis diebus fiunt sacra. forma autem vocabuli eius, exemplo multorum populorum Italicorum enuntiata est, quod post diem quintum iduum est his † dies festus, ut aput Tusculanos Triatrus, et Sexatrus, et Septematrus, et Faliscos Decimatrus. Minervæ autem dicatur † eum diem existimant, quod eo die aedis eius in Aventino consecrata est. || Quinquertium vocabant antiqui, quem † Græci πένταθλον, ut indicat versus hic: «omnis aequalis vincebat quinquertio.» Livius quoque ipsos athletas sic nominat: «quinquertiones p̄co † in medium vocat.» || Quisquiliae dici putantur, quicquid ex arboribus minutis surculorum, foliorumve cadit: velut quicquidcadiae. Cæcilius: «quisquilias volantis, venti spolia, memoranti † modo.» et Novius in Togularia: «abi deturba te † saxo, homo non, quisquiliæ. quid est?» || Quintipor servile nomen frequens aput antiquos erat, a prænomine domini ductum, ut Marcipor, gripor †, quamvis sint, qui a numero natorum ex ancilla quinto loco dictum putent. || Quippe significare quod ni † testimonio est Ennius L. XL †: «quippe solent reges omnes in rebus secundis.» Idem L. XVI.: «quippe vetusta virum non est satis bella moveri.« item alii conplures. || Quianam pro quare, et cur, positum et † apud antiquos, ut Nævium in carmine Punici belli: «summe deum regnator, quianam genus isti †.» et in satyra,† quianam genus isti. et in satyra †: «quianam Saturnium populum pepulisti.» et Ennium in L. VII.: «quianam dictis nostris sententia flexa est.» || Quid nisi usurparise † antiquos, testis est Afranius in epistula: «Me auctore mater abstinebis‹ quod† nisi?» || Qui et aliis † ab antiquis dicebatur orcus.

Quinquertium Græci vocant πένταθλον, quo die quinque genera artium ludo exercebantur. Ipsos quoque athletas Livius quinquertiones appellat.

Quisquiliae putantur dici, quicquid ex arboribus minutis surculorum foliorumque cadit, velut quicquidcadiae.

Quintipor servile nomen frequens apud antiquos a prænomine domini ductum, ut *Marcipor*, scilicet a Quinto et Marco.

Quippe significat quidni.

Quianam pro quare et cur ponitur. Ennius: «Quianam dictis nostris sententia flexa est?»

Quietalis dicebatur ab antiquis orcus.

‖ Qui-*nctia prata* . . . .
sib . . . .
agr . . . .
Sen . . . .
Cin . . . .
riss . . . .
pec . . . . . . ‖ *Quintana porta* . . . . .
sis + ...
vos . . . .
quod eo . . . . ‖ *Quintiliani Luperci*
appel . . . .
est Lu . . . .
Luperci . . . .
Romuli . . . .
et Quincti*li* . . . .
quorum nu*m* . . . .
noris gratia . . . . ‖ *Quin-*
tanam classem . . . .
rex distribut . . . .
fecit, cum eas or*d* . . . .
sam de capite . . . .
nihil praeter se h . . . .
cilius sic .m. quod . . . .
adeptus. ‖ Querque-*ram* . . . .
nam quidam † querc . . . .
arboris, cum gra . . . .
ingentem evada . . . .
Opilius frigidam a . . . .
tem. Santra eam ex G . . . .
rem eiusmodi ka*ρκαρον* . . . .
etiam carcerem. Plau . . . .
erat bilis querqu*e* . . . .
«iactans me ut feb . . . .
ret alibi: «querque . . . .

Quinctia prata trans Tiberim a Quinctio Cincinnato, cuius fuerant, dicta sunt.

Quintana porta appellatur in castris post prætorium, ubi rerum utensilium forum sit. *

Querqueram frigidam cum tremore a Græco κάρκαρα certum est dici, unde et carcer. Lucilius : «Iactans me ut febris querquera.» Et alibi : «Querquera consequitur capitisque dolores.» Item Plautus : «Is mihi erat bilis querqueratus †.»

Quercus dicitur, quod id genus arboris grave sit ac durum, tum etiam in ingentem evadat amplitudinem. *Querqueram* enim gravem et magnam quidam putant dici.

|| *Quadriplatores* . . . . ius †
. . . . que †
. . . . ctio
. . . . *i*bus
. . . . ata
. . . . oē
. . . . abant
. . . . ab eo
. . . . *i*n
. . . . entis
. . . . que licto-
. . . . populo
. . . . ia Ca-
. . . . m̃ legum
. . . . populi do-
. . . || *Q. R. C. F. Quandoc Rex* . . mitia sic †,
. . . . n honorem
. . . . menstruis scrip-
. . . . Rege dicuntur †.
. . . . bus traditae sunt.
. . . . pars ante-
. . . . Posterior
. . . . si quis alius pro Rege
. . . . tifex, tum his † dies
. . . || *Q.S. D. F. Quandoc ste*-rcus delatum fas, eo·
. . . . *es*, qui talis est, ut
. . . . tercusque in alvum † Ca-
. . . . cum id factum sit,
. . . . a. || Quaestores
. . . . capitalibus, unde
. . . . cidi appellantur.
|| *Quando* . . . . nuntiatur. significat
. . . . ut Plautus in Mae- †
. . . . mensam. quando edo,

Quadriplatores dicebantur, qui eo quaestu se tuebantur, ut eas res persequerentur, quarum ex legibus quadrupli erat actio.

Quandoc rex comitiavit fas, in fastis notari solet, et hoc videtur significare, quando rex sacrificulus divinis rebus perfectis in comitium venit.

Quandoc stercus delatum fas, eodem modo in fastis notatur dies, quo stercus purgatur ab aede Vestae.

Quando cum gravi voce pronuntiatur, ignificat idem, quod quoniam, et est coniunctio; quando acuto accentu, est temporis adverbium.

detergeo.» et in Pseudolo: «Dabo, quando erit. ducito, quando habebis.» et Ennius l. XVI.: «Nox quando mediis signis præcincta volabit.» in XII. quidem cum c † littera ultima scribitur, idemque significat. || Quadrata Roma in Palatio ante templum Apollinis dicitur, ubi reposita sunt, quæ solent bonihominis † gratia in urbe condenda adhiberi, quia saxo minitus † est initio in speciem quadratam. eius loci Ennius m. cum ait: «et quis est erat † Romæ regnare quadratæ.» || Quadrurbem Athenas Accius appellavit, quod si † ex IIII urbibus in unam domicilia contulerunt, Braurone, Eleusinę †, Piræo, Sunto. † || Quæso, ut significat idem, quod rogo, itaquę † sereponitur † ab antiquis pro quærere, ut est apud Ennium l. II.: «Ostia munita est; idem loca navibus pulchris mundo † facit, nautisque mari quæ sentibus † vitam.» et in Chresponte †: «ducit me uxorem liberorum sibi quæ sendum † gratia.» et in Andromedoaliberum † quæ † sdum † causa familiæ matrem tuæ. || Quadranta † vocabant antiqui, quam ex Græco amphoram dicant †, quod vas pedis quadrati octo et XL. capit sextarios. Plautus in Culione †: «Anus hæc sitit, quantillum sitit? modica est, capit quadrante †.» et Cato contra Oppium: «Vinum redemisti, prædia pro vini quadrantalibus sexaginta in pulli † dedisti, vinum non dedisti.» || Quaxare ranæ dicuntur, cum vocem mittunt. || Quartarios appellabant antiqui muliones mercennarios, quod quartam partem quæstuus † capiebant. Lucilius: «Porro homines nequam, malus ut quartarius, cippos colligere † omnes.» || Quatenus significat, qua fine, ut hactenus, hac fine. Ad † quatinus, quoniam. sed antiqui quatenoc dicebant, ut Sci-

Quatrurbem Athenas Accius appellavit, quod ex quattuor urbibus in unam illam civitatem se homines contulere.

Quaeso significat id quod rogo. *Quaesere* tamen Ennius pro quaerere posuit.

Quadranta vocabant antiqui amphoram, quod vas pedis quadrati octo et quadraginta sextarios capiat. Plautus: «Anus haec sitit. quantillum sitit? modica est, capit quadrante.»

Quaxare ranae dicuntur, cum vocem mittunt.

Quartarios appellabant muliones mercennarios, quod quartam partem capiebant quaestus.

Quatenus significat qua fine, ut hactenus hac fine, *quatinus* vero quoniam; sed antiqui *quatenoc* dicebant.

pio Africanus in ea oratione, quam scribsit post quam ex Africa rediit: «uti negotium natum erat, quatenoc † castra nostra ita munita erant, ut posses partem exercitus abducere.» || Quamde pro quam usos esse antiquos, cum multi veteres testimonio sunt, tamen † huius † in primo: «Iuppiter, ut muro fretus magis quamde manus† impe . . . secundo: «quandit † uas † omnes legiones, ac popularis.» et Lucretius: «clarus ob obscuram linguam magis inter inanes, quamde gravis tergaios †, qui vera requirunt.» || Quam mox, significat quam cito. sed si per se ponas mox, significabit paullo post, vel postea. || Quatere, suspensum et vicinum rei alicuius motum significat, non, ut Verrius putat, ferire †, cum id ipsum verbum concutere ex praepositione, quae est conet, † et quatere sit conpositum. quassare autem est sepe † quatere, || Querquetulanae ut reputantur † significari nymphae praesidentes querqueto virescenti, quod genus silvae iudicant † fuisse intra portam, quae ab eo dicta sit Querquetularia: sed feminas antiqui, quas sciens † dicimus, viras appellabant. unde adhuc permanent virgines et viragines. || Ques antiqui dixerunt, inde declinatum remanet dativo casu, quibus, nam qui adhuc item qui † facit, ut isti istis, illi illis. || «Qui hoc censetis, illuc transite, qui alia omnia, in hanc partem.» his verbis preit † ominis videlicet causa, ne dicat, qui non censetis. || Quod † servitute † hostes, in proverbio est, de quo Sinnius Capito existimat errorem hominibus intervenisse praepostere plurimis enuntiantibus. ve † enim similius esse dictum initio, quod † hostis, tot servi, tot † captivi fere ad servitutem adducebantur. unde etiam mancipia, nec

Quamde pro quam dicebant antiqui.

Quam mox significat quam cito, sed si per se ponas mox, significat postea vel paulo post.

Quatere suspensum et vicinum rei alicuius motum significat, ut interdum *concutere,* cum et id ipsum verbum concutere ex quatere sit compositum; *quassare* autem est saepe quatere.

Querquetulanae dicebantur nymphae querqueto virescenti praesidentes.

Querquetularia porta Romae dicta, quod querquetum intra muros Urbis iuxta se habuerit.

san . . . .
seru . . . .
eptu . . . .
rint . . . .
gia . . . .
turbat . . . .
rent . . . .
uncii . . . .
Sinniu . . . .
ut persi . . . .
nifica*e* . . . .
omnibus a . . . . an
cillae u . . . .
omnis un . . . .
me part . . . . re
gula, sed u . . . .
s altius fixu . . . .
ferrendum quod . . . .
|| Quoniam significat . . . .
apud antiquos . . . .
cet de causa, quod . . . .
qui significationem . . . . . . || *Quod* . . .
etiam aliquid prȩter . . . .
dicunt ti. || Quin . . . .
bantur, qui lustrum con . . . .
ari coeptos. || Qui*n* . . . .
Augures publici. e . . . .
ex quadripedibus, ex . . . .
|| Rufuli Tribuni mil . . . .
Consul faciebat, *n* . . . .
Rutilius Rufus leg . . . .
modis sic enim eleva . . . .
bant hi qui populi suffr*a* . . . .
cognomine Rutili a . . . .

Quoniam significat non solum id, quod quia, sed etiam id, quod postquam; hac de causa, quod Græcum ὅτε * utriusque significationem optinet.

Quod significat etiam aliquid, præterquam quod in usu fere est, et Graeci dicunt τι.

Quinque genera signorum observant augures, ex cælo, ex avibus, ex tripudis, ex quadripedibus, ex diris.

Rufuli appellabantur tribuni militum a consule facti, non a populo; de quorum iure quod Rutilius Rufus legem tulerit, *Rufuli*, ac post *Rutili* sunt vocati.

|| *Runa* . . . . nas
. . . . *ae*
. . . . Nævi-
. . . . uit
. . . . ad
. . . . esen
. . . . || *Ru*-ctare
. . . . ut pro
. . . . os igi-
. . . . scrib-
. . . . *a*ccus
. . . . re, ac
. . . . M. Cicê-
. . . . rupta †
. . . . || *Resparsum* . . . . gnificat
. . . . ovendia-
. . . . spargebatur.
. . . . o. || Romani
. . . . artificum
. . . . coeperunt,
. . . . s civitatibus
. . . . omnes, qui nunc
. . . . sunt institu-
. . . . manos. Ali aiunt
. . . . Magnae, ac po-
. . . . in conferendis
. . . . ros † Romanos. Ali
. . . . os equitando, iactu
. . . . lilibus†: paribusque etiam
. . . . ludentibus fierent.
|| *Rubidus* . . . . *ur* parum † coctus, cum
. . . . Plautus in Catina † :
. . . . o, atque ibi torreto
. . . . em scortea † eam † pullæ †

Runa genus teli significat. Ennius: «Runata recedit,» id est prœliata.

Ructare, non ructari dicendum est. Flaccus: «Videtis alios ructare ac respuere pulcherrima superbia.» Cicero tamen ructaretur dixit.

Resparsum vinum dixerunt, quia vino sepulchrum spargebatur.

Rubidus apud Plautum panis vocatur parum coctus: item scorteæ ampullae rugosæ *rubidae* dici solent.

vetustate rugosæ, et coloris eiusdem, rubidæ dici solent. ‖ Romanam portam vulgus appellat, ubi ex epistyllo † defluit aqua. qui locus ab antiquis appellari solitus est statuæ Ciniæ, quod in eo fuit sepulcrum eius familiae. sed porta Romana instituta est a Romulo infimo clivo Victoriæ, qui locus gradibus in quadram formatus est. appellata autem Romana a Sabinis praecipue quod ea proximus aditus erat Romam. ‖ Rutabulum est, quo rustici in proruendo igne, panis coquendi gratia. Novius in Pico †: «quid ego facere † motio † sirodebam † rutabulum.» Navius † obscenam viri partem describens: «vel quæ sperat se nupturam viri adulescentulos †, ea licet senile tractet retritum rutabulum.» ‖ Ruta cæsa dicuntur, quæ venditor possessionis, sui usus gratia concidit, ruendoque contraxit †. ‖ Rutilium † rufum significat, cuius coloris studiosæ etiam antiquæ mulieres fuerunt, unde traxerunt cognomina rutilias †, ut indicat frequenter Afranius. ‖ Rutrum tenentis iuvenis est effigies in Capitolio ephebi more Græcorum harenam ruentis, exercitationis gratia, quod signum Pompeius Bithynicus ex Bithynia suspellectilis † regiae Romam deportavit. ‖ Rutundam ædem Vestę Numa Pompilius rex Romanorum consecrasse videtur, quod eandem esse terram, qua vita hominum sustentaretur, crediderit: eamque pilæ formam † esse, ut sui simili templo dea coleretur. ‖ Ruscum est, ut ait Verrius, amplius paullo herba, et exiruis † virgultis fructibusque †, non dissimile iunco, cuius coloris rebus uti mulieres solitae, † commemorat Cato origi-

Romana porta apud Romam a Sabinis appellata est, quod per eam proximus eis aditus esset.

Rutabulum a proruendo igne vocatum, quo panes coquuntur. Invenitur tamen positum et pro virili membro.

Rutilium rufum significat, cuius coloris studiosæ etiam antiquæ mulieres fuerunt, unde et *rutiliae* dictæ sunt.

Rutrum dictum, quod eo harena eruitur.

Rotundam faciebant ædem Vestæ ad pilæ similitudinem, quod eandem credebant terram esse.

num l. VII.: «mulieres opertæ auro, purpuraque, ars inheret † diadema, coronas aureas ruscea facile †, galbeos † lineas, pelles, redimicula. ‖ Rupitias † XII. significat damnum dederit. ‖ Rodus, vel raudus significat rem rudem, et inperfictam †. nam saxum quoque raudus appellant poetae, ut Accius in Melanippo: «Constituit †, cognovit, sensit, conlocat se se in locum celsum. hinc manibus rapere roudus † saxeum grandem et gravem † »; et in Chrysippo: «Neque † quisquam a telis vacuus, sed uti cuique † obviam fuerat, ferrum alius † saxio rudem †.» Vulgus quidem in usu habuit, non modo pro ære inperfecto, ut Lucilius, cum ait: «plumbi paxillum, rodus † linique matexam †»: sed etiam † signato, quia in mancipando, cum dicitur: «rudusculo libram ferito», asse tangitur libra. Cincius de verbis priscis sic ait: «Quemadmodum omnis fere materia non deformata rudis appellatur, sicut vestimentum rudem †, non perpolitum: sic æs infectum rudus cuium †. apud ædem Apollinis aes conflatum iacuit, id adrudus appellabant † inestimatione † Censoria aes infectum rudis appellatur.» Rudiari ab eodem dicuntur, qui † saga nova poliunt. Hominem inperitum rudem dicimus. ‖ Rudentes restes nauticæ, et asini, cum voces mittunt. ‖ Ruspari est quaerere cribro †, ut hoc versu indicatur: «et ego ibo, ut latebras ruspans rimeram † aptimas †.» ‖ Rustica vinalia appellantur mense Augusto XIIII. Kł. Sept. † Iovis dies festus, quia Latini bellum gerentes adversus Mezentium, omnis vini libationem ei Deo dedicaverunt. eodem autem die Veneri templa sunt consecrata, alterum ad Circum Maximum, alterum in luci libitia densi †, quia inpius † Deæ tutela sunt horti. ‖ Rustum ex rubus

Rupitia damnum dederit significat.

Rudus vel raudus cum dicitur, res rudis et inperfecta significatur; hominem quoque inperitum *rudem* vocamus.

Rudentes restes nauticae et asini cum vocem mittunt.

Ruspari est crebro quaerere.

Rustica vinalia quarto decimo Kalendas Septembres celebrabant, quo die primum in Urbem vinum deferebant.

. . . .

|| *R littera* . . . .

. . . .

|| *Rorarios* . . . .

. . . .

Robum . . . .

. . . .

R pro S littera sæpe antiqui posuerunt, ut *maiosibus, meliosibus, lasibus, fesiis;* pro maioribus, melioribus, laribus, feriis.

Rorarios milites vocabant, qui levi armatura primi proelium committebant, quod, ut ante imbrem fere rorare solet, sic illi ante gravem armaturam quod prodibant, rorarii dicti.

Robum rubro colore et quasi rufo significari, ut bovem quoque rustici appellant, manifestum est. Unde et materia, quæ plurimas venas eius coloris habet, dicta est *robur.* Hinc et homines valentes et boni coloris *robusti. Robus* quoque in carcere dicitur is locus, quo præcipitatur maleficorum genus, quod antea arcis robusteis includebatur.

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

Robigalia . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

Rorarium vinum . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

Romanus ager . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

Robigalia dies festus septimo Kalendas Maias, quo Robigo deo suo, quem putabant robiginem avertere, sacrificabant.

Rorarium vinum, quod rorariis dabatur.

ubi incubare posset auspicii repetendi causa. || Rogatio est, cum populus consulitur de uno pluribusve hominibus, quod non ad omnis pertineat, et de una, pluribusve rebus, de quibus non omnibus sanciatur. nam quod in omnis homines, resve populus civit †, lex appellatur. Itaque Gallus Aelius ait: «inter legem et rogationem hoc interest. rogatio est genus legis; quae lex, non continuo ea rogatio est. † non potest non esse lex, si modo iustis comitiis rogata est.» || Romulum quidam fico † ruminali, aliquod † luperuma † nutritus est, appellatum est † ineptissime † dixerunt. quem credibile est avirtum † magnitudine, item fratrem eius, appellatos. || Romam appellatam esse Cephalon Gergitius † (qui de adventu Aeneae in Italiam videtur conscribsisse) ait ab homine quodam comite Aeneæ. eum enim occupato monte, qui nunc Palatius † dicitur, urbem condidisse, atque eam Rhom † nominasse. Apollodorus in Euxenide ait, Aenea et Lavinia natas † Mayllem, Mulum, Rhomumque, atque ab Romo † urbi tractum nomen. Alcimus ait, Tyrrhenia Aeneæ natum filium Romulum fuisse, atque eo † ortam Albam Aeneæ neptem, cuius filius nomine Rhodius † condiderit urbem Romam. Antigonus, Italicæ historiæ scribtor, ait, Rhomum quendam nomine, Iove conceptum, urbem condidisse in Palatio Romæ eique † dedisse nomen . . . Historiæ Cumanæ compositor, Athenis quosdam profectos Sycionem † Thespiadasque †, ex quibus porro civitatibus, ob inopiam domiciliorum, conpluris profectos in exteras regiones, delatos in Italiam, eosque multo errore nominatos Aborigines †, quorum subiecti qui fuerint Cæximparum † viri, unicarumque virium imperio montem Palatium, in quo frequentissimi consederint, appellavisse a viribus regentis Valentiam: quod no-

Rogatio est, cum populus consulitur de uno pluribusve hominibus, quod non ad omnes pertineat et de una pluribusve rebus, de quibus non omnibus sanciatur. Nam quod in omnes homines resve populus scivit, lex appellatur.

Romulus et Remus a virtute, hoc est robore, appellati sunt.

Romam Romulus de suo nomine appellavit, sed ideo Romam, non Romulam, ut ampliore vocabuli significatu prosperiora patriæ suæ ominaretur.

men adventu Euandri Aeneæque in Italiam cum magna Græce loquentium copia interpretatum, dici cœptum Rhom. Agathocles, Cyzicenarum rerum conscribtor, ait, vaticinio Heleni inpulsum Aenean, Italiam petivisse portantem suam secum neptem Ascani filiam nomine Rhom, eamque, ut Italia sint Phryges potiti et his † regionibus maximę, † quæ nunc sunt vicinæ urbi, prima † omnium consecrasse in Palatio Fidei templum, in quo monte postea cum conderetur urbs, visam esse iustam vocabuli Romæ nom̄ † causam, eam, quæ priore, unde ea † locum dedicavisset Fidei. Ait quidem Agathocles conplures esse auctores, qui dicant Aenean sepultum in urbe Berecynthia proxime flumen Nolon, atque ex eius progenie quendam nomine Rhomum venisse in Italiam, et urbem Romam nominatam condidisse. Caltinus †. Agathocles † Siculi qui res gestas conscribsit, arbitratur e manu Troianorum fugientium Ilio capto, cuidam fuisse nomen Latino, eumque habuisse coniugem Rhom̄, a quo †, ut Italia sit potitus, urbem condiderit, quam † Romam appellavisse. Lembos, qui appellatur Heraclides, existimant †, revertentibus ab Ilio Achivis, quendam † tempestate deiectos in Italiæ regiones secutos Tiberis decursum pervenisse, ubi nunc sit Roma, ibique propter tædium navigationis, inpulsas captivas auctoritate virginis cuiusdam tempestivæ nomine Rhomes, incendisse classem, atque ab ea necessitate ibi manendi urbem conditam ab is, et potissimum eius nomine eam appellatam, a cuius consilio eas sedes sibi firmavissent. Galitas † scribit, cum post obitum Aeneæ imperium Italiæ pervenisset ad Latinum, Telamachi † Circæque filium, hisque † ex Rhomę † suscepisset filios, Rhomum, Romulumque, urbi conditæ in Palatio causam fuisse appellandæ potissimum Rho-

m*ae* . . . .
is *A* . . . .
in *i* . . . .
ex*p* . . . .
Rom . . . .
lao . . . .
tos . . . .
pler . . . .
mito . . . .
pepe . . . .
den*i* . . . .
atque . . . .
mam p . . . .
omnes p*r* . . . .
nomin . . . .
conpressa . . . .
positos in . . . .
mam, mont*e* . . . .
sunt educa . . . .
minati pos . . . .
essent procreati . . . .
restituisse reg . . . .
per auguria decre . . . .
naretque, ac Deorum . . . .
mulum urbem con . . . .
potius, quam Rom*u* . . . .
re vocabuli signi*fi* . . . .
suæ ominaretur . . . .
latam, Terentius quid*em* . . . .
deinde detortam voc*a* . . . .
credibile. cęterum caus . . . .
nisse ait Verrius . . . .
|| Romanam portam a*nte* . . . .
tatam ferunt, quæ fuerit . . . .

|| *Romuliam tribum* . . . . . . ny-
. . . . . . ca-
. . . . . . se-
. . . . . . xima
. . . . . . næ
. . . . . . usdam
. . . . . . ep
. . . . . . *m*ama
. . . . . . Cap-
. . . . . . nium
. . . . . . de
. . . . . . ẽ quę
. . . . . . requisi-
. . . . . . pellatam
. . . . . . ē quæ
. . . . . . || *R*umex
. . . . . . m. Lucili-
. . . . . . tragula
. . || *Rumitant* . . . . . ntur ut Næ-
. . . . . . itant inter
. . . || *Ruminalem* . . . . . latam ait Varro
. . . . . . ibus, quod sub ea ar-
. . . . . . Remo et Romulo
. . . . . . a autem rumis di-
. . . . . . os subrimios † vo-
. . . . . . alibi † autem sunt
. . . . . . ruminari solitum
. . . || *Rumen* . . . . . qua esca devoratur,
. . . . . . quod nunc ruminare.
|| *Rumentum* . . . . . alibus significare vi-
. . . . . . ove: «dum verba anci-
. . . . . . erim vis † canerit
. . . . . . *o* augurio rumentum
. . . || *Rhegium* . . . . . care oportere ait

Romulia tribus dicta, quod ex eo agro censebantur, quem Romulus ceperat ex Veientibus*.

Rumex genus teli simile spari* Gallici.

Rumitant rumigerantur. Nævius: «Simul alius aliunde rumitant inter sese.»

Ruminalis dicta est ficus, quod sub ea arbore lupa mammam dederit Remo et Romulo. Mamma autem *rumis* dicitur, unde et rustici appellant ædos *subrimios,* quia adhuc sub mammis habentur.

Rumen est pars colli, qua esca devoratur, unde rumare dicebatur, quod nunc ruminare.

Rumentum abruptio.

Rhegium appellatur id municipium, quod in freto Siciliæ est, quoniam id a rumpendo dictum est.

Verrius id municipium, quod in freto e regno † Siciliæ est: quoniam id dictũ est a rumpendo, quod est Græce pata ia † ieo † quidem magis, quia in Gallia Cisalpina, ubi forum Lepidi fuerat, Regium vocatur. || Rhondesicadionque † cum dixit Lucilius, quo nomina riparum † posuit, tam infestum sibi corpus, et valitudinem referens, quam levis sed † saluti navigantium. || Rhinocerotem quidam esse aiunt bovem Aegyptium. || Redemptores proprię † atque antiqua consuetudine dicebantur, qui, cum quid publicę † faciendum, ut † præbendum condixerant, effecerantque, tum demum pecunias accipiebant. nam antiquitus emere pro accipere ponebatur. at hi nunc dicuntur redemptores, quicquid † conduxerunt præbendum utendumque. ||Redibitur tũ † id proprie† dr̃, quod redditũ est, inprobatumque et † qui dedit, id quod † rursus coactus est habere id, quod ante habuit. || Rediviam quidam, ali reluvium appellant, cum circa unguis cutis sê resolvit, quiat † uere † est, solvere. Titinius in Setina: «lassitudo conservum, rediviæ flagri.» et Livis cabra † in legendo, reduviosave offendens. || Redhostire, referre gratiam. Navius † in Lupo: «Vel † Veiens regem saltant † uibæ † Albanum mulium † comitem † senem sapientem, contra redhostis Menalus †. et Accius in Amphitryone: «cedo ecquid teredhosti † titum † cum eas sem obiectet † facilius.» nam et hostie †, pro æquare posuerunt. Ennius in chresponte †: «Audis † atque auditis hostimentum adiungito.» et innectoris † lyrisque † mea comminus † machæra, atque hasta hospius manu †.» et Pacuius † in Teucro: «Nisi coeaceo † protervitates †, atque hostio ferociam.» || Redantruare dicitur in Saliorum exultationibus, cum præsulam † piruavit †, quod est, motus edidit, ei referuntur invicem idem motus. Lucilius: «præsul

Redibitur tum id proprie dicitur, quod redditum est inprobatumque, et qui dedit rursus coactus est habere id, quod ante habuit.

Redivia sive *reluvium* dicitur, cum circa ungues cutis se solvit, quia luere* est solvere.

Redhostire est gratiam referre, nam et *hostire* pro æquare posuerunt.

ut ampiruet, inde vulgus redamplavit at†.» Pacuius†: «Proaererenda† gratia : simul cum videam Graios nihil mediocriter redamptruare, opibusque summis persequi.» ‖ Redivivum est ex vetusto renovatum. Cicero l. I. in Verrem: «Utrum existimatis minus operis esse unam columnam efficere ab integra† novam nullo lapide redivivo.» ‖ Redarguisse† per e. litteram Scipio Africanus Pauli filius dicitur enuntiasse, ut idem etiam pertisum. cuius .m. Lucilius, cum ait: «Quo facetior videare, et scire plusquam cęteri, pertisum hominem, non pertæsum dicere ferum nam† genus.» ‖ Redimiculum vocant mulieres catellam, quam† maxima† utantur† ornatus causa. ‖ Reus nunc dicitur, qui causam dicit: et item qui quid promisit sponditve† ac debet. at Gallus Aelius l. II. significationem verborum, quae ad ius pertinet†, ait: «Reus est, qui cum altero litem contestatam habet, sive his† egit, sive cum eo actum est. Reus stipulando est idem qui stipulator dicitur, quippe† suo nomine ab altero quibus pepulatus† est, non his† qui alter† adstipulatus est. Reus promittendo est, qui suo nomine alteri quid promisit, qui† pro altero quid promisit.» at Capitonactus† in eadem quidem opinione est: sed exemplo adiuvat interpretationem. Numa† in secunda tabula secunda lege in qua scriptum est: «quid† horum fuit† unũ iudici arbitrove reove, eo die diffensus esto,» nunc† uterque actorum reiquae† in iudicio me vocatur†: itemque accusator de vi accitur† more vetere, et consuetudine antiqua. ‖ Rivus vulgo appellatur tenuis fluor aquae, non spe consiliove† factus, verum naturali suo inpetu. sed hi† rivi dicuntur, qui manu facti sunt, sive super terram fossa, sive super† specu, cuius vocabuli origo ex Graeco† pendet. ‖ Repanda† locantur Pompina† flumi-

Redivivum est ex vetusto renovatum.

Reus dictus est a re, quam promisit ac debet. *Reus stipulando* est idem, qui stipulatur. *Reus promittendo,* qui suo nomine alteri quid pro altero promisit.

n . . . .
a . . . .
|| Rit-*us* . . . .
ne a . . . .
istic. . . . .
teri*no* . . . .
hon . . . .
ina . . . .
telo . . . .
alioqui . . . .
tionem . . . .
lorum *r* . . . .
litum e*st* . . . .
remo . . . . || *Retractare* . . . .
re. || Ra-*bidus* . . . .
Catullu*s* . . . .
li rabidu*s* . . . . || *Ravi coloris*
appellant*ur* . . . .
ravo sub con . . . .
quod genus homin*um* . . . .
«Sed quis hec † est . . . .
venit.» || Rates . . . .
quæ per aquam agan . . . .
interdum etiam na . . . .
Afranius in epistula: . . . .
culsam ratem. item . . . .
ficarint † etiam re . . . .
lemo: «Atque ego rep . . . .
et alio loco: «Sed iam pro . . . .
tes salum.» || Radere g . . . .
lege XII., id est, unguibus . . . . || *Rabula*
dicitur in multis intus † n*eg* . . . .
dendum quid, auferund*umque* . . . .
quia acrior sit in n*eg* . . . .

Ritus mos vel consuetudo. *Rite* autem significat bene ac recte.

Retractare est rursus tractare.

Rabidus a rabie, qui morbus caninus est.

Ravi coloris appellantur, qui sunt inter flavos et cæsios, quos Plautus appellat *ravistellos*. «Quis, inquit, hæc est mulier et ille ravistellus qui venit ?»

Rates vocantur tigna conligata, quæ per aquam aguntur ; quo vocabulo interdum etiam naves significantur.

Rabula dicitur in multis intentus negotiis paratusque ad radendum quid auferendumque, vel quia est in negotiis agendis acrior, quasi rabiosus.

. . . .
|| *Rauduseulana* . . . . od
. . . . ære
. . . . tatum,
. . . . ncipa-
. . . . se li
. . . . genus
. . . . enim
. . . . u, atque
. . . . vene-
. . . . ius. M.
. . . . erio
. . . . . . || *Rasores* . . . . *l*abant,
. . . . entur, quia
. . . . *ar*tifi-
. . . . || *Ratitum* . . . . . . Tarqui-
. . . . et Oppius †
. . . . *in* eo, et tri-
. . . . *ut* navis in as-
. . . . quoque ratitum
. . . . ratiti Antonius,
. . . . trientes putat,
. . . . s assis sit, quin-
. . . . nulla sic, sed se-
. . . . tans. nec hac re ra-
. . . . ac legionum u*na*m
. . . . ignificat. quod hi pe-
. . . . tio cum his putaretur,
. . . . sent. || Ravim anti-
. . . . Plautus: «Ubi si quid pos-
. . . . am. «Item: «experiuravi † her-
. . . . *i*m. et in Artemoni †: «et
. . . . in Hypobolimaco: «Prius
. . . . ntam feceris.» || Ratus sum,

Rodusculana porta appellata, quod rudis et inpolita sit relicta, vel quia raudo, id est ære, fuerit vincta.

Rasores fidicines dicti, quia videntur cordas ictu radere.

Ratitum quadrantem dictum putant, quod in eo et triente ratis fuerit* effigies, ut navis in asse.

Ravim dicebant pro raucitate, unde et verbum *ravio, ravias.*

Ratus sum significat putavi, item *ratus* certus ac firmus.

significat putavi, sed alioqui pro firmo, certo ponitur ratus et ratum. Ennius: «Occiduntur, ubi potitur ratus Romulus prædam.» et Accius in Menalippo †: «Neque ratum est, quod dicas, neque quæ agitas, dicendi est locus.» || R. duobus in conpluribus orationibus, cum de actis disserti cuius etiam †, perscribi solet, idest rationum relatarum, quod his tabulis docentur iudices, quæ publicę † data, atque accepta sint. || Raviliæ † a ravis oculis que † admodum † a cæsiis cæsullæ. || Ratumenna porta a nomine eius appellata est, qui ludicro certamine quadrigis victor, clarusci † generis iuvenis vehis †, consternates † equis excussus Romæ perit, qui equi ferantur † non ante constitisse, quam pervenirent in Capitolium. conspectumque fictilium quadrigarum, quæ erant in fastigio Iovis templi, quas faciendas locaverant Romani vegenti † quidam † artis figulinæ prudenti. quæ bello sunt reciperatæ: quia in furnace adeo creverant, ut eximi nequirent. idque prodigium portendere videbatur, in qua civitate eæ fuissent, omnium eam futuram potentissimam. || Reciperatio est, ut ait Gallus Aelius, cum inter populum, et reges nationesque et civitates peregrinas lex convenit, quomodo per reciperatores reddantur res reciperenturque, resque privatas inter se persequantur. || Reciprocare pro ultro, citroque poscere usi sunt antiqui, quia procare est poscere. Pacuius † in Teucro: «Rapido †, reciproco, percito, augusto † citare †,» rectem †, «reciprocare. unde † eque gremiis subiectare, adfigere †.» Plautus in Astraba: «Quasi tollenono † aut pilum Græcum reciproceis plana uta †.» || Recellere reclinare, et excellere, in altum extollere. || Recinium omne vestimentum quadratum hi † qui XII. interpraetati sunt, esse dixerunt vir toga † mulieres utebantur, prætextum † clavo purpureo.

Raviliæ a ravis oculis, quemadmodum a cæsiis *cæsullæ*.

Ratumenna porta a nomine cuiusdam aurigæ sic appellata.

Reciperatio est, cum inter civitates peregrinas lex convenit, ut res privatæ reddantur singulis recuperenturque.

Reciprocare pro ultro citroque poscere, usi sunt antiqui, quia procare est poscere, unde eque gremiis subiectare, adfigere.

Recellere reclinare; *excellere* in altum extollere.

Recinium omne vestimentum quadratum. unde *reciniati* mimi.

unde reciniati mimi planipedes. quam rem diligenter exsequitur Santra l. II. de antiquitate verborum. ‖ Reconductæ † fecerit et † condere urbem, facere, ædificare, ut Cincius testatur in libro de verbis priscis. ‖ Ricæ et riculæ vocantur parva ricinia, ut palliola ad usum capitis facta. Gran † quidem ait esse muliebre cingulum capitis, quo pro vitta Flaminica redimiatur. ‖ Recte † appellantur vestimenta virilia, quæ patres liberis suis conficienda curam † hominis † causa: ita usurpata .q. adstantibus † et in altitudinem texuntur. ‖ Remancipatam Gallus Aelius esse ait, quæ mancipata sit ab eo, cui in manum convenerit. ‖ Rienes quos nunc vocamus antiqui nefrundines appellabant, quia Græci νεφρους † eos vocant. Plautus in Satyrione: «Male tibi evenisse video, glaber erat tamquam rien.» ‖ Refriva frabra † dicitur, via † ait Cincius quoque, quæ ad sacrificium referri solet domum ex segete auspici causa, quasi revocant † fruges, ut domum datantes † tevirtico † ad rem divinam faciendam. Aelius dubitat, an ea sit, quæ prolata in segetem domum referatur, an quæ refrigatur, quod est torreatur. sed opinionem Cinci adiuvat, quod in sacrificis publicis, cum puls fabata dis datur, nominatur refriva. ‖ Remeare redire: ut commeare, ultro citro ire. unde commeatus dari dicitur, id est tempus, quo ire, redire cum † possit. Afranius ut † in ea mancipato †: «Vetuit mê sine mercede prosum paucius † remeare in ludum.» ‖ Remeligens † et remoræ memorando † dictæ sunt in † Plauto in Patina †: «Nam quid illæ nunc tam divinitus † remorantur remeligines.» ab Afranio in Prodito: «rem eligo † a Laribus missa sum hanc †, quæ cursum

Ricæ et riculæ vocantur parva ricinia, ut palliola ad usum capitis facta.

Rectæ appellantur vestimenta virilia, quæ a stantibus et in altitudinem texuntur.

Rienes antiqui vocabant nefrundines, quia Græci eos νεφρούς dicunt. Plautus: «Glaber erat tamquam rien.»

Refriva dicebant, quæ ex segete causa auspicii domum ad sacrificium referebant.

Remeare redire, ut *commeare* ultro citroque ire, unde *commeatus* dari dicitur, id est tempus, quo ire et redire cum possit.

Remeligenes et remoræ a morando dictæ. Plautus: «Quid illæ nunc tam divinitus remorantur remeligines;» et Lucilius: «Quænam vox ex te resonans meo gradu remoram facit.»

cohib . . . .
ǹma*n* . . . .
inno †: . . . .
æque su . . . .
publi . . . .
meo g*r* . . . . ‖ *Remurinus* . . .
dictus, ...
Remu . . . .
mum cu . . . .
tatam a . . . .
de urb . . . .
rum qu . . . .
testis e*st* . . . . ‖ *Remores*
iter + inu + ...
remora . . . .
ri, quære . . . .
qui te rimat . . . .
Ennius l. X*I* . . . .
utrique.» ‖ Re-*millum* . . . .
Lucilius: «Suda . . . .
remilium †» et Afra . . . .
xendice pergam . . . . ‖ *Re-*
morbescat En . . . .
bum reccidat. ‖ R-*efutare* . . . .
re. Pacuius + in Hemi . . . .
quas glorin †. et . . . .
rietas. human*um* . . . .
littera in u.: . . . .
recludere. ‖ Ren-*ancitur* . . . .
nificare ait rep . . . .
dicimus, nanciscitur; . . . . ‖ *Reor*
existimo, et quæcum . . . .
quorum passiva aucto . . . . ‖ *Remulco*

Remurinus ager dictus, quia possessus est a Remo, et habitatio Remi Remona. Sed et locus in summo Aventino *Remoria* dicitur, ubi Remus de urbe condenda fuerat auspicatus.

Remores aves in auspicio dicuntur, quæ acturum aliquid remorari conpellunt.
Rimari est valde quærere, ut in rimis quoque.

Remillum dicitur quasi repandum.

Remorbescat in morbum reccidat.

Refutare redarguere, compositum a fando, versa A littera in U.

Renancitur significat reprehenderit. Unde adhuc nos dicimus *nanciscitur* et *nanctus*, id est adeptus.
Reor existimo, et quæcumque ab eo declinantur.

Remulco est, cum scaphæ remis navis magna trahitur.

. . . . a tra-
. . . . ‖ *Rigidum* . . . . gnificat,
. . . . ugido
. . . . rigido
. . . . *d*oferro
‖ *Regifugium* . . . . VI. Kł.
. . . . usquia †
. . . . quod fal-
. . . . et Tul-
. . . . t Salios
. . . . ficium in
. . . . *n*overit
. . . . les no-
. . . . *Qu*ando Rex
. . . . at: his
. . . . nec in
. . . . *t*ruria.
. . . . Kł. Iun. is†
. . . . legi debet cum
. . . . *e* nefasto fastus.
‖ *Regia* . . . . quod in fanum a Pō-
. . . . ant, quod in ea sa-
. . . . ita usurpari.
‖ *Regiae* . . . . uæ fiunt fori, co-
. . . . civitate aliquem
. . . . estate. sed non
. . . . um, qui homini talis
. . . . eptus fulguris fit,
. . . . uli, quo regiæ fe-
. . . . ‖ *R*-egiescit†, cum dixit
. . . . c versu: «vix super-
. . . . e misero mihi ac
. . . . *i*nde etiam glires

Rigidum et præter modum frigidum significat et durum.

Regifugium sacrum dicebant, quo die rex Tarquinius fugerit e Roma.

Regia domus, ubi rex habitat.

Regiescit apud Plautum significat crescit.

dicti videntur, quibus corpus pinguitudine adcrescit. || Re apse est reipsa. Pacuius † in Armorum iudicio: «Si non † est ingratum re abse † quod feci bene.» || Regimen pro regimento usurpant poetæ. Ennius l. XVI.: «Primus senex bradyn † in regimen bellique peritus.» || Relegati dicuntur proprię †, quibus ignominiæ, aut pœne † causa necesse est ab urbe Roma, aliove quo loco abesse leges † Senatuique † consulto, aut edicto magistratuus †, ut etiam Aelius Gallus indicat. || Religiosus est non modico † deorum sanctitatem magni estimans †, sed etiam officiosus adversus homines. dies autem religiosi, quibus, nisi quod necesse est, nefas habetur facere: quales sunt sex et triginta atri qui appellantur, et alii senes †, atque hi †, quibus mundus patet. † esse Gallus Aelius, quod homini ita facere non liceat, ut si id faciat, contra deorum voluntatem videantur † facere. quo in generę † sunt hæc: in edem † Bonæ deæ virum introire: adversus mystici † ęlegem † id † populum ferre: die nefasto apud Prætorem lege agere. Inter sacrum autem, et sanctum. et religiosum differentias bellissime refert: sacrum ædificium, consecratum deo: sanctum murum. qui sit circum oppidũ: religiosum sepulcrum, ubi mortuus sepultus, aut humatus sit, satis constare ait. sed ita portione † quadam, et temporibus eadem videri posse †. siquidem quod sacrum est, idem lege aut instituto maiorum sanctum esse putant †, violari id sine pœna non possit. idem religiosum quoque esse, qui non iam † sit aliquid, quod ibi homini facere non liceat; quod si faciat, adversus deorum voluntatem videatur facere. similiter de muro, et sepulcro debere observari, ut eadem

Reapse est reipsa. Pacuvius: «Si non est ingratum reapse, quod feci.»

et sacra, et sancta, et religiosa fiant, sed quo modo, quod † supra expositum est, cum de sacro diximus. || Repotia postridie nuptias apud novum maritum cenatur, quia quasi reficitur potatio. Pacuvius in Iliona: «Ab eo depulsum mamma pædagogandum accipit appottalis † liber †.» || Repagula sunt, ut Verrius ait, quæ pate faciundi gratia qua † ita figuntur, ut ex contrario quæ oppanguntur †. Cicero in Verrem l. IIII.: «Postea convolsis repagulis, effractisque valvis demoliri signum, ac vectibus labe factari conantur.» quæ poetæ interdum repages appellant. || Repudium Verrius ait dictum, quod fit ob rem pudendam. Accius: «Repudio eiecta ab Argis iam dudum exsulo.» || Repedare, recedere. Pacuius †: «Paulum recede † gnate a vestibulo gradum.» || Repastinari ageris † dicitur, ut Verrius existimat, cuius natum † mutatur fodiendo, cum aut silvester ex quo dicatur †, aut lapis mollitur frangendo, ut fiat pascui †, vel pecoribus herba, vel hominibus satione. Cato in ea, quam scribsit de suis virtutibus contra Thermum: «Ego iam a principio in parsimonia, atque induritia, † atque industria omnem adulescentiam meam abstinui † agro colendo, saxis Sabinis, silicibus repastinandis, atque conserendis.» Afranius in Repudiatore †: «pastina † serati † senex fugis.» || Reluere, resolvere, repignerare. Cæcilius in Carine: «Ut aurum, et vestem, quod matris fuit, reluat, quod viva ipsi opposuit † pignori.» || Resignare, antiqui pro rescribere ponebant, ut adhuc subsignare dicimus pro subscribere. Cato de spollis, † ne figerentur, nisi quæ de

Repotia* postridie nuptias apud novum maritum cenatur, quia quasi reficitur potatio.

Repagula sunt, quæ patefaciendi gratia ita figuntur*, ut e contrario oppangantur. Hæc et *repages* dicuntur.

Repudium, quod fit ob rem pudendam, appellatum.

Repedare recedere.

Repastinari* ager is dicitur, cuius natum fodiendo mutatur.

Reluere solvere, repignerare.

Resignare antiqui dicebant pro rescribere, ut adhuc *subsignare* dicimus pro subscribere.

ho . . . .
re*v* . . . .
nar . . . .
requi . . . .
alia *a* . . . .
quod n . . . .
reb . . . .
indi . . . .
tertium . . . .
ranorum . . . .
positi . . . .
nisi a . . . .
vocab*a* . . . .
cretun . . . . || *Re-*
sulta . . . . || *Restibilis* . .
dicitur, qui bien . . . .
co, id est arist . . . .
cant, excipe . . . . || *Reses* . . .
residet. Acci*us* . . . .
residuos, summ . . . .
in Rosa: «præterea . . . .
Pacuius † in arm . . . .
Tuque te desider . . . .
nos hic esse m . . . .
|| Resecrare, resol . . . .
reus populum co . . . .
ut eo periculo *li* . . . .
stratus eum resecr . . . .
sê liberarent, ins . . . .
innocensque esset, ca*u* . . . .
est, ne eidem iterum . . . .
animadvertisti . . . .
cumque comitia esse . . . .

Resultare sæpe resilire.

Restibilis ager fit, qui biennio continuo seritur farreo spico, id est aristato, quod ne fiat, solent, qui prædia locant, excipere.

Reses ignavus, quia residet.

Resecrare solvere religione, utique cum reus populum comitiis oraverat per deos, ut eo periculo liberaretur, iubebat magistratus eum resecrare. Plautus: «Resecroque mater, quod dudum obsecraveram.»

. . . . o
. . . . *a*ut
. . . . iure
. . . . ut
. . . . dica
. . . . um ob-
. . . . ror
. . . . ‖ *R*-es con-
. . . . dicium
. . . . ‖ *Ravam* — vocem
. . . . parum
. . . . antem:
. . . . *r* loquen-
. . . . Lucilium
. . . . t ravi-
. . . . elli, nisi
. . . . lautum, qui
. . . . poscamusque †
. . . . bi: «Expurga-
. . . . ravim.»
‖ *Rosca* . . . . us appellatur,
. . . . mida semper serent †.
‖ *Rediculi* . . . . Capenam Cornifi-
. . . . optere † appel-
. . . . rbem Hannibal,
. . . . *d*am visis perterritus.
‖ *Reserari* . . . . dici ab eo, quæ † de-
. . . . *uae card*ine pate fiant †
. . . . et declusa sint, re-
. . . . neque dicantur † fustes,
. . . . foribus. Pacuius † in
. . . . pandite valvas,
. . . . complectar.» ‖Rema-

Res conperendinata significat iudicium in diem tertium constitutum.

Rava vox rauca et parum liquida, proxime canum latratum sonans, unde etiam causidicus pugnaciter loquens *rabula**.

Rosea in agro Reatino campus appellatur, quod in eo arva rore humida semper seruntur.

Rediculi fanum extra portam Capenam fuit, quia accedens ad Urbem Hannibal ex eo loco redierit quibusdam perterritus visis.

Reserari a sera dictum est.

Remant† repetant. Ennius: «Rivos camposque remant.»

nant, reptent †. Ennius l. I.: «desunt † rivos camposque remant †.» || Refert cum dicimus, errare nos ait Verrius. esse enim rectum rei fer, † dativo scilicet, non ablativo casu. sed esse iam usu possessum. || Ridiculus proprie † dicitur, qui in rebus turpibus ridetur. LIBER XVII. SEXTI POMPEI FESTI LIBER XVIII.

|| «RIDEO, INQUIT GALBA CANTERIO» proverbium est, quod Sinnius Capito ita interpretatur, nisi † qui principio rei alicuius inchoatæ deficiunt animo. Sulpicius Galba, cum in provinciam exiens, ad portam ipsam canterium suum animadvertisset cecidisse: rideo inquit canteritæ † iam lassum esse, cum tam longum iter iturus, vix id sis ingressus. || Retricibus cum ait Cato in ea, quam scribsit, cum edissertavit Fulvi Nobilioris Censuram, significata † quam † eo nomine, quæ est supra viam Ardeatinam inter lapidem secundum, et tertium. qua inrigantur † horti infra viam Ardeatinam et Asinariam usque ad Latinam. || Recepticium servum, Cato in suasione legis Voconiæ cum ait, significat, qui ob vitium redhibitus sit: «ubi irata facta est, servum recepticium sectari atque flagitare virum iubet.» || Rogat est consulit populum, vei † petit ab eo, ut id sciscat, quod ferat. unde nos quoque in consuetudine habemus pro petere, et orare. Cato in dissuasione, ne lex Bæbia derogaretur, ait: «hoc potius agam, quod hic rogat.» || Restat

Ridiculus, qui in rebus turpibus ridetur

Retricibus cum ait Cato, aquam eo nomine significat, qua horti inrigantur.

Recepticius servus est, qui ob vitium redhibitus est.

Rogat est consulit populum vel petit ab eo, ut id sciscat, quod ferat.

Restat Ennius posuit pro distat.

pro distat ait Ennius † ponere, cum his † dicat: «Impetus aut † longe mediis regionibus restat.» || Ruri esse, non rure dicendum, testis est Terentius in Phormione, cum ait: «ruri se continebat, ibi agrum de nostro patre.» || Religioni est quibusdam porta Carmentali egredi; et in æde Iani, quæ est extra eam, Senatum haberi: quod ea egressi sex et trecenti Fabii apud Cremeran † omnes interfecti sunt, cum in æde Iani S. C. factum esset, uti proficiscerentur. | Retiario pugnanti adversus murmillonem, cantatur: «Non te peto, piscem peto. quid me fugis Galle?» † quia murmilioni † cumgenus † armaturæ Gallicum est, ipsique murmillones ante Gallia † appellabantur, in quorum galeis piscis effigies inerat. Hoc autem genus pugnæ institutum videtur a pii † taccuno † ex septem sapientibus, qui adversus Phrynonem dimicaturus propter controversias finium, quæ erant inter Atticos et Mitylenæos, rete occulte lato † inpedivit Phrynonem. || Resignatum æs dicitur militi, cum ob delictum aliquod iussu TR. Militum † in tabulas refertur. resignare † enim antiqui pro scribere interdum ponebant. || Rituales nominantur Etruscorum libri, in quibus perscribtum est, quo ritu condantur urbes, aræ, ædes sacrentur, qua sanctitate mure, † quo iure portæ, quomodo tribus, curiæ, centuriæ distribuantur, exercitus constituant, † ordinentur, ceteraque eiusmodi ad bellum, ac pacem pertinentia. || Rutilæ canes, id est non procul a rubro colore, immolantur, ut ait Ateius Capito canario sacrificio pro frugibus deprecandæ sevitiæ † causa sideris caniculæ. || Religionis præcipue † ha-

Ruri esse, non rure dicendum: testis est Terentius, cum ait: «Ruri se continebat.»

Retiario pugnanti adversus murmillonem cantatur: «Non te peto, piscem peto, quid me fugis Galle?» quia murmilionicum genus armaturæ Gallicum est, ipsique murmillones ante Galli appellabantur, in quorum galeis piscis effigies inerat. Quod genus pugnæ institutum est a Pittaco, uno ex septem sapientibus, qui adversus Phrynonem dimicaturus propter controversias finium, quæ erant inter Atticos et Mytilenæos, rete occulte lato inpedivit Phrynonem.

Resignatum æs dicitur militi, cum ob delictum aliquod iussu tribuni militum, ne stipendium ei detur, in tabulas refertur. *Signare* enim dicebant pro scribere.

Rituales nominantur Etruscorum libri, in quibus scriptum est, quo ritu urbes condantur, aræ ædesque sacrentur, curiæ, tribus et centuriæ distribuantur.

betur Censo . . . .
Varro exe . . . .
or, cum M. . . . .
admodum i . . . .
dicia cum *e* . . . .
quæ inpr*i* . . . .
re, homin*i* . . . .
iudicium fu . . . .
mius Q. F. . . . .
amiserat . . . .
bum ocula*r* . . . .
libri Sibyll . . . .
blice supp . . . .
Ti. Semproni . . . .
fides labefa . . . .
cum esset ędi . . . .
condempnat . . . .
co erant, cond . . . .
L. Aemili Paulu † e . . . .
fuit. Laboravit . . . .
amissione capit*is* . . . .
et P. Corneli Sc . . . .
opilius, post cons . . . .
fuit: vadatus . . . .
constat. M. Val . . . .
ginus Censores q . . . .
tia fuerat, famosu . . . .
in Capitolio in ara . . . .
sico nata fuerat . . . .
tam ficum, infamesque . . . .
ullo pudicitiæ resp . . . .
L. Corneli Lentuli C. . . . .
Lentulus iudicio pu . . . .
fuerat. plurimi itaq . . . .

. . . . *L.* Mummi
. . . . æ in agen-
. . . . soluta pe-
. . . . *se*veritate,
. . . . Q. Fulvi No-
. . . . ci † fuit no-
. . . . nribus † notis
. . . . cili Metelli
. . . . natus; ad sum-
. . . . *t*res, et eo lu-
. . . . claritatem.
‖ *Redinunt* . . . . Ennius
. . . . *red*inunt. in
. . . . t. eunt feri-
. . . . ‖ Regium est,
. . . . ut servus
. . . . Numæ Pompili:
. . . . gnum rege.
‖ *Romanos* . . . . s appellat Enni-
. . . . *c*os, Grai memo-
. . . . ngua longos per
. . . . ispani non Ro-
. . . . cum Romulus ur-
. . . . inæ locutus sit;
. . . . gentis fuerit
. . . . nione mutata.
. . . . icat origo eius
. . . . surpatio. ‖ «Rigido
. . . . Ennius locatus † videtur
. . . . *l*i. est enim a manis † no-
. . . . re usus est. et L. II.
. . . . i cærula prata,» cæ-
. . . . et alibi: «Inde Parum
. . . . ulabant †», Parum insulam

Redinunt redeunt.

Regium est, quod aut est, aut fuit regis. *Regale* est dignum rege.

refert. Item: «Unum usurum surus ferre † tamen defendere possunt †.» suri autem sunt rustes †, et hypocoristicos surculi. || Reque apse Scipio Africanus, Paulli filius, cum pro æde Castoris dixit, hac conpositione usus est: «quibus de hominibus ego sæpe, atque in multis locis opera, factis, consiliis, reque eapse sæpe † benemeritus spem †», id est et re ipsa. || Resp. multarum civitatum pluraliter dixit C. Gracchus in ea, quam conscripsit de lege .p. Enni † et peregrinis, cum ait: «eæ nationes, cum aliis rebus, per avaritiam, atque stultitiam, res publicas suas amiserunt.» || «Recto fronte ceteros sequi si norit.» Cato in dissertatione consulatus. antiquæ id consuetudinis fuit, ut cum ait Ennius quoque «a stirpe supremo.» et «Iliadi anepos.» et «lupus feta.» et «nullam et us.» etiam in commentariis sacrorum pontificalium frequenter est hic ovis, et hæc agnus, ac † porcus. quæ non ut vitia, sed ut antiquam consuetudinem testantia, debemus accipere. || Recipie apud Catonem, pro recipiam, ut alia eiusmodi complura. || Redemptitavere item, ut clamitavere, Cato idem in ea, qua egit de signis et tabulis: «honorem temptavêre †», ait, «l. efacta † benefactis non redemptitavere.» || Repulsior secunda conlatione dixit Cato in ea, quæ est contra Cornelium apud populum: «hæc quis † incultior, religiosior, desertior, publicis negotis repulsior.» || Ratissima quoque ab his † quæ rata dicimus. unde etiam rationes dictæ. Cato in q. M. Thermum: «Erga rem-p. multa beneficii ratissima atque gratissima.» || Regillis, tunicis albis, et reticulis luteis utrisque *re*-ctis, textis susum ver-

Reque eapse re ipsa.

Recipie recipiam.
Redemptitavere, ut clamitavere.

Repulsior Cato dixit conparative a repulso.

Ratissima quoque ab his, quæ dicimus rata, unde etiam *rationes* dictæ.

sum a stantibus pridie nuptiarum diem virginis † indutæ cubitum ibant hominis causa, ut etiam in togis † virilibus dandis observari solet. || Rapi simulatur virgo ex gremio matris: aut, si ea non est, ex proxima necessitudine, cum ad virum traditur †, quod videlicet ea res feliciter Romulo cessit. || Rapi solet fax, qua prælucente nova nupta deducta est, ab utrisque † amicis, ne aut uxor eam sub lecto viri ea nocte ponat, aut vir in sepulcro conburendam curet, quo utroque mors propinqua alterius utrius captari putatur. || Ritus est mos conprobatus in administrandis sacrificiis. || Receptus mos est, quem sua sponte civitas alienum adscivit. Religiosi dicuntur, qui faciendarum, prætermittendarumque rerum divinarum secundum morem civitatis dilectum habent nec se superstitionibus inplicant. || Renovativum fulgur vocatur, cum ex aliquo fulgure functio fieri cœpit, si factum est simile fulgur, quod idem significet. || Referri diem prodictam, id est anteferri, religiosum est, ut ait Veranius in eo, qui est auspiciorum de comitiis, idque exemplo conprobat L. Iuli et P. Licini Censorum, qui id fecerint sine ullo decreto Augurum, et ob id lustrum parum felix fuerit. || Regalia exta appellantur, quæ potentibus insperatum honorem pollicentur: privatis et humilioribus hereditates; filio familiæ dominationem. || Respicere autem et † in auspicando, unde quis avem prospexit, cum eodem revertitur. || Religiosum ac sacrum est, ut templa omnia, atque ædes, quæ etiam sacratæ dicuntur. ad † quod per se religiosum

Rapi simulatur virgo ex gremio matris, aut, si ea non est, ex proxima necessitudine, cum ad virum traditur, quod videlicet ea res feliciter Romulo cessit.

Rapi solet fax, qua prælucente nova nupta deducta est ab utrisque amicis, ne aut uxor eam sub lecto viri ea nocte ponat, aut vir in sepulchro conburendam curet, quo utroque mors propinqua alterius utrius captari putatur.

Receptus mos est, quem sua sponte civitas alienum adscivit.

Regalia exta appellabant, quæ potentibus insperatum pollicebantur honorem, humilioribus hereditates, filio familiæ dominationem.

est, non utique . . . .
quod ea non . . . .
|| Reus, cum pro u . . . .
nius in eo, qu . . . .
cit pro se a . . . .
to tuo uti p . . . . . || *Rosci* . . . .
ri solent, in . . . .
comœdus in . . . .
nihil deesse . . . .
de oratore . . . . || *Rustica* . . .
mense Aug . . . .
quod eodem illo . . . .
est, iumenta . . . .
omnes horti in . . . .
|| Raucos appella . . . .
ab ariditate, ...
carum aristæ. . . . .
menta rava appe . . . .
docet. || Rica est . . . .
fimbriatum, purp . . . .
palliolo, mitrai . . . .
existimat. Titi . . . .
sucida alba vest . . . .
triplex, quod con . . . .
nuæ; patrimæ, m . . . .
tum lavetur aqua p . . . .
leum. || Respici avis . . . .
ficio, quasi finis inp . . . .
comitia perfecta, sum . . . .
dotes suo more, alisque . . . .
nem luci, in quo sacra fa . . . .
latoribus ingeniculato . . . .
vinum in caput infun . . . .
catione. || Remisso . . . .

Rosci appellabantur in omnibus perfecti artibus, quod Roscius quidam perfectus unus in arte sua, id est comœdia, iudicatus sit.

Rica est vestimentum quadratum, fimbriatum, purpureum, quo Flaminicæ pro palliolo utebantur. Alii dicunt, quod ex lana fiat sucida alba, quod conficiunt virgines ingenuæ, patrimæ matrimæ, cives, et inficiatur cæruleo colore.

. . . . sus est in
. . . . iubetur, quod
. . . . tum est, exer-
. . . . ut cum opus sit,
. . . . re possit nam
. . . . in perpetuum
. . . . untur, ut ait
. . . . cio, quas † po-
. . . . sicures habitæ
. . . . esse ait Antis-
. . . . oque lege signi-
. . . . ando dicitur, ut
. . . . officio Augu-
. . . . in consilio fa-
. . . . det loco; pullis
. . . . um facit auspi-
. . . . lit, intra pome-
. . . . plo consistit. || Re-
. . . . id amissum recipe-
. . . . eparatum. || Rictus,
. . . . ici videntur, quia
. . . . contrariaque sint
. . . . regendo, ut commo-
. . . . ictum videri po-
. . . .
|| *S* . . . . ri carmine ap-
. . . . sapia pro sedilibus di-
. . . . huc in consuetudi-
. . . || *Susque deque* . . ens est, pro plus minusve.
. . . . od antiquis usque † dice-
. . . . || *Soni*-rio. significat in car-
. . . . ugurali, sonanti.
|| *Sine* . . . . in proverbio dici solet,
. . . . sine ulla incommodia-

Repertum dicitur quasi repartum et reparatum.

Rictus, rixæ, rixosi,* ringitur dici videntur, quia in diversum rumpantur, contrariaque sint recto, quod vocabulum dictum videtur a regendo.

Susque deque significat plus minusve.

Sonivio sonanti.

appendice: quod olim sacra non solum publica curiosissime administrabant, sed etiam privata. relictusque heres sic † pecuniæ, etiam sacrorum erat; ut ea diligentissime administrare esset necessarium. || Suppum antiqui dicebant, quem nunc supinum dicimus ex Græco, videlicet pro adspiratione ponentes † litteram, ut cum idem hylas dicunt, et nos silvas. item ez sex. et enta septem. eius vocabuli meminit etiam Lucius: «Si vero das, quod rogat, et si suggeri suppus †.» || Sempronia horrea qui locus dicitur, in eo fuerunt lege Gracchi, ad custodiam frumenti publici. || Statua est ludi eius, qui quondam fulmine ictus in Circo, sepultus est in Ianiculo. cuius ossa postea ex prodigis, oraculorumque responsis Senatus decreto intra urbem relata in Volcanali, quod est supra Comitium, obruta sunt. superque ea columpna, cum ipsius effigie, posita est. || Servilius lacus appellabatur † eo, qui eum faciendum curaverat in principio vici Iugari, continens basilicæ Iuliæ, in quo loco fuit effigies hydræ positta Agrippa. || Sonticum morbum in XII. significare ait Aelius Stilo certum cum iusta causa, quem non nulli putant esse, qui noceat, quod sonte significat nocentes. Nævius ait: «Sonticam esse oportet causam, quam ob rem perdas mulierem.» || Sacram viam quidam appellatam esse existimant, quod in ea fœdus ictum sit inter Romulum, ac Tatium. quidam, quod eo itinere utantur sacerdotes indulium sacrorum conficiendorum causa. itaque ne eatenus

Suppum antiqui dicebant, quem nunc supinum dicimus.

Servilius lacus Romæ a conditore vocatus.

Sonticum iustum. Nævius: «Sonticam esse oportet causam, quamobrem perdas mulierem.»

Sacra via in urbe Roma appellatur, quod in ea fœdus ictum sit inter Romulum ac Tatium.

quidem, ut vulgus opinatur, sacra appellanda est a regia ad domum Regis sacrificuli, sed etiam a Regis domo ab sacellum Sireniæ, et rusus a regia usque in arcem. nec † appellari debere ait Verrius, seddis iunctę, ut cęteras vias Flaminiam, Appiam, Latinam. ut ne Novam viam quidem, sed Novam viam. ||Scita plebei appellantur ea, quæ pleps suo suffragio sine patribus iussit, plebeio magistratu rogante. ||Solitaurilia hostiarum trium diversi generis immolationem significant, tauri, aryetis, verris quod omnes eæ solidi, integrique sint corporis; contra aci . . † verbices maiales qui † quia sollum Osce totum et soldum significat. unde tela quædam solii ferria † vocantur tota ferrea, et homo bonarum artium sollers, et quæ nulla parte laxata cavaque sunt, solida nominantur. atque harum hostiarum omnium inviolati sunt tauri, quæ pars scilicet creditur † in castratione. sunt quidem qui portent †, ex tribus hostiis præcipuę nomen inclusum cum solido taurique, amplissima sit earum. quidam dixerunt omnium trium vocabula confixa †, suis, ovis, tauri, adeffecisse. id quod uno modo appellarentur universæ. quod si a solio, et tauris earum hostiarum ductum est nomen antiquæ consuetudinis, per unum L enuntiari non est mirum, quia nulla tunc geminabatur littera in scribendo. quam consuetudinem Ennius mutavisse fertur, ut pote Gręcus Greco more usus, quod illi æque scribentes ac legentes duplicabant

Solitaurilia hostiarum trium diversi generis inmolationem significant, tauri, arietis, verris, quod omnes eæ solidi integrique sunt corporis. *Solium* enim lingua Oscorum significat totum et solidum. Unde tela quædam *soliiferrea* vocantur tota ferrea, et homo bonarum artium *sollers*, et quæ nulla parte laxata cavaque sunt, *solida* nominantur.

mutas, semi . . . . || *Socordi-*
am. quidam . . . .
M. Cato pro . . . .
VII. cum ait: . . . .
mensam ti . . . .
ne quid neg . . . .
retur. conpos . . . .
quod est sine, ...
|| Semis, semodi . . . .
tione ex Græ . . . .
litteram p . . . .
habent, ut . . . .
silvæ, sic . . . .
so dicunt, ...
|| Sublicium po . . . .
appellatum . . . .
cabulo Volsco . . . .
in latitudinem . . . .
liter Formian . . . .
librorum; q . . . .
sublices voca . . . .
aqua liquens . . . .
in qua opini . . . .
et meminit s . . . .
qui ait in belli . . . .
quam liquidum . . . .
amnem», et ali tab . . . .
mem retinet s . . . .
Sallustius libro qu . . . .
«ne inrumiendi † p . . . .
sublicibus cavata . . . .
sent.»
|| Supervacaneum u . . . .
cludit Verrius ab v . . . .

Socordiam quidam pro ignavia posuerunt: Cato pro stultitia posuit. Conpositum autem videtur ex si, quod est sine, et corde.

Semis, semodius, semuncia ex Græco trahuntur, sicut etalia nonnulla, quæ S litteram pro adspiratione eorum habent, ut ἑπτά septem, ὕλαι silvæ. Sic ista ab eo, quod illi dicunt ἥμισυ, declinata sunt.

Supervacaneum supervacuum.

. . . . antummodo,
. . . . sit fami-
. . . . vacaneum
. . . .

‖ *Strufertarios* . . . . antiqui . .
. . . . mines con-
. . . . arbores ful-
. . . . missarum
. . . . struæ † et
. . . . aciunt
. . . . et uti mihi
. . . . utto etiam
. . . . fertario.
. . . . ex qua cortex
. . . . Lucilius
. . . . ti hibernacu-
. . .

‖ *Silicernium* . . . . nebris, quam
. . . . ocant. sed
. . . . errius existi-
. . . . uod nos farci-
. . . . letum † familia,
. . . . omine ea res
. . . . s iam silentium
. . . . olostate: «Cre-
. . . . meesse † esurum.»

‖ *Sudum* . . . . significare sub
. . . . um omnium fere
. . . . us siccum significet.
. . . . est, sine udo, ut se-
. . . .

. . . . i dicebant infir-
. . . . Plautus in Persa: «Ad

Strufertarios* dicebant, qui quædam sacrificia ad arbores fulguritas faciebant, a ferto scilicet quodam sacrificii genere.

Silicernium erat genus farciminis, quo fletu familia purgabatur. Dictum autem silicernium, quia cuius nomine ea res instituebatur, is iam silentium cerneret. Cæcilius: «Credidi silicernium eius me esse esurum.»

Sudum siccum, quasi seudum, id est sine udo.

Securus sine cura.

Sublesta infirma et tenuia. Plautus: «Gravior paupertas fit, fides sublestior,» id est infirmior. Idem vinum

paupertatem si immigrant infamiæ, gravior paupertas fit, fides sublestior.» id est infirmior. Id est † in Nervolaria vinum ait «sublestissimum,» quia infirmos faciat vel corpore, vel animo.

|| Saturet † viret † caro non habent †. || Supellictilis † recto casu, et senis ratione dicebantur, quæ nunc contraria videntur esse finitioni portionis †: qua † omnia vocabula X littera finita per declinationes obliquorum casuum syllabam accipiunt. hæc autem duo desciverunt ab ea, ut alta compium † quæ non ideo infirmare debent præceptum.

|| Scurræ vocabulum Verrius ineptissime † aut ex Græco tractum ait, quod est ΣΚΥΡΟΑΖΑΙΝ †, ut † a sequendo, cui magis adsentitur, quod et tenuioris fortunæ homines, et ceteri alioqui, qui honoris gratia prosequerentur quempiam, non antecedere, sed sequi sint soliti. quia videlicet dicat Lucilius: «Cornelius P. noster Scipiadas dicto †, tempus quę † intorquet in ipsum † oti et † delicis, luci effictæ †, atque cinædo, et sectatoria † deo † ipsi † suo, quo rectius dicas. ibat forte domum, sequimur multi, atque frequentes.» cum secutos videri velit, ob eorum iurgia, non ob adsuetum officium.

ait «sublestissimum,» quia infirmos faciat vel corpore vel animo.

|| Secus Valgius putat ex Græco quod est ἑκὰς dictum. absurde scilicet. significat enim aperte aliter, exemplis omnium fere, qui eam vocem usurpant. || Stipem esse nummum signatum, testimonio est et de eo quæ † datur stipendium militi, et cum spondetur pecunia, quod stipulari dicitur. || Sobrinus est, ut ait Gallus Aelius, patris mei consobrini filius, et matris meæ consobrinæ filius femina. † isdem de causis appellat fratrem, et fratrem patruelem. et consobrinum, et propius consobrino †, et sobrina. idem gradus in sobrina quoque sunt. || Sororium tigillum appellatur hac de causa. ex conventione Tulli Hostili regis, et Metti Fufitii † ducis Albanorum, Trigemini Horati, et Curati † cum dimicassent, ut victores sequeretur imperium, et Horatius noster exsuperasset, victoque † domum reverteretur, obvia soror, cognita morte sponsi, sui fratris manu occisi, aversata est eius osculum, quo nomino † Horatius interfecit eam. et quamquam a patre absolutus sceleri † erat, accusatus tamen parricidi apud Duumviros, dampnatusque provocavit ad populum, cuius iudicio victor, duo tigilla tertio superiecto, quæ pater eius constituerat, velut sub iugum missus, subit, consecratisque ibi aris Iunoni Sororiæ, et Iano Curiatio, liberatus omni noxia sceleris est auguriis adprobantibus. ex quo sororium id tigillum est appellatum. || Sororiæ † mammæ dicuntur puellarum, cum primum tumescunt, ut fraterculare. † Puerorum † Plautus in

Secus aliter; *hausecus* non aliter.

Stipem esse nummum signatum testimonio est et de eo, quod datur in stipendium militi, et cum spondetur pecunia, quod stipulari dicitur.

Sobrinus est patris mei consobrini filius et matris meæ consobrinæ filius.

Sororiare mammæ dicuntur puellarum, cum primum tumescunt, ut *fraterculare* puerorum. Plautus: Tunc papillæ primulum sororiabant; illud volui dicere, fraterculabant.

Fribolaria † . . . .
papillæ pri . . . .
volui dicere, ...
opus est verb . . . . || *Suregit*
et sortus an . . . .
et eius parti . . . .
bus L. Livill † . . . .
est. || Sors et . . . .
cat, unde co*n* . . . .
et Deis resp*on* . . . .
accidit in so . . . . || *Soracum*
quo ornamen . . . .
corum. Pla*u* . . . .
rum icillum † . . . .
|| Sobrium vicum . . . .
et Aelius, quod . . . .
locus neque caup . . . .
aliquod † in eo M † . . . .
vino, solitum . . . . || *Soni-*
vium tripu . . . .
Pulcher †, quod . . . .
dit plus †, quadr . . . . || *Sons*
nocens, ut ex c . . . .
nocens. || Sodalis . . . .
tant, quod una s . . . .
alii, quod ex suo . . . .
alii, quod inter se . . . .
rent, quod utile ess . . . .
crebro, congre † vocar . . . .
vocabulo, quod est c . . . .
|| Sodes, si audes, uti si*s* . . . .
pro in loco. Terentius . . . .
sodes, quis heri Chry . . . .
|| Surum dicebant, ex qu*o* . . . .

Suregit et sortus pro surrexit, et quasi possit fieri surrectus, frequenter posuit Livius.

Sors et patrimonium significat. Unde *consortes* dicimus; et dei responsum et quod cuique accidit in sortiendo.

Soracum est, quo ornamenta portantur scenicorum.

Sobrium vicum Romæ dictum putant*, vel quod in eo nulla taberna fuerit, vel quod in eo Mercurio lacte, non vino subplicabatur.

Sons nocens; *insons* innocens.

Sodales dicti, quod una sederent et essent, vel quod ex suo datis vesci soliti sint, vel quod inter se invicem suaderent, quod utile esset.

Sodes si audes, uti *sis* pro si vis, et *ilico* pro in loco. Terentius in Andria: «Dic, sodes, quis heri Chrysidem habuit?»

Surum dicebant, ex quo per deminutionem fit surcu-

. . . . su est Plau-
. . . . non est tibi.»
. . . . um, item: nam qui
. . . . cus surculis,
. . . . rum. tum poli-
. . . . aut asulæ
. . . . rus † surum
. . . . re possent.»
‖ *Suremit* . . . . s manum su-
. . . . surempsit.»
. . . . pue . . . sustule-
. . . ‖ «*Syrium* . . . . . ium» dixit:
. . . . est, quod cum
. . . . cio nobilissi-
. . . . atque ob eam
. . . . issimus semper
. . . . instituit cum
. . . . imus sumere-
. . . . ipso dignior.
. . . . σκόριον καὶ οὐκέτι σύ-
. . . . t. quod si mon-
. . . . tem non num-
. . . . Socratem que
. . . . rat. in librum
. . . . inscripserat Scy-
. . . . gratia id appel-
. . . . ‖ *Summ*ussi dicebantur
. . . . Nævius: «odi inquit,
. . . . inde aperte dice,
. . . . times.» Ennius in sexto
. . . . ntus in occulto mussa-
. . . . s in Andromacha: «di-
. . . . n est: nam mussare si-
. . . . s in Agnorizomene †:

lus. Ennius : «Unus surus surum ferret, tamen defendere possent.»

Suremit sumpsit : «Inque manum * suremit hastam.» *Surempsit* sustulerit.

Summussi murmuratores. Nævius : «Odi, inquit, summussos, proinde aperte dice, quid sit.» *Terentius*[1] mussare pro tacere posuit, cum ait : «Sile, cela, occulta, tege, tace, mussa.»

«quod potes, sile, cela, oc . . . . . . tege, tace, mussa, mane.» ‖ Sum, pro eum usus est Enius † l. I «At tu † non ut sum summa † servare decet rem.» et l. II.: «At † se se sum quæ dederat in luminis oras.» ‖ Sollo Osce dicitur id quod nos totum vocamus. Lucilius: «suasa † quoque omnino dirimit †, non sollo dupundi», id est, non tota. item Livius. Sollicuria, in omni re curiora †. et solliferreum genus teli, totum ferreum. Sollers etiam in omni re prudens; et sollemne, quod omnibus annis præstari debet. ‖ Solla † appellantur sedilia, in quibus non plures singulis possint sedere, ideoque soliar sternere dicuntur, qui sellisternium habent, et solaria † vocantur Babylonica, quibus eadem sternuntur. que, uta † ti † Verrius, omnia ducta sunt solo †. alvei quoque cavandi † gratia instituti, quo singuli descendunt. ‖ Solla † dicuntur. quæ ascendendo † potius dicta videntur, quam a solo. ‖ Sollistimum, Ap † pulcher † in Auguralis disciplinæ l. I. ait esse tripudium, quod aut † excidit ex eo †, quod illa fert: saxum ve solidum, aut arbos viviradix ruit, quæ nec præ vitio, humani † cædantur vei† aciantur † ve, pellantur ve. ‖ Solum, terram. Ennius l. III.: «Tarquinio dedit imperium

Sum pro eum usus est Ennius.

Sollo Osce dicitur id, quod nos totum vocamus. Livius, *solliferreum*, genus teli, id est totum ferreum. *Sollers* etiam in omni re prudens, et *sollemne*, quod omnibus annis præstari debet.

Solla sedilia, in quibus singuli tantum possunt sedere, ideoque *soliar* sternere dicuntur, qui sellisternium habent, et *solaria* vocantur Babylonica, quibus eadem sternuntur.

Solum terram.

‖Simul † et sola regni.» et aliubi †: «Sed sola terrarum postquam permensa parumper.» ‖Sole † aut † ait Verrius, est non solum ea, quæ solo pedis subicitur, sed etiam per † materia robustea, super quam paries craticius extruitur. ‖Solox, lana crassa, et pecus, quod passim pascitur non tectum. Titinius in Barrato †: «Ego ab lana soloci ad purpuram data.» et Lucilius: «Pastali pecore, ac montano, hirto, atque soloce.» ‖Sos pro eos antiqui dicebant, ut Ennius l. I.: «Constitit inde loci propter sos de † adiarum †» et l. III.: «Circum sos quæ sunt magnæ gentes opulentæ.» l. VII.: «Dum censent terrere minis, hortantur be † sos.» l. XI.: «Contendunt Graios Grecos † memorare solent sos.» interdum pro suos ponebant, ut cum per dativum casum idem Ennius efferi †: «Postquam lumina sis oculis bonus Ancus reliquid. †» ‖Sultis, si voltis. Plautus in Frivolaria: «Sequimini me hanc † stultis † legiones omnes lavernæ.» et in Rudente: «Curate hec † stultis † magna diligentiam †» Cato pro L. Cæsetio: «Audite sultis milites, si quis vestrum in bello superfuerit, si quis non invenerit pecuniam, egebit.»

‖Solari sine præpositione dixisse antiquos testis est Pacuvius, cum ait: «Solatur, auxiliatur, hortaturque me.» ‖Solatum genus morbi maxime a rusticantibus dicitur, cuius meminit

Solea vel ea dicitur, quae solo pedis subicitur, vel genus piscis, vel materia robustea, super quam paries craticius extruitur.

Solox lana crassa, vel pecus lana non tectum.* Titinnius: «Lana soloci ad purpuram data»; et Lucilius: «Pastali pecore ac montano, *hirto** atque soloce.»

Sos pro eos antiqui dicebant, ut Ennius: «Constitit inde loci propter sos dea *diarum.*» *Sos* interdum pro suos ponebant; per dativum casum idem Ennius effert: «Postquam lumina sis oculis», pro suis.

Sultis si vultis. Plautus: «Sequimini me hac sultis»: et Cato: «Audite, sultis, milites.»

Solatum morbi genus.

etiam Afrani . . . .
arquato med . . . .
tigine. || Solip . . . .
maleficæ, qu . . . .
fit fervore s*o* . . . .
traxit. || Sos-*pes* . . . .
omnes ferre † auc . . . .
Afranius in ep . . . .
servent tuis. . . . .
«Maxime Teu . . . .
numquam.» En . . . .
parentem et pa . . . .
sospitem.» Acc . . . .
rite ad patri . . . .
set.» Ennius vid . . . .
ficare cum dix . . . .
liber.» ceterum s . . . .
ait esse bona spe . . . .
spem non falle . . . . || *Succrotilla*
tenuis diceba . . . .
Titinnius in . . . .
fabulare succr*o* . . . .
nius in episto . . . .
tilla voce serio. . . . .
scribendis muli*e* . . . .
gracilibus in Syr . . . .
talis, cum sodellis † cr . . . .
le, quæ non pedibu . . . .
cula est machine † . . . .
materiæ, et forate † . . . .
quam ut uber scrofe †, ...
stant || Sic †, versant . . . .
fune volunt †. eoden † nom . . . . . .
stellas ruin que † . . . .

Solipugna genus bestiolæ maleficæ, quod acrius concitatiusque fit fervore solis, unde etiam nomen traxit.

Sospes salvus. Ennius tamen sospitem pro servatore posuit.

Sospitare est bona spe adficere, aut bonam spem non fallere.

Succrotilla vox, tenuis et alta. Titinnius : «Feminina *fabulare* * succrotilla vocula.»

. . . . a hyadas Græ-
. . . . stimantes a subus
. . . . quenti, dixerint
. . . . || *Suc*-cingulum ap-
. . . . lteum. Plautus.
. . . . um Herculis †
. . . . tiquam abstu-
. . . . || *Sucerd-a*e stercus su-
. . . . us: «simus
. . . . Quid habes, nisi
. . . . vi, eo condis
. . . . e succerda,
. . . . homo opicer- †
. . . . nem, quem sol. †
. . . . it. || Suburanam
. . . . a succisanam †
. . . . nt ex nomine
. . . . *mi*mam illam quoque
. . . . cusanam dictam
. . . . iratum esse.
. . . . pagi Succusa-
. . . . exercerentur.
|| *Succidanea hostia ap*pellatur, quæ
. . . . *t*ur, quod quasi
. . . . quidam a suc-
. . . . dendo dictam
. . . . . . || *Suggillatum* dici existimant
. . . . quod ea pars, quæ
. . . . λον ab iis dicitur.
|| *Sycophantas* . . . . . idam ex hac causa
. . . . Att ticos † quondam
. . . . s aiunt in hortos
. . . . *am o*b inrumpere, ficosque
. . . . causam lege factum †.

Succingulum balteum.

Sucerda stercus suillum. Titinnius: «Quid habes nisi unam arcam sine clavi, eo condis sucerdas?»

Sciscito, sententiam dico.

Succidanea* **hostia** dicebatur, quæ secunda loco cædebatur, scilicet sic appellata a succedendo.

Suggillatum* dicitur ex Græco, quod ea pars, quæ est sub oculo *, kylon ab eis dicitur.

Sycophantas appellatos hac de causa dicunt. Atticos quondam iuvenes solitos aiunt in hortos inrumpere ficosque deligere. Quam ob causam lege est constitutum, ut, qui id fecisset, capite truncaretur: quam

quid † fecisset, capite † esset ei. quam pęnam † qui persequẹrentur † ob parvola detrimenta, sycophantas appellatos. || Sulci appellantur, qua aratrum ducitur, vel sationis faciendæ causa, vel urbis condendæ. vel fossura rectis lateribus, ubi arboris † serantur. fulmen quoque, qua eius vestigium, similiter appellatur. quod vocabulum quidam ex greco † fictum, quia illi dicant alkon † || Suasum color appellatur, qui fit ex tillicidio † fumoso in vestimento albo. Plautus: «Quia tibi suaso infecisti propudiosa pallulam.» quidam autem legunt in suaso. nec desunt, qui dicant, omnem colorem, qui fiat inficiendo, suasum vocari, quod quasi persuadetur in alium ex albo transire. || Saltum Gallus Aelius l. II. significationum, quæ ad ius pertinent, ita definit: «Saltus est, ubi silvæ et pastiones sunt, quarum causa casæ quoque: si qua particula in eo saltu pastorum, aut custódum causa aratur, ea res non peremit nomen saltui †, non magis, quam fundi, qui est in agro culto, et eius causa habet ædificium, si qua particula in eo habet silvam.» || Superescit, significat supererit. Ennius: «Dum quidem unus homo Romanus toga superescit.» et Acer † in Chrysippo: «Quin hinc † superescit, Spartam atque

pœnam qui persequerentur ob parvola detrimenta, sycophantas appellatos.

Solcus dictus a Græco, qui ab illis ὁλκός appellatur.

Suasum color appellatur, qui fit ex stillicidio fumoso in vestimento albo. Plautus: «Suaso infecisti propudiosa pallulam.» Sunt qui omnem colorem suasum velint appellare, quod quasi persuadetur in alium ex albo transire.

Superescit, supererit. Ennius: «Dum quidem unus homo Romæ superescit.»

amyciastrado †. sed per se super significat quidem supra, ut cum dicimus, super illum cedit †. verum ponitur etiam pro de, greca † consuetudine, ut illi dicunt, ὑπέρ. Plautus in Milite glorioso: «Mea opera super hac vicina, qua † ego nunc concilio tibi.» In Phasmate: «ehe . . . Tandem percipio, super rebus nostris loqui te.» Pacuius † in Medo: «qua super re interfectum esse Hippotem dixisti?» Cato contra Annium: Nemo antea fecit super tali re cum hoc magistratu utique rem.» Afranius in Virginē †: «Alis de rebus in † qua cępisti † super.» ‖ Supercilium dicitur, quod supra cilium sit, id est integimentum oculi superius. ‖ Sub iugum mitti dicunt † hostes victi, ereptis omnibus armis telisque, cum astis † defixis duabus in terra, tertiaque ad summum earum deligata, speciei ani † . . bentur subeuntes transire. ‖ Subices Ennius in Achille pro subiectis posuit, cum dixit nubes: «per ego deum † subices umidas, inde † oritur imber sonitus † ævo † spiritu.» ‖ Superstites †, testes præsentes significat. cuius rei testimonium est, quod superstitibus præsentibus l. † . inter quos controversia est, vindicias sumere iubentur. Plautus in Artimone †: «Nunc mihi licet quid vis loqui, nemo hic adest superstes.» volgari quidem consue-

Sub iugum mitti dicuntur hostes, cum duabus hastis in terra defixis tertiaque super ligata inermes sub eas coguntur transire.

Subices Ennius pro subiectis posuit.

Superstites antiquitus appellati sunt testes.

tudinem † poni . . . .
superque sint. . . . .
liberi parentib . . . .
«quamobrem . . . .
do, quamquam o . . . .
velim.» || Su-*pervaganea avis* . . . .
catur ab Au . . . .
mo cacumin . . . .
quasi in altis . . . .
vagatur, a*p* . . . . . || *Supercilia* . . .
Iunonis tu . . . .
tur mulieres . . . .
tur oculi, per q . . . .
quam tribuat I . . . .
lucina quoque . . . . || *Sup-*
pernati dicu . . . .
na sunt succisa . . . .
rum pernaru*m* . . . .
«is pernas succ*i* . . . .
Pœni.» et Catu . . . .
fossa Ligari ia . . . .
curi.» || Supp-*remum* . . . .
summum, ut . . . .
»suppreme bel . . . .
potens.» Plautus . . . .
mum habuisti se*m* . . . .
tuis.» alias extre . . . .
in legibus XII.: «Solis . . . .
ma tempestas esto» . . . .
crimine necte tuo.» . . . .
«ab illo sepeliri die l . . . .
«et quasi supremo l . . . .
tempora voltu.» Cato d . . . .
lentis numquam cuiq*ue* . . . .

Supervaganea dicebatur ab auguribus avis, quæ ex summo cacumine vocem emisisset, dicta ita, quia supra omnia vagatur, aut canit.

Supercilia in Iunonis tutela esse putabant, quod his protegantur oculi, per quos luce fruimur, quam tribuere putabant Iunonem; unde et *Lucina* dicta est.

Suppernati dicuntur, quibus femina sunt succisa in modum suillarum pernarum. Ennius: «His pernas succidit iniqua superbia Pœni.»

Suppremum modo significat summum, modo extremum, modo maximum.

. . . . remam advoca-
. . . . maximo, cum duas
. . . . *v*es suppremam mul-
. . . . || *S*ubsidum † dice-
. . . . ntis † subside-
. . . . entique acie †
. . . . genus militum
. . . . emeruerant
. . . . amen retine-
. . . . quæ erat ter-
. . . . m, ut Plautus
. . . . *a*gite nunc, subi'.
. . . . t triario †.» si-
. . . . sidiari, ante eos
. . . . rant, aut in ali-
. . . . iti. || Subsolaneæ
. . . . s appellantur;
. . . . rei solum conferunt
. . . . ui infimum
. . . . i in terram, super-
. . . . dum, imum
. . . . s innititur.
|| *Subsilles* . . . . li ipsi iles † vo-
. . . . s, quæ ad rem
. . . . ur maxime,
. . . . erum. || Substillum
. . . . nt tempus ante
. . . . æne uvidum, dum †
. . . . *a*m, non persiccum quod
. . . . aut nondum desiset. †
|| *Subscudes* . . . pellantur cunctæ † ta-
. . . . tabulæ inter se con-
. . . . a, quo eæ immittantur,
. . . . cuius † inniptris †: «nec

Subsilles dicebantur quædam lamellæ sacrificiis necessariæ.

Sororium tigillum appellabatur locus sacer in honorem * Iunonis, quem Horatius quidam statuerat causa sororis a se interfectæ ob suam expiationem.

Substillum tempus ante pluviam iam pæne uvidum et post pluviam non persiccum, quod iam stillaret, aut nondum desisset.

Subscudes appellantur tabellæ, quibus tabulæ inter se configuntur, quia, quo inmittuntur, succiditur. Pacuvius: «Nec ulla subscus cohibet compagem.»

ulla subscus cohibet compagem alvei.» Plautus ineastraba †: «Terebintus multum sit, et subscudes addite.» ‖ Sub corona venire dicuntur, quia captivi coronati solent venire, ut ait Cato in eo, qui est de rê militari: «ut populus suus † sua opera potius ob rem bene gestam coronatus supplicatum eat, quam re male gesta coronatus veniat †.» id autem signum est nihil præstari a populo, quod etiam Plautus significat in Hortulo: «Præco ibi adsit cum corona, cuique † liceat ventat †.» ‖ Sublimem † est in altitudinem elatum, ut Ennius in Thyeste: «Aspice hoc sublime † candens, quem vocant omnes Iovem.» Vergilius in Georgicis l. I.: «Hic vertex nobis semper sub. †» ‖ Sublimavit dixit †, id est in altum extulit, Originum l. II.: «In maximum decus atque in excelsissimam claritudinem sublimavit.» id autem dicitur a limine superiore, quia supra nos est. ‖ Succenturiare est explendæ centuriæ gratia supplere, subicere. Plautus in Saturione: «Subcenturia, centum require, qui te delectet † domi.» et Cæcilius in Triumpho: «nunc meæ militiæ astutia † opus est subcenturia †.» ‖ Subrumari dicuntur hædi, cum ad mammam admoventur, quia ea

Sub corona venundari dicuntur captivi, quia venundabantur coronati. Cato : «ut populus potius ob rem bene gestam supplicatum eat, quam re male gesta coronatus veneat.»

Sublimen est in altitudinem elatum, id autem dicitur a limine superiore, quia supra nos est.

Succenturiare est explendæ centuriæ gratia supplere. Cæcilius : «Nunc meæ malitiæ astutia opus est succenturia.»

Subrumari dicuntur hædi, cum ad mammam admoventur, quia ea rumis vocatur, vel quia rumine trahunt lacte sugentes.

his vocabantur †, vel quia rumine trahunt lacte sugentes. || Subulo Tusce tibicen dicitur. itaque Ennius: «Subulo quondam marinas propter adstrabat † plagas.» || Suburam Verrius alio libro a pago Succusano dictam ait: hoc vero maxime probat eorum auctoritatem, quia † aiunt, ita appellatam et regionem verbis † et tribum a stativo præsidio, quod solitum sit succurrere esquilis †, infestantibus eam partem urbis Gavinis †. indicioque esse, quod adhuc ea tribus per c. litteram, non b., scribatur. || Subverbustam veribus ustam significat plaustus † cum ait: «uicerosam †, conpenditam †, subverbustam, sordidam.» || Suboles ab olescendo, id est crescendo, ut adolescentes quoque, et adultæ, et indoles dicitur. Lucretius l. V.: «sive virum soboles, sive est muliebris origo.» Vergillus: † «Cara deum suboles, magnum Iovis incrementum.» || Subuculam Aelius Stilo, et Cloatius isdem fere verbis demonstrant vocari, quiddis † detur ex halica et oleo et melle. nam de tunicæ genere notum est omnibus. || Sub vos placo, in precibus fere cum dicitur, significat id, quod supplicio †, ut in legibus: transque dato, edendo † que † plorato. || Suffiscus dicebatur folliculus testium arietinorum,

Subulo Tusce tibicen dicitur.

Subura regio Romæ a pago Succusano vocabulum traxit, quod ei vicinum fuit.

Subverbustam veribus ustam significat.

Suboles ab olescendo, id est crescendo, dictæ, ut adolescentes et adultæ et indoles. Lucretius: «Sive virum suboles, sive est muliebris origo.»

Subucula et genus libi dicitur ex alica et oleo et melle, et genus vestimenti.

Sub vos placo supplico.

Suffiscus folliculus testium arietinorum, quo utebantur pro marsuppio, a fisci similitudine dictus.

qui celebris u . . . .
pio, forsitan . . . .
fisci similitu . . . . || *Subacti*
molliti. alia . . . .
ut cum dicim . . . .
subactum. . . . . || *Suppli-*
cium a supp . . . .
guit, quod . . . .
hæc deorum . . . .
matur supp . . . .
id est, depe† . . . .
cædi. Supplic . . . .
res portent . . . .
verbena falic . . . .
alia supplicia . . . .
bonis† sumi. Sin . . . .
is necaretur, i. . . . .
Semoniæ res s . . . .
ce bidente . . . .
na salutis† c . . . .
nati, patrim . . . .
id fieret sac. . u . . . .
solitum, ut . . . .
candi causa . . . .
rum, ut id voc . . . .
ro semper ela . . . .
plo docet supp*li* . . . .
nunc fere supp*li* . . . .
tur. || Sufes dic . . . .
gistratus, ut Oscor . . . .
Calidius in oration . . . .
lium: «Non ne vobis, l† . . . .
et fumus prosequi *et* . . . .
videtur. Sinatus† cen . . . .
sufetis.» || Sub vitem ha . . . . . .

Subactus modo significat mollitus; modo victus; modo compulsus, ut cum dicimus, pecus sub arborem subactum; modo coactus.

Supplicia veteres quædam sacrificia a supplicando vocabant.

Sufes consul lingua Pœnorum. Calidius: «senatus,» inquit, «censuit referentibus sufetis.»

Sub vitem hastas iacere dicitur veles, cum eas

. . . . manu
. . . . t. Lucilius: «Ut-
. . . . m qui subsit † has-
. . . . . || *Sub vitem prœlia*-ri dicuntur
. . . . militari pug-
. . . . que prodire
. . . . cul sub vite.»
|| *Sub vineam iacere* . . . . tur milites,
. . . . ionibus, ia-
. . . . || Supparus
. . . . vestimen-
. . . . ubucula ap-
. . . . n Fullonia.
. . . . omne quod
. . . . parum: puni-
. . . . cat Nevi † de
. . . . co. Et in Nautis,
. . . . estem consec-
. . . . nunc supparos
. . . . na iam † crucem
. . . . detur puella-
. . . . nius ait: «Puella
. . . . duta sum. || Supa †,
. . . . at, disicit.
. . . . in . . . insipit.
. . . . inicit far in ollam.
|| *Sutelæ* . . . . stutie, a simili-
. . . . ctæ sunt. || Sus-
pectus . . . . significationis:
. . . . et suspicio parti-
. . . . ≀· non mirum, si
. . . . o dari potest. «|| Su-
trium . . . . . . *ti* que in proverbium
. . . . causa gallico tu-
. . . . dam edictum est, le-

sub manu sursum mittit. Lucilius: «Ut veles bonus sub vitem qui submisit † hastas.» Veles autem velitis facit.

Sub vitem prœliari dicuntur milites, cum sub vinea militari pugnant. Lucilius: «Neque prodire in altum, prœliari procul sub vite.»

Sub vineam iacere dicuntur milites, cum astantibus centurionibus iacere coguntur sudes.

Supparus vestimentum puellare lineum, quod et subucula, id est camisia, dicitur. Afranius: «Puella non sum, supparo si induta sum.»

Supat iacit, unde *dissipat* disicit, et *obsipat* obicit, et *insipat*, hoc est inicit.

Sutelæ dolosæ astutiæ a similitudine suentium dictæ.

Suspectus et a suspicor venit et a suspicio.

giones Sutrii ut præsto essent cum cibo suo. quod usurpari cœptum est in is, qui suis rebus, opibusque offici it † prestarent, † quibus deberent. Plautus: «Sed facito dum merula per † versus, quod † cantat colas † cum suo cuique † facito veniant, quasi eant Sutrium.» || Suopte, † ipsius, ut meopte, meo ipsius, tuopte, tuo ipsius. || Suillum genus invisum veniri † prodiderunt poetæ ob interfectum ab apro Adonim, quem diligebat Dea. quidam autem, quod inmundissimi sint sues ex omni mansueto pecore, et ardentissimæ libidinis. ita, ut opprobrium mulieribus inde tractum sit, cum subare et subire † dicuntur. || Sus Minervam in proverbio est, ubi quis id docet alterum, cuius ipse inscius est. quam rem in medio, quod aiunt, positam Varro et Euhemerus ineptis mythis involvere maluerunt, quam simpliciter referre. || Strues genera liborum sunt, digitorum coniunctorum non dissimilia, qui superiecta panicula in transversum continentur. || Struices antiqui dicebant extructiones omnium rerum. Plautus: «Cerialis cenas dat. ita mensas extruit, tantas struices concinnat patinarias.» Et Livius: «quo Castalia, per struices saxeas lapsu accidit.» || Struere, an-

Suopte suo ipsius, ut *meopte* meo ipsius, *tuopte* tuo ipsius.

Strues genera liborum erant, digitorum coniunctorum similia, qui continebantur in transversum superiecta panicula.

Struices dicebant omnium rerum instructiones.

Struere antiqui dicebant pro augere, unde industrii.

tiqui dicebant pro adicere, augere, unde industrios quoque m̅ † Cato: «iure, lege, libertate, Rep. communiter uti oportet: gloria atque honore, quomodo sibi quisque struxit.» aut † in XII. quod est: «si calvitur, pedem ve struit: manum endo iacito,» alii putant significare retrorsus ire: ali in aliam partem: ali fure †: ali gradum augere: ali minuere; ac † vix pedem pedi præfert, otiose it, remoratur. || Stroppus est, ut Adeius † Philologus existimat, quod Græce CΥΡΟΦΙon † vocatur. et quod sacerdotes pro insigni habent in capite. quidam coronam esse dicunt, aut quod pro corona insigne in caput inponatur, quale sit strophium. itaque apud Faliscos idem † festum esse, qui vocetur Struppearia, quia coronati ambulent. et a Tusculanis, quod in pulvinari inponatur Castoris, struppum vocari. || Strutheum in mimis præcipuę † vocant obscenam partem virilem. salacitate † videlicet passeris, qui grecę † struthos dicitur. || Strenam vocamus, quæ datur die religioso, hominis † boni gratia, a numero, quo significatur alterum, initiumque † venturum similis commodi, veluti renam, † præpositas † littera, aut † in loco, et lite solebant antiqui. || Strebula Umbrico nomine Plautus appellat coxendices hostia-

Stroppus, quod Græce στρόφιον dicitur, pro insigni habebatur in capitibus sacerdotum; alii id coronam esse dixerunt.

Strutheum membrum virile a salacitate passeris, qui Græce στρουθὸς dicitur, a mimis præcipue appellatur.

Strenam appellabant, quæ dabatur die religioso ominis boni gratia, a numero, quo significatur alterum tertiumque venturum similis commodi, velut trenam, præposita S littera, ut antiquis frequens usus erat.

Strebula lingua Umbrorum appellabant partes carnium sacrificatarum.

rum, quas G . . . .
in altaria in . . . .
tus ait in Fri . . . .
agnina tene . . . .
bulis.» ‖ Stla*t-ta* . . . .
latum mag . . . .
appellatum . . . .
consuetudin . . . .
tem antiq*ui* . . . . ‖ *Stlembus*
gravis, ta*r* . . . .
Apulidæ pe . . . .
cum refer . . . .
‖ Stelionem † g . . . .
Verrius dic . . . .
stillet cibo, p . . . .
bi † a stellarum . . . .
varium est. ‖ *Stipem* . . . .
cuniam signa . . . .
ideo stipular . . . .
terrogat a . . . .
æs. ‖ Stir-*pem* . . . .
re antiqu*i* . . . .
mina, met . . . .
quæ nunc in . . . .
re. Livius: «tr . . . .
rundam Rom . . . .
conditam romam . . . .
vius. «Ostrymon . . . .
Graio stirpe ex . . . .
nomine Pyrrh . . . .
a stirpe supremo. . . . .
est, revoca fratre . . . .
pla*u*dite.» quam Gall . . . .
finit: «Stirpest † gent . . . .
qui † a quoque est progn*a* . . . . . .

Stlatta genus navigii latum magis, quam altum, et a latitudine sic appellatum, sed ea consuetudine, qua *stlocum* pro locum et *stlitem* pro litem dicebant.

Stlembus gravis, tardus, sicut Lucilius pedibus stlembum dixit equum pigrum et tardum.

. . . . dicuntur
. . . . ab imis arbori-
. . . . || *Stip*-atores appel-
. . . . stodes, quos
. . . . bant, i. mer-
. . . . m ferro, ve-
. . . . t Regum cor-
. . . || *Stipes* . . . . . defixus: Afra-
. . . . «*P*orro honeste
. . . . ite hostium
. . . . *o*ro fidem, qui
. . . . *e*am silvam: «et
. . . . *ho*stili in me la-
. . . . tus, ut revolso
. . . . qui iactu vali-
. . . . parmam.» nisi si
. . . . voluit pro
. . . . in Bacchis: «Ec-
. . . . egum †, aut al-
. . . . us.» Ennius
. . . . ites abiegno
. . . . e stipitem
. . . . mit eum, qua
. . . . rripit. || Strit-
. . . . ant pro trita-
. . . . vi, et ataviæ;
. . . . ' || Strigores in Ne-
. . . . rigosis positum
. . . . rum virium ha-
. . . . res exerciti.» || Stri-
. . . . r ordines rerum
. . . . uatæ † conlocata-
. . . . ndo dictæ. || Stri-
. . . . us Græci CYPnia † ap-
. . . . quod maleficis mulieribus

Stipatores corporis custodes, quos antiqui latrones vocabant. Stipati enim ferro circumdant corpora regum.

Stipes fustis terræ defixus.

Stritavum antiqui dicebant pro tritavo.

Strigores id est densarum virium homines.

Strigæ appellantur ordines rerum inter se continuate conlocatarum a stringendo dictæ.

nomen inditum est, quas volaticas etiam vocant. Itaque solent his verbis eas veluti avertere Græci: «ΣΥΡΡinta ΠΟΜΠΕΙΕΝ ΝΥΚΤΙΚΟman ΣΤΡΙΝΤΑΤ${}^{\lambda}_{o}$ΑΟΝ ΟΡΝΙΝ ΑΝΩΝΥΜΙΟΝ ΩΚΥΠΟΡΟΥΣ ΕΠΙ ΝΗΑΣ†.» || Statuliber est, qui testamento certa condicione proposita iubetur esse liber. et si per heredem est †, quo minus statuliber præstare possit, quod præstare debet, nihilominus liber esse videtur. || Status dies † vocatur qui iudici causa est constitutus cum peregrino. eius enim generis ab antiquis hostes appellabantur, quod erant pari iure cum populo R., atque hostire ponebatur pro æquare. Plautus in Curculione: Si status condictus cum hoste intercedit dies, tamen est eundum, quo imperant ingratis.» || Stagnum quidam dici putant, quod in eo aqua perpetuo stet. aliquo † dis † locus a Græcis συει-νὸς † dicitur, quia bene contineat aquam. || Satura, et cibi genus ex variis rebus conditum est, et lex tis † alis legibus conferta. itaque in sanctione legum adscribitur: «neve per Saturam abrogato, aut derogatot. † annius † Luscus in ea, quam † quam dixit adversus Tigracchum †: «Imperium quod plebes per Saturam dederat, id abrogatum est.» et C. Lælius in ea, quam pro se dixit †: Dein postero die, quasi per Saturam senten-

Status dies vocatur iudicii causa constitutus.

Satura et cibi genus dicitur ex variis rebus conditum, et lex multis aliis conferta legibus, et genus carminis, ubi de multis rebus disputatur.

tiis exquisitis in deditionem accipitur.» || Statæ Matris simulacrum in Foro colebatur; postquam id collastravit †, ne lapides igne corrumperentur, qui plurimis † ibi fiebant nocturno tempore, magna pars populi in suos quique ucos † rettulerunt eis † deæ cultum. || Stalagmium genus inaurium videtur significare Cæcilius in Karine †, cum aitium. † ex aure eius stalagmium domi habeo. || Stolidus, stultus. Ennius l. I.: «Nam vide † pugnare † sues stolidi solidi † sunt.» et in Alexandro: «Hominem appellat, quid lascivi stolide † non intellegit.» et cecilius † in Hypobolimæo: «Abi hinc tu stolide, illi ut tibi sit pater?» et in Andronico †: «sed ego stolidus, gratulatum me . . . oporteat † prius.» || Stuprum pro turpitudine antiquos dixisse apparet in Nelei carmine: «fœde, stupre † quecastigor † cotidie.» et in Appi sententis: «qui animi conpotem esse, nequid fraudis, stuprique ferocia pareiat.» Nævius: «Seseque i perire mavolunt ibidem, quam cum strupro † redire ad suos popularis.» item: «Sin illos deserant fortissimos viros †, magnum stuprum populo fieri pergentis †.» || Stuppam linum inpolitum appellant Græci doriis. † || Stura flumen in agro Laurenti est, quod quidam

Statæ Matris simulacrum in foro colebatur.

Stalagmium genus inaurium. Cæcilius: «Ex aure eius stalagmium domi habeo.»

Stolidus stultus.

Stuprum pro turpitudine antiqui dixerunt, unde est in carmine: «Fœde stupreque castigor cotidie.»

Stura flumen in agro Laurenti est.

Asturam vo . . . . || *Suber* . .
ac suberies, q . . . .
thermi †. || Ste . . . .
bant, quam G . . . .
que non cipi . . . . || *Sep-*
lasi, aut *se* . . . .
memorab*a* . . . .
in Adelph . . . .
feri, Anti . . . .
tum sit, q . . . .
unde ung̅ . . . .
est?» || Stult*o-rum feriae* . . . . . .
tur Quirina . . . .
Quiprini †, qu . . . .
crificant ii . . . .
non potuer . . . .
re, aut ign . . . .
fornacaliu . . . .
commissum*que* . . . .
more. at . . . .
quibus p . . . .
|| Sanctum . . . .
lius, quod . . . .
At Aelius s . . . .
videatur, c . . . .
plerique autem, q . . . .
pena † sit, multa . . . .
se ponetur pro . . . .
et sanctio dict . . . .
et rogatio: qui con . . . .
|| Sanqualis avis a*p* . . . .
mentaris augura . . . .
ga dicitur, quia in . . . .
tutela est. || Saccom-*orum* . . . . . .

Sterilam sterilem.

Stultorum feriæ appellabantur Quirinalia, quod eo die sacrificant hi, qui sollemni die aut non potuerunt rem divinam facere, aut ignoraverunt.

Sanqualis avis, quæ ossifraga dicitur.

. . . . m Pomponius
. . . . or †, quod ficus ea
. . . . nomen per m-
. . . . ductum est. || Io-
. . . . dem modo So-
. . . . «tu es Apollo,
. . . . || Sacrem
. . . . us, ubi iam
. . . . *a* re appel-
. . . . t. ita id adi-
. . . . amisit † voca-
. . . . lescens, qui-
. . . . veneunt sa-
. . . . s nummum
. . . . plari † de mea
. . . . e: «Sunt domi
. . . . *a*to adver-
. . . . rmum, post
. . . . *c*rem in sin-
. . . . *q*uando pro
. . . . me sacrem
. . . . primis fiet,
. . . . || *Sa*-crima est,
. . . . atius dicunt,
. . . . tum in amphoram
. . . . ifici causa, pro
. . . . quæ quasi sacra
. . . . ero fit, ut præ-
. . . . *Cereri.* || Sacrificulus
. . . . qui ea sacra, quæ
. . . . s sueverant, facit.
. . . . ur post reges ex-
. . . . utös. || Sacella di-
. . . . Dis sacrata sine tec-

Sacrima appellabant mustum, quod Libero sacrificabant pro vineis et vasis et ipso vino conservandis; sicut *præmetium* de spicis, quas primum messuissent, sacrificabant Cereri.

Sacrificulus rex appellatus est, qui ea sacra, quæ reges facere adsueverant, fecisset.

Sacella dicuntur loca dis sacrata sine tecto.

to. || Sacrosanctum dicitur, quod iure iurando interposito est institutum, si quis id violasset, ut morte pęnas penderet. cuius generis sunt TR. PL. Aedilesque eiusdem ordinis. quod adfirmat M. Cato in ea, quam scripsit, Aedilis plebis sacrosanctos esse. || Sacratæ leges sunt, quibus sanctum est, quicquid † adversus eas fecerit, sacer alicui deorum sicut † familia, pecuniaque. sunt qui esse dicant sacratas, quas plebes iurata in monte Sacro sciverit. || Seclusa sacra dicebantur, quæ Græci mysteria appellant. || Scena ab alis; a quibusdam sacena appellatur, dolabra pontificalis. || Sarisa est hastæ Macedonicæ genus. || Sacer mons appellatur trans Anienem, paullo ultra tertium miliarium; quod eum plebes, cum secessisset a patribus, creatis TR. plebis, qui sibi essent auxilio, discedentes Iovi consecraverunt. At homo sacer is est, quem populus iudicavit ob maleficium; neque fas est eum immolari, sed, qui occidit, parricidi non damnatur, nam lege tribunicia prima cavetur, «*si* quis eum, qui eo plebei scito sacer sit, occiderit, parricida ne sit.» ex quo quivis homo malus, atque inprobus sacer appellari solet. Gal-

Sacrosanctum dicebatur, quod iureiurando interposito erat institutum, ut, si quis id violasset, morte pœnas penderet.

Sacratæ leges dicebantur, quibus sanctum erat, ut, si quis adversus eas fecisset, sacer alicui deorum esset cum familia pecuniaque.

Seclusa sacra dicebant, quæ Græci mysteria appellant.

Scena sive **sacena** dolabra pontificalis.

Sarisa hasta Macedonica.

Sacer mons trans Anienem fluvium ultra tertium miliarium appellatur, quia Iovi fuerat consecratus.

lus Aelius ait sacrum esse, quocumque † modo atque instituto civitatis consecratum sit. † || Sive † ædis, sive ara, sive signum † || Sive † locum †, sive pecunia, sive quid aliud, quod dis dedicatum atque consecratum sit: quod autem privatis † suæ religionis causa aliquid earum rerum Deo dedicent, id Pontifices Romanos non existimare sacrum. at si qua sacra privata succepta sunt, quæ ex instituto Pontificum stato die, aut certo loco facienda sint, ea sacra appellari, tamquam sacrificium; ille locus, ubi ea sacra privata facienda sunt, vix videtur sacer esse. || Sacrani appellati sunt Reate orti, qui ex Septimontio Ligures, Sigulosque † exegerunt, nam vere sacro nati erant. || Sagmina vocantur verbenæ, id est herbæ puræ, quia ex loco sancto arcebantur a Consule, Prætoreve, legatis proficiscentibus ad fœdus faciendum, bellumque indicendum, vel a sanciendo, id est confirmando. Nævius †: «Ius sacratum Iovis † iurandum sagmine.» || Sagaces appellantur multi ac sollertis acuminis. Afranius in Brundisina: «Quis tam sagaci corde, atque ingenio unico.» Lucretius l. II.: «Nec minus hæc animum

Sacrani appellati sunt Reate orti, qui ex Septimontio Ligures Siculosque exegerunt, dicti Sacrani, quod vere sacro sint nati.

Sagmina dicebant herbas verbenas, quia ex loco sancto arcebantur legatis proficiscentibus ad fœdus faciendum bellumque indicendum, vel a sanciendo, id est confirmando. Nævius: «Scopas * atque verbenas sagmina sumpserunt.»

Sagaces appellantur sollertis acuminis, unde etiam canes indagatores sagaces sunt appellati.

cognoscere . . . .
etiam canem . . . .
«invictus ca . . . .
ribus fretus.» . . . .
mulier per*i* . . . .
sapiens pro . . . .
forsitan prop . . . .
evitandam. ‖ *Sanates* . . . .
ti appella . . . .
Sulpicius . . . .
et Oppillu*s* † . . . .
dici inferio . . . .
ut Tiburt*e* . . . .
populo Tibur . . . .
Tiburti, ide . . . .
riorisque loc . . . .
in XII.: «Nex . . . .
forti, sanati . . . .
id est bonor . . . .
qui et inf*e* . . . .
que sunt . . . .
cos Latinos . . . .
egerit secundum . . . .
fra Romam in c . . . .
eos quę sanati . . . .
præter opinio . . . .
set, sanavisse . . q . . . .
cisci potuisset, no . . . .
Cincius l. II. de . . . .
sulti. ne Valerius . . . .
in XII. explanati . . . .
men in eo libro, qu . . . .
volute inscribi †, for . . . .
duas gentis finitimas . . . .

Saga quoque dicitur mulier perita sacrorum, et vir sapiens, producta prima syllaba propter ambiguitatem evitandam.

. . . . gem hanc scrip-
. . . . m, ut id ius man-
. . . . s r. haberent.
. . . . ctos, et sana-
. . . . nificare exis-
. . . . atu. multi sunt,
. . . . acuit, displi-
. . . . t. sant † forcti,
. . . . nati insani.
|| *Sarpta vinea* . . . d est pura
. . . . lictæ inpe-
. . . . ent esse, quæ
. . . . inde etiam
. . . . ores dici pu-
. . . . ntiqui pro pur-
. . . . || *Sa*-rte in Augu-
. . . . gro ponitur:
. . . . e audire, vi-
. . . . *a*m opera pu-
. . . . ntegra præs-
. . . . cantur. et-
. . . . facere.
|| *Sarra* . . . . uæ nunc Epiros
. . . . || *Sardare* *i*ntellegere
. . . . vius belli Pu-
. . . . d bruti nec satis
. . . . || «Sardi vernales †
. . . . ior»: ex hoc natum
. . . . detur, quod ludis
. . . . fiunt a vicinis †
. . . . ctio Velentium †
. . . . in qua novissimus
. . . . rrimus producitur
. . . . senex cum toga pa-

Sarpta vinea putata, id est pura facta, unde et virgulæ abscisæ *sarmenta ; sarpere* enim antiqui pro purgare ponebant.

Sarte ponebant pro integre. Ob quam causam opera publica, quæ locantur, ut integra præstentur, *sarta tecta* vocantur. Etenim *sarcire* est integrum facere.

Sarra Epiros insula.

Sardare intellegere. Nævius : «Quod bruti nec satis sardare queunt.»

ret † ex †, tabulla † quę † aurea, quo culta † reges soliti sunt esse E . . . corum, qui Sardi appellantur, quia Etrusca gens orta est Sardibus ex Lydia. Tyrrhenus enim inde profectus cum magna manu eorum, occupavit eam partem Italiæ, quæ nunc vocatur Etruria. At Sinnius Capito ait, Ti. Gracchum Consulem, collegam P. Valeri Faltonis, Sardiniam, Corsicamque subegisse, nec prædæ quicquam aliud quam mancipia captum, quorum vilissima multitudo fuerit. || Sarcito in XII. Ser. Sulpicius ait significare damnum solvito, præstato. || Sardanapallus rex Assyriorum fuit unicæ luxuriæ inter mulieres epulasque versatus semper, atque omni tempore. || Sargus, piscis genus, qui in ęgypto † mari fere nascitur. Lucilius: «Quem præclarus helops, quem Aegypto sargus movebit.» || Saturnia Italia, et mons, qui nunc est Capitolinus, Saturnius appellabatur, quod in tutela Saturni esse existimantur. Saturni † quoque dicebantur, qui castrum in imo clivo Capitolino incolebant, ubi ara dicata ei deo ante bellum Troianum videtur, quia apud eam supplicant apertis capitibus. nam Italici auctore Aenea velant ca-

Sarcito damnum solvito.

Sargus piscis genus in mari Aegyptio.

pita, quod is, cum rem divinam faceret in litore Laurentis agri Veneri matri, ne abulixe † cognitus interrumperet sacrificium, caput adoperuit, atque ita conspectum hostis evitavit. || Saturno dies festus celebratur mense Decembre, quod eo ædis est dedicata: et is culturæ agrorum præsidere videtur, quo etiam falx est et † insigne. versus quoque antiquissimi, quibus Faunus fata cecinisse hominibus videtur, Saturnii appellantur. quibus et a Nævio bellum Punicum scriptum est, et a multis aliis plura composita sunt. qui deus in saliaribus Saturnus † nominatur, videlicet a sationibus. || Sas Verrius putat significare eas, teste Ennio, qui dicat in l. I.: «Virgines nam sibi quisque domi Romanus habet sas.» cum suas magis videatur significare. sicuti † eiusdem l. VII. fatendum est eam significari, cum ait: «Nec quisquam philosophiam †, quæ doctrina latina lingua non habet †, sapientia quæ peribetur, in somnis vidit prius, quam sam discere cępit.» idem † cum ait sapsam pro ipsa nec alia, † ponit in l. XVI.: «Quo res sapsa loco se se ostentatque, iubetque.» et Pacuvius in Teucro: «Nam Teucrum regi sapsa res restibiliet.» || Scævam, volgus quidem et in bona, et in mala re vocat: cum aiunt

Sateurnus Saturnus.

Sas suas. Ennius: «Virgines nam sibi quisque domi Romanus habet sas.»

Sam eam. Idem Ennius: «Nec * quisquam philosophiam in somnis vidit prius, quam sam discere cœpit.»

Sapsa ipsa. Idem Ennius: «Quo res sapsa loco sese ostentat.»

Scæva res dicitur mala, quasi sinistra: σκαιὸν enim Græce sinistrum dicitur.

bonam, et malam . . . .
in mala pone . . . .
aput grecos † C . . . .
pro sinistro sca . . . .
tius in belli Hi . . . .
sentit: scæv . . . .
obit: penitus . . . . . . || *Saperda*
genus pessimi pi . . . .
significat, c . . . .
saperdæ, cu . . . .
|| Sanderacam . . . .
quod Greci † sa . . . .
Nævius: «meru . . . .
|| «Sabini quod . . . .
proverbium e . . . .
Sinnius Capito . . . .
ficium propte . . . .
Sabinum at † . . . .
nam his † pr*o* . . . .
rum. idem*que* . . . .
facientibus . . . .
in quiete vi . . . .
fici religione. . . . .
in proverbium . . . .
vellent somn . . . .
tatem bibendi q . . . .
id somnium cap . . . .
illud quoque: anus . . . .
niat. fere enim quo . . . .
animo volvimus. . . . .
parere solet. || Sam-*buca* . . . .
genus, a quo Samby . . . .
dicuntur. per similitu . . . .
eam machinam appella . . . .

Saperda genus pessimi piscis.

Sandaraca genus coloris. Nævius: «Merula sandaracino ore.»

Sambuca * organi genus, a quo *sambycistriae* dicuntur. Machina quoque, qua urbs expugnatur, similiter vocatur. Nam ut in organo chordæ, sic in machina intenduntur funes.

. . . . nt; nam ut in
. . . . achina funes
. . . . || *Sa*-nnitibus † nomen
. . . . s propter genus
. . . . *a* appellent
. . . . t Sabinis vere
. . . . hominum
. . . . Comio Castronio
. . . . ollem, cui nomen
. . . . || *Salar*-iam viam
. . . . a quæ nunc Col-
. . . . li dicitur
. . . . pellabatur.
. . . . *it*, ut ea liceret
. . . . lem portari.
|| *Salacia*. . . . . . . salunciet †; an-
. . . . vocabulo poe-
. . . . Pacuvius
. . . . am Salaciæ
. . . . vescimur
. . . . *ne*mo ut me
. . . . um sæptam
. . . . || *Salutari*-s porta ap-
. . . . lutis, quod ei
. . . . lutationes . vo-
. . . . || *Thymelici* . unc ludi, scenicos
. . . . s primum fecisse C.
. . . . lium, M. Popilium M.
. . . . ediles, memoriæ
. . . . historici solebant
. . . . in o . . hestra, dum
. . . . bulæ conponeren-
. . . . scænis. «Salva res
. . . . *s*enex», quare parasiti

Samnites ab hastis appellati sunt, quas Græci σαύνια appellant; has enim ferre adsueti erant; sive a colle Samnio, ubi ex Sabinis adventantes consederunt.

Salaria via Romæ est appellata, quia per eam Sabini sal a mari deferebant.

Salaciam dicebant deam aquæ, quam putabant salum ciere, hoc est mare movere. Unde Ovidius: «Nymphæque salaces»; quo vocabulo poetæ pro aqua usi sunt. Pacuvius: «Hinc sævitiam salaciæ fugimus.»

Salutaris porta appellata est ab æde Salutis, quæ ei proxima fuit.

Apollonis † in scæna dictitent, causam Verrius in l. V., quorum prima est P littera, reddidit. quod C. † Sulpicio, C. † Fulvio Cos., in † Calpurnio Pisone Pr. Urb. faciente ludos, subito ad arma exierint, nuntiatio adventus † hostium, victoresque in theatrum redierint solliciti, ne intermissi religionem adferrent, instaurati qui † essent: inventum esse ibi C. Pompinium †, libertinum mimum magno natu, qui ad tibicinem saltaret. itaque gaudio non interruptæ religionis editam vocem nunc quoque celebrari. at in hoc libro refert Sinni Capitonis verba, quibus eos ludos Apollinares Claudio, et Fulvio cos. factos dicit ex libris Sybillinis, † et vaticinio m. † vatis institutos, nec nominatur ullus Pomponius: ridiculæ † quæ † deip † appellatione parsitorum † Apollinis hic causam reddit, cum in eo præterisset. ait enim ita appellari, quod C. Volumnius, qui ad tibicinem saltarit, secundarum partium fuerit, qui fere omnibus mimis parasitus inducatur. quam inconstantiam Ver . . . nostri non sine rubore rettuli. || Salios a sallendo † et saltando dictos esse quamvis dubitari non debeat, ta-

men Polemon ait Arcada quęndam † fuisse, nomine Salium, quem Aeneas a Mantinea in Italiam deduxerit, qui iuvenes Italicos eNOIIAION † saltationem docuerit. At Critolaus Saonem ex Samothrace, cum Aenea deos Penates qui Lavinium transtulerit, saliare genus saltandi instituisse. a quo appellatos Salios, quibus per omnis dies, ubicumque manent, quia amplæ ponuntur cena †, siquæ aliæ magnæ dum †, sallares † appellantur. ‖ Salmacis nomine nympha Cęli et Terræ filia fertur causa fontis Halicarnasi aquæ appellandæ fuisse Salācidis †, quam qui bibisset, vitio inpudicitiæ mollesceret. ob eam rem, que † id † eius aditus angustatus parietibus, occasionem largitur iuvenibus petulantibus antecedentium puerorum, puellarumque vitolandarum †, quia non pate . . . fugium. Ennius: «Salmacidas po lla † sine sanguine, et sudore.» ‖ Salias virgines Cincius ait esse conducticias, quæ ad Salios adhibeantur cum apicibus paludatas, quas Aelius Stilo scribsit sacrificium facere in Regia cum Pontifice paludatas cum apicibus in modum Saliorum. ‖ Spondere Verrius putat dictum, quod sponte sua, id est voluntate, promittatur. deinde oblitus inferiore capite sponsum et sponsam ex Græco dictam ait, quod .|. σπονδὰς interpositis rebus divinis faciant. ‖ Salicem idem virgulti genus, non arboris dicit, et ridicule † interpretatur dictam, quod ea celeritate crescat, ut salire videatur. ‖ Salinum in mensa pro aquali solitum esse poni ait cum patella, quia nihil aliud sit sal, quam aqua. ‖ Salentinos a salo dictos, Cretas, et Illyrios, qui cum Locrensibus navigantes societatem fecerint, eius re-

Spondere putatur dictum, quod sponte sua, id est voluntate, promittatur.

Salentini a salo sunt appellati.

gionis Italiæ, quam d . . . . . . || *Saeculares ludi*
Tarquini Superbi regis . . . .
Marti consecravi*t* . . . .
Cos., quod populus R. in *l* . . . .
aram quoque Diti ac . . . .
extremo Mart . . . .
pellatur, demissa*m* . . . .
viginti, in qua . . . .
R. facere sac*r* . . . .
et nonagensi . . . .
Popillo † Lænate . . . .
stis furulis † est . . . .
que noctibus, ac de . . . .
tum post annos u*t* . . . .
culares appell*a* . . . .
sæculi habetur. || Scuti*lum* . . . .
Græco, ut cum dici . . . .
lem aliquem dem*o* . . . .
pompa aliud di . . . .
tilum de scrutil . . . .
qui virtute po . . . .
scutilo, cum cor . . . . || *Squalidum* . .
cultum et sord . . . .
tum, quod proximẹ † . . . .
scium accedit. . r . . . .
diti paludum, squ . . . .
in Telepho: «Quam ve . . . .
stola». || Squarrosos . . . .
similitudine ait dic . . . .
gat ob adsiduam inlu . . . .
num ac rupicum squar . . . .
rostra». || Schœniculas app . . . .
trices Plautus propter usum un . . . .
quod est pessimi generis. itaque . . . .

Sæculares ludi apud Romanos post centum annos fiebant, quia sæculum centum annos extendi existimabant.

Scutilum tenue et macrum et in quo tantum exilis pellicula cernitur.

Squalidum incultum et sordidum, quod proxime similitudinem habeat squamæ piscium, sic appellatum.

Squarrosi ab eadem squamarum similitudine dicti, quorum cutis exsurgit ob assiduam inluviem. Lucilius : «Varonum ac rupicum* squarrosa incondita rostra.»

Schœniculæ appellantur meretrices propter usum unguenti schœni, quod est pessimi generis.

. . . . raculae cum exttis
. . . . Idem: «Prosedas pistorum
. . . . miseras schœno dili-
. . . . as.» || Scorta appel-
. . . . uetudine rusticorum,
. . . . quos, solebant di-
. . . . delicularum †. omnia
. . . . appellantur.
|| *Scortes* . . . . tenorum † ab isdem
. . . . esse ait. || Scandu-
. . . . nimicæ, quod eas
. . . . ecat. || Scapten-
. . . . ū in Macedonia,
. . . . quod est Græce σκάπ-
. . . . lis expiret Scap-
. . . . || *S*-pa*ra* parvissimi
. . . . pargantur, dicta.
. . . . *t*um spara, tum mu-
. . . . orro». || Scitum populi
. . . . ctus patricius
. . . . fragis iussit.
. . . . ex patribus et
. . . . iam leges scrib-
. . . . tum est, quod TR.
. . . . gavit, id est consu-
. . . . Plebes autem est
. . . . præter patricios.
|| *Scitae* . . . . bona facie, a*li*as, bonis
. . . . oetis usurpantur. Te-
. . . . e satis, inquit, scita. et †
. . . . MENō «at si scias, quam scite
. . . . rit.» Ennius in l. . VI.: «lumen
. . . . scitus agaso.» || Scenam genus
. . . . manifestum est, sed futurum † se-

Scorta appellantur meretrices, quia ut pelliculæ subiguntur. Omnia namque ex pellibus facta *scortea* appellantur.

Scortes, id est pelles testium arietinorum, ab eisdem pellibus dictæ.

Scandulaca genus herbæ frugibus inimicæ, quod eas velut edera inplicando necat.

Scaptensula locus, ubi argentum effoditur in Macedonia, dictus a fodiendo. Græce namque σκάπτειν fodere dicitur. Lucretius: «Quales expiret Scaptensula subter odores».

Spara parvissimi generis iacula a spargendo dicta. Lucilius: «Tum spara, tum murices portantur tragula porro.»

curis, an dolabra sit, ambigitur. quam Cincius in libro qui est ei † de verbis priscis, dolabram ait esse pontificiam. Lyvius † in Lydio: «Corruit quasi ictus scena, haut multo secus.» SEX. POMPEI FESTI DE VERBORUM SIGNIFICAT. LIB. XVII. INCIPIT LIB. XVIIII.

|| Scriptum † est id, quod in palustribus locis nascitur leve et procerum, unde tegetes fiunt. Inde proverbium est in eas natum res, quæ nullius inpedimenti sunt, in scirpo nodum quærere. Ennius: «Quærunt in scirpo, soliti quod dicere, nodum.» et Plautus in Aulularia: «Quasi pueri, qui nare discunt, scirpo induetur † ratis». Novius † in Phœnissis: «Sume arma i. anite † occidam clava scirpia †.» || Spira dicitur, et basis columnæ unius tori, aut duorum, et genus operis pistori. et funis nauticus in orbem convolutus, ab eadem omnes similitudine. Pacuvius: «Quid cessatis, socii, eicere spiras sparteas?» Ennius quidem hominum multitudinem ita appellat, cum ait: Spiras legionibus nex̄.» || Spectu, sine præpositione Pacuvius in Duloreste usus est, cum ait: «Amplus, rubricundo † colore, et spectu propterve ferox.» || Spetile vocatur infra umbilicum suis, quod est carnis, proprii cuiusdam habitus, exos, qua etiam antiqui per se utebantur. Plautus enumerandis villis † obsonis in Carbonaria sic m.: «Ego pernam, sumen, sueres † spectile, galium †, glandia.» || Spicit quoque sine præpositione dixerunt antiqui. Plautus: «Flagitium est, si nihil mittetur, quæ superclio † spicit», et spexit. Ennius l. XVI.: «Quos ubi rex . oulo spexit de contibus † celsis.» || Spirillum vocari ait Opillius Aurelius capræ barbaram †. || Spintyrnix est avis genus turpis

Spira dicitur et basis columnæ unius tori aut duorum, et genus operis pistorii et funis nauticus in orbem convolutus ab eadem omnes similitudine. Ennius vero hominum multitudinem *spiram* vocavit.

Spectu sine præpositione Pacuvius posuit.

Spetile caro quædam proprii cuiusdam habitus infra umbilicum suis.

Spicit quoque sine præpositione dixerunt antiqui.

Spirillum barba capræ appellatur.

Spintyrnix genus avis turpis figuræ: ea Græce dicitur σπινθαρίς.

figuræ. «occursatrix artificum, perditas † pinturnix. †» ea Grecę † dicitur (ut ait Santra) ΣΙΙΙΝΘΑΡΙΣ. ‖ Spicum masculine antiqui dicebant, ut hunc stirpem et hanc amnem. versus est antiquus: «Quasi messor per messim unumquemque spicum collegit.» ‖ Speres antiqui pluraliter dicebant, ut Ennius l. II.: «Et simul effugit speres ita funditus nostras.» et l. XVI.; «Spero, si speres quicquam prodesse potis sunt.» ‖ Spectio in auguralibus ponitur pro aspectione, † et nuntiato, † quia † omne ius sacrorum habent, Auxguribus,† spectio dum taxat, quorum consilio rem gererent magistratus †, non ut possent impedire nuntiando, quæ cum † vidissent satis. † spectio sine nuntiatione data est, ut ipsi auspicio rem gererent, non ut alios impedirent nuntiando. ‖ Scripturarius ager publicus appellatur, in quo ut pecora pascantur, certum æs est: quia publicanus scribendo conficit rationem cum pastore. ‖ Scribas proprio nomine antiqui, et librarios, et poetas vocabant. at nunc dicuntur scribæ equidem librari, qui rationes publicas scribunt in tabulis. itaque cum Livius Andronicus bello Punico secundo scribsisset carmen, quod a virginibus est cantatum, quia prosperius resp. populi R. geri cœpta est, publicę † adtributa est et † in Aventino ædis Minervæ, in qua liceret scribis, histrionibusque consistere ac dona ponere, in honorem Livi, quia his † et scribebat fabulas, et agebat. ‖ Scraptæ dicebantur nugatoriæ, ac despiciendæ mulieres, ut ait unus †, ab his † quæ scręa † idem appellabant, id est quæ quis excreare solet, quatenus id faciendo se purgaret. Titinius in Prilla: «Rectius mecastor Piculetæ Postumæ lectum hodie stra-

Scraptæ ' nugatoriæ ac despiciendæ mulieres.

tum vidi scrattiæ mul*i*. || *Scrutillus* . . .
labatur venter suillus, *co* . . . .
Plautus: «venter sullus †, di . . . .
inillum. † ego me hodie . . . .
esa farte biberem . . . .
|| Spinther vocabatur . . . .
res antique † ger*e* . . . .
sinistro. Plautus: Iu . . . .
reconcinnarier.» || *Scrupi* . . . .
saxa, et difficili . . . .
ri insuetæ, au*t* . . . .
lere. Ennius in An . . . .
tita saxa † atque hos † . . . .
Unde scrupolosam . . . .
in se asper*i*. Corne . . . .
IIII.: «his tum iniect . . . .
et quædam dubitati*o*.» . . . . || *Scran-*
tum vocabatur . . . .
reconduntur, ab ea . . . .
quia † pellibus nomen, a σκ . . . .
scyticæ †, et scuta . . . .
|| Sceleratus campus app . . . .
linam, in quo virgin . . . .
fecerunt, defossæ sunt v . . . || *Scribonianum* .
pellatur antea † atria . . . .
bonius, cui negotium da . . . .
conquireret saccella † at*t* . . . .
curavit, quia in eo loco . . . .
saccellum † fuit. quod igno . . . .
ut quidam, fulgur conditum . . . .
fas est integi: semper forami . . . .
to celum† patet. || Sceleratus vi . . . .
octūs Tarquinius Superbus interfici . . . .
set Servium Tullium regem soce . . . .

Scrutillus venter suillus condita farte expletus.

Spinter armillæ genus, quo mulieres utebantur brachio summo sinistro.

Scrupi dicuntur aspera saxa et difficilia attrectatu, unde scrupulosam rem dicimus, quæ aliquid in se habet asperi.

Scrautum pelliceum, in quo sagittæ reconduntur, appellatum ab eadem causa, qua scortum. Σκύτος enim Græce pellis dicitur, unde *scyticae* et *scuta*, quia non sine pellibus sunt.

Sceleratus * campus appellatur proxime portam Collinam, in quo virgines Vestales, quæ incestum fecerunt, defossæ sunt.

Sceleratus vicus Romæ appellatur, quod, cum Tarquinius Superbus interficiendum curasset Servium regem, socerum suum, corpus eius iacens filia

. . . . *en*to supervectast, pro-
. . . . domus paternæ. ‖ Scele-
. . . . ellatur a quibusdam,
. . . . dicitur quod ei proximum Car-
. . . . rata autem, quod per eam
. . . . *um* clientium millibus
. . . . truscos, ad amnem
. . . . fecti. qua ex cau-
. . . . rare, egredive
. . . . ‖ *Schedia* genus navigii
. . . . se conexis fac-
. . . . ferunt post amissam
. . . . us quoque poemata
. . . . is perfectis † qui essent,
. . . . *c*um dixit: «Qui schedium fa-
. . . .» ‖ Sexagenarios
. . . . cuius causam Mani-
. . . . qui incoluerint
. . . . hominem, sexaginta
. . . . editi † Patri quot-
. . . . quod facere eos de-
. . . . culis. sed religio-
. . . . cirpeas hominum ef-
. . . . modo mittere
. . . . t, morante in Italia
. . . . ius comitum habitave-
. . . . am haberi †, atque Arga-
. . . . verint arvi †, quorum pro-
. . . . am redintegrari eo ge-
. . . . a legatum quondam Arga-
. . . . *is* Romæ moratum esse. his † ut
. . . . *t*, institutum a sacerdotibus, ut
. . . . *c*irpea ex omnibus, cumque publicæ
. . . . ntiavisset, per flumen ac mare

carpento supervecta sit, properans in possessionem domus paternæ.

Scelerata porta, quæ et Carmentalis dicitur, vocata, quod per eam sex et trecenti Favii cum clientium millibus quinque egressi adversus Etruscos ad amnem Cremeram omnes sunt interfecti.

Schedia genus navigii inconditum, id est trabibus tantum inter se nexis factum, unde mala poemata schedia appellantur.

in patriam remitteretur. sunt, qui dicant, post urbem a Gallis liberatam, ob inopiam cibatus, cœptos sexaginta annorum homines laci † in Tiberim, ex quo numero unus, filii pietate occultatus, sæpe profuerit . . triæ consilio, sub persona filii. id ut sit cognitum, ei iuveni esse ignotum, ut sexsagenaris † ulta † concessa. latebras autem eius †, quibus arguerit † senem, id est cohibuerit, et celaverit, sanctitate dignas esse visas, ideoque arcæa appellata. sed exploratissimum illud est causæ, quo tempore primum per pontem cœperunt comitiis suffragium ferre, iuniores conclamaverunt, ut de ponte deicerentur sexagenari, qui iam nullo publico munerę † fungerentur, ut ipsi potius sibi quam illi deligerent imprm̅: cuius sententia † est etiam Sinnius Capito. vanam autem opinionem de ponti † Tiberino confirmavit Afranius in Repudiato. || Secus aliter significat † sexu, natura habituque, ex Græco, quam illi vocant ezin †. Afranius in Privigno: «Sic agit † orbus virili sexu adoptavit sibi.» Pacuvius in Atalanta: «Triplicem virili sexu partum procreat.» || Simpludiarea funera sunt, quibus adhibentur D. T. ludi †, corbitoresque. quidam ea dixerunt esse, quibus neutrum genus interesset ludorum. nam indictiva sunt, quibus adhibentur non ludi modo, sed etiam desultores, quæ sunt amplissima. || Sex suffragia appellantur in equitum centuriis, quæ sunt adfectæ † ei numero centuriarum, quas Priscus Tarquinius rex constituit. || Sestertius dicitur quarta pars denarii, quo tempore his † decusis valebat: id est dupundius.

Sexus natura vel habitus ex Graeco exin vocatur.

Simpludiarea funera, quibus ludos adhibebant.

Sestertius dicitur quarta pars denarii quo tempore is decusis valebat, id est dupondius et semis tertius.

Sex milium et ducentorum hominum legionem primus Gaius Marius conscripsit, cum antea quattuor milium fuisset, unde etiam *quadrata* appellabatur.

Sibus callidus * sive acutus.

Sed pro sine inveniuntur posuisse antiqui.

Sybinam appellant Illyri telum venabuli simile. Ennius: «*Illyrii* restant sicis sybinisque fodentes.»

Sediculum sedile.

Sudiculum * genus flagelli dictum, quod vapulantes sudantes facit.

Sectarius verbix, qui gregem agnorum præcedens ducit.

Secespitam alii securim, alii dolabram aeneam, alii cultellum esse putant.

Sicilicum * dictum, quod semunciam secet.

Secessiones † narrationes.

Siciles * hastarum spicula lata *. Ennius: «Incedit 337 veles vulgo sicilibus latis».

Sectio persecutio iuris.

Secundæ res non a numero dicuntur, sed quia, ut velimus, sequantur.

Sinciniam cantionem solitariam.

Sectores et qui secant dicuntur et qui empta sua persequuntur.

Sicyonia genus calciamenti. Lucilius: «Et pedibus læva sicyonia demit honesta.»

Simultas, id est odium, dicta ex contrario, quia minime sint odientes se simul; potest et a simulatione dicta existimari, quia simulata loquuntur ad invicem.

Sementivæ feriæ fuerant institutæ, quasi ex is fruges grandescere possint.

Simpulum vas parvulum non dissimile cyatho, quo vinum in sacrificiis libabatur; unde et mulieres rebus divinis deditæ *simpulatrices*.

Senaculum locus senatorum.

|| Sinistræ aves sinistrumque est † sinistimum auspicium, id quod sinat fieri. Varro l. V. epistolicarum quæstionum ait: «A deorum sede cum in meridiem spectes,† ad sinistram sunt parte † mundi exorientes, ad dexteram occidentes; factum arbitror, ut sinistra meliora auspicia, quam dextra esse existimentur.» idem fere sentiunt Sinnius Capito et Cincius. || Sentinare, satagere, dictum a sentina, quam multæ † aquæ navis cum recipit, periclitatur. Cæcilius in ethrione †: «Cum Mercurio capit consilium, post quam sentinat satis.» || Senatores a senectute dici satis constat. quos initio Romulus elegit centum, quorum consilio remp. administraret. itaque etiam tres † appellati sunt, et nunc cum senatores adesse iubentur, † «quibusque in senatū † sententiam dicere licet.» quia hi, qui post lustrum conditum ex iunioribus magistratum cœperunt †, et in senatu sententiam dicunt, et non vocantur Senatores ante, quam in senioribus sunt censi. || Senatus decretum a consulto Aelius Gallus sic distinguit, ut id dicat particulam quandam esse senatus consulti, ut cum provincia alicui decernitur, quod tamen ipsum senatus consulti est. || Senis crinibus nubentes ornantur, quod his † ornatus vetustissimus fuit. quidam quod eo Vestales virgines ornentur, quarum castitatem viris suis sponœ- . . . . aceteris. † || Sentes cum constet esse spinas, et Afranius in Abducta dixerit: «Quam senticos † averba † pertorquet turba,» pro spinosis accipi debet. || Senium a senili acerbitate, et vitiis dictum posuit Cęcilius in Hymnide: «Sine suam senectutem ducat utique adsenum † sorbitio †.» || Senonas Gallos, Verrius ait, existimari appellari, quia novi venerint ex

Sentinare satagere dictum a sentina navis, quam quis, ut aqua liberet, evacuare contendit; itaque sentinare est subtiliter periculum vitare. Cæcilius: «Capit consilium, postquam sentinat satis.»

Sentes spinæ. Afranius: «Quam senticosa verba pertorquet turba!» hoc est spinosa.

transalpina region*e* . . . .
zenoΥC † postea Seno . . . . || *Septentriones*
septem stellæ appe*ll* . . . .
bus iunctis, quos trio . . . .
appellent, quod iun . . . .
quasi terriones. . . . .
quod id astrum Græ . . . .
partem quandam . . . .
Ennius: «Superat . . . .
et physici eum sū . . . .
conten . . . tem*p* . . . .
aiunt, quod ita sunt . . . .
ut ternæ proxim*ae* . . . .
trigona. || Scensas . . . .
nunc cenas. quæ autem . . . .
habebant, et pro ceni . . . .
|| Signa, ut rerum, ita c . . . .
aut lapides, aut fi . . . .
adhuc aliqua et . . . .
pantur etiam. sed po . . . .
simulacra adeffig*i* . . . . || *Sequester*
is dicitur, qui inter aliquos . . . .
inter eos convenerit . . . .
quid, ut ei reddat, qui † id . . . .
stiterit. Cato in ea ora . . . .
de Indigitibus: «Sinunt . . . .
ut bona rapiant; aut . . . .
seques prodent. †» et Pla . . . .
sic sequestro mihi data . . . . || *Sepu-*
lchrum est, ut ait Gallus Ael . . . .
mortuus sepultus est, quod ant*i* . . . .
labant. hisque † cippis, aut ali . . . .
tui causa designatus est, intra . . . .
pultura est facta. || Segnitia . . . .

Scensas Sabini cenas dicebant. Quae autem nunc prandia sunt, *cenas* habent, et pro cenis *vespernas* appellabant.

Segnitia dicitur, quod sit sine nitendo quid utile aut

. . . . honestum ; Terentius :
. . . . segnitiæ, neque socor-
. . . || *Signare* . . . . . . m̅ dicitur signis notare,
. . . . sed antiqui eo pro scribe-
. . . . re, et consignare
. . . . ere, et conscri-
. . . || *Septimontium* . . . . . pellatur mense
. . . . *F*astis Agonalia
. . . . ontibus fiunt sa-
. . . . agutali, Subura,
. . . . Cispio. || Si. fus †
. . . . is ipsis, id quod Grece
. . . . geri valicia † sic est,
. . . . e populum Ser. Sulpi-
. . . . tani, paganive, si-
. . . . donec eam inter sê
. . . . s iudicatio esto.» ||Si-
. . . . utuntur, dictum ait
. . . . mento, quod vocetur
. . . . pellant dolonem,
. . . . *a*cation, maius.
. . . . Capito velut se-
. . . . ione interioris
. . . . . || «*Sepultum m*-orte, moroque †» cum ait
. . . . *e* L. Terentio, Tusci vi-
. . . . vivum de saxo Tarpeio
. . . . enisset † commisatum, quod
. . . . *s*et coactus. ||Seplasia
. . . . *qu*o plurimi unguenta-
. . . . us .m. † Cicero : «Seplasia m-
. . . . audiebam, te ut primum aspe-
. . . . consulem repudiavit.» ||Sati-
. . . . ū in Samnio captum est : quo
. . . . am deduxerunt Triumviri M.

honestum. Terentius: «Enimvero, Dave, nihil loci est segnitiæ neque socordiæ».

Signare significat modo scribere, modo anulo signa inprimere, modo pecora signis notare.

Septimontium appellabant diem festum, quod in septem locis faciebant sacrificium: Palatio, Velia, Fagutali, Subura, Cermalo, Cælio, Oppio et Cispio.

Siparium genus veli mimicum.

Valerius Corvus, Iunius Scæva, P. Fluvius † Longus ex S. C. Kł. Ianuaris P. † Papirio Cursore, C. Iunio II. Cos. || Segesta, quæ nunc appellatur, oppidum in Sicilia est, quod videtur Eneas † condidisse preposito † ibi Egesto, qui eam Egestam nominavit. sed præposita est eis † littera, ne obsceno nomine appellaretur, ut factum est in male vento, † quod bene ventum † dictum est, et in Epidamno, quod usurparunt † Dyrrachium. || Seliquastra sedilia antiqui generis appellantur D. littera in L. conversa, ut etiam in sella factum est, et subsellio, et solio, quæ non minus a sedendo dicta sunt. || Silus appellatur naso s. rusus † versus repando. unde galeæ quoque a similitudine silæ dicebantur. || Silvi sunt appellati Albani reges, a lavineæ † filio, quem post excessum Aeneæ gravida relicta, timens periculum, et suæ vitæ, et eius, quem utero gerebat, in silvis latens, enixa est. qui restitutus in regnum est post mortem Ascani, prælatus Iulio † fratris filio, cum inter eos de regno ambigeretur. || Sertorem quidam putant dictum a prendendo, quia † cuipiam adserat manum, educendi eius gratia ex servitute in libertatem, vocetur adsartor. cum verisimilius sit, dictum, qui sereret quid; ac potius adsertorem a serendo cepisse nomen, cum aliquem serat petendo in libertatem eandem, qua ipse sit, id est iungat, quia fruges cum seruntur, terræ iungit. quod totum Verrius ἀπιθάνως introduxit. || Seges dicitur ea pars agri, quæ arata, et consita est. a serendo videlicet. || Serilla Verrius appellari putat navigia Histricia † ac

Seliquastra genus sedilium.

Silus appellatur naso sursum versus et repandus, unde galeæ quoque a similitudine silæ dictæ sunt.

Serilla navigia Histrica, quæ lino ac sparto condensantur, a conserendo et contexendo dicta.

Liburnica, quae lino ac sparto condensantur, a conserendo et contexendo dicta. quia dicat Pacuvius in Niptris: «Nec ulla subcus † cohibet. † et † conpagem alvei: sed suta lino, et sparteis serilibus,» cum περιφραστικας † et ficto vocabulo usus sit pro funiculis, qui sparto conseruntur. ‖ Servorum dies festus vulgo existimatur Idus Aug̃., quod eo die Ser. Tullius, natus servus, eadem † Dianæ dedicaverit in Aventino, cuius tutelæ sint cervi, a quo celeritate fugitivos vocent cervos. ‖ «Sero sapiunt Phryges,» proverbium est natum a Troianis, qui decimo denique anno velle coperant † Helenam, quæque cum ea erant rapta, reddere Achivis. ‖ Sispitem Iunonem, quam vulgo sospitem appellant, antiqui usurpabant, cum ea vox ex Græco videatur sumpta, quod est σώζειν. ‖ Sultis, si voltis significat, composito vocabulo, ita ut alia sunt, † si audes; sis, si vis; plicet † in loco; scis licet, † scias licet: equidem equo †, ego quidem. Ennius: «Pandite sultigenias †, et corde relinquite somnum.» ‖ Setius † a sero videtur dictum. Accius in Amphitryone: «Si forte paulo, quam tu, veniam setius †.» ‖ Sedum, alii sadum appellant herbam, quam Opillius Aurelius sesuvium vocari ait, eamque in tegulis seri, nec quamobrem id fiat, indicat. ‖ Specus feminino genere pronuntiabant antiqui, ut metus et nepos; tam hercules, quam masculino stirpis, ut † frons, ut Ennius: «Tum causa sub monte alte † specus inius † patebat.» et Pacuvius in Chryse: «Est ibi sub eo saxo penitus strata harena ingens specus.» ‖ Spondere antea ponebatur pro dicere, un-

Sultis si vultis. Ennius: «Pandite sultigenas et corde relinquite somnum.»

Setius Accius a sero comparavit, ait enim: «Ne, si forte paulo, quam tu, veniam setius.»

Spondere ponebatur pro dicere, unde et *respondere*

de et respondere adh . . . .
usurpari cœptum est . . . .
ne alterius. || Subdit . . . .
tui, in demortuis + i*u* . . . .
datur his, + qui eum hab . . . .
xat in eandem rem, ... || *Saturno*
sacrificium fit cap*i* . . . .
Metellus pont +. . . . .
set adesset, ut eum . . . .
pici Ser. F. inaug . . . .
ret se, sacra sibi fam . . . .
plicandum esset capite . . . .
esset futurum, ut cum ap . . . .
facienda esset: Pont . . . .
Claudius provocavit . . . .
tifici esset Claudius, f*a* . . . .
Saturno sacra fecit re*l* . . . . || *Sa-*
xum Tarpeium appel . . . .
tis, qui ob sepultam Ta . . . .
eum montem Sabinis pro . . . .
nominatus est. vel . . . .
L. Tarpeius Romulo . . . .
tas virgines advers*a* . . . .
xum est, de noxi + pœne + ...
noluerunt funestum locum . . . .
Capitoli coniungi. || S-*captia* . . . .
mine urbis Scaptiæ . . . .
incolebant. || Stellati . . . .
eo, qui in Campania est, sed eo, qui . . . .
pena, ex quo Tusci profecti, s*t* . . . .
campum appellaverunt. || Sabati*na* . . . .
te. || Sabini dicti, ut ait Var*ro* . . . .
quod ea gens pp + præcipuę + colat de . . . .
σέβεσθαι. || Sanqualis porta . . . .

adhuc manet, sed postea usurpari cœptum est in promissu.

Subditus iudex dicitur, qui loco mortui datur is, qui eum habuerant iudicem in aliqua re vel lite.

Scaptia tribus a nomine urbis Scaptiæ appellatur.

Sabatina a lacu Sabate dicta.

Sabini a cultura deorum dicti, id est ἀπὸ τοῦ σέβεσθαι.

. . . . eoque eodem est nomine,
. . . . || Silere, tangere †
. . . . .as. † littera, quæ ini-
. . . . ||Sellæ curulis locus
. . . . tori, posteriusque †
. . . . nime saccellum † Mur-
. . . . ciebant specta-
. . . . || *Sontica*-causa dicitur a morbo
. . . . erendum, agere
. . . . s lato de re †, «A. Atili,
. . . . tisse, timidus ne
. . . . ibi causam sonticam
. . . . . . ||*Stiricidium qu*-asi stillicidium, cum stel-
. . . . adunt. Cato pro C.
. . . . ihilminus † voluit semper
. . . . re. præsenti cognosce-
. . . . *ere.*» ||Sacramento dicitur quod
. . . . *o*ne interposita. actum
. . . . sto dicitur interrogari, quia
. . . . in .q̄. Thermum de X.
. . . . erant, ne mala
. . . . *t*. scelera nefaria fie-
. . . . nto traderetur, † lege ē
. . . . . . || *Siremps*-ponitur pro eadem, vel, proinde
. . . . Cato in dissuadendo le-
. . . . licta est: «Et præterea rogas,
. . . . ea si populus condempnave-
. . . . .siet, quasi adversus le-
. . . . || Spiciunt antiquos di-
. . . . tione, testis est Cato in ea, quam
. . . . septem † hominibus: «Ut solent.
. . . . . . ivios, nisi qui sempiterni sunt, quos
. . . . . . rant, ne † spiciunt, neque ratos
. . . . || *Spa*-tiatorem, erratorem Cato inan †

Silere tacere significat, ficto verbo AS littera, quæ initium et nota silentii est.

Sanqualis porta appellatur proxima ædi Sancus.

Stiricidium quasi stillicidium, cum stillæ concretæ frigore cadunt. *Stiria* enim principale est, *stilla* deminutivum.

Servorum dies festus erat Idibus Augusti, quia eo die rex Tullius, filius ancillæ, ædem Dianæ dedicavit.

Sacramentum dicitur, quod iurisiurandi sacratione interposita geritur.

Siremps dicitur quasi similis res ipsa. Habetur hoc in libris Catonis.

Spatiatorem pro erratorem Cato posuit.

Cælium si se appellavisset: «In coloniam, mercules †, scribere nolim, si trium virum sim, spatiatorem atque fescenninum.» || Stata sacrificia sunt, quæ certis diebus fieri debent. Cato in ea, quam scribsit de L. Veturio, de sacrificio commisso, cum ei equum ademit: «Quod tu, quod in te fuit, sacra stata, sollempnia †, capite † sancta, deseruisti.» || Sollemnia sacra dicuntur, quæ certis temporibus annisque fieri solent. || Serra preliari † dicitur, cum assidue † acceditur, recediturque, neque ullo consistitur tempore. Cato de re militari: «Sine † forte opus sit cuneo, aut globo, aut forcipe, aut turribus aut serra, uti adoriare.» || Stercus ex æde Vestæ XVII. Kl. Iul. defertur in angiportum medium fere clivi Capitolini, qui locus clauditur portas † tercorraria †. tantæ sanctitatis maiores uri esse iudicaverunt. || Summissiorem aliis ædem Honoris et Virtutis C. Marius fecit, nesi † forte officeret auspiciis publicis, Augures eam demoliri cogerent. || Sex Vestæ sacerdotes constitutæ sunt, ut populus pro sua quaque parte haberet ministram sacrorum, quia civitas Romana in sex est distributa partis. in primos secundosque Titienses, Ramnes, Luceres. || Salinum cum sale in mensa ponere figulis religioni habetur, quod quondam in Esquilina regione figulo, cum fornax plena vasorum coqueretur, atque ille proxime eam convivatus, super modum potus, somno esset oppressus cum convivis suis, præteriens quidam petulans, ostio patente, ex mensa salinum coiecit in fornacem: atque ita, incendio excitato, figulus cum suis concrematus est. || Sacramentum, æs significat, quod pœne † nomine penditur, sive eo quis interrogatur.

Stata dicebantur sacrificia, quæ certis diebus fiebant. Cato: «sacra stata, sollemnia, sancta deseruisti.»

Sollemnia sacra dicuntur, quæ certis temporibus fiunt.

Serra prœliari dicitur, cum assidue acceditur recediturque, neque ullo consistitur tempore.

Sacramentum æs significat quod pœnæ nomine penditur.

sive contenditur. id in aliis rebus quinquaginta assuum† est, in alis rebus quingentorum inter eos, qui iudic.† inter se contenderent. qua de re lege L. Papiri TR. PL. sanctum est his verbis: «Quicumque prætor post hoc factus erit, qui inter cives ius dicet, tres viros capitales populum rogato, hique tres viri .... qcũqꝫ . . . . cti er̃, sacram̃ta ex. . . . . . iudicantoque, eodemque iure sunto, uti ex legibus, plebeique scitis exigere, iudicareque esse †, esseque oportet.» sacramenti autem nomine id æs dici cœptum est, quod et propter ærari inopiam, et sacrorum publicorum multitudinem, consumebatur id in rebus divinis. || Sextantari asses in usu esse cœperunt ex eo tempore, ꝗ† propter bellũ Punicũ sdm, ꝗ cum Hannibale gestum est, decreverunt patres, ut ex assibus qui tum erant librari, fierent sextantari, per quos cum solvi cœptum esset, et populus ære alieno liberaretur, et privati, quibus debitum publicę † solvi oportebat non magno detrimento adficerentur. || «Septuennio quoque» anno † usus est, ut priore numero, sed id non permansit in usu, nec amplius processit in maiorem. || Senacula tria fuisse Romæ, in quibus senatus haberi solitus sit, memoriæ rodidit † Nicostratus in libro, qui inscribitur de Senatu habendo. unum, ubi nunc est ædis Concordiæ inter Capitolium et Forum; in quo solebant magistratus D. T. cum senioribus deliberare. alterum, ad portam Capenam. tertium, citra ædem Bellonæ, in quo exterarum nationum legatis, quos in urbem admittere nolebant, senatus dabatur. || Scholæ dictæ sunt, non ab otio ac vacatione omni, sed quod, cęteris rebus omissis, vacare liberalibus studis pueri debent, ut etiam ludi appellantur, in quibus minimę † luditur, ne tristi

Scholæ dictæ sunt ex Græco, a vacatione, quod ceteris rebus omissis vacare liberalibus studiis pueri debent.

aliquo nomine fug . . . .
nerę †. ‖ Subici ar . . . .
quod fit (ut ait Cincius . . . .
consulti) exemplo At . . . .
expiandi gratia aries m . . . .
lus admisit, pœne † p . . . .
quam nos dicimus, ΕΙΔΟ . . . .
ton quidem idean. n . . . .
nitur. ‖ Sesterti no . . . .
dupundi et semisis † . . . .
tertius. Sed auctos ess . . . .
apud antiquos autem . . . .
rant, et valebant *de* . . . .
ti, bigati. quinquessis . . . .
est, numerum æris perduct . . . .
minia minus solvendi, cu . . . .
tur P. R. ‖ Solida sella, at † . . . .
iubetur, cum mane sur*g* . . . .
lavit, quod antiqui exp̄se † . . . .
riore parte excava . . . .
ciebant sedes. quas s . . . .
in his nihil erat conc . . . .
bant, inquit Verrius, quod . . . .
absurde, ut mihi videtur, ...
sit totum, ait dictum solidum. ‖ *Silatum* . . . . . .
pro eo, quod nunc iantaculum dicim . . . .
quia iaiuni † vinum soli † con*di* . . . .
obsorbebant. ‖ Suffragat*o* . . . .
maiores, hi qui vulgo in usu . . . .
us apparerent iuncta suffra . . . .
quem quisque fieri vellet, notabat . . . .
to scribtis candidatorum hominu . . . .
Varro in L. VII. rerum humanar*um* . . . .
‖ Struppi vocantur in pulvinaribus . . . .

Silatum antiqui pro eo, quod nunc iantaculum dicimus, appellabant, quia ieiuni vinum sili conditum ante meridiem obsorbebant.

Struppi vocabantur in pulvinaribus fasciculi de

. . . . rum capitibus ponuntur.
|| *Septem dies*, ... bem calo, Antistius
. . . . gistratum publicum
. . . . || *S*ecespitam esse Antisti-
. . . . ferreum, oblongum, mani-
. . . . o, solido, vincto ad ca-
. . . . fixum clavis aeneis, æ-
. . . . *n*es, Flaminicæ Virgi-
. . . . *c*rificia utuntur. Ea-
. . . . a in sacrario utuntur
. . . . rediculo † aeneo olim
. . . . tubæ relictæ sunt,
. . . . ā tangere licet. est
. . . . *s*ed et aliis in locis, et
. . . . quædam. ita secespitæ di-
. . . . || *Secivum*-est, quod secepita † secatur
. . . . ue soleat necessaris sa-
. . . . || *S*uffimenta sunt, quæ
. . . . que molito mulso spar-
. . . . re, quo uvæ calcatæ
. . . . || *Serpsi-t* antiqui pro serpserit,
. . . . ulæ dictæ, quas nunc ser-
. . . . æco, quia illi ΕΡΠΕΤΑΝΟϹ †
. . . . S. littera posita, ut
. . . . || *Su*ffibulum est vestimentum al-
. . . . drangulum, oblongum, quod in ca-
. . . . stales cum sacrificant semper
. . . . *id*que fibula conprehenditur.
|| *Silentio surgere* . . . . . dici, ubi qui post mediam
. . . . *c*andi causa ex lectulo suo si-
. . . . *exit*, et liberatus a lecto, in solido
. . . . detque, ne quid eo tempore deiciat,
. . . . *s*e in lectum reposuit: hoc enim est
. . . . *le*ntium, omnis vitii in auspiciis va-

verbenis facti, qui pro deorum capitibus ponebantur.

Secespita cultrum ferreum, oblongum, manubrio eburneo, rotundo, solido, vincto ad capulum argento auroque fixum, clavis aeneis, ære Cyprio, quo Flamines, Flaminicæ virgines pontificesque ad sacrificia utebantur. Dicta autem est secespita a secando.

Secivum libum est, quod secespita secatur.

Suffimenta dicebant, quæ faciebant ex faba milioque molito mulso sparso. Ea dis eo tempore dabantur, quo uvæ calcatæ prelo premebantur.

Serpsit antiqui pro serpserit usi sunt. Inde serpulæ dictæ, quas nunc serpentes dicimus, ex Græco, quia illi ἑρπετά, nos pro aspiratione eorum S littera posita, ut ἕξ sex, ἑπτά septem.

Suffibulum vestimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod in capite Vestales virgines sacrificantes habebant, idque fibula conprehendebatur.

cuitas. Veranius ait, non utique ex lecto, sed ex cubili, ne † rursus se in lectum reponere necesse esse. || *Sar*puntur vineæ, id est putantur, ut in XII.: «Quandoque sarpta, donec dempta erunt.» || Summanalia, liba farinacea in modum rotæ finctæ †. || Suffuerat, sub eodem tecto fuerat. || Scribtum lapidem esse ait, et ita vocari, Antistius Labeo, in agro Menullino † divinam rem faceret. || Se quamque seorsum quamque. || Sanates dicti sunt, qui supra, infraque Romam habitaverunt. quod nomen his fuit, quia cum defecisset † a Romanis, brevi post redierunt in amicitiam, quasi lanata † mente. itaque in XII. cautum est, ut idem iuris esset Sanatibus quod Forctibus, id est bonis. et qui numquam defecerant a P. R. || Sublucare arbores est ramos earum supputare, et veluti suptus lucem mittere; conlucare autem, succisis arboribus locum inplere luce. || Spurcum vinum est, quod sacris adhiberi non licet, ut ait Labeo Antistius l. X. commentari iuris pontifici, cui aqua admixta est de fructum ve † aut igne tactum est, mustum ve ante, quam defervescat. || Septimontio, ut ait Antistius Labeo, hisce montibus feriæ. Palatio, cui sacrificium quod fit, Palatuar dicitur. villæ † cui item sacrificium. Faguali †, Suburæ, Cermalo, Oppio Cælio monti, cis † pto † monti. Oppius autem appellatus est, ut ait Varro rerum humanarum L. VIII., ab Opita † Oppio Tusculano, qui cum præsidio Tusculanorum missus ad Romam tuendam, dum Tullus Hostiliusve † ius † oppugnaret, consederat in Carinis, et ibi castra habuerat. similiter

Summanalia liba farinacea in modum rotæ fincta.

Sanates dicti sunt, qui supra infraque Romam habitaverunt: quod nomen ideo his est inditum, quia, cum defecissent a Romanis, brevi post in amicitiam quasi sanata mente redierunt.

Sex Vestæ sacerdotes constitutæ erant, ut populus pro sua quisque parte haberet ministram sacrorum, quia civitas Romana in sex erat distributa partes: in primos secundosque Titienses, Ramnes, Luceres.

Sublucare arbores est ramos earum supputare, et veluti subtus lucem mittere; conlucare autem succisis arboribus locum luce inplere.

Spurcum vinum dicebant, cui aqua admixta, aut igne tactum erat, mustumve antequam defervescat.

Sacrificium, quod fiebat Romæ in monte Palatio, *Palatuar* dicebatur.

Cisitum † a Lævo Cispio Anagnino, qui eiusdem rei causa eam partem esquiilarum †, que iacet ad vicum Patricium versus, in qua regione est ædis Mefitis, tuitus est. || Sistere fana cum in urbe condenda dicitur, significat loca in oppido futurorum fanorum constituere. quam † Antistius Labeo ait in commentario XV. iuris pontifici, fana sistere esse lectisternia certis locis et dis habere. || Subigere aryetem †, in eodem libro Antistius esse ait dare aryetem †, qui pro se agatur, cedatur †. || «Bene sponsis, beneque volueris» † in precatione augurali Messalla augur ait significare, spoponderis, volueris. || «Serpula serpserit», ait idem Mesalla, † serpens inrepserit. || Solino idem ait esse consulo. || Suad ted idem ait esse, sic te. || Stellam significare ait Ateius Capito letum † et prosperum, auctoritatem secutus P. Servili auguris, stellam † quæ extamella † ærea adsimilis stellæ locis inauguratis infigatur. || Sinistrum in auspicando significare ait Ateius Capito lætum et prosperum auspicium, aut † silentium, dubi † dūtaxat vacat vitio. igitur silentio surgere cum dicitur significat non interpellari, quo minus rem gerat. ad † sinistrum, hortari quoque auspicia ad agendum, quod animo quis proposuerit. || Satis verbum Verrio melius fuit præterire, ut mihi videtur; quam tam absuri † qui † opiniones suas de eo restare †; quas sciens præteritam † hercules, quam de scabro, quod proximum sequebatur. || Stipatores ait dictos a stipe, quam mercedis nomine accipiant custodes cuiusque corporis. unde, et stipam, quam † amphoræ cum extruuntur, firmari solent; etiam stipites, qui ob eandem causam destituantur. || Sollicitare

Sistere fana cum dicerent, significabatur lectisternia certis in fano locis componere.

Serpula serpserit cum legitur apud Messallam significat serpens inrepserit.

Solino intellegitur consulo.

Stipatores, id est custodes cuiusque corporis, dicti sunt a stipe, quam accipiebant mercedis nomine.

Sollicitare est solo citare, id est ex suo loco movere.

quidam dictum putant, velu . . . .
ex suo loco ac sententia . . . .
quin significet locum, quis . . . .
quoque dicantur loco p . . . .
‖ Tappete † ex Græco su*m* . . . .
tæ †» Ennius cum ait. «t . . . .
lius in Demetriole † . . . .
veterem. ‖ † Sic tappet . . . . ‖ *Terentum*
in campo Martio loc . . . .
dicendum fuisse, quod te . . . .
Secularis Ditis patris . . . .
tur ab equis quadrigari . . . .
tilitas † æquiperet mo . . . .
næ. quod quam aniliter relat . . . .
vis manifestum est. ‖ *Ta*-u-*ri ludi* . . . . . .
stituti dis Inferis ex h . . . .
Tarquinio regnante, cum . . . .
pestilentia in mulieres g . . . .
fetu si † facti sunt ex car . . . .
taurorum immolatorum. ob . . . .
appellati sunt, et fiunt . . . .
intra muros evocentur d*i* . . . .
ludos Varro ait vocari, *quod* . . . .
lus pendens a doctore i*n cr* . . . .
solitus sit inpelli, atque us . . . .
docere, quoad consister*et* . . . .
te talorum constaret pedu . . . . ‖ *Talas*-
sionem in nuptiis Varro ait . . . .
fici, τάλαρον, id est quassillum, *i* . . . . . .
litum appellari Talassionem. . . . .
historiarum scribtor, Talassium *ait* . . . .
virum, rapta virgine unicæ p . . . .
dinis, quod ei id coniugium fuerit fe. . . . . .
hominis † gratia nunc redintegrari. . . ‖ *Tri*-

Solum autem quin significet locum, quis dubitet, cum exules quoque dicantur loco patriæ suæ pulsi?

Terentum locus in campo Martio dictus, quod eo loco ara Ditis patris terra occultaretur.

Tauri appellabantur ludi in honorem deorum inferorum facti. Instituti autem videntur hac de causa. Regnante Superbo Tarquinio cum magna incidisset pestilentia in mulieres gravidas, quæ fuerat facta ex carne divendita* populo taurorum, ob hoc dis inferis instituti et Tauri vocati sunt.

Talassionem in nuptiis Varro ait signum esse lanificii. Talassionem enim vocabant quasillum, qui alio

. . . . *e*x Curiata fertur, quo † hanni-
. . . . Romæ cum esset, nec ex præsidi-
. . . . Q. Fabius Maximus Verru-
. . . . rcellus cos. facere in-
. . . . vit Aelius in XII. sig*ni*-
. . . . || *T*-risulcum fulgur fui*t*
. . . . *u*ia id aut incendita †
. . . . rebrat. || Togatarum
. . . . *o*minum fastigi. quæ
. . . . *quod* togis prætextis rem-
. . . . *t*. tabernariarum, quia
. . . . cellentibus etiam humiles
. . . . *l*agiari, servi denique et
. . . . ernis honeste prodeant
. . . . || *Ta-uras*, vaccas steriles ap-
. . . . s, quæ non magis rapiant †,
. . . . similius sit ex Græco dic-
. . . . ρας appellant. || Todi sunt
. . . . i, quarum .m. Plautus in Sy-
. . . . tis talis, cum todillis crus-
. . . . . || *Tubilustria* — quibus diebus adscribtum in
. . . . io Sutorio agna tubæ
. . . . tubos appellant, quod genus
. . . . *Ar*cadia Pallanteo † trans-
. . . . || *T-u*ditantes, tundentes
. . . . *en*tes significare ait Cincius,
. . . . nius l. II.: «Hæc inter se totum †
. . . . tes,» et Lucretius item libro II.: «Nec
. . . . *r*ē cessant extrinsecus ullam.»
. . || *Tudites mall-e*os appellant antiqui a tunden-
. . . . *is* ali cruribus † tudites. Inde Ateius
. . . . *us* existimat Tuditano cognomen
. . . . *ca*put malleoli simile habuerit.
. . . . || *Tullios al-ii* dixerunt esse silanos, ali rivos, ali

modo appellatur calathus, vas utique lanificiis aptum.

Tauras vaccas steriles dici existimatur hac de causa, quod non magis pariant, quam tauri.

Todi genus avium parvarum. Plautus: «Cum extortis talis, cum todillis crusculis.»

Tubilustria * dies appellabant, in quibus agna tubas lustrabant.

Tuditantes significat negotium tundentes, id est agentes. Lucretius: «Nec tuditantia rem cessant extrinsecus ullam.»

Tudites mallei a tundendo dicti. Inde et cuidam cognomen, *Tuditano* fuit, quod caput malleo simile habuerit.

Tullios alii dixerunt esse silanos, alii rivos, alii vehe-

vehementes proiectiones sanguinis arcuatim fluentis, quales sunt Tiburi in Aniene. Ennius in Aiacea. † iax † misso sanguine tepido tulii † efflantes volant.» || Topper significare ait Artorius cito, fortasse, celeriter, temere, cito, sic in Nelei carmine: «Topper fortunæ commutantur hominibus.» citius, sic C. † Navicapesset † flammam Volcani.» cito, sic in eodem: «Namque nullum peius macerat humanum †, quamde mare sævum. Viret † cui sunt magnæ, topper confringent inportunæ unde †.» fortasse, sic Cœlius l. VII.: «Ita uti se se quisque vobis studeat æmulari in statu fortunæ reip., eadem rê gesta topper nihilo minore negotio acto, gratia minor esset.» fortasse, sic Accius in Io: «Topper, ut fit, patris tê eicit iras.» Ennius † vero sic: Topper fortasse valet in Enni et Pacui † scriptis. apud Ennium est: «Topper quam nemo melius scit.» Pacuvius: «Topper tecum sit † potestas faxsit, si mecum velit.» ad † in antiquissimis scriptis celeriter, ac mature †. in Odyssia vetere: «Topper facit homines utrius fuerint †.» «Topper citi ad ædis venimus Circæ, simul duona eorum † portant ad navis. millia alia in isdem inserinuntur.» || Tibicines † etiam hi appellantur, qui sacerdotes viri speciosi publice sacra faciunt, tubarum lustrandarum gratia. || Torrens participialiter pro exurens ponitur, ut est apud Pacuvium in Antiopa: «Flammeo vapore torrens terræ fetum exusserit.» significat etiam fluvium, subitis imbribus concitatum, qui alioqui siccitatibus exarescit, qui † usa † quam † ipsam, quæ fluit, flumen recte dici ait Aelius Gallus l. II. quæ ad ius pertinent. ceterum volgi consuetudine utrumque iam dici flumen, et perennem

mentes proiectiones sanguinis arcuatim fluentis, quales sunt Tiburi in Aniene. Ennius: «Sanguine tepido tullii efflantes volant.»

Topper cito, ut illud Nelei: «Topper fortunae commutantur hominibus.»

Torrens et participium est et nomen.

fluvium et torrentem. || Torum, ut significet torridum, aridum, per unum quidem R antiqua consuetudine scribitur. sed quasi per duorum † scribatur, pronuntiari oportet. nam antiqui nec mutas, nec semivocales litteras geminabant, ut fit in Ennio, Arrio, Annio. || Turmam equitum adictam † esse ait Curiatius quase terimam: quod terdeni equites ex tribus tribubus Titiensium, Ramnium, Lucerum fiebant. itaque primi singularum decuriarum decuriones dicti, qui ex eo in singulis turmis sunt etiam nunc terni. || Torreri a torro deductum, propriȩ † significat siccare, atque arefacere. sed usurpatum est iam pro eo, quod sit igne urere. Plautus: »In † una edet † opera in furnum calidum condito, atque ibi torreto». || Turannos, Etruscos appellari solitos ait Verrius, a Turreno duce Lydorum, a cuius gentis præcipua crudelitate etiam tyrannos dictos. || Tyria maria in proverbium deductum est; quod Tyro oriundi Pœni adeo potentes maris fuerunt, ut omnibus mortalibus navigatio esset periculosa. Afranius in epła: «Hunc serrium † autem maria Tyria conciet.» || Torvitas a ferocia taurorum dicta est. Pacuvius in Armorum iudicio: «Feroci ingenio torvus prægnandi † gradu.» et: «Cum recordor eius ferocem, et torvam confidentiam.» || Turbelas dixisse antiquos, quas nunc turbas appellamus, testis est Plautus in Pseudolo: «Quo alto † et quintas † soleam turbelas dare.» || Tutulum vocari aiunt Flaminicarum capitis ornamentum, quod fiat vitta purpurea innexa crinibus, et exstructum in altitudinem. Quidam, pilleum lanatum formā † etali † figuratum, quo Flamines ac Pontifices utantur, eodem nomine vocari. Ennius: «li-

Torrum torridum, aridum.

Turma equitum dicta, quasi terima, quod ter deni equites ex tribus tribubus Titiensium, Ramnium, Lucerum fiebant. Itaque primi singularum decuriarum decuriones dicti, qui ex eo singulis turmis sunt etiamnunc terni.

Torreri a torro deductum proprie significat siccare atque arefacere, sed usurpatum est iam pro eo, quod sit igne urere.

Turrani Etrusci dicti a Turreno duce Lydorum, a cuius gentis præcipua crudelitate etiam tyranni sunt dicti.

Torvitas a ferocia taurorum quasi tauri acerbitas est vocata.

Turbelas apud Plautum turbas significat.

Tutulum dicebant Flaminicarum capitis ornamentum vitta purpurea innexa crinibus et in altitudinem* extructum. Ennius: «Fictores, Argeos et tutulatos.»

baque, fictores, argæos, c . . . . || *Tuor,*
video; Tueor, defendo . . . .
sed iam promiscue utuntur . . . .
or pro video; et contueo . . . . || *Tugu-*
ria a tecto appellantur . . . .
sordida. Afranius in V . . . .
tugurium est, turpe.» . . . .
bolimæo: «Habitab . . . .
perculo.» quo nomine . . . .
tione XII. ait etiam . . . .
cari. || *Tu*scum vicum co . . . .
tores dictum aiunt a*b* . . . .
descendente † ab obsi . . . .
Romæ, locoque his dato, ...
entes fratres Cæles et Vibenn . . . .
Tarquinium Romam secum max . . . .
rint. M. Varro, quod ex Cęl . . . .
sint. || Toxicum dicitur cervari . . . .
quidam perunguere sagitta . . . .
Cæcilius in Gamo: Ut hom . . . .
toxico transegerit.» Afra . . . .
uxorium istud toxicum mit . . . . || *Tuscos*
quidam dictos aiunt a Tusco . . . .
lis filio. Ali quod unicis † tudi † si . . . .
ex Græco, velut θυσκόοι. || *Tusculum* . . . .
ab eadem causa sacrificiorum, *v* . . . .
ficilem habeat, id est, δύσκολον. || *Tumulum*
Aelius sic definit: «Tumulus e*st* . . . .
næ editus secundum mare fluctibus i*n* . . . .
vatus unde similiter et manufac . . . .
turalis proprię † dici potest. || Tum-*ultuarii*
milites, dicuntur lecti ob subitum ti . . . .
de etiam tumultum dici ait Verrius, *quia* . . . . . .
is ornatur †, quam ab Italicis et Gall*icis h* . . . . .

Tuor video, *tueor* defendo.

Tuscus vicus Romæ est dictus, quod ibi habitaverunt Tusci, qui recedente ab obsidione Porsena remanserunt.

Tusci a Tusco rege, filio Herculis, sunt dicti, vel a sacrificando studiose, ex Græco velut θυσκόοι.

Tusculum dictum, quod aditum difficilem habeat, id est δύσκολον.

. . . . *en*t Italiæ, itaque nullum
. . . . quam Gallicum, aut domesti-
. . . . || *Thomices* . . . nomine appellantur
. . . . et sparto leviter tortæ
. . . . fiunt. Lucilius: «Vidimus
. . . . abina.» Oppillus † Aure-
. . . . *em* pulvillum, quem in
. . . . edat tomicem vo-
. . . . . || *Tongere* . . . . . . lo ait noscere esse,
. . . . tionem dicant pro no-
. . . . tius dominari. Ennius:
. . . . tongent.» et vincere
. . . . videtur significare.
|| *Tesca* . . . . t loca augurio desig-
. . . . ino finis in terra auguri. Op-
. . . . lius loca consecrata ad
. . . . sit. sed sancta loca undique
. . . . nt Pontificis † lib*ri*, in quibus
. . . . que sedemque tescumque
. . . . dedicaverit, ubi eos ac-
. . . . propitiosque.» Hostius belli
. . . . «per gentis alt † ætherias, atque
. . . . *que* violabis † templa antiqua
. . . . *er*o aspera, difficilia aditu
. . . . *c*a aspera, saxa † tesca tuor.»
. . . . *c*teta: «Quis tu es mortalis,
. . . . a, et tesqua te adportas loca?»
|| *Tonsilla* . . . . *ess*e Verrius palum dolatum
. . . . cuspide præferratum, ut existi-
. . . . *e*m cumfigi † in litore navis re-
. . . . c*ausa*. Pacuvius in Medio: «Acces-
. . . . *ea*m, et tosillam pegi læto † in litore.»
. . . . *Phi*nidis: «Tacete, et tonsillas lito-
. . . . *edo* † edite.» || Tonsam Ennius signifi-

Thomices Græco nomine appellantur ex* cannabi inpolita* et sparto leviter tortæ restes, ex quibus funes fiunt. Pulvilli quoque, quos in collo habent, ne a resti lædantur, thomices vocantur.

Tongere nosse est, nam Prænestini tongitionem dicunt notionem. Ennius: «Alii rhetorica tongent.»

Tesca loca augurio designata, Cicero aspera ait esse et difficilia.

Tonsilla palus dolatus in acumen et cuspide præferratus, qui navis religandæ causa in litore figitur. Accius: «Tacete et tonsillas litora in lecta * edite.»

Tonsa remus, quod quasi tondeatur ferro. En-

cat remum, quod quasi tondeatur ferro cum ait l. VII.: «Postere † cumbite †, vestraque pectora pellite tonsis.» item: «Pone † petunt, exim referunt ad pectora tonsas.» et in nasota †: «Alius in mari vult magno tenere tonsam.» || Thymbreum Apollinem Vergilius a monte Thymbreo appellavit, qui est in agro Troiano. || Tolenno † est genus machinæ, quo trahitur aqua, alteram partem prægravante pondere, dictus a tollendo. || Tolerare, patienter ferre. Accius in Neoptolemo: «Aut † quisquam potis est tolerare acritudinem.» Ennius l. II.: «Ferro se cæde †, quam dictis his, toleraret.» || Toles tumor in faucibus, quæ per deminutionem tonsillæ dicuntur. || Tullianum, quod dicitur pars quædam carceris, Ser. Tullium regem ædificasse aiunt. || Taxat verbum ponitur in his †, quæ finiuntur, quoad tangi liceat; in litibus quoque, † arbitrove cum proscribitur, quoad ei iussit † statuendi, taxatio dicitur, quæ fit certæ summæ. a tangendo autem dici etiam scenici testimonio sunt, qui taxatores dicuntur, quod alter alterum maledictis tangit. || Tabernacula dicuntur a similitudine tabernarum, quæ ipsæ, quod ex tabulis olim fiebant, dictæ sunt, non ut quidam putant, quod tabulis cludantur. || Tagit Pacuvius in Teucro: «Ut ego, si quisquam me tagit.» et tagam idem in Hermiona: «Aut non cernam, nisi tagam,» sine dubio a . . . . ua consuetudine usurpavit. nam nunc ea sine præpositionibus non dicuntur, ut contigit, attigit. || Tabiinum † proxime atrium locus dicitur, quod antiqui magistratus in suo imperio tabulis

nius: «Pone petunt, exim referunt ad pectora tonsas.»

Tymbreus Apollo a monte Tymbreo dictus, qui est in agro Troiano.

Toles tumor faucium, quae per deminutionem dicuntur *tonsillae.*

Taxat et taxatio a verbo tango dicuntur, unde et *taxatores* a scenicis dicuntur, qui alterutrum maledictis tangunt.

Tagit simpliciter dicitur quod *attigit, contigit* facit compositum.

Tablinum locus proximus atrio a tabulis appellatus.

rationum ibi habebant publicarum rationum causa factum locum. ‖ Tabem eam, quæ faceret tabescere, apud antiquos usurpatam Salustius quoque frequenter, ut in Catilina, cum ait: «Uti tabes plerosque civium animos invaserat.» et in li. IV. historiarum: «Qui quidem nos † ut tabes, in Urbem coniectus.» Et Corvinius † pro Liburnia: «Propter hanc tabem atque perniciem domus totius.» ‖ Tabellis pro chartis utebantur antiqui, quibus ultro citro, sive privatim sive publice opus erat, certiores absentes faciebant. unde adhuc tabellarii dicuntur et tabellæ missæ ab imperatoribus. ‖ Tagax furunculus a tangendo, cuius vocabuli Lucilius meminit: «Et mutonis † manum perscribere posse tagem †.» ‖ Tages nomine geni filius nepos Iovis, puer dicitur discipulinam aruspicii dedisse duodecim populis Etruriæ. ‖ Taminia uva silvestris generis videtur Verrio dicta, quod tam mira sit quam minium. ‖ Talus Sabinorum nominibus prænominis loco videtur fuisse. ‖ Talentorum non unum genus. Atticum est sex milium denarium: Rhodium et cistophorum quattuor milium et quingentorum denarium: Alexandrinum XII denarium: Neapolitanum sex denarium: Syracusanum trium denarium: Reginum victoriati. ‖ Tanne eo usque, ut Aelius Stilo et Opillus † Aurelius interpretantur. Itaque Afranius: «Tanne arcula tua plena est aranearum.» ‖ Thaleæ nomen dictum est † alii ab ætatis flore aiunt, alii, quod carmina semper floreant. ‖ Talipedare antiqui dicebant pro vaccillare pedibus lassitudine, quasi † qui † trahit pedes, ut talis videatur insistere aut identidem tollere pedes. ‖ Tammodo antiqui ponebant pro modo,

Tagax furunculus a tangendo dictus. Lucilius: «Et muttonis manum perscribere posse tagacem.»

Taminia uva silvestris, dicta quod tam mira sit quam minium.

Talus prænomen erat Sabinorum.

Tanne eo usque. Afranius: «Tanne arcula tua plena est aranearum.»

Talipedare est vaccillare pedibus et quasi talis insistere.

Tammodo antiqui dicebant pro modo.

ut Accius: «Tammodo, inquit, Praenestinus †.

|| Taliam alii folliculum cepæ. . . . . Talam Cornificius posuit, unde et Talassus.

|| Taurium æs appellant, quod in ludos taurios consumitur. *Tarmes* . . . .

|| Tamperon † soliti sunt appellare Græci genus scribendi deorsum versus, ut nunc dextrorsum scribimus.

Talia folliculum cepæ.

Tarmes genus vermiculi carnem exedens.

Taenpoton appellarunt Græci genus scribendi deorsum versus, ut nunc dextrorsum scribimus.

|| Tame in carmine positum est pro tam.

|| Tartarino cum dixit Ennius, horrendo et terribili Verrius vult accipi, a Tartaro, qui locus est apud inferos.

||Tutum frequenter dicitur maxime. Varro in Europa: «Tutum sub sede fuissent.»

[LI. XX. INCIPIT. ?]

. . ||Tam significationem habet, cum ponimus propositivam quandam, cui subiungimus quam, aut † cum dicamus †, tam egregium opus tam parvo pretio venisse,

Tartarino horrendo et terribili.

Tam significationem habet propositivam, cui subiungimus* quam, ut: tam bonus Choerilus, quam malus Homerus. Tam etiam pro tamen usi sunt.

idem † sic, ita, ut apud Græcos quoque οὕτως ἀγαθόν. Item ex contrario ei dicimus: quam malus Homerus, tam bonus Cherilus † poeta est. At antiqui tam etiam pro tamen usi sunt, ut Nævius: «Quid † si taceat, dum videat, tam sciat, quid scriptum sit.» Ennius: «Ille meæ tam potis pacis potiri.» Titinnius: «Bene cum facimus, tam male subimus †, ut quidem perhibent viri.» Item: «Quamquam estis nihili, tam escator † simul vobis consului.» || Tandem cum significat aliquando, interdum tamen ex supervacuo ponitur, ut apud Terentium in Phormione, cum ait: «Itane tandem uxorem duxit Antipho iniussu meo?» non enim hic tempus ullum significat. At Cicero etiam duplicat temporalem significationem, cum ait: «Tandem aliquando.» || Tauri verbenæque in commentario sacrorum significat ficta farinacea. || Tama dicitur, cum labore viæ sanguis in crura descendit et tumorem facit. Lucilius: «Inguen ne existat, papulæ, tama ne boa noxit.» || Tænias Græcam vocem sic interpretatur Verrius, ut dicat ornamentum esse laneum capitis honorati, ut sit apud Cæcilium in Androgyno: «Sepulchrum plenum tæniarum, ita ut solet,» et alias: «Dum tæniam, qui volnus vinciret, petit». Ennius in Alexandro: «Volans de cælo cum corona et tæniis.» Accius in Neoptolemo: «Decorare est satius, quam urbem † et tæniis.» || Tædulum antiqui interdum pro fastidioso, interdum quod omnibus tædio esset, ponere soliti sunt. || Tatium occisum ait Lavini ab amicis eorum legatorum, quos interfecerant Titini † latrones, sed sepultum in Aventiniensi laureto. Quod ad significationem verborum non magis pertinet, quam plurima alia et præterita iam

Tandem cum significet aliquando, interdum tamen pro supervacuo ponitur, ut ait Terentius: «Itane tandem uxorem duxit?» Cicero etiam duplicat temporalem significationem, cum ait: «tandem aliquando.»

Tama dicitur, cum labore viæ sanguis in crura descendit et tumorem facit. Lucretius †: «Inguen ne existat, papulæ, tama ne boa noxit.»

Tædulum fastidiosum, sive quod omnibus est tædium.

et deinceps quæ referentur. ‖ Taurorum specie simulacra fluminum, id est cum cornibus, formantur, quod sunt atrocia ut tauri. ‖ Talionis mentionem fieri in XII ait Verrius hoc modo: «Si membrum rapit†, ni cum eo pacit, talio esto.» neque id quid significet, indicat, puto quia notum est; permittit enim lex parem vindictam. ‖ Tarquitias scalas, quas rex Tarquinius Superbus fecerit, abominandi eius nominis gratia ita appellatas esse ait volgo existimari. ‖ Tarpeiæ esse effigiem ita appellari putant quidam in æde Iovis Metellinæ †, eius videlicet in memoriam virginis, quæ pacta a Sabinis hostibus ea, quæ in sinistris manibus haberent, ut sibi darent, intro miserit eos cum rege Tacio †, qui postea in pace facienda caverit a Romulo, ut ea Sabinis semper pateret. ‖ «Tam perit quam extrema faba» in proverbio est, quod ea plerumque aut proteritur, aut decerpitur a prætereuntibus. ‖ Tappulam † legem convivalem ficto nomine conscripsit iocoso carmine Valerius Valentinus, cuius m. Lucilius hoc modo: «Tappulam † rident legem concere † opimi. †» ‖ Termonem Ennius Græca consuetudine dixit, quem nos nunc terminum hoc modo: «Ingenti vadit cursu, qua redditus termo est.» et: «Hortatore bono prius, quam iam finibus termo.» ‖ Trientem tertium pondo coronam auream dedisse se Iovi donum scripsit T. Quintius Dict*ator* cum per novem dies totidem urbes et decimam Præneste cepisset. id significare ait Cincius in Mystagogicon l. II. duas libras pondo et trientem, qua consuetudine hodieque utimur, cum lignum bes alterum dicimus, id est pedem et besem latitudinis habens; et sestertium, id est duos asses et semissem tertium. item si tres asses sunt et quartus quadrans. ‖ Tersum diem pro sereno

Tappula dicta est lex quædam de conviviis.

Termonem Ennius terminum dixit.

Tersum diem serenum.

dictum ab antiquis nec se habere rei auctorem ait.

|| Teres in longitudine rotundatum, quales asseres natura ministrat.

|| Terpsicore nomen Musæ, quæ deos hominesque delectat.

|| Tertium quartum differre ait a tertio quarto quintus†, quod quid factum sit significat.

|| Termentum pro eo, quod nunc dicitur detrimentum, utitur Plautus in Bacchidibus.

|| Teretinatibus†, qui a flumine Terede dicti existimantur et syllaba eius tertia mutata, et pro Terede Teram scribi debuisse.

|| Tripudium . . . . spiciis in exultatione tripudiat . . . . a terra pavienda sunt dicta. nam pavire est ferire, a quo et pavimenta. id ex Græco, quod illi ΠΑΓΕΙΝ † quod nos ferire . . . . mum intactus † usur . . . .

|| Templi figura in diffinitione† augurii.

|| *Tempestatem* . . . .

Tempesta . . . .

Teres rotundus in longitudine.

Termentum apud Plautum detrimentum.

Tempestatem pro tempore frequenter dixerunt antiqui.

Tempesta tempestiva.

Tinia . . . .

|| Tensam ait vocari Sinnius Capito vehiculum, quo exuviae deorum ludicris circensibus in circum ad pulvinar vehuntur. fuit et ex ebore, ut apud Titinnium in Barbato, et ex argento.

|| Temerare violare sacra et contaminare, dictum videlicet a temeritate.

|| Temetum vinum. Plautus in Aulularia: «Cererin, Strobile, has sunt facturi nuptias? qui? quia temeti nihil allatum video.» Pomponius in Decima: «Non multi

Tinia vasa vinaria.

Tensa vehiculum argenteum, quo exuviæ deorum ludis Circensibus in circum ad pulvinar vehebantur.

Temerare violare sacra et contaminare, dictum videlicet a temeritate.

Temetum vinum, unde temulentia et temulentus.

temeti, sed plurimi.» Novius in duobus Dossenis: «Sequimini preminate †, sequere temeti timor.» idem in Funere; «Agite, exite, temulentum tollite.» et sine † Surdo: «Filias habeo temulentas, sed eccas video incedere.» Afranius in Consobrinis: «Pol magis istius temulentæ, futilis.« ||Tintinnire est apud Nævium hoc modo: «Tantum ibi molæ crepitum faciebant, tintinnabant compedes.» et apud Afranium: «Ostiari impedimenta tintinnire audio.» || Tributorum conlationem, cum sit alia † in capita. illud † ex censu, dicitur etiam quoddam temerarium, ut post Urbem a Gallis captam conlatum est, quia proximis XV annis census alius † non erat. Item bello Punico secundo M. Valerio Lævino, M. Claudio Marcello cos. cum et senatus et populus in ærarium, quod habuit, detulit. ||Tentipellium Artorius putat esse calciamentum ferratum, quo pelles extenduntur, idemque † Afranium dixisse in Promo: «Pro manibus credo habere ego illos tentipellium.» Titinnium autem Verrius existimare, id medicamentum esse, quo rugæ extendantur, cum dicat: «Tentipellium inducitur, rugæ in ore extenduntur»: cum ille τροπικῶς dixerit. ||Tignum non solum in ædificiis, quo utuntur, appellatur, sed etiam in vineis, ut est in XII: «Tignum iunctum ædibus, vineave et concapit † ne solvito.» ||Tela proprie dici videntur ea. quæ missilia sunt, ex Græco videlicet translato eorum nomine, quoniam illi τηλόθεν missa dicunt, quæ nos ennius †. sicut arma ea, quæ ab humeris dependentia retinentur manibus. quoniam quidem non minus in nobis eam partem corporis armum vocari existimandum est, quam . . . . . . ||Tigillum sororium

Tintinnire et tintinnabant Naevius dixit pro sonitu tintinnabuli.

Tentipellium genus calciamenti ferratum, quo pelles extenduntur.

Tegillum cuculliunculum ex scirpo factum. Plautus: «Tegillum mihi aret, id si vis, dabo.»

Tiberis fluvius dictus a Tiberino rege Albanorum, quod in eo cecidisset. *Tibris* a Tibri rege Tuscorum.

Tibicines in ædificiis dici existimantur a similitudine tibiis canentium, qui ut cantantes sustineant, ita illi ædificiorum tecta.

Tippula bestiolæ genus sex pedes habentis, sed tantæ levitatis, ut super aquam currens non desidat. Plautus: «Neque tippulæ levius pondus est, quam fides lenonia».

Testiculari est iumentis maribus feminas, vel mares feminis admovere, licet alii dicant *testilari.*

Tifata iliceta. Romæ autem *Tifata curia. Tifata* etiam locus iuxta Capuam.

Thiasitas sodalitas.

Tituli milites appellantur quasi tutuli, quod patriam tuerentur, unde et Titi prænomen ortum est.

Titiensis tribus a prænomine Tati regis appellata esse videtur.

Titia quoque curia ab eodem rege est dicta.

Tetini pro tenui.

Thræces gladiatores appellantur a similitudine parmularum Thraciarum.

Tryga antiqui vinum appellabant, unde *trygetus* adhuc dicitur.

Tittibilicium nullius significationis est, ut apud Græcos βλίτυρι et σκινδαψός. Plautus: «Non ego istud verbum empsiculem * tittibilicio.»

Trabs proprie dicitur duo ligna conpacta.

Tragus genus conchæ mali saporis. 367

Trabica navis, quod sit trabibus confixa. Pacuvius: «Labitur trabica in alveos.»

Trachali appellantur muricum ac purpuræ superiores

partes. Unde Arimineses maritimi homines cognomen traxerunt *Trachali*.

Troia et regio Priami et lusus puerorum equestris dicitur et locus in agro Laurente, quo primum Italiæ Aeneas cum suis constitit.

Trifax telum longitudinis trium cubitorum, quod catapulta mittitur. Ennius: «Aut permarceret paries percussus trifaci.»

Tributum dictum, quia ex privato in publicum tribuitur.

Thocum genus sellæ habetur apud Plautum.

Tritogenia Minerva a ripa Tritonis fluminis dicta, quod ibi primitus sit visa.

Truo avis onocrotalus. Cæcilius inridens magnitudinem nasi: «Pro di inmortales, unde prorepsit truo?»

Trepit vertit, unde *trepido* et *trepidatio*, quia turbatione mens vertitur.

Triumphales coronæ sunt, quæ imperatori victori aureæ præferuntur, quæ temporibus antiquis propter paupertatem laureæ fuerunt.

Templum significat et ædificium deo sacratum, et tignum, quod in ædificio transversum ponitur.

Transtra et tabulæ navium dicuntur et tigna quæ ex pariete in parietem porriguntur.

Tromentina tribus a campo Tromento dicta.

Tragula genus teli, dicta quod scuto infixa trahatur.

Themin deam putabant esse, quæ præciperet hominibus id petere, quod fas esset, eamque id esse existimabant, quod et fas est.

Termes ramus desectus ex arbore, nec foliis repletus, nec nimis glaber.

Tenus significat finem; ut cum dicimus *hactenus*.

Trossuli equites dicti, quod oppidum Tuscorum Trossulum sine opera peditum ceperint.

Taciturnus, qui facile tacet: *tacitus* etiam argutus, quia potest aliquando tacere.

Tenitæ credebantur esse sortium deæ, dictæ quod tenendi haberent potestatem.

Termino sacra faciebant, quod in eius tutela fines agrorum esse putabant. Denique Numa Pompilius statuit, eum, qui terminum exarasset, et ipsum et boves sacros esse.

Terminus quo loco colebatur, super eum foramen patebat in tecto, quod nefas esse putarent, Terminum intra tectum consistere.

Vicinia vicinorum conversatio.

Vesperna apud Plautum cena intellegitur.

Vesticeps puer, qui iam vestitus est pubertate, econtra *investis*, qui necdum pubertate vestitus est.

Veia apud Oscos dicebatur plaustrum: inde *veiari* stipites in plaustro, et vectura *veiatura*.

Urbanas tribus appellabant, in quas Urbs erat dispertita a Servio Tullio rege, id est Suburana, Palatina, Aesquilina, Collina.

Vestis generaliter dicitur, ut stragula, forensis, muliebris: *vestimentum* pars aliqua, ut pallium, tunica, penula.

Vescus fastidiosus. Ve enim pro pusillo utebantur. Lucretius vescum dixit edacem, cum ait: «Nec, mare quæ inpendent, vesco sale saxa peresa».

Vescor pascor.

Vesperugo vesper stella. Plautus: «Nec vesperugo, nec vergiliæ occidunt.»

Vespæ et vespillones dicuntur, qui funerandis corporibus officium gerunt, non a minutis illis volucribus, sed quia vespertino tempore eos efferunt, qui

funebri pompa duci propter inopiam nequeunt. Hi etiam *vespulae* vocantur. Martialis: «Qui fuerat medicus, nunc est vispillo Diaulus.

Vespices frutecta densa dicta a similitudine vestis.

Velati appellabantur vestiti et inermes, qui exercitum sequebantur, quique in mortuorum militum loco substituebantur. Ipsi sunt et *ferentarii*, qui fundis ac lapidibus pugnabant, quæ tela feruntur, non tenentur. Cato eos ferentarios dixit, qui tela ac potiones militibus prœliantibus ministrabant.

Velitatio dicta est ultro citroque probrorum * obiectatio, ab exemplo velitaris pugnæ. Plautus: «Nescio quid velitati estis inter vos.»

Veternosus dicitur, qui gravi premitur somno. Cato veternosum hydropicum intellegi voluit, cum ait: «Veternosus quam plurimum bibit, tam maxime sitit.»

Veteratores callidi dicti a multa rerum agendarum vetustate. Gannius: «mulieri non astutæ facile veterator persuasit.»

Veterinam bestiam iumentum Cato appellavit a vehendo. Opilius veterinam dici vult quasi venterinam *, vel * uterinam, quod ad ventrem onus religatum gerat.

Vitulans lætans gaudio, ut pastu.* Ennius: «Is habet coronam vitulans victoria.»

Viduertas calamitas, dicta quod viduet bonis.

Vituligo in corpore hominis macula alba, quam Græci ἀλφόν vocant, a quo nos album; sive a vitio dicta, etiamsi non lædit; sive a vitulo propter eius membranæ candorem, qua nascitur involutus. Lucilius: «Hæc odiosa mihi vituligo est, num dolet, inquit.»

Vel conligatio quidem est disiunctiva, sed non earum rerum, quæ natura disiuncta sunt, in quibus aut

|| *Vici* . . . . cipiunt ex agris, qui ibi villas non habent, ut Marsi aut Peligni, sed ex victis † partim habent remp. et ius dicitur, partim nihil eorum et tamen ibi nundinæ aguntur negotii gerendi causa, et magistri vici item magistri pagi quotannis fiunt. altero, cum id genus ædificior . . . . nitur, quæ continentia sunt his oppidis, quæ . . . . itineribus regionibusque distributa inter se distant. nominibusque dissimilibus discriminis causa sunt dispartita. tertio, cum id genus ædificiorum definitur, quæ in oppido privi † in suo quisque loco proprio ita ædificat, ut in eo ædificio pervium sit, quo itinere habitatores ad suam quisque habitationem habeat accessum: qui non dicuntur vicani, sicut ii, qui aut in oppidi vicis, aut hi qui in agris sunt, vicani appellantur. || Viget dictum videtur a vi agendo, sed non in agendis hostilibusque † rebus, verum his, quæ celerrimo † concitato animo ad bonam frugem ten . . . .
|| Voisgram † avem quæ se vellit. Augures . . . eandem fucillantem appellant . . . .
|| Viginti quinque pœnæ in XII significat viginti quinque asses. || Victimam Aelius Stilo ait esse vitulum ob eius vigorem. alii aut quæ vincta adducatur ad altare aut quæ ob hostis victos immoletur.
|| Vectigal æs appellatur, quod ob tributum et stipendium et æs equestre et hordiarium populo debetur.

coniunctione rectius utimur, ut: aut dies est aut nox, sed earum, quæ non sunt contra, e quibus quæ eligatur, nihil interest, ut Ennius: «Vel tu dictator, vel equorum equitumque magister Esto vel consul.»

Vibices plagæ verberum in corpore humano, dictæ quod vi fiunt.

Vibracæ* pili in naribus hominum, dicti quod his evulsis caput vibratur.

Vibrissare* est vocem in cantando crispare. Titinnius: «Si erit tibi cantandum, facito usque exvibrisses.»

Viget dictum a vi agendo, sed non in agendis hostilibus rebus, verum his, quæ concitato animo ad bonum tendunt.

‖ Viæ sunt et publicæ, per . . . . e omnibus licet, et privatæ, quibus neminem uti . . . præter eorum † quorum sunt; et ita privatæ VIII pedes in latitudine . . . iure et lege, publicæ quantum ratio utilitatis permittit . . . . lex iubet XVI . . . . XVque † pedes esse † vias, ut . . . . vias muniunto. onisandi † lapidas † sunt, † qua volet, iumento agito.» ‖ Viatores appellantur, qui magistratibus apparent, eo quia initio omnium tribuum cum agri in propinquo erant urbis atque adsidue homines rusticabantur, crebrior opera eorum erat in via quam urbe, quod ex agris plerumque homines evocabantur a magistratibus. ‖ Verticulas cum ait Lucilius, ita appellavit vertebras.

Volae vestigium . . . .

Volones . . . .

Versuti . . . .

Viatores appellabantur, qui magistratibus parebant, eo quod plerumque ex agris homines evocabantur a magistratibus et frequens eorum erat ab agris ad Urbem via.

Verticulas Lucilius cum dixit, articulos intellegi voluit.

Volæ vestigium medii pedis concavum, sed et palma manus *vola* dicitur.

Volones dicti sunt milites, qui post Cannensem cladem usque ad octo milia cum essent servi, voluntarie se ad militiam obtulere.

Versuti dicuntur, quorum mentes crebro ad malitiam vertuntur.

|| Vernæ, qui in villis vere nati, quod tempus duce natura feturæ est et tunc rem divinam instituerit Marti Numa Pompilius pacis concordiæve obtinendæ gratia inter Sabinos Romanosque ut vernæ vincerent. Romanos enim vernas appellabant, id est ibidem natos, quos vincere perniciosum arbitrium Sabinis, qui coniuncti erant cum P. R. || Vergiliæ dictæ, quod earum ortu ver finitur, et æstas incipit.

Viritanus . . . .

Verruncent . . . .

Vernæ appellantur ex ancillis civium Romanorum vere nati, quod tempus anni maxime naturalis feturæ est.

Vergiliæ dictæ, quod earum ortu ver finem facit.

Viritanus ager dicitur, qui viritim populo distribuitur.

Verruncent vertant. Pacuvius : «Di monerint meliora atque amentiam averruncassent tuam», id est avertissent.

|| *Vastum* . . . . vexatur †. Accius: «Iam hanc urbem ferro vastam faciet Peleus.» et Pacuvius: «Quales † scabresque inculta vastitudine.» || «Ve victis» in proverbium venisse existimatur, cum Roma capta a Senonibus Gallis aurum ex conventione et pacto adpen . . . . . . ut recederent. quod iniquis ponderibus exigi a barbaris querente Ap. Claudio, Brennus rex Gallorum ad pondera adiecit gladium et dixit: ve victis. quem postea persecutus Furius Camillus, cum insidiis circumventum concideret et quereretur contra fœdus fieri, eadem voce remunerasse dicitur. || Vegrande significare alii aiunt male grande, ut vecors, vesanus, mali cordis maleque sanus. alii parvom, minutum, ut cum dicimus, vegrande frumentum. et Plautus in Cistellaria: «Qui † nisi † itures †: nimium is vegrandi gradu.» || Vecors est turbati et mali cordis. Pacuvius in Iliona: «Pælici superstitiosæ cum vecordi coniuge.» et Novius in Hercule coactore: «tristimoniam ex animo deturbat et vecordiam.» || «Vapula Papiria» in proverbio fuit antiquis, de quo Simnius † Capito sic refert tum dici solitum esse, cum vellent minantibus ibi † significare se eos neglegere, et non curare, fretos iure libertatis. Plautus in Feneratrice: «Heus tu! in Barbaria quod fecisse dicitur libertus suæ patronæ, id eo † dico . . . . .: liberta † salve, vapula Papiria.» in Barbaria est in Italia. Aelius hoc loco vapula positum esse ait pro dole, Varro pro peri, teste Terentio in Phormione: «Num † tu † . . . . . . resistis, verbero?» et Plautus in Curculione: «Reddin an non mulierem prius quam te huic meæ

Vastum præmagnum, ponitur tamen et pro inani. Accius: «Hanc urbem ferro vastam faciet»; unde vastitas et vastitudo.

Vegrande significat male grande, et *vecors, vesanus* mali cordis maleque sanus. Alii parvum sive minutum intellegunt, ut vegrande frumentum.

Vecors est turbati ac mali cordis.

machæræ obicio, mastigia? Vapula ergo te vehementer iubeo, ne me territes.» ||Vacerram . . . . et alii complures vocari aiunt stipitem . . . . . . equos soleant religare. Ateius vero Philolo . . um ad male dicendum magnæ acerbitati . . . . . . vecors et vesanus teste Livio, qui dicit: «. . . . . corde et malefica vecordia †.» ||Vagorem pro vagitu, Ennius l. XVI.: «Qui clamos oppugnantis vagore volanti.» Lucretius l. II.: «Et superantur item: miscetur funere vagor.» ||Valvoli fabæ folliculi appellati sunt, quasi vallivoli, quia vallo factis excutiantur. || Vagulatio in l. XII. significat quæstio cum convicio. «Cui testimonium defugerit †, is certis diebus ob portum obvagulatum ito.» ||Valgos Opilius Aurelius aliique complures aiunt dici, qui diversas suras habeant. Plautus in Milite glorioso: Qui talos vitiosos † «maiorem partem videas valgis savis †.» et in Sitellitergo: «fit † ea mihi insignitos pueros pariat postea, aut varum aut valgum aut compernem aut pætum aut bocchum † filium.» ||Viere alligare significat, ut hic versus demonstrat: «Iba . . malaci viere veneriam corollam.» unde vimina, et vasa viminea, quæ vinciuntur ligen . . . ΣΤΡΟΦΟΙ. † || Vermina dicuntur dolores corporis cum quodam minuto motu quasi † || Veruta pila dicuntur, quod . . habent præfixa. Ennius li. X.: « . . . cursus quingentos sæpe veruti.» || Urvat Ennius in Andromeda. significat circumdat, ab eo sulco, qui fit in urbe condenda urvo aratri, quæ fit † forma simillima uncini curvatione buris et dentis, cui præfigitur vomer. ait autem: «Circum sese urvat ad pedes a terra quadringentos caput.» ||Ungulus Oscorum lingua anulus, ut . . . «si quid

Vacerram dicunt stipitem, ad quem equos soleant religare. alii dicunt maledictum hoc nomine significari magnæ acerbitatis, ut sit vecors et vesanus.

Vagorem pro vagitu Ennius posuit.

Valvoli folliculi fabæ.

Valgos Aurelius intellegi vult, qui diversas suras habent, sicut e contrario vari dicuntur incurva crura habentes.

Viere alligare, unde vimina et vasa viminea.

Vermina dicuntur dolores corporis cum quodam minuto motu, quasi a vermibus scindatur. Hic dolor Græce * στρόφος dicitur.

Veruta pila dicuntur, quod velut verua habent præfixa.

Urvat * circumdat.

Ungulum Oscorum lingua significat anulum.

monumenti nacta est, qui eorum † requireret est ungulus, quem ei detraxit ebrio.» Pacuvius in Iliona: «Repugnanti ego porro hunc vi detraxi ungulum.» et in Atalanta: «Suspensum in lævo brachio ostendo ungulum.» || Unciaria lex appellari cœpta est, quam L. Sulla et Q. Pom . . . . tulerunt, qua sanctum est, ut debitores decimam partem . . . .

Vinalia . . . .

Venerari . . . .

. . . . *Venenari* . . .

Vinalia diem festum habebant, quo die novum vinum Iovi libabant.

Venerari verbum compositum ex venia et orando.

bant antiqui, cuius color inficiendo mutatur, ut Ennius cum ait: «Cum illud, quo iam semel est imbuta veneno.» || Ventabam dixisse antiquos verisimile est, cum et præpositione adiecta . . . . . adventabam. || Vnt . upum + est vel . . . . quod Græci ὄζειν dicunt. || Venditiones olim dicebantur censorum locationes; quod velut fructus locorum publicorum venibant. || Viminalis et porta et collis appellantur, quod ibi viminum fuisse videtur silva, ubi est et ara Iovi Viminio consecrata. || Vindex ab eo, quod vindicat, quominus is, qui prensus est ab aliquo, teneatur. || Vineæ, ut Verrius præcipit, quod vini feraces sint. etiam militares quædam machinationes a similitudine appellantur. || Vivatus et vividus a poetis dicuntur a vi magna. || Vindiciæ appellantur res eæ, de quibus controversia est: quod potius dicitur ius quia † fit inter eos qui contendunt. M. Cato in ea quam scribsit L. Furio de aqua: . . . . s Prætores secundum populum vindicias dicunt.» . . . . . . Lucilius: «Nemo hic vindicias neque sacra . . . . . . en † veretur.» de quo verbo Cincius sic ait: «Vindiciæ olim dicebantur illæ, quæ ex fundo sumptæ in ius adlatæ erant.» at Ser. Sulpicius . . . . . iam singulariter formato vindiciam esse ait, ... ua de re controversia est, ab eo quod vindicatur . . . . et in XII.: «Si vindiciam falsam tulit, si velit is † . . . . . tor arbitros tris dato, eorum arbitrii † . . fructus duplione damnum decidito.»

Umbra . . . .

Ventabam dicebant antiqui, unde præpositione adiecta fit adventabam.

Viminalis porta et collis appellantur, quod ibi viminum fuisse silva videtur.

Vivatus et vividus a vi magna dicuntur.

Umbræ vocabantur Neptunalibus casæ frondeæ pro tabernaculis.

Vallesit . . . .

Vexillum . . . .

Vinnulus . . . .

Vietus . . . .

Ungustus . . . .

Vadem . . . .

Vallesit perierit, dictum a vallo militari, quod fit circa castra, quod qui eo eiciuntur pro perditis habentur.

Vexillum deminutivum est a velo.

Vinnulus dicitur molliter se gerens et minime quid viriliter faciens.

Vietus languidus, sine vi et naturalibus privatus viribus.

Ungustus fustis uncus.

Vadem sponsorem significat datum in re capitali.

Vecticularia vita dicitur eorum, qui vectibus parietes alienos perfodiunt furandi gratia. Cato: «Vecticulariam vitam vivere, repente largiter habere, repente nihil».

Viritim dicitur dari, quod datur per singulos viros. Cato: «Præda quæ capta est, viritim divisa».

Uxorium pependisse dicitur, qui quod uxorem non habuerit, res populo dedit.

Uls * Cato pro ultra posuit.

Volturnalia Volturno suo deo sacra faciebant, cuius sacerdotem Volturnalem* vocabant.

Vesculi male curati et graciles homines. **Ve** enim syllabam rei parvæ præponebant, unde *Vediovem** parvum Iovem et *vegrandem* fabam minutam dicebant.

Vaticanus collis appellatus est, quod eo potitus sit populus Romanus vatum responso expulsis Etruscis.

Vivissimus superlativus a vivido.

Ungulatros ungues magnos atque asperos Cato appellavit.

Verberitare idem Cato frequentative ab eo, quod est verbero, dixit.

Vopte pro vos ipsi Cato posuit.

Ver sacrum vovendi mos fuit Italis. Magnis enim periculis adducti vovebant, quæcumque proximo vere nata essent apud se, animalia immolaturos. Sed cum crudele videretur pueros ac puellas innocentes interficere, perductos in adultam ætatem velabant atque ita extra fines suos exigebant.

Versuram facere mutuam pecuniam sumere ex eo dictum est, quod initio qui mutuabantur ab aliis, non ut domum ferrent, sed ut aliis solverent, velut verterent creditorem.

Væ vobis dicebatur ab antiquis, et *ni nobis*.

Vinciam dicebant continentem.

Vernisera messalia † auguria.

INDEX VERBORUM.

Lemmata laxioribus litteris, quæ et apud Festum et apud Paulum leguntur maioribus paginarum numeris adfixis, discrepantiam lectionis Muellerianæ uncis rotundis distinximus.

A.

B.

C.

D.

E.

G.

H.

I.

K.

L.

M.

N.

O.

P.

39*

Q.

R.

U.

V.

CORRIGENDA.

Pag. 4. lin. 9. lege: quæ
« 7. « 10. « Acieris
« 9. « 21. « infirmare
« 11. « 13. « modio
« « « 17. « et
« « « 28. « erga
« 23. « 29. « ῥυκάνην
« 25. « 8. « virorum
« « « 16. « bidentem
« 31. « 16. « præacuti
« 33. « 26. « κεφαλὴν
« 38. « 5. « cenam
« 44. « 21. « Cingulo*
« 52. « 31. « Dialis
« 55. « 18. « in
« 65. « 4. « et
« 67. « 35. « est
« 72. « 30. in marg. dele: 102
« « « 32. « « adde: 102
« 101. « 5. lege: mansuetum
« 111. « 7. « flexus
« 134. in sup. marg. lege: 149 M.
« 135. in sup. marg. lege: 148
« 149. lin. 14. lege: cærimoniis

Pag. 161. in sup. marg. lege: 163
« 162. lin. 26. lege: neque
« 180. in sup. marg. lege: 173 M.
« 190. lin. 12. dele: dicti
« 201. in sup. marg. lege: 183
« 202. lin. 25. lege: obliquum
« 276. lin. 12. lege: id est
« 305. in sup. marg. supple: 239. M.
« 315. lin. 17. lege: signum
« 322. « 17. « veru
« 338. « 19. « fecerat
« 345. « 10. « significat
« 354. in sup. marg. 262 M.
« 365. « « « 206
« 382. lin. 15. supple: || Rima-
« 401. in sup. marg. supple: 285 M.
« 408. lin. 31. Soni-vio
« 410. « 9. lege: ez† entat †
« « « 24. « posita
« 445. in sup. marg. 308
« 467. « « « 319
« 473. lin. 23. lege: Epirus†
« 491. « 17. « Scrau-